

Plenum

Onsdag 13.12.2023 kl. 10.00—20.58

4. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2024

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av budgetpropositionen för 2024 (RP 41/2023 rp)

Regeringens proposition RP 41/2023 rd

Regeringens proposition RP 86/2023 rd

Budgetmotion BM 1-378/2023 rd

Utskottets betänkande FiUB 14/2023 rd

Enda behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 4 på dagordningen presenteras för enda behandling. Till grund för behandlingen ligger finansutskottet betänkande FiUB 14/2023 rd.

Proceduren vid behandlingen av budgetpropositionen för 2024 godkändes i plenum 12.12.2023 och betänkandet bordlades till detta plenum. Nu inleder vi den allmänna debatten.

Finansutskottets ordförande presenterar betänkandet varefter debatten fortsätter med gruppanföranden som får vara högst fem minuter långa. Därefter håller finansministern ett anförande på högst sju minuter. Övriga på förhand anmälda anföranden hålls i gruppanförandeordning och de får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst fem minuter långa.

Den allmänna debatten om huvudtitlarna följer ett separat tidsschema som delats ut till ledamöterna. Ordföranden för finansutskottets delegationer presenterar betänkandet för ifrågasvarande huvudtitel, och därefter reserveras fem minuter för ministrarnas anföranden före replikskiftet. På förhand anmälda anföranden får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter dem är högst fem minuter långa.

Nu inleder vi alltså den allmänna debatten, och finansutskottets ordförande Markus Lohi håller presentationsanförandet. — Varsågod.

Debatt

10.02 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ja hallituksen esitystä eduskunnalle vuoden 2024 talousarvioesityksen täydentämisestä.

Valtiovarainvaliokunnan esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2024 on noin 87,9 miljardia euroa, mikä on 6,5 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Määrärahatason kasvua selittävä muun muassa vuoden 24 lakisäätöiset ja sopimusperusteiset indeksitarkistukset, korkomenojen kasvu —

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

joka on noin 1,6 miljardia euroa — sekä muutokset hyvinvointialueiden valtionrahoituksessa. Lisäksi menokasvua selittävät turvallisuusympäristön muutoksen vaatimat panostukset sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä Ukrainan tukipaketin jatkuminen. Näitä valiokunta käsittelee laajemmin mietinnössään sisäministeriön ja puolustusministeriön pääluokkien yhteydessä.

Toisaalta menotasoja alentavat hallitusohjelman mukaiset uudistukset ja menosäästöt. Kun menot kasvavat noin 6,5 miljardia euroa, tulot ilman lainanottoa kasvavat 3,3 miljardia euroa. Valtion talousarvio onkin noin 11,4 miljardia euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla velkaa. Vuoden 2024 lopussa talousarvion mukaisen valtionvelan arvioidaan olevan jo noin 163 miljardia euroa, ensi vuonna velalla katetaan siis peräti 13 prosenttia kaikista valtion menoista. Velkaantumiskehityksen kääntämiseksi hallitus on sitoutunut vaalikauden aikana vahvistamaan julkista taloutta pysyvästi 6 miljardilla eurolla vuoden 2027 tasolla. Tarkoitus on sopeuttaa menoja hallituksen päätöksiin nettomääräisesti noin 4 miljardia euroa, ja lisäksi rakennepoliittisin toimin tavoitellaan julkisen talouden vahvistusta noin 2 miljardilla eurolla.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että Suomen talouden tilannekuva on kuitenkin niin vakava, että edellä todetuilla linjauksillakin Suomi ylittää edelleen vakaus- ja kasvusopimuksessa velalle asetetun viitearvon eli 60 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen koko vaalikauden ajan. Julkisen talouden velkasuhde on näin ollen erkaantunut merkittävästi muista Pohjoismaista. Julkisessa taloudessa on pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhta. Valtiovarainministeriö arvioi lokakuussa 2023 kestävyysvajeen olevan 3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, se on noin 10 miljardia euroa vuoden 2027 tasolla. Vallitseva suhdannetilanne puoltaa valiokunnan mielestä hallituksen finanssipoliittista viritystä, jonka valtiovarainministeriö arvioi olevan vuonna 2024 lievästi elvyttävää. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa sitä pidettiin laajasti oikeasuuntaisena. Valiokunta pitää perusteltuna, että sopeutus tapahtuu pääosin menoja hillitsemällä.

Valiokunnan kuulemisissa kuitenkin tuotiin esiin, että etenkin fossiilisten polttoaineiden ynnä muiden valmisteverotuksen toimivuudesta aiheutuva Suomen veroasteen aleneminen vaikeuttaa hallituksen asettamien finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Tilanteen tekee erittäin huolestuttavaksi se, että syksyn aikana talouden näkymät ovat muuttuneet aiempaa heikommiksi. Esimerkiksi uudisrakentamisen taso on jopa alempana kuin vuoden 2008 finanssikriisin aikaan, ja myös teollisuuden tilauskannat ovat laskeneet. Lisäksi vaihtotaseen mukainen tavaraviennin arvo laski jo vuoden 2023 toisella neljänneksellä 9 prosenttia vuoden takaisesta. Valtiovarainministeriön vuoden 2024 talousennustetta pidettiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa optimistisempänä kuin muita syksyllä julkistettuja talousennusteita. Vaikka työllisyysaste on viime vuosina noussut merkittävästi, työttömyysaste on edelleen korkea, ja samanaikaisesti osaavasta työvoimasta on pulaa. Tämä kertoo työmarkkinoilla vallitsevasta rakenteellisesta haasteesta. Huomiota on syytä kiinnittää myös siihen, että työttömien työnhakijoiden ja pitkäaikaistyöttömien määrät ovat nousseet vuoden takaisesta, ja samanaikaisesti uusien avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt. Myönteistä sen sijaan on se, että inflaatio on nopeasti hidastumassa, ja myös korkotasoa näyttää vakiintuneen.

Valiokunta on huolissaan suhdanteen heikkenemisestä sekä laajemmin talouskehityksestä ja siihen liittyvistä merkittävistä epävarmuuksista, joita ovat muun muassa maailmantalouden kehitys, Ukrainan sodan kesto ja maailman muiden konfliktien laajuus. Epävarmuuden keskellä julkisen talouden tasapainottaminen on aiempaakin tärkeämpää. Roh-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kenisin sanoa, että Suomen talouden suurin ongelma on erittäin matala kasvu. Taustalla on väestökehityksemme ja romahtanut syntyvyys. Tästä syystä talouskasvun ja työvoiman saatavuuden edellytys on työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto. Ilman maahanmuuton kasvua työikäinen väestö vähenee 5 000—10 000 hengellä joka vuosi koko seuraavan vuosikymmenen ajan.

Valiokunta yhtyy hallituksen näkemykseen siitä, että tärkein keino julkisen talouden vakauttamiseksi on talous- ja työllisyyskasvun vauhdittaminen. Hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 80 prosenttiin vuoteen 2031 mennessä ja 100 000 uutta työllistä vuoteen 2027 mennessä, minkä arvioidaan vahvistavan julkista taloutta 2 miljardilla eurolla. Tavoitetaso on korkea, joten sen toteuttaminen vaatii laajan keinovalikoiman työllisyyttä ja työkykyä parantavia toimia eri ikäryhmissä ja väestöryhmissä sekä erityisesti rakenteelliseen työttömyyteen vaikuttavia toimia.

Vallitsevassa tilanteessa valiokunta korostaa myös uusien työpaikkojen luomista. Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehitys- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Yksityinen sektori kattaisi menoista kaksi kolmasosaa ja julkinen sektori yhden kolmasosan. Tavoitetta tukeva niin sanottu t&k-rahoituslaki tuli voimaan vuoden 2023 alusta, ja sen mukaan valtion talousarvion t&k-valtuuksien ja -määrärahojen yhteismäärä nousee vuoteen 2030 mennessä 1,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämä tarkoittaisi noin 2 miljardin euron lisäystä verrattuna vuoden 2023 talousarvioon, mikä vastaa keskimäärin noin 280 miljoonan euron vuosittaista korotusta. Vuoden 2024 talousarvioesitys sisältääkin näin ollen merkittävän lisäyksen, noin 280 miljoonaa euroa, t&k-toiminnan rahoitukseen, joka on yhteensä noin 2,6 miljardia euroa vuonna 2024. Valiokunta pitää erittäin myönteisinä hallituksena panostuksia tuotekehityksen ja tutkimukseen. Valiokunta korostaa, että kansallisen 4 prosentin tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että julkinen rahoitus saa vivutettua yksityistä t&k-panostusta kasvuun.

Hallituksen tavoitteena on myös tehostaa julkisen hallinnon tuottavuutta ja kustannustehokkuutta. Tässä ydinkysymys liittyy hyvinvointialueisiin, joiden rahoitus kattaa yli neljänneksen valtion talousarviosta. Valiokunta tarkastelee hyvinvointialueiden näkymiä ja valtion rahoitusta yksityiskohtaisemmin myöhemmin tässä mietinnössään valtiovarainministeriön pääluokan yhteydessä. Valiokunta tarkastelee samassa pääluokassa myös kuntatalouden näkymiä, vuoden 2024 valtionapuja kunnille ja sote-uudistukseen liittyviä siirtolaskelmia ja niihin liittyviä viimeisiä tarkistuksia.

Arvoisa puhemies! Tässä lopussa nostan esiin vielä valiokunnan tekemät muutokset hallituksen esitykseen. Valtiovarainvaliokunta on lisännyt talousarvion menoja 50 miljoonalla eurolla, jotka kohdistetaan muun muassa liikenneväylien korjausvelan vähentämiseen, maanpuolustuksen ja ylipäätään kokonaisturvallisuuden vahvistamiseen, osaamiseen, ulkoilun ja luonnossa liikkumisen edistämiseen sekä veteraanien rintamalisän korotukseen — tämä viimeksi mainittuhan perustuu kaikkien eduskuntaryhmien yhteiseen aloitteeseen. Valiokunta on myös ottanut huomioon eduskunnan tekemän muutoksen hallituksen esitykseen 74/2023 vp, mikä lisää valtion menoja nettomääräisesti 9,5 miljoonalla eurolla, ja lisäksi valiokunta on tehnyt teknisiä muutoksia hallituksen esitykseen.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2024 edellä todetuin muutoksin, että eduskunta hyväksyy talousarvioaloitteen 29/2023 vp

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ja eduskunta hylkää talousarvioaloitteet 1—28 ja 30—378 ja että eduskunta päättää, että vuoden 2024 talousarviota sovelletaan 1.1.2024 alkaen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön on jätetty yhteensä neljä vastalauseetta, jotka esitellään ja joihin liittyvät muutosesitykset tehdään täällä budjettikäsittelyn yhteydessä kunkin vastalauseen jättäneen eduskuntaryhmän toimesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja nyt menemme ryhmäpuheenvuoroihin, ja ne aloittaa edustaja Heinonen.

10.13 Timo Heinonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Nyt käsittelyssä oleva esitys vuoden 24 budjetiksi ei ole syntynyt helpoista lähtökohdista. Saimme perinnöksi Marinin hallitukselta — SDP:ltä ja keskustalta — velkavuoren, kasvavat alijäämät ja tekemättömät reformit. [Välihuutoja vasemmalta] Vuosien ajan tunnuttiin uskovan, että emme tarvitsisi talouden sopeutusta, säästäväisyyttä, vaan kasvu hoitaisi kaiken. [Pia Viitanen: Paljonko se nykyhallitus ottaa velkaa?] Toiminnan perusajatus oli tullut tutuksi näille puolueille jo Säätytalolla 2019 toteamuksesta ”rahaa on”. Sen mukaan vasemmistohallitus elikin — kuin tuhlaajapoika konsanaan. [Vasemmalta: Ohhoh!] Julkisen talouden ongelmat eivät kuitenkaan kadonneet vaan pahenivat. Vuosien tekemättömyyden hinta tulee nyt maksuun. Pelkät velkavuorestamme maksettavat korkomenot ovat ensi vuonna yli kolme miljardia euroa. [Oikealta: Ohhoh]

Arvoisa puhemies! Suomen tilanne on kesän jälkeen entisestään synkentynyt. Valtiovarainvaliokunnan kuulemat asiantuntijat korostivat lausunnoissaan julkisen talouden tilanteen vakavuutta. Viime viikolla myös euroryhmä antoi varoituksen Suomelle julkisen talouden tilanteesta ja edellytti hallitukselta valmiutta reagoida talouden heikkenemiseen. Haluan kiittää teitä, valtiovarainministeri Riikka Purra, nopeasta reagoinnista tähänkin. Työt teiltä eivät tule loppumaan. Tämän hallituksen aikana asiantuntijoiden viestit eivät siis kaiu kuuroille korville. Me tartumme toimeen. Tämä hallitus ei tule jättämään työtään kesken.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt talouspolitiikassaan selkeän valinnan: työn tekemisen tulee olla aina ensisijaista. Siksi toteutamme jo ensi vuoden budjetissa kunnianhimoiset toimet, joiden arvioidaan lisäävän työllisyyttä jopa 65 000 työllisellä — siis jopa 65 000 uutta palkansaajaa, joilla on mahdollisuus tulla toimeen omilla tuloillaan. Uskallan sanoa, että tämä työministeri Satosen johdolla tehtävä talous- ja työllisyysohjelma on kunnianhimoisin, mitä tässä maassa on koskaan nähty. [Jussi Saramo: Kyllä se lisää köyhyyttä ja työttömyyttä!] Oppositio on kaikki nämäkin toimet tyrmännyt, mutta kannustan teitä, hyvät opposition edustajat, katsomaan vaikka naapurimaahamme Ruotsiin. Siellä nämä toimet on tehty jo vuosikymmen sitten — valtaosa vieläpä demareiden johdolla — [Ben Zyskiewicz: Siellä on paremmat demarit!] ja tulokset puhuvat puolestaan. On aika päivittää myös Suomen työmarkkinat pohjoismaiselle linjalle.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa myös, että palkasta jää jatkossa enemmän käteen. Kohdennamme ensi vuonna 100 miljoonan euron veronkevennyksen pieni- ja keskituloisille palkansaajille. Kauden lopussa työn verotus kevenee työttömyysvakuutusmaksun alennus mukaan lukien jopa miljardilla eurolla. Näitä kevennyksiä ei tehdä velaksi.

Arvoisa vasemmisto, älkää huoliko, tämänkin vaalikauden jälkeen maamme verottaa kovalla kädellä. Mutta yhtä lailla meillä on tämän vaalikauden jälkeenkin hyvä, vahva ja

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

välittävä hyvinvointiyhteiskunta. Evan johtaja Emilia Kallas totesi: ”Tämän hallituksen toimilla ei hyvinvointiyhteiskuntaa Suomesta tapeta eikä edes nirhata. Päinvastoin se yrittää pitää sitä siinä kunnossa, että se jatkossakin toimisi.” Tästä on kyse. Hyvinvointiyhteiskunta, sen perusta ja tulevaisuus tulee nyt turvata myös tuleville sukupolville.

Arvoisa puhemies! Syksyn aikana olemme kuulleet oppositiolta runsaasti kritiikkiä. Omat vaihtoehtobudjetitne ovat kuitenkin varsinainen pettymys ja vastuullisen taloudenpidon irvikuva. [Keskeltä: Vähemmän velkaa!] Esimerkiksi SDP:n vaihtoehdossa päädytte perumaan kaikki hallituksen työllisyystoimet ja suurimman osan sopeutuksista. Ja tämän päälle vielä salaatte budjetitne karneat vaikutukset työllisyyteen. Kaiken kaikkiaan näistä opposition vaihtoehtobudjeteista jäi lopulta käteen vain massiiviset veronkiristykset työhön ja yrittämiseen. Hyvä vasemmisto-oppositio, ei näillä eväillä Suomen tulevaisuutta rakenneta. [Vasemmalta: Unohditte Itä-Suomen!]

Arvoisa puhemies! Suomi ei... [Hälinää] — Vaikea puhua, kun oppositio huutaa. — Arvoisa puhemies! [Välihuutoja] — Jos kuuntelette, niin... — Arvoisa puhemies! Suomi ei nouse verottamalla tai pelkillä sopeutustoimilla, vaan tarvitsemme kasvua ja uskoa tulevaisuuteen. Tiukasta taloudenpidosta huolimatta haluamme panostaa tämän maan osaamiseen ja kasvun eväisiin. Tällä vaalikaudella laitamme esimerkiksi 200 miljoonaa euroa peruskouluihin, muun muassa oppimisen tukeen.

Tämä hallitus tarttuu myös kasvaviin mielenterveysongelmiin. Siksi toteutamme nuorten terapiatakuun. [Välihuuto] — Sillä tavalla. — Suomella ei ole varaa jättää yhtäkään nuorta yksin mielenterveysongelmien kanssa.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on vakava. Se on kuitenkin korjattavissa. Suomessa on nyt hallitus, joka on valmis tekoihin maamme talouden vakauttamiseksi. Haluamme jättää maamme paremmassa kunnossa tuleville polville kuin missä sen itse saimme. Hallitus tekee vastuullista politiikkaa, joka kantaa myös tulevaisuudessa. Olemme tarttuneet työhön Suomen ja suomalaisten parhaaksi. Tämä maa ansaitsee myös terveen talouden.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Koskela, Jari.

10.19 Jari Koskela ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitokset hallitukselle ja myöskin valiokunnalle työntäyteisestä vaativasta syyskaudesta.

Suomen julkisessa taloudessa on krooninen tulojen ja menojen epäsuhta. Elämme jatkuvasti yli varojemme, joka kahdeksas euro valtion menoista on otettu velaksi. Suomen velkasuhde on erkaantunut merkittävästi muista Pohjoismaista. Takana on yli 15 vuotta nol-lakasvua. Työnantajajärytysten määrä laski viime vuonna yli 10 prosentilla. Syntyvyytemekin on alimmillaan sitten nälkävuosien. Tämä on se tilannekuva, jossa nykyinen hallitus on työnsä aloittanut — nyt aloitetaan siitä.

Julkisen talouden tasapainottamiseen tarvitaan valtiovarainministeriön mukaan kaksi vaalikautta. Tämä hallitus on sitoutunut sopeuttamaan taloutta tällä vaalikaudella kuudella miljardilla eurolla, joista neljä on suoria menoleikkauksia ja kaksi tulee työllisyyden noususta.

Käsittelyssä oleva talousarvio on ensimmäinen askel tiellä kohti tasapainoisempaa julkista taloutta. Hallitus on sitoutunut tarkastelemaan hallitusohjelman toimia uudelleen, jos nykyinen keinovalikoima ei riitä tavoitteiden täyttämiseen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa puhemies! Pelkästään ensi vuonna tehtävillä toimilla arvioidaan saavutettavan keskipitkällä aikavälillä 60 000—65 000 uutta työllistä. Haluammekin madaltaa pienyrityksen kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Samalla haluamme tarjota myös mahdollisimman monelle työttömälle mahdollisuuden päästä kiinni työelämään ja pois tukien varasta. Työ on hyväksi elämänhallinnalle ja mielenterveydelle.

Arvoisa puhemies! Meidän edeltävät sukupolvemme ovat rakentaneet Suomeen pohjoismaisen hyvinvointivaltion, mutta valitettavasti meillä ei ole pohjoismaista työllisyysastetta. Tämä yhtälö ei näin toimi. Lisäksi yhteiskuntamme on pettänyt nuorimmat ikäluokkamme, sillä harjoitettu koulutuspolitiikka ei ole tuonut nuorille aitoja mahdollisuuksia työllistyä ja pärjätä elämässä. Liian moni pääsee peruskoulusta vailla lukutaitoa ja eväitä elämään. Perusopetuksen oppilaista jopa joka neljäs saa tehostettua tai erityistä tukea. Siksi viime viikolla julkaistut uudet Pisa-tulokset eivät ole yllätys, ja ne kertovat karua kieltään. Emme enää ole koulutuksen huippumaa. Siksi hallituksen lisäpanostukset peruskouluun, 200 miljoonaa koko vaalikaudella, ovat välttämättömiä. Panostukset ylemmille koulutusasteille valuvat hukkaan, ellei perusosaaminen ovat kunnossa.

Arvoisa puhemies! Vaikka valtiontalous on julkisyhteisöistä alijäämäisin, vaikeaa on myös alueilla ja kunnilla. Paikallistasolla eletään vielä murrosaikaa sote-uudistuksen jäljiltä, ja vuonna 25 on edessä myöskin TE-palvelujen uudistus. Kuntien tulevaisuus herättääkin huolta. Onneksi hallitus on toiminut oikealla tavalla esimerkiksi ensi vuoden valtionosuuksien suhteen. Jatkossa meidän pitää kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota alueiden ja kuntien niin sanottuun rajapinta-alueeseen. Paikallista tasoa tarvitaan, myös lisää tehokkuutta ja parempaa tiedolla johtamista, jotta kunnat, alueet, järjestöt ja seurakunnat saadaan toimimaan kokonaisuutta parhaiten palvelevalla tavalla. [Annika Saarikko: Mitä hallitus tekee?]

Arvoisa puhemies! Taloutta tasapainottaessa joudutaan tekemään vaikeitakin toimenpiteitä tilanteessa, jossa emme voi tinkiä turvallisuudesta, koulutuksesta emmekä tki-menojen kasvattamisesta. On vaikeaa sopeuttaa ilman, että joudutaan tarkastelemaan myös sosiaaliturvaa, mutta ketään ei kuitenkaan jätetä tyhjän päälle. Tämä on hyvä muistaa. Näitä toimia tehdään, jotta hyvinvointivaltiolla olisi tulevaisuus.

Hallitus säästää kautensa aikana tietysti myös kehitysavusta, maahanmuutosta ja vääränlaisista ilmastotoimista. [Veronika Honkasalo: Ja köyhiltä ihmisiltä!] Oppositiossa — no niin — on haikailtu veronkorotusten perään, [Pia Viitanen: Ei ole! — Välihuutoja vasemmalta] mutta talousvaliokunnankin lausunnon mukaan budjettialijäämän kattaminen verotuksella on haastavaa ilman, että talouden kasvu ja kilpailukyky heikkenevät [Hälinää] — Kuunnellaan! — ja talouskasvu ja kilpailukyky meillä ei ole toden totta varaa heikentää yhtään. Siitä ollaan varmaan samaa mieltä? [Li Andersson: Mutta heikentää köyhien toimeentuloa, vai?]

Vielä pari sanaa opposition vaihtoehtoista. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — No niin, päästiin tähän oppositioasiaan. Kuunnellaanpas! — Vaihtoehtobudjettien perusteella oppositio ei ole eri mieltä sopeutustarpeista. Se on hyvä asia. Erimielisyyttä aiheuttavatkin aikataulut ja keinovalikoimat. [Veronika Honkasalo: Emme halua kyykyttää köyhiä!] Opposition vaihtoehdot nojaavat pitkälti veronkorotuksiin ja vähäisempiin menosäästöihin.

Kokonaisuudessaan opposition politiikka ei ratkaise maamme ongelmia, vaan jatkaisi sellaisen menotason ylläpitoa, johon meillä ei yksinkertaisesti ole varaa.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Mutta sitten lopuksi: toivonkin, että myös keinojen ja aikataulujen suhteen [Puhemies koputtaa] onnistuisimme opposition kanssa vielä löytämään nykyistä enemmän yhteistä näkemystä. — Olipa rakentava loppu. — No niin, kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joonas. [Hälinää] — Keskitytään kuuntelemaan. [Puhemies koputtaa]

10.25 Joonas Räsänen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo lupasi, että talouden tasapainotuksessa keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Tätä oikeistohallituksen ensimmäistä budjettia on nyt syytä tarkastella tätä lupasta vasten.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset asumistukeen merkitsevät opiskelijaruokakunnalle keskimäärin lähes 80 euron ja työssäkäyvälle perhekunnalle noin 130 euron leikkauksia kuukaudessa. Toimeentulotuen asumismenojen tiukennus merkitsee puolestaan lukuisille perheille pakkomuuttoa pois omasta kodistaan. Lapsikorotusten poistaminen puolestaan tarkoittaa monilapsisissa perheissä lähes 250 euron menetystä kuukaudessa. Ansiosidonnaisen porrastaminen merkitsee sekin uusia, jopa satojen eurojen lisäleikkauksia. Asiantuntijoiden mukaan hallituksen toimet ajavat satatuhatta henkeä toimeentulotuelle ja lisäävät lapsiperheköyhyyttä lähes 17 000 hengellä. Hyvä hallitus, jos tämä on kohtuullista, niin en halua tietää, mikä on teidän mielestänne kohtuutonta. [Ben Zyskiewicz: Esimerkiksi teidän työllisyysvaikutukset ovat aika kohtuuttomia! Siksi piilottelette niitä!]

Arvoisa puhemies! Näillä historiallisen suurilla leikkauksilla hallitus pyrkii luomaan kymmeniätuhansia työpaikkoja. Hallituksen matematiikassa työtön työllistyy, kun hänen asumistukeaan leikataan. Seuraavaksi tämä henkilö työllistyy uudestaan, kun hallitus leikkaa hänen työttömyysturvaansa. Ja vielä kolmannen kerran sama henkilö työllistyy, kun lapsikorotukset poistetaan. Tätä on kyllä se todellinen tempputyöllistäminen. [Ben Zyskiewicz: Näyttäkää teidän työllisyysvaikutukset!] Kannustinloukkujen purkamista tavoitteleva hallitus tekee luultavasti Suomen ennätyksen kannustinloukkujen luomisessa.

SDP:n vaihtoehto on toinen. Puramme kannustinloukkuja keventämällä enemmän pieni- ja keskituloisten palkansaajien sekä eläkeläisten verotusta, laskemme päivähoitomaksuja kaikissa maksuluokissa, korotamme työmatkavähennystä helpottaaksemme työn vastaanottamista, ja niin edelleen, ja emmekä romuta osa-aikatyön kannusteita. [Ben Zyskiewicz: Mutta piilotatte työllisyysvaikutukset!] Talouden kasvun aikaansaamiseksi esitämme myös hallituksen politiikkaan nähden vaikuttavammat panostukset tuottavuuskehityksen vauhdittamiseksi ja osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. [Ben Zyskiewicz: Piilotatte työllisyysvaikutukset!]

Arvoisa puhemies! Hallitus siis kaataa kaikki leikkaukset pieni- ja keskituloisten niskaan. Veropolitiikan osalta linja on yhtä epäoikeudenmukainen. Hallituksen omakin arvio todistaa, että eniten hyötyy suurituloisin kymmenys. Metallimies tai koneasentaja ihmettelee, että hänellä verotus kevenee muutamalla kymppillä kuukaudessa ja samalla ministerin tuloluokkaa hellitään kahdentonnin vuotuisilla veronkevennyksillä. [Välihuutoja — Onni Rostila: Kuukausi versus vuosi!] Valtiovarainministeri, joka ennen vaaleja lupasi kääntää suomalaisten elinkustannukset laskuun, haluaa jatkossa nostaa myös lääkkeiden, joukko liikenteen, kirjojen, liikunnan, kulttuurin ja asumisen hintaa. Ja tämän kaiken päälle nyt esittää vielä ruuan verotuksen kiristämistä. Tämä kuulostaa suomalaisten elinkustannusten himoverottamiselta. [Välihuutoja]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa puhemies! Hallituksen epäoikeudenmukaisesta politiikasta huolimatta, ja osin sen syystä, julkisen talouden velkaantuminen vain kiihtyy, eikä talouden kasvua näy. Kaiken kukkuraksi Suomi uhkaa jo joutua jatkossa EU:n alijäämämenettelyyn. Ennen kuin edes muste on kuivunut ensi vuoden budjetista, johtopäätös on kiistaton: oikeistohallituksen talouspolitiikasta on pudonnut pohja pois.

Tässä tilanteessa hallitus ajaa Suomea vielä entistä syvemmälle riitojen ja vastakkainasettelun tielle ideologisilla työelämäheikkennyksillä, joilla ei Suomen taloutta korjata. Hallituksen pitäisikin nyt kiireesti kutsua työmarkkinaosapuolet koolle ja aloittaa aidot neuvottelut Suomen talouden korjaamiseksi aidolla yhteistyön otteella, kuten SDP:n puheenjohtaja, edustaja Lindtman on esittänyt.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjetissa kyllä toteutetaan monia hyviä toimenpiteitä, mutta se ei poista sitä tosiasiaa, että hallituksen politiikka on epäoikeudenmukaista ja johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Julkista taloutta pitää tasapainottaa, mutta se pitää tehdä oikeudenmukaisesti, ja SDP on osoittanut tähän paremman vaihtoehdon. [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Missä teidän työllisyysvaikutukset ovat?] Koska hallitus ei ole onnistunut sopeuttamaan julkista taloutta oikeudenmukaisesti ja aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita ja leikkaa pienituloisilta — ja tähän ei muuten meille käy, niin kuin ei valtiovarainministerillekään ennen vaaleja — esitän vastalauseemme mukaisen epäluottamuslause-ehdotuksen. [Kokoomuksen ryhmästä: Vähän semmoinen salaileva puhe! — Ben Zyskowicz: Missä ne työllisyysvaikutukset ovat?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hoskonen. [Eduskunnasta: Nyt kuunnellaan sillanrakentajaa!]

10.30 Hannu Hoskonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen ja perussuomalaisen hallituksen budjetti on erittäin keskittävä ja synkkä. Tässä maassa kasvavat vain työttömyys ja velka. Talous luisuu taantumaan, rakentaminen on lammassa, teollisuus piiputtaa, vienti sakkaa. Ihmisiltä menee työpaikkoja, yrityksiä joutuu konkurssiin. Kasvua ei ole, eikä sitä näy. Samaan aikaan velanotto jatkuu ja kiihtyy — ensi vuonna noin 11,5 miljardia euroa velkaa lisää. Se on valtava määrä rahaa. Hallitus ja ammattiyhdistysliike ovat ajautumassa kovimpaan yhteenottoon sitten aikoihin. Alamäki jyrkkenee.

Arvoisa rouva puhemies! Miksi hallitus seuraa tumput suorina, kun Suomen talous menee kolinalla alamäkeen? Nyt pitäisi kiireellä tehdä kaksi asiaa: neuvotella sopu työmarkkinoille nopeasti sekä kääntää kaikki kivet ja kannot kasvun rakentamiseksi — ei joskus tulevaisuudessa vaan tässä ja nyt. Keskusta esittää kasvupakettia. Sillä turvataan työpaikkoja ja yritysten pystyssä pysymistä etenkin rakennusallalla kautta maan.

Arvoisa rouva puhemies! Säästääkin pitää. Mitä vaikeampia ajat ovat, sitä oikeudenmukaisempia päätösten pitää olla. Se ei ole oikein, että perheiltä leikataan ja terveysasemia suljetaan samalla kun isokenkäisimmät saavat veroalen velaksi. [Antti Kurvinen: Outoja arvovalintoja perussuomalaisilta!] Uutta on putkessa, kun nyt jo pelotellaan ruuan arvonlisäveron nostamisella. Se ei ole oikein, että Turun miljardijunaan laitetaan rahaa samalla, kun muu Suomi saa enintään lämmintä kättä. Esimerkiksi kotimaakuntani Pohjois-Karjala on jäämässä mottiin. Sinne ei liikenne- eikä muita investointeja hallitukselta heru. Tämä harmittaa koko maaseutu-Suomea.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa rouva puhemies! Elinkeinoelämän keskusliiton hallituksen puheenjohtaja Harri Broman kirjoitti 7. päivä joulukuuta itäisen Suomen tilanteesta. Arvoisat kollegat, olkaa hyvä, kuunnelkaa. Broman kirjoitti: ”Tätä ei voi seurata vain sivusta. Jos mitään ei tehdä, jakautuu Suomen elinkeinotoiminta jatkossa entistä selvemmin kasvavaan etelään, kehittyvään länteen, uudistuvaan pohjoiseen ja kuihtuvaan Itä-Suomeen.” Keskusta esittää osana kasvupakettia itäisen ja Pohjois-Suomen auttamista. Mitä hallitus tekee? Seurataanko tätäkin tumput suorina?

Arvoisa rouva puhemies! Ennen vaaleja perussuomalaiset mainostivat turvesuolta: ”Oispa energiaa!” Oikealla asialla olivat. Polttoturve on huoltovarmuutta. Sen tuotannosta on riippuvainen myös kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuus. Suomalainen teollisuus tarvitsee kuitu- ja tukkipuuta korkean jalostusarvon tuotantoon. Suomella ei yksinkertaisesti ole varaa polttaa arvokasta runkopuuta kaasuna taivaalle. Tämä on miljardiluokan kysymys Suomelle. Keskusta esittää, että turpeen energiavero lasketaan nolnaan. Annatteko te, arvoisat perussuomalaiset, tukenne tälle keskustan esitykselle? Vai tuetteko hallituksen linjaa, jossa turpeen poltto tehdään nyt pienvoimaloissakin mahdolltomaksi, ja sama koskee biokaasuakin? Tämäkö on perussuomalaisten turvelinja? Kysyn vaan.

Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaisen seuraavan epäluottamuslauseehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen esittämä talousarvioesitys vuodelle 2024 kasvattaa valtion velanottoa vuoteen 23 verrattuna. Alijäämä uhkaa kasvaa entisestään sitä seuraavana vuonna, vaikka ennen eduskuntavaaleja nykyiset hallituspuolueet sanoivat, että on aika lopettaa velaksi eläminen. Suomi on rikkomassa jopa Euroopan unionin perussopimuksen mukaista kolmen prosentin alijäämä sääntöä ensi vuonna ja myös lähivuosina. Velkasuhteen ennustetaan kasvavan koko vaalikauden ajan. Hallitus on epäonnistumassa kasvunäköalan luomisessa ja on lisäksi tyytynyt seuraamaan sivusta talouden ajautumista yhä pahenevaan taantumahan. Hallituksen työllisyystoimet eivät yksinään riitä kestävän kasvun aikaansaamiseksi, kun hallitus samalla laiminlyö Suomen kestävyyskannalta keskeisen väestöpolitiikan merkityksen kohdistamalla leikkauksia lapsiperheille ja suhtautumalla nuivasti työperäiseen maahanmuuttoon. Samanaikaisesti kun hallitus kohdistaa leikkauksia lapsiperheille ja kansalaisten sosiaali- ja terveystalouteen lähipalvelut vaarantaen, jakaa hallitus hyväosaisille kohdennettuja verohelpotuksia. Tämä osoittaa vakavaa oikeudentajun puutetta. Lisäksi hallitus jakaa Suomea kahtia ja toimii kylmästi itäistä Suomea kohtaan. Säästää pitää, mutta veroja ei ole pakko keventää, eikä varsinkaan lisäen velanottoa, kuten vuonna 24 on käymässä.”

Arvoisa rouva puhemies, ”eduskunta toteaa, että Suomessa kasvussa on työttömyys, konkurssit ja julkinen velka, jonka seurauksena hallituksen talouspolitiikalta on putoamassa pohja pois, eikä hallitus siksi nauti eduskunnan luottamusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hyrkkö.

10.36 Saara Hyrkkö vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikka todella on uhkapeliä lasten ja luonnon kustannuksella. Suomen ja suomalaisten harteille kasataan aivan tarpeettomia riskejä, oli sitten kyse piittaamattomasta ilmasto- ja luontopolitiikasta tai lapsiperheköyhyyden syventämisestä, joilla molemmilla on kauaskantoisia vaikutuksia lasten tulevaisuuteen, tai talouden vahvistamisesta, jossa hallitus ei mittavista leikkauksista huolimatta onnistu. Keskeisenä syynä tietenkin on se, että hallitus poraa veropohjaamme aukkoja muun muassa bensapopulismilla.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Vihreät tekisivät toisin. Vihreiden vastalause perustuu vaihtoehtobudjettiimme, jossa taloutta uudistetaan lapsilta ja luonnolta leikkaamatta, jossa lapsiin ja nuoriin panostetaan lähes puoli miljardia enemmän kuin hallitus, velkaa otetaan yli puoli miljardia vähemmän kuin hallitus ja jossa ilmastokriisin ja luontokadon torjunta on kaiken lähtökohta, ei kiusallinen sivuhuomio.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on kritisoinut vihreiden vaihtoehtobudjettia siitä, että työllisten määrä ei kasva aivan yhtä paljon kuin hallituksella. Ero on kuitenkin itse asiassa varsin pieni ottaen huomioon, että me emme leikkaisi pienituloisten sosiaaliturvasta, joka on näiden laskentamallien tehokkain tapa tuottaa lisää työllisiä. Merkilläpantavaa on sen sijaan se, että kokoomuksen johdolla jokaista neljää uutta työllistä kohden yksi lapsi putoo köyhyyteen. Eikö tämä lapsiperheköyhyyden syveneminen todella soita teillä mitään hälytyskelloja? Te sanotte kohdistavanne leikkaukset aktiiviväestöön, jolla on mahdollisuus vaikuttaa omaan tilanteeseensa, mutta lopputuloksena liki 17 000 lasta uhkaa pudota köyhyyteen, ja minä en kerta kaikkiaan käsitä, miten näiden lasten olisi pitänyt se omalla toiminnallaan estää. Ja ikään kuin historiallisen suuret asumistuen leikkaukset, toimeentulotuen kiristykset, lapsikorotusten ja suojaosien poisto ja etuuksien indeksijäädytykset neljäksi vuodeksi eivät vielä kasaisi tarpeeksi taakkaa samojen ihmisten harteille, niin eikö-hän valtiovarainministerin hihasta löydy vielä ässä nimeltä ruuan verotuksen kiristäminen. Jotain rajaa.

Den här veckan har vi gått igenom hurdana effekter dessa mycket stora nedskärningar i den sociala tryggheten har på olika människors liv. Det är synd att så få ledamöter från regeringen har kunnat eller vågat lyssna på effekterna av sina val.

Ja ne harvat, jotka ovat näitä leikkauksia kehdanneet puolustaa, ovat ikävä kyllä osoittaneet, miten vähäisellä ymmärryksellä ja vähäisellä välittämisellä näitä päätöksiä on hallituksessa tehty.

Arvoisa puhemies! Kaikkein häiritsevin puolustuspuheenvuoro on, että pienituloisilta on vain pakko leikata. Se minusta halventaa demokratiaa. Poliitikassa kun on kyse valinnoista, ja teillä hallituspuolueissa on mahdollisuus ja myös velvollisuus vaikuttaa asioihin, tehdä valintoja. Te olette valinneet toteuttaa juuri nämä päätökset, leikata juuri näiltä ihmisiltä, sivuuttaa juuri nämä riskit. Älkää yrittäkö piilottaa niitä pakon tai välttämättömyyden verhon taakse. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Yksi asia meidän kyllä on pakko ratkaista lähivuosina. Nimittäin se, kuinka sovitamme elämäntapamme ja taloutemme tämän yhden planeetan rajoihin. Kyse on suomalaisten rakastamista uimavesistä, metsäpoluista, saimaannorpista ja tuntureista, mutta ei yksin niistä. Luonnon kestävyys on myös taloudellisen kestävyyyden elinehto. Luontoa tärkeämpää pääomaa meillä ei ole. Jokaiselle luonnosta tai edes taloudesta välittävälle pitäisi olla itsestäänselvää, että yhtäkään euroa ei tule jatkossa käyttää luontoa tai ilmastoa tuhoavaan toimintaan.

Arvoisa puhemies! Tästä huolimatta kokoomuksen suunnalta on kritisoitu vihreiden ehdotuksia sanomalla, että ympäristölle haitallisten tukien karsiminen on epärealistista. Mutta katsokaas, kun me olemme tosissamme tämän ilmastokriisin ja luontokadon torjunnan kanssa. [Ben Zyskowiec: Miksi te ette karsineet niitä omalla vaalikaudellanne?] Meille nämä eivät ole pelkkiä juhlapuheita, toisin kuin ilmeisesti kokoomukselle, joka kuitenkin vielä vuosi sitten peräänkuulutti yritystukien karsimista rankalla kädellä. Te tunnistitte

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tuolloin hyvin, että yritystukien karsiminen on poliittisesti hyvin vaikeaa. Mutta onko se siis todella vaikeampaa kuin leikkaaminen köyhiltä, lapsilta ja luonnolta? Siihen kaikkeen kun teillä tuntuu olevan pokkaa.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen puheet ja teot ovat niin monella tavalla ristiriidassa keskenään, mutta nostan nyt lopuksi kolme esimerkkiä. Pääministeri Orpo: Onko teidän mielestänne johdonmukaista, että samalla viikolla kun jaatte tasa-arvopalkinnon työstä naisten oikeuksien puolesta, teidän johtamanne koalitio jakaa rahaa naispappeutta ja saateenkaarioikeuksia vastustaville herätysliikkeille? [Laura Huhtasaari: Ihanaa, vihdoinkin!] Onko uskottavaa, että samalla viikolla kun Suomi vaatii YK:n ilmastokokouksessa tiukempia toimia muilta, hallitus vie läpi lukuisia lakimuutoksia, joilla nimenomaan fossiilisten polttoaineiden asemaa parannetaan? Ja onko viisasta, että kun elinkeinoelämä kantaa huolta työvoiman saatavuudesta, teidän hallituksenne jarruttelee työhön johtavaa maahanmuuttoa, ajaa pienituloiset ihmiset pois kaupungeista ja vaikeuttaa esimerkiksi nuorten pääsemistä työn syrjään kiinni? Minusta ei ole.

Arvoisa puhemies! Teen vihreiden vastalauseen mukaisen epäluottamuslause-esityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Saramo.

10.41 Jussi Saramo vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että jokainen tässä salissa muistaa pitkään tämän päivän ja viime viikot. Nyt tehdyt päätökset eivät ole maltillisia eivätkä kohtuullisia, vaikka niitä sellaisina on mainostettu. Erityisesti pienipalkkaisille, yksinhuoltajille, sairaille, hoivaa tarvitseville ja heidän hoitajilleen hallituksen linja on kohtuuton ja radikaali.

Tuntuu todella väärältä, että niin moni ei edes halua kuulla asiantuntijoita tai leikkauksista kärsiviä. Leikkausten vaikutukset haluttiin käsittelyssä piilottaa kokonaan näkyviltä. Siksi me vasemmistoliitossa toimimme tänne niiden tuhansien ihmisten äänen, joita päätökset eniten koskevat: Niiden, jotka pakotetaan toimeentulotuelle tekemään tiliä jokaisesta eurosta sen sijaan, että he voisivat tehdä epävarmaakin työtä asumistuen ja suojaosan tukemana. Niiden, joiden on muutettava pois kodistaan ja omasta yhteisöstään ja joiden lasten on vaihdettava koulua, kun vuokrat ovat nousseet. Ja niiden, joiden asuntoa ei kukaan halua muuttotappioalueella mutta joiden on pakko asua jossain ja lämmittää kotinsa Suomen talvessa.

Arvoisa puhemies! Toivon, ettei kukaan sano tulevana vuosina, että meidän oli pakko tehdä näin, että emme voineet estää yhteiskunnan kahtiajaon pahentumista.

Me toimimme hallituspuolueiden eteen vastuullisia vaihtoehtoja, jotka olisivat paitsi vahvistaneet hyvinvointivaltiota myös vähentäneet julkista velkaa. Mutta hallitus päätti toisin. Oikeistolle tärkeää oli rikastuttaa valmiiksi rikkaita.

Pääministeri Orpon ajattelu, jossa hyvinvointivaltio vahvistuu sitä purkamalla, on osoitettu vääräksi. Valtiovarainministeri Purra on joko vielä oikeistolaisempi tai sitten rehellisempi, kun hän puhuu sosiaalivaltion purkamisesta.

Oikeistohallituksen ideologisia valintoja ovat esimerkiksi seuraavat: Muutama prosentti suurimpia omaisuuksia verottomalla osakesäästötillillä omistavista voi tuplata sijoituspääomansa 100 000 euroon. Osakesäästötileillä siirretty verotus voidaan välttää kokonaan viemällä rahat pois Suomesta — aika epäisänmaallista. Kaikkien puolueiden kannattama palkkojen verotuksen keventäminen päätettiinkin kohdistaa erityisesti suurituloisimmille. Ja vielä yrityksille annetaan ylimääräinen 700 miljoonan euron veronalennus, joka on yli-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

päänsä mahdollinen, koska edellisen hallituksen saavuttama työllisyys vähensi tarvetta kerätä työttömyysvakuutusmaksuja.

Eli leikkaukset olisi voitu perua pelkästään jättämällä tämä yksi yllättävä työllisyysrahaston lisäpotti jakamatta sellaisenaan yrityksille. Vaihtoehtoisesti olisi voitu poistaa rikkaimmille listaamattomien yritysten omistajille kohdentuva verotuki. Järkevää olisi myös säätää lähdevero verotuksesta kokonaan vapautetuille institutionaalisille sijoittajille. [Juha Mäenpää: Entäs se Kojamo?] — Juuri esimerkiksi Kojamon omistajille tietysti pitäisi kaikille hoitaa riittävä verotus. — Toteuttamalla edes osa näistä meidän vasemmiston esityksistä, jotka ovat normaalikäytäntöä länsimaissa, saataisiin paitsi vahvistettua terveys-, koulutus- ja hoivapalveluita myös lisää ostovoimaa kotimarkkinoille. Esityksemme eivät edes kiristäisi verotusta kokonaisuutena, vaan vähentäisivät veroasteen laskua.

Pienituloiset työntekijät eivät joutuisi pulaan, kuten nyt hallituksen leikatessa asumistukea ja tekemällä työmatkoista kalliimpia. Pieni- ja keskituloisten ostovoima olisi parempi, ja etenkin kotimarkkinayrityksillä menisi paremmin. Valtio myös velkaantuisi vähemmän. Oikeisto, joka voitti vaalit velkapelolla, on nyt lisäämässä velkaantumista — te lisäätte valtion velkaantumista ja käänteisesti vielä kuntien velkaantumista samalla, kun ajatte hyvinvointialueet pulaan. Harvoin näkee näin röyhkeää äänestäjien aliarvioimista.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tietopalvelun mukaan vasemmistoliiton vaihtoehto olisi lisännyt merkittävästi tasa-arvoa ja vähentänyt köyhyyttä. 73 000 ihmistä olisi noussut köyhyysrajan yläpuolelle ja lapsiköyhyys vähentynyt yli 11 000:lla. [Timo Heinonen: Miten työllisyys?] Toimeentulotuen tarve olisi vähentynyt 355 miljoonaa euroa. Se olisi ollut järkevin säästö tässä talossa. [Ben Zyskowitz: Mites työllisyys?] Olisimme paitsi ottaneet vähemmän velkaa myös jättäneet tuottavan yhteisen omaisuuden myymättä. Hallitus todella syö tulevien sukupolvien elinehtoja jokaisesta mahdollisesta kulmasta.

Oikeiston talouspolitiikka ei ole kestävää ympäristönkään näkökulmasta. Me emme saisi jättää kasvavaa ilmastovelkaa ja luontokatoa lastemme taakaksi. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Vasemmisto ei voi kannattaa budjettia, jossa harvojen etu laitetaan kaikkien yhteisen edun edelle.

Teen vastalauseen 4 mukaisen epäluottamusesityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Wickström.

10.47 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee julkista taloutta pitkäjänteisesti vahvistavaa talouspolitiikkaa. Emme osanneet ennakoida koronapandemian taloudellisia vaikutuksia, emmekä tiedä, miten pitkään maamme rajojen ulkopuolella käynnissä olevat sodat jatkuvat. Velkaantumiskierre on katkaistava ja valtiontalous tasapainotettava, jotta olemme paremmin varustautuneita tulevaisuuteen ja voimme olla pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta myös jatkossa.

Som politiker har vi ett ansvar över det gemensamma innanför och utanför vårt eget land. Det är vår uppgift att ta svåra och ibland obekväma beslut, men också starka förutsättningar för tillväxt och sysselsättning.

Pisa-tulosten mukaan oppimistulokset ovat heikentyneet monissa OECD-maissa, myös Suomessa. On tärkeää, että panostamme koko opintopolkuun varhaiskasvatuksesta kor-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

keakouluihin. RKP on pitkään tukenut panostuksia lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen kaltaisten perustaitojen vahvistamiseen. Perusopetus ja varhaiskasvatus saavat 50 miljoonaa euroa lisämäärärahoja. Hallitus myöntää määrärahoja myös korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen vuonna 2024. Näillä panostuksilla pyritään siihen, että Suomi pääsisi koulutuksessa takaisin maailman huipulle.

Ärade talman! Som tvåspråkig är jag glad över satsningarna för ett tvåspråkigt Finland. Exempelvis blir det så kallade språkprovet avgiftsfritt, vilket betyder att flera svenskspråkiga har möjlighet att söka jobb inom den offentliga förvaltningen i Finland. I riksdagsbehandlingen ser vi de utmaningar Helsingfors Räddningsskola står inför, och därför gläder det mig att vi kan rikta resurser dit för att trygga utbildningen på svenska. Även för den inre säkerheten gör regeringen goda beslut: Tilläggsfinansiering riktas till polisutbildning på svenska och bekämpning av ungdoms- och gängbrottslighet beaktas särskilt. SFP har länge talat för att du ska kunna leva tryggt, fri från rädsla, våld och trakasserier. Hjälpen ska alltid finnas nära när du behöver den.

Meidän poliitikkojen on osoitettava sanoin ja teoin, että uskomme tulevaisuuteen. Lapset ja nuoret ovat osa yhteiskuntaamme tänään, mutta myös huomenna. Siksi me RKP:läiset olemme iloisia siitä, että hallitus panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Hallitus esimerkiksi osoittaa rahoitusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön ja ottaa käyttöön terapiatakuun ja syrjäytymistä ehkäisevän toimenpideohjelman. Hallitus panostaa myös 20 miljoonaa euroa vuodessa Suomi liikkeelle -ohjelmaan, jonka tavoitteena on liikkumisen lisääminen kaikissa ikäryhmissä.

Regeringen tar utmaningarna inom social- och hälsovården på allvar. Vi gör insatser som avvecklar vårdköerna, tacklar personalbristen och främjar arbetsplatsvälmåendet. I det kompletterande budgetförslaget för 2024 beviljades Borgå och Raseborgs sjukhus en miljon euro för att stödja verkställandet av de språkliga rättigheterna. Vårdkedjorna ska fungera på två språk i alla välfärdsområden i hela landet.

RKP on myös hyvin tyytyväinen infrastruktuuriin tehtäviin tärkeisiin panostuksiin, esimerkiksi Vaasan radan sähköistykseen. Hallitusohjelmassa on 80 miljoonan euron suuruisen määräraha rantaradan kehittämiseen. Karjaa—Kauklahti-väli etenee nopeasti, ja kapasiteettia voidaan toivottavasti lisätä entisestään. Tällaiset panostukset hyödyttävät Suomen sisäistä liikennettä, mikä puolestaan vahvistaa maamme kilpailukykyä ja työvoiman liikkuvuutta.

Arvoisa puhemies! Verotuksen tulee kannustaa sekä työntekoon että yrittäjyyteen. Siksi on ilahduttavaa, että työn verotusta kevennetään. Veronalennus koskee kaikkia tuloluokkia. Työ ja ennen kaikkea korkea työllisyysaste ovat hyvinvointimme perusta. Meidän on saatava nykyistä useammat suomalaiset työkykyiset töihin. Tämä tarkoittaa panostuksia työurien pidentämiseen ja siihen, että työelämän siirryttäisiin aiemmin, mutta myös työtömien aktivoimista.

Ärade talman! Det är en krävande uppgift att göra upp en budget. Det är aldrig lätt att göra svåra beslut, och SFP tycker att det är viktigt att följa upp konsekvenserna så att eventuella korrigerande åtgärder kan göras. Vi står fast vid att inte kräva det orimliga av någon. En

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

viktig del av budgetarbetet är också oppositionens skuggbudgetar. Det har varit nyttigt att föra en diskussion, granska oss själva och fundera på olika alternativ.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Poutala.

10.52 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallituskumppaneille ja oppositiolle käytetyistä puheenvuoroista. Kaikissa niissä on nostettu esille tärkeitä asioita maamme ja kansalaistemme, erityisesti heikoimmassa asemassa olevien puolesta. Meillä on keskuudessamme ihmisiä, joilla on aidosti hätä. Monella se ilmenee rahanpuutteena. Joillakin hätä ilmenee henkisenä tai fyysisenä uhkana. Hädällä on monenlaiset kasvot.

Kun me nyt käsittelemme vuoden 2024 budjettia, tärkein kysymys on tämä: auttaako se Suomea ja suomalaisia? Vastaus on mielestäni ”kyllä ja ei”. ”Kyllä” siinä mielessä, että tämän budjetin kautta ylläpidetään valtion kriittistä toimintaa esimerkiksi sairaanhoidossa ja Puolustusvoimien kehittämisessä. ”Ei” siinä mielessä, että valtio ei pysty tekemään ihan kaikkea. Aina joku putoaa yhteiskunnan turvaverkkojen läpi ja tarvitsee apua perheeltään, ystävältään tai seurakunnalta. Meillä on keskuudessamme tämän vuoden päättyessä edelleen kodittomia, työttömiä ja sairaita, ja jälleen ensi vuonna heidän auttamisekseen etsitään uusia toimivia keinoja.

Kiitos jokaiselle oppositiopuolueelle vaihtoehtobudjettien valmisteluista. Minun silmiini niissä oli monia kohtia ja miljoonaviilauksia, jotka olivat oikeansuuntaisia. Niihin tullaan aivan varmasti vielä palaamaan, joten hyvää työtä.

Arvoisa puhemies! Suuressa kuvassa tilanne näyttää ongelmalliselta. Puhutaan miljardiluokan haasteista. Nokia synnytti Suomen mittakaavassa merkittävän nousukauden. Raha tuli valtion kirstuun ja sitä käytettiin ahkerasti. Kun sitten nousukausi äkkiä katkesi, valtio ei osannutkaan palata alkuperäiselle kestäväen talouden polulle. Sillä tiellä on jatkettu 15 vuotta. Valtion kustannukset ovat nousseet. Velkaa otettu lisää. Veroja korotettu. Ja sitten on toivottu, että yritysten keskeltä nousisi joukko nokioita, jotka toisivat valtiolle kaikki puuttuvat tulot. Näin ei ole tapahtunut. Meidän on aika lopettaa toivomasta. On pakko tehdä korjausliike.

Kristillisdemokraatit vaativat, että eduskunta jokaista oppositiopuoluetta myöten käynnistää periaatekeskustelun siitä, miten kestäväen talouden polulle päästään takaisin. Tätä varten on löydettävä yhteisymmärrys seuraavista asioista: 1) Mitkä ovat valtion kriittisen tärkeitä tehtäviä, joita ei voi jättää muiden vastuulle? 2) Mitkä ovat asioita, joista valtio voi luopua? 3) Mitkä asiat kuuluvat yksilöiden ja yritysten vastuulle? 4) Mitkä asiat ovat hyödyllisiä niin, että niihin sijoitettu euro tuo kaksi takaisin? Jos näiden neljän asian osalta löydämme yhteistä linjaa, pelastamme tulevat sukupolvet. Kristillisdemokraatit kannattavat yksimielisesti vastuullista taloudenpitoa.

Arvoisa puhemies! Koska säästöpainee ovat kovat, tämä on hyvä hetki puhua taloudesta myös toisesta näkökulmasta. Raha on yksi tapa mitata todellisuutta. Toinen on onnellisuusindeksi. Vertailuissa olemme pärjänneet jopa niin hyvin, että meidät on arvioitu maailman onnellisimmaksi kansaksi nyt kuusi kertaa peräkkäin. Kolmas on luottamusbarometri. Olen huolissani siitä, että kansalaisten luottamus rapautuu: ettei enää luoteta mediaan, toisiin kansalaisiin tai valtion instituutioihin. Ammattiryhmien luottamus- ja arvostusmitauksissa poliisit ovat aina pärjänneet erinomaisesti. Suomalainen näkee poliisin ihmisenä, joka suojelee, auttaa ja on rehellinen. Poliisi toimii juuri siellä, missä ihmisyyden synkin

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

puoli tulee esille, siellä missä ihmisten itsekkyyks, julmuus, rahan ja vallan himo murskaavat ihmisten turvallisuudentunnetta ja luottamusta. Se, millaiset arvot tai moraalikäsitykset kansalaisillamme on, vaikuttaa suoraan siihen, miten ruuhkaista tuomioistuimissa tai terveydenhuollossa on. Ja tämä kaikki näkyy suoraan valtion budjetissa.

Poliitikot eivät ole päässeet kovin korkealle mittauksissa, mutta asiat voivat muuttua. Kansanedustajina voimme olla edelläkulkijoita ja näyttää, miten luottamusyhteiskuntaa rakennetaan. Ensimmäinen askel voisi olla kunnioittavan ja rakentavan keskustelukulttuurin harjoittelu. Kuinka moni voisi lähteä tähän mukaan? — Ei hirveästi käsiä nouse eikä nyökytyksiä tule.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti auttaa Suomea ja suomalaisia eteenpäin. Se on kokonaisuuteen nähden hyvä. Pyrkikäämme tulevissa budjeteissa vielä parempaan. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä seisoo esitetyn budjetin takana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt on kaikki varatut ryhmäpuheenvuorot pidetty, ja nyt on valtiovarainministerin puheenvuoron aika. Siinä aika on seitsemän minuuttia. — Olkaa hyvä.

10.57 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Rouva puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa, puheenjohtaja Lohea ja lausuntovaliokuntaa perusteellisesta työstä vuoden 2024 talousarvioehdotuksen ja sitä täydentävän ehdotuksen käsittelyn osalta. Kiitos myös eduskuntaryhmille huomioistanne. Erityisesti opposition puheenvuoroissaan nostamiin seikkoihin keskityn varmasti enemmän sitten debattipuheenvuoroissa, mutta nyt tähän valiokunnan mietintöön.

Vuoden 2024 talousarvioehdotus on 11,4 miljardia euroa alijäämäinen, ja valtion lopullinen nettolainanottotarve ylittää 10 miljardia euroa. Tilanne on julkisen talouden näkökulmasta vakava. Julkisen velan kasvu on vaarallisen nousevalla uralla. Hallitus jatkaa määrätietoisesti entistä ajankohtaisemman hallitusohjelmansa toteuttamista.

Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota moniin samoihin seikkoihin kuin mekin. Valtiovarainministeriön syksyn taloudellisessa katsauksessa arvioitiin, että julkisen talouden alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa bkt:hen vuonna 2023. Hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta alijäämä kasvaa yli 3 prosentin vuonna 2024 ja edelleen noin 3,4 prosenttiin vuonna 2025. Talouden näkymät ovat kovin epävarmat. Uusi ennuste valmistuu ensi viikolla, eikä se tule näyttämään parempaa vaan huonompaa.

Julkisen talouden velkasuhde on ensi vuonna lähes 77 prosenttia. Taakka on kasvanut vuosikausia, samaan aikaan kun muut Pohjoismaat menevät toiseen suuntaan. Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla myös jatkossa. Talouden kuva on utuinen, ja tulevaan kasvuun ja verotuloarvioon liittyy merkittävä määrä epävarmuutta. Geopoliittinen tilanne ei helpota tilannekuvan muodostamista. On varauduttava ikäviin yllätyksiin ja riskien realisoitumiseen. En voi liiaksi korostaa, vaikka kuulostan hyvin pessimistiseltä, miten vakava tilanne on. Poliittisilta päätöksentekijöiltä vaaditaan määrätietoisuutta, rohkeutta ja selkärankaa.

Arvoisa puhemies! Tilannekuva vahvistaa sitä käsitystä, että hallituksen talouspoliittinen strategia on oikea ja tarpeellinen. Palaamme noudattamaan kurinalaista budjettipoliitiikkaa. Palaamme tiukkaan kehysmenettelyyn, josta edellinen hallitus lipsui ja lopulta luo-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

pui. Kehysmenettely pitää meidät poliitikot kurissa ja tarjoaa kuluttajansuojaa äänestäjälle ja veronmaksajalle. Meillä ei ole varaa enää kalliiseen intressiryhmätalouspolitiikkaan.

Kehystaso nousee vaalikauden keskivaiheilla, ja tämä johtuu siitä, että joudumme valitettavasti varautumaan edellisen hallituksen luomaan menopaineeseen sote-uudistuksesta. Hyvinvointialueiden talous on [Annika Saarikon välihuuto] huonossa kunnossa, ja varsinkin kalliit ostopalvelut vievät alueiden talouden rankasti alijäämäiseksi jo kuluvana vuonna, arvioiden mukaan jopa 1,3 miljardia euroa, pahimmassa tapauksessa enemmän. Aika näyttää, mikä on alueiden elinkelpoisuus. Hallitusohjelmassa on joitakin kirjauksia siitä, miten alueiden taloudenpitoa saadaan parannettua, mutta nykytilanteen valossa näkymä on täälläkin synkkä. Hyvinvointialueiden paisuvat menot on pakko saada kuriin, [Annika Saarikon välihuuto] koska ikääntyminen joka tapauksessa takaa rahantarpeen kasvun.

Sotealueiden alijäämät tältä vuodelta aiheuttavat merkittävän menoerän valtiolle vuonna 2025, kun rahoitus tarkistetaan ensimmäisen kerran. Kehysvarauksen tarjoama liikkumatila pienenee edelleen vaalikauden loppua kohti.

Samoin kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien mahdollinen kompensointi aiheuttaa paineita valtiontalouteen, erityisesti vuodesta 2025 alkaen. Valtion budjettitalouden näkökulmasta kompensointi tuottaa lisäsäästötarpeita, jotta kompensointi olisi koko julkisen talouden tasolla neutraali. Lisäsäästöjen tarve vuodelle 2025 on tällä hetkellä 500 miljoonasta eurosta miljardiin — tällä hetkellä. Samaan aikaan esimerkiksi komissio on huomauttanut jo ensi vuoden selvästi liikaa kasvavista menoistamme. Suomella on merkittäviä haasteita valtiontalouden sopeuttamisessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää huomiota valtion korkoriskeihin. Muutamia vuosia sitten keskuspankit painoivat yleisen korkotason nolnaan tai sen alle. Myös pitkät valtionlainojen korot painuivat nolnaan rahapolitiikan tuolloisen virityksen vuoksi. Korkolasku tulikin siitä huolimatta maksettavaksi, ja hallituksen talousarvioehdotuksessa ensi vuodelle korkoihin budjetoidaan yli kolme miljardia euroa. Tämä on pois kaikesta hyvästä, kuten koulutuksesta, terveydenhuollosta ja turvallisuudesta. Velan kasvavat korkokulut ja krooniset alijäämät johtavat yhdessä epäedulliseen velkadynamiikkaan ja velkasuhteen kasvuun.

Myös valtion taseen ulkopuoliset vastuut, kuten takaukset, ovat kasvussa. Näistäkin osa voi realisoitua valtion menoina. Valiokunta kiinnittää mietinnössään tähänkin aiheellista huomiota.

Hallitus on sitoutunut toimeenpanemaan hallitusohjelman mukaiset kuuden miljardin euron vahvistavat toimenpiteet. Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että vuodelle 2027 hallitusohjelmassa asetetusta nimellisestä rahoitusasematavoitteesta, miinus yksi prosentti per bkt, ollaan ennusteiden valossa jäämässä. Hallitukselta vaaditaan lisätoimia siis sekä kehysten pysyvyyden että rahoitusasematavoitteen takia, kuten myös EU:n taloussääntöjen vuoksi.

Valtiovarainvaliokunta pitää perusteltuna, että hallituksen finanssipolitiikan linja ensi vuodelle on lievästi elvyttävä. Varsinkin suhdanneherkät toimialat, kuten rakentaminen, ovat sukeltaneet korkokehityksen vuoksi. Inflaatio näyttäisi kuitenkin vaimenevan nopeasti, mikä saattaa näkyä suhdanteen piristymisenä jo ensi vuonna. Hallitus on ennakoanut tätä eikä ole siksi hätäillyt peräänkuulutetun lisäelvytyksen kanssa. Viisas suhdannepolitiikka nimittäin kysyy malttia. Valitettavasti politiikassa tuntuu liian harvoin olevan oikea aika muulle kuin elvytykselle.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa puhemies! On todennäköistä, että Suomi ylittää EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa alijäämälle asetetun kolmen prosentin viitearvon ensi vuonna. Loppusuoralla valmistumassa olevissa säännöissä kolmen prosentin alijäämän ylitys on peruste toimenpiteiden käynnistämiseksi — mikä siis tarkoittaa uusien julkista taloutta vahvistavien toimenpiteiden toteuttamista jo pian. Lisää säästöjä, lisää leikkauksia enemmän kuin hallitusohjelmassa.

Lunta tulee siis tupaan, mutta sitä suuremmalla syyllä tämä hallitus pitää kiinni uskottavasta, määrätietoisesta ja tehokkaasta talouspolitiikasta hyvin vaikeassa tilanteessa. Se ei aina ole yksinkertaista eikä välttämättä kaikkien suosiossa, mutta täysin välttämätöntä se on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt käynnistämme debatin. Tässä alkuvaiheessa puheenvuorot saavat ryhmäpuheenvuorojen käyttäjät ja valiokunnan puheenjohtaja, sitten mennään satunnaisessa järjestyksessä tietysti painottaen valtiovarainvaliokunnan jäseniä ja jaoston jäseniä tässä alkuvaiheessa ainakin. Nyt debatin aloittaa edustaja Heinonen.

11.05 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat demarit, onhan se irvokasta, että te koko viikon olette täällä eduskunnassa arvostelleet hallitusta vaikutusarvioinneista. Te pyysitte myös itse eduskunnan tietopalvelulta arviot oman vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutuksista. Te salasitte ne. Me olemme niitä lukuisia kertoja täällä täysistunnossa kysyneet. Te saitte nämä työllisyysvaikutukset, te peljästyitte, ja te salasitte ne, koska teidän politiikka lisää työttömyyttä. [Kimmo Kiljunen: Puhutaanko sisällöstä?]

Kysyn nyt vuorostanne teiltä, pitkän linjan arvostettu parlamentaarikko Kimmo Kiljunen: onko teidän mielestänne oikein, että sosiaalidemokraatit salaavat oman vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutukset? Edustaja Kiljunen, onko tämä teidän mielestänne oikein ja kohtuullista? [Ben Zyskowicz: Hyvä! Vastauspuheenvuoro Kiljuselle!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Koskela.

11.06 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia valtiovarainministerille tästä ehkä synkeästäkin selonteosta. Jäi kiinnostamaan tämmöinen asia, että kun ensi viikolla tulee tämä päivitetty talousennuste ja se tiedetään, että se on varmasti tätä lokakuista ennustetta paljon synkempi, niin mitäs meillä nyt on tässä keinovalikoimassa. Äsken mainitsitte, että säästöjä ja leikkauksia tehdään, mutta mitäs veronkorotusten kohdalla tapahtuu, elikkä käytetäänkö tätä lääketä tässä nyt? Sitten ymmärsin, että kehyksessä tietenkin pysytään kuitenkin, se on tässä se oleellinen osa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Räsänen.

11.07 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tässä on nyt käymässä niin, että ennen kuin muste on ehtinyt edes kuivumaan ensi vuoden budjetista, [Jenna Simula: Te sanoitte tuon jo!] vaaditaan jo uusia toimenpiteitä. Ja tähän todistaa sen, mitä totesin: ennen kuin muste on kuivunut, oikeistohallituksen talouspolitiikalta on pohja tippunut pois.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Valtiovarainministeri totesi, että uusia toimenpiteitä vaaditaan 500 miljoonan ja miljardin välillä, ja nythän se keskeinen kysymys kuuluu, että kun ne toimenpiteet, joita te olette jo tänne tuoneet, ovat kerta kaikkiaan epäoikeudenmukaisia, niin olisiko nyt edes himpun verran oikeudenmukaisuutta luvassa niissä uusissa toimenpiteissä. Ne toimenpiteet, joita te olette julkisuudessa tuoneet ilmi, enemmän jälleen kohdistuvat pienituloisiin, kuten tämä esittämäne ruuan arvonlisäveron korottaminen. Olisiko edes himpun verran oikeudenmukaisuutta luvassa ensi vuonna?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

11.08 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, että kulut kasvavat ja tulot pienenevät, pitää ottaa vakavasti, ja ensimmäinen liike, mikä pitää tehdä, on pelastaa suomalainen metsäteollisuus.

Tällä hetkellä meillä käydään keskustelua siitä, että 70 prosenttia metsistä on kuolemassa pystyyn ja 30—50 prosenttia pitää rauhoittaa. Nämä älyttömät, täysin valheelliset väitteet pitäisi kumota. Toisekseen meidän pitää luoda sellainen politiikka, jolla suomalainen arvokas runkopuu menee jalostukseen eikä sitä polteta 7:ää—8:aa miljoonaa mottia, niin kuin nyt tehdään.

Kotimainen turve on palautettava energiapalettiin, ja teidän on, arvoisat ministerit, aloitettava neuvottelu siitä, että me saamme sen tehdä. Se on kansallinen uusiutuva energia, joka kasvaa joka vuosi lisää. Haluatteko todella sitä, että Suomen metsäteollisuus ajetaan tässä maassa alas? Silloin alkaa kemianteollisuudessa lomautukset, metalli, energia, rakentaminen — sitäkö te todella haluatte? [Jenna Simulan välihuuto] Ympäristöministeri Mykkanen kyllä käy lupailemassa maailmalle, että rahoitetaan milloin mitäkin, mutta jos te ette metsäteollisuutta pelasta, niin tulette itkemään siellä aitiossa seuraavia valtavia leikkauksia ja halveksutte samalla suomalaista maaseutua, jossa näitä metsiä hoidetaan. Siellä ihmiset osaavat, antakaa heille mahdollisuus. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hyrkkö.

11.09 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyin puheessani ja kysyn uudestaan, onko todella teille helpompaa leikata köyhiltä, lapsilta ja luonnolta kuin esimerkiksi karsia näitä tehottomia, markkinoita vääristäviä, ympäristölle haitallisia tukia? [Ben Zyskowiezin välihuuto] Siltä se nimittäin vaikuttaa. Te otatte tietoisesti, vakavan riskin syventäessänne lapsiperheköyhyyttä ja kääntäessänne selkänne uskottavalle ilmasto- ja luontopolitiikalle. Te väitätte kantavanne hallituksessa huolta Suomen turvallisuudesta, mutta todellista turvallisuutta olisi varautua näihin riskeihin, ehkäistä niitä riskejä, ei työntää päätä pensaaseen tosiasioiden edessä.

Arvoisa hallitus, kysyisin: aiotteko tulevissa leikkaus- ja veropäätöksissänne jatkaa tätä samaa linjaa suhteessa ilmastonmuutoksen torjuntaan, luontokadon torjuntaan, lapsiperheköyhyyteen, vai onko odotettavissa suomalaisille jotakin parempaa, jotakin toiveikkaampaa näkökulmaa siitä, että te todella rakentaisitte turvallista tulevaisuutta tälle maalle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

11.10 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet päättivät ottaa lisää velkaa, jotta saisitte antaa joululahjaksi rahaa muun muassa kaikkein taantumuksellisimmille uskonnollisille ryhmille, naisten ja vähemmistöjen oikeuksien vastustamiseen, [Juha Mäenpää: Aivan loistavaa!] RKP:n ja perussuomalaisten puoluejohdon kotilientokentän tekohengitykseen Kokkolassa, turkistarhaajien tukemiseen — valitettavasti ette luopumiseen vaan muuhun tukeen — Israelin politiikan tukemiseen. Te puhutte täällä velan vähentämisestä, mutta te lisäätte velkaa. Nyt puhutaan siis sadoista miljoonista, mutta otatte vielä aivan erikseen lisävelkaa tämmöiseen kaiken maailman utopistiseen hömppään, jota teidän kansanedustajanne täällä harrastavat. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tämä on aivan uskomatonta. Ihmettelen, olenko Suomen eduskunnassa vai ehkä jonkun sellaisen maan, jossa poliitikot koettavat kahmia velkarahaa vain omiin taskuihinsa. [Juha Mäkelän välihuuto] Tämä on todella omituinen käsittely ollut tuolla valtiovarainvaliokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

11.11 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Pakko se on sanoa, että kun nyt kuuntelee tätä hallituksen ja opposition välistä keskustelua, niin tämä tilannekuva on hyvin erilainen — varsinkin viitaten tähän edelliseen puheenvuoroon. Kyllä tosiasia on se, että talousnäkymät eivät ole hyviä ja hallitus haluaa panostaa nimenomaan kasvuun ja myöskin yrittäjyyteen ja työllisyyteen. [Juho Eerolan välihuuto]

Ja pakko se on todeta, että kun puhutaan esimerkiksi julkisen talouden tilasta, niin tällekin hallitukselle on tullut ikäviä yllätyksiä tässä syksyn aikana, vaikkapa liittyen tähän kuntien 400 miljoonan euron valtionavustusten puuttumiseen. Mutta kuitenkin, kun katsotaan tätä kokonaisuutta, niin rahaa on aina helppo jakaa, mutta nyt täytyy myöskin keksiä näitä kasvun elementtejä. Minä itse ja myöskin meillä RKP:ssä kannetaan syvää huolta siitä, että vaikkapa työnantajajärytykset vähenevät tässä maassa, ja näitä me tarvitaan nyt lisää. Sen takia hallitus joutuu myöskin tekemään muutoksia sosiaaliturvaan ja muitakin toimia, joilla me halutaan vahvistaa kilpailukykyä laajemminkin koko Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

11.12 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouden tilanne on todella hälyttävä tällä hetkellä. Mielestäni tarvitaan rakentavaa yhteistyötä eikä repimistä, ja tämän takia olen hieman harmissani tänään kuunnellut tätä keskustelua. Meidän pitäisi luoda kansalaisille uskoa ja luottamusta tulevaan, [Veronika Honkasalon välihuuto] siihen, että kaikissa tilanteissa me pyritään parhaimpaan, pidetään huolta kaikesta, joten minun ehdotukseni olisi se, että edes koetettaisiin tehdä yhteistyötä ja tuoda niitä parhaita ideoita yhteen ja rakentaa yhdessä tästä hyvä. [Juho Eerola: Älkää riidelkö siellä oppositiossa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten seuraavaksi edustaja Lohi.

11.13 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, arvoisa valtiovarainministeri, totesitte, että talouden suhteen hallituksen strategia on osoittautunut oikeak-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

si. Valtiovarainvaliokunnassa kuulumme ison joukon asiantuntijoita, ja meille tuli täysin selväksi, että yksikään hallituksen talouspoliittisista tavoitteista ei ole tällä strategialla toteutumassa. Minusta kannattaisi miettiä nyt uudestaan, onko strategia oikea.

Velkakuorma on valtava, ja siitä pitää olla huolissaan meidän kaikkien, mutta yhtä lailla olen huolissani siitä, että tätä maata ollaan jakamassa nyt kahtia. Jos katsotaan tätä salia, työmarkkinoita mutta ennen kaikkea niitä ihmisiä, joihin kohdistuvat ja kasaantuvat hallituksen leikkaukset ja säästöt, [Anne Kalmari: Köyhät ja rikkaat!] täällä ollaan nyt jakamassa politiikalla suomalaisia kahtia, niihin, joilla menee entistä huonommin, ja niihin, joilla menee entistä paremmin, ja ne, joilla menee entistä paremmin, osoittavat sormella niitä, joilla menee huonosti, että se on teidän oma vikanne, kun teillä menee huonosti. [Vasemmalta: Kyllä! Juuri näin!]

Arvoisa puhemies! Näin ei Suomea pitäisi kehittää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

11.14 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tasapuolinen tasapainottaminen edellyttää kasvun vahvistamista, uudistavaa veropolitiikkaa ja lisäksi niitä säästöjä, mutta niitä säästöjä voi tehdä oikeudenmukaisesti. Hallitus ei ole näihin keskittynyt ollenkaan, kasvun edellytyksiin. Ne puuttuvat koko tästä esityksestä.

Hallituksen esitys kasvattaa tuloeroja, siirtää kymmeniätuhansia ihmisiä köyhyysrajan alapuolelle ja aiheuttaa monille tuhansille lapsiperheille tuloloukkua. Lisäksi hallituksen kasvupanostukset painottuvat valtatie vitosen länsipuolelle, missä muutenkin jo energiateollisuuden miljardi-investoinnit ovat tällä hetkellä päällä. Lupauksista huolimatta toimenpiteitä ja ohjelmia tilanteen helpottamiseksi Itä-Suomessa ei ole näkyvissä. Poliitiikkaa ja päätöksiä voi halutessaan tehdä oikeudenmukaisesti, mitä tämä hallitus ei halua tehdä — se on tullut tänään selväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen.

11.16 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuushan on se tärkeä sana, ja puhutaan hieman nyt vielä verotuksesta. Kerrataan tässä, että hallitus siis on nyt kiristämässä työmatkaa ajavien verotusta, ensiasunnon ostajien verotusta, lääkkeiden verotusta kiristetään, joukkoliikenteen, kirjojen, kulttuurin ja liikunnan verotusta kiristetään, eli tavallisen suomalaisen ihmisen elämisen verotusta hallitus nyt kiristää, ja samaan aikaan ministeriluokka saa sitten veronkevennyksiä. [Juho Eerolan välihuuto] Eikä tässä vielä kaikki, puhemies: Ministeri Purra mainitsi, että seuraavaksi saattaisi olla jopa ruuan verotuksen kiristäminen edessä. Eli ensin leikataan pienituloisilta vieläpä ruokaa, sitten sen verotusta kiristettäisiin.

Minäkin haluan, puhemies, tässä puheenvuorossa kysyä oikeudenmukaisuuden perään. Kun nyt on ilmeistä, että varmasti tulevaisuudessa hallitus tulee tekemään lisäsopeutusta, näin ovat hallituslähteet puhuneet, niin haluan kysyä: Olisiko nyt todellakin sen oikeudenmukaisemman politiikan vuoro? Olisiko esimerkiksi veropolitiikalla tällä kertaa mahdollisuus tehdä toisinpäin, eli emme kurittaisi tavallisten suomalaisten elämistä lisäveroilla, [Puhemies koputtaa] himoverotuksella, vaan tekisimme oikeudenmukaisempia ratkaisuja? [Juho Eerola: Verotushan kevenee suurimmalla osalla!]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lintilä.

11.17 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten valtiovarainministeri sanoi, kyllä tämä talouden yleiskuva on huomattavasti synkempi kuin mitä silloin kun tämä budjetti on tehty. Ja se varmaan ilmenee ensi viikolla siinä VM:n [Juho Eerolan välihuuto] uudessa ennusteessa, niin että valtiovarainministeri on täsmälleen oikeassa.

Pahinta tässä tilanteessa on ehkä se, että alkaa usko loppumaan. Yritykset eivät lähde investoimaan, ihmisillä loppuu usko. Tietyllä tavalla me tarvittaisiin pikaisesti nyt niitä kasvun toimia, kasvun toimia, joilla sitten pystyttäisiin luomaan uskoa yksittäisille ihmisille työllistymisestä ja muusta ja yrityksille, koska sieltä kautta kuitenkin Suomen talous nousee. Nyt valitettavasti hallitus on toiminut oikeastaan päinvastoin: te laitotte liikkeelle nyt selvityksen tuulivoiman kiinteistöveron siirtämisestä valtionosuuksiin, samalla veditte käsijarrun päälle noihin investointeihin. [Keskustan ryhmästä: Se loppui siihen!] Vaikea kuvitella yhtään kuntaa, yhtään maakuntaa, joka tulee tässä tilanteessa kaavoittamaan tuohon. Samalla me vaarannetaan meidän energiastategia. Ja jos huomioidaan, niin tuo oli oikeastaan se ainut sektori, [Puhemies koputtaa] johon tällä hetkellä investoitiin. Miljardien investoinnit vaarannettiin tällä teidän työllänne. Antakaa myönteisempiä signaaleja ja kasvun. [Puhemies: Aika!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Yritetään pysyä siinä minuutissa, jotta mahdollisimman moni voi käyttää debattipuheenvuoron. — Ja seuraavaksi debattipuheenvuoron käyttää edustaja Harjanne.

11.18 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaa esiteltäessä, hallituksen esitellessä talousarviotaan ja nytkin on edelleen se sama kritiikki paikallaan: tämä talouspolitiikka on epäreilua, ja se on epäjohtonmukaista, katsoi sitä sitten ympäristön, tasa-arvon, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, valtion velkaantumisen, minkä tahansa kautta.

Kun täällä edustaja Poutala toivoi rakentavaa otetta, niin me olemme tuoneet meidän vaihtoehtobudjetin. Meillä on esimerkiksi sellaisia veroratkaisuita, jotka edesauttaisivat talouden uudistamista ja sitä kautta tasapainottaisivat myös julkista taloutta. Suosittelen ihan lämpimästi, että hallitus todella näitä katsoo.

Ja niitä yritystukien karsimisia kyllä tehtiin jonkin verran viime kaudella jo, ei valitettavasti tarpeeksi, mutta nyt vallassa on kokoomuksen johtama hallitus, ja se selitys ei nyt oikein riitä, että miksi me emme niitä tehneet. Nyt kannattaisi ottaa... [Ben Zyskowicz: Miksi te jätitte niin paljon tekemättä?] — Oikea vastaus on: miksi te ette tee niitä nyt vaan lisääte niitä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Sarkkinen.

11.20 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon oikeistohallituksen ensimmäisen budjetin suurin valinta on pienituloisilta leikkaaminen, köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääminen. Tämä valinta tulee ajamaan monet suomalaiset ahdinkoon. Se tulee muuttamaan yhteiskuntaamme huonompaan suuntaan. Valtiontalous ei

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kuitenkaan leikkauksista huolimatta tasapainotu, sillä samaan aikaan veroaste laskee jyrkästi ja valtion tulot sakkaavat. Orpon hallitus ottaakin enemmän velkaa kuin edellinen hallitus.

Valtiovarainministeri Purra vaikuttaa nyt heränneen veroasteen laskun valtiontaloudelle aiheuttamiin ongelmiin. Kuitenkin tarjoamanne lääke eli ruuan arvonlisäverotuksen nosto on myrkyllinen, varsinkin kun samalla te leikkaatte pienituloisten etuudet. Eli pienituloisille on tulossa tuplataakka tästä sopeutuksesta.

Arvoisa ministeri, tarttukaa mieluummin virkamiestenkin esittämään listaamattomien yhtiöiden omistajien veroedun muuttamiseen, [Juho Eerola: Mielellään!] vahvistakaa valtiontaloutta oikeudenmukaisella tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Marttinen.

11.21 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Ainakin tämän syksyn aikana yksi asia on tullut tässä salissa selville, ja se on se, että yhdelläkään oppositiopuolueella ei ole uskottavaa kokonaisuutta kuuden miljardin sopeutuksen osalta. [Välihuutoja] Tämä on käynyt ilmi myös, kun olemme lukeneet nämä teidän omat budjettiesityksenne. Tämä on myös hyvä muistaa kotikatsomoissa. Hallitus toteuttaa tämän kuuden miljardin kokonaisuuden, jotta julkista taloutta lähdetään laittamaan askel askeleelta kuntoon.

Rouva puhemies! Se asia, mikä minua hämmästyttää kerta toisensa jälkeen, on se, että paitsi säästöjä tarvitaan mutta ennen kaikkea kasvua ja työllisyyttä ja samaan aikaan, SDP, te haluatte perua käytännössä kaikki hallituksen esittämät työllisyysuudistukset [Vasemmalta: Ne ovat leikkauksia, mitä perutaan, eivät työllisyystoimia!] ja samaan aikaan, kuten edustaja Heinonen totesi, te olette salanneet nämä vaikutusarviot. Me tiedämme, että vihreiden vaihtoehto vähentää työllisyyttä 17 000 hengellä, mutta ettekö te voi viimein kertoa meille, paljonko teidän vaihtoehtonne heikentää työllisyyttä? Se olisi minusta tärkeä myös tässä salissa todeta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman.

11.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän olemme aikaisemmin vastanneet. Tulette kyllä näkemään todelliset arviot, eikä näitä moninkertaisia temppuja, mitä olette tekemässä. [Juho Eerola: Näkymätön muste! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra, tätä teidän ensimmäistä budjettianne on syytä ennen kaikkea tarkastella sitä vasten, mitä suomalaisille lupasitte ennen viime vaaleja. Lupasitte, että pienituloisilta leikkaukset, oliko niin, eivät teille käy, ja lupasitte, että suomalaisten elämisen kustannukset käännetään laskuun... [Li Andersson: Ja velaksi eläminen loppuu!] — ja velaksi eläminen loppuu ja talous käännetään kasvuun, ja onko nyt niin, että tämä budjetti sisältää historiallisen suuret leikkaukset pienituloisille. Olette päättäneet nostaa suomalaisten elämisen kustannuksia — lääkkeiden, joukkoliikenteen, kirjojen, liikunnan, kulttuurin — ja nyt väläytätte vielä tämän lisäksi ruuan arvonlisäveron nostoa tilanteessa, jossa olette ottaneet pienituloisilta mahdollisuuden edes pitää elintaso näiden hintojen nousun mukana. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan! — Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa ministeri Purra, miten toimintanne näyttäytyy [Puhemies koputtaa] politiikan luottamuksen näkökulmasta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Andersson, Otto.

11.23 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kohta muutaman päivän päästä alamme äänestämään budjetista, ja siinä vaiheessa olisi varmaan suotavaa, että kaikkien saatavilla olisi myös SDP:n vaikutusarviot, että tiedetään, mistä kaikesta täällä päätetään.

Mutta viime viikkojen aikana, kun Pisa-tulokset tulivat, on käynyt entistä selkeämmäksi, että hallituksen linja koulutuksen osalta on oikea. Me panostetaan 200 miljoonaa euroa pysyvästi peruskouluun, äärimmäisen tärkeä panostus. Panostetaan ennen kaikkea perustaitojen vahvistamiseen — lukemiseen, laskemiseen ja kirjoittamiseen — jotta jokaisella lapsella olisi paremmat mahdollisuudet oppia. Tämä on ollut koulukentän suuri toive.

Lärarkären är mycket nöjd med det här. Det är det som man har efterlyst, och på det här sättet får alla barn en bättre möjlighet att lära sig.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

11.24 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun on kuitenkin kyseessä hallituksen budjetin palautekeskustelu, niin on paikallaan sanoa, että kaikilla keskeisillä mittareilla katsoen hallituksen talouspolitiikalta on pudonnut pohja pois. Ensinnäkin se velka piti kääntää laskuun, mutta tosiasiaassa otetaan enemmän velkaa kuin Marinin aikana. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kylläpä nyt huolettaa!] Työllisyyttä piti edistää, mutta tosiasiaassa hallituksen 100 000:n työllisyystavoitteesta puuttuu vielä 125 000. Ja kun hallitusohjelman nimi oli ”Vahva ja välittävä Suomi”, niin miten siihen sopii se, että THL:n arvioiden mukaan teidän sosiaaliturvaleikkauksenne tuovat 100 000 uutta asiakasta toimeentulotuen piiriin? [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto]

Mutta emme me, rouva puhemies, ihan kaikkea arvostele. Me olemme hallituksen kanssa yhtä mieltä siitä, että isänmaan turvallisuutta pitää vahvistaa, tuemme menoja maamme turvallisuuden lisäämiseksi, mutta samaan aikaan on pidettävä mielessä, että kansalaisten pitää kokea Suomi puolustamisen arvoiseksi. Tässä mielessä, rouva valtiovarainministeri, kysyn teiltä: Onko oikein lisätä köyhyyttä ja etenkin lapsiperheköyhyyttä [Puhemies koputtaa] tässä vaikeassa tilanteessa? Onko oikein ajaa työmarkkinat törmäyskurssille, kun tarvitsisimme enemmän eheyttä ja yhteenkuuluvaisuutta? Voisitteko te lisätä politiikkaanne hieman enemmän sovittelunhalua ja tasa-arvoa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Saarikko.

11.26 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra, teidän vahtivuorollanne Suomi velkaantuu historiallisella tavalla. [Vasemmalta: Kyllä!] Siksi pidän perusteltuna, että olette tuoneet esiin lisäsopeutusten tarpeen. Sitä en kuitenkaan pidä oikeana, vaan pidän sitä järkyttävänä, että ensimmäiset ehdotukset senne siitä, mistä ryhdytään lisää säästämään, liittyvät lapsiperheisiin. Te olette vihjailleet siitä, että lapsilisistä kyllä joutaa ottaa, ja tällä viikolla esittäneet näkemyksenne siitä, että

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

nyt kun vihdoinkin inflaatio taittuu kalliissa ruuan hinnassa, sitä hintaa sopisi korottaa ruuan arvonlisäveron nostamisella. [Antti Kurvinen: Kova liike!] Se ei käy keskustalle.

Ymmärrättehän te, valtiovarainministeri Purra, että kaikesta keinovalikoimasta te omalla arvovalintananne otitte esiin vaihtoehdon, joka koskettaa eniten suomalaisia pienituloisia? Verosopeutusta tarvitaan, kyllä, olette siinä aivan oikeassa, mutta valitsemanne keino on tietoisesti se, joka koskettaa eniten suomalaisia pienituloisia. Totean myös arviona, että tapa, jolla puhutte sosiaali- ja terveystalouksista, on erittäin loukkaava suomalaisia vanhuksia kohtaan. [Kimmo Kiljunen: Kyllä, kyllä!] He ovat teille pelkästään kuluja, [Puhemies koputtaa] heikoimmat, sairaat ja vanhat tässä maassa. Ei kysymys ole sote-uudistuksesta, kysymys on iäkkäistä ihmisistä, joita me ainakin haluamme hoitaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo. [Ben Zyskowitz: No nyt tulee vastaus! — Juho Eerola: Nyt kuullaan!]

11.27 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen suoraan kysymykseen suora vastaus: Me sosiaalidemokraatit, jotka olemme täällä argumentoineet, olemme argumentoineet siltä pohjalta, mitä tietopalvelusta olemme saaneet julkisesti käytettävissä olevia tietoja. Se on selvä asia. [Timo Heinosen välihuuto]

Sitten kun mennään tähän varsinaiseen vaikutusarvioon, edustaja Heinonen: Se me tiedetään, että nämä sosiaaliturvavaleikkaukset 1,4 miljardin tasolla vaikuttavat työllisyyteen arvioiden mukaan niin, siis puhtaasti arvioiden mukaan, että saattaa työllistää satatuhatta. Tämä on se vaikutusarvio siltä osin. Mutta se on aivan varma ja se ei ole edes arvio vaan tieto siitä, että te leikkaatte köyhimmiltä ihmisiltä ja satatuhatta ihmistä joutuu toimeentulotuen piiriin, jota sitäkin te leikkaatte, sitä viimekätistä toimeentuloturva. Te leikkaatte sitä, ja samaan aikaan, sekin on fakta, te annatte kaikkein suurimmat verohelpotukset suurituloisille ihmisille. Edustaja Heinonen, tässä on aitoja vaikutuksia, ei vain arvioita. [Timo Heinonen: Kiitos, ne tulivat julkisiksi!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Östman.

11.28 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto huomautti siitä, että nyt näistä joulurahoista osa menee Israel-myönteisille järjestöille. Verrataan nyt sitten, että viime hallituskausi on ollut tapa maksaa melkein 800 000 euroa, jos muistan oikein, Suomi-Venäjä-seuralle, siis miljoonia hallituskausittain. [Annika Saarikko: Vastustiko KD?] — Saanko puhua loppuun? [Välihuutoja] — Saanko puhua loppuun? [Hälinää — Puhemies koputtaa] Onko tämä asiallista, että keskeytetään näin, kysyn vaan kollegoilta. [Jussi Saramo: Te olette kannattanut sitä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Annetaan puhua Östmanin loppuun nyt.

No niin, nyt sitten tällä hallituskaudella me myönnämme Holokaustin uhrien muistoriikille 15 000 euroa, 15 000 euroa. [Jenna Simula: Sekös Saramoa harmittaa!] Mikä meni pieleen? Sitten Elämän marssi, joka tekee myöskin työtä antisemitismia vastaan, 15 000 euroa. [Jenna Simula: Sekin harmittaa vasemmistoa!] Sitten K.-A. Fagerholmin perustama Suomi-Israel Yhdistysten Liitto 30 000 euroa. Onko tässä jotain väärinymmärrettyä, vai miten te olette tulkinneet tämän asian? [Juho Eerola: Natsismia vastaan!]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

11.29 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä valtiovarainministeriön suorastaan kamreerimainen ajatus ja leikkaus työttömien sosiaaliturvasta ja toimeentulotuesta ja asumistuesta on eräänlainen helmitauluharjoitus, niin kuin olen täällä aikaisemmin jo kuvaillut: leikataan rahaa pois työttömiltä ja automaattisesti oletetaan, että he työllistyvät. Tässä kun katsoo uusimpia työ- ja elinkeinoministeriön katsauksen lukuja — työttömiä työnhakijoita 23 700 enemmän kuin viime vuonna, kokoaikaisesti lomautettuja 10 000 enemmän kuin viime vuonna ja uusia avoimia työpaikkoja 25 800 vähemmän kuin viime vuonna — niin on kyllä syytä kyseenalaistaa näitä lukuja ja näitä oletuksia. Miten nämä arviot oikeasti tuotetaan? Oletteko oikeasti tarkastaneet nämä viimeisten lukujen valossa, että pitävätkö nämä VM:n arviot paikkansa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vähämäki.

11.31 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kyllä me luotamme VM:n kansantalousosaston ennusteisiin, ja sieltähän on ensi viikolla, muistaakseni 19. päivä, tulossa uusi bkt-ennuste, ja uskoisin näin, että meidän täytyy tehdä uusi säästö-ohjelma tämän neljä plus kaksi -ohjelman lisäksi. Sen valmistelu on aloitettu. Säästöjä pitäisi pystyä tekemään, kuitenkin niin, että investoinnit, tuottavuus ja tehokkuus yhteiskunnassa kasvavat.

Olen kiinnittänyt tässä keskustelussa huomiota siihen, että kukaan ei ole moittinut kehitysapuleikkauksia täällä salissa, näissä keskusteluissa nyt, tänä päivänäkään, mistä tulee se ajatus, [Perussuomalaisten ryhmästä: Mielenkiintoista!] että onko meillä kuitenkin siellä kehitysavun pitkällä momentilla, johonka annetaan 628 miljoonaa, kuitenkin otettavaa. Se tahtois sanoa, että joku maaohjelma kenties jouduttaisiin lakkauttamaan, mutta sitä pystyttäisiin sitten käyttämään osana säästöjä, mutta myöskin osana tuottavuuden ja muun kasvattamiseen, talouskasvun kasvattamiseen Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Virta. [Juho Eerola: Tosiaan kukaan ei ole vastustanut!]

11.32 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa on nyt kuultu hieman höpöhöpöjuttuja hallituspuolueiden edustajien suulla esimerkiksi oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjeteista, ja mielestäni se kertoo vain siitä, että on tarpeen siirtää valokeila pois sen lupauksen pettämisestä, että se velkalaiva kääntyisi. Mehän kaikki tiedämme, että historiallisen suuren lisävelan myötä se laiva itse asiassa uppoaisi, jos teoriassa tarkastelisimme. Me vihreät olemme kyllä tuoneet tänne vaihtoehdon, jossa otettaisiin yli puoli miljardia vähemmän velkaa, panostettaisiin [Juho Eerolan välihuuto] lapsiin ja nuoriin puoli miljardia enemmän, kevennettäisiin hallitusta enemmän työn verotusta, mutta tuplattaisiin luonnonsuojelun rahoitus. Eli kyllä niitä vaihtoehtoja on.

Mutta se, mitä tässä salissa ei tänään sovi unohtaa, on se, että ensi viikolla aika monessa perheessä vietetään joulua, jossa pöytään ei ole varaa ostaa jouluruokaa, jossa lapsille ei ole paketteja, jollei hyväntekeväisyysjärjestöistä satu riittämään. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Näiltä perheiltä te tulette leikkaamaan, heiltä, joilla on jo vaikeaa, ja se on poliittinen arvovalinta. Ja kyllä me tiedämme valtiovarainministerin suulla kuultuna,

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

että empatia ei tämän hallituksen politiikkaan kuulu, mutta luulisi siellä jokin järki kulkevan talouspoliittisesta näkökulmasta: nämä leikkaukset tulevat maksamaan myöhemmin enemmän.

Vetoankin, erityisesti pääministeripuolue kokoomus, voisitteko te nyt ottaa harteiltanne sen perussuomalaisten teidän päällenne laskeneen konservatiiviviitan ja sen sijaan, että sitä rahaa, jota ei pitäisi olla [Puhemies koputtaa] yhtään ylimääräistä, kaadetaan näihin konservatiivisiin herätysliikkeisiin, [Puhemies koputtaa] perustaisitte parlamentaarisen työryhmän työvoimapulaan vastaamiseksi, sillä se vauhdittaisi [Puhemies: Aika!] suomalais-ta elinkeinoelämää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Väättäinen.

11.33 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että Suomen ulkoisen turvallisuuden vahvistamiseen on vahvasti paneuduttu. Olemme tässä salissa olleet päätöksestä samaa mieltä. Jatkossa toivon, että vielä enemmän puhuisimme rauhan rakentamisesta ja diplomatian merkityksestä — tämä erityisesti toiveena ministeri Häkkäselle. Suomalaisen ihmisen arki muodostuu ulkoisesta turvallisuudesta, totta kai, mutta entistä enemmän myös sisäisestä turvallisuudesta.

Puhemies! On ikävää, että hallituksen ratkaisut säästölakien muodossa oleellisesti tulevat vähentämään kansalaisten sieto- ja kestävyys. Suurella osalla kansalaisista talous muuttuu alijäämäiseksi, osalla talous romahtaa, ja lapsiperheiden tulevaisuuden näkymät ovat ahdistavia.

Arvoisa hallitus! Sieto- ja kestävyys tarvitaan erityisesti, kun maailma Suomen rajojen ulkopuolella muuttuu yhä epävakammaksi. Hyvä ministeri Henriksson, kysyn teiltä, kun ajattelen, että te olette hallituksen omatunto: löytyykö teiltä ymmärrystä tähän asiaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Zyskowiec.

11.35 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen omassa vastauspuheenvuorossaan kertoi, että sosiaalidemokraatit pyysivät eduskunnan tietopalvelulta arviot vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutuksista. Sosiaalidemokraatit saivat tämän arvion, koska tietopalvelu teki työtä käskettyä. Sen jälkeen sosiaalidemokraatit päättivät salata ja pimittää nämä vaikutusarviot. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Miten te kehtaatte pimittää nämä tietopalvelun laskemat vaikutusarviot sen jälkeen, kun te olette täällä yötä päivää noin viikon moittineet hallitusta siitä, että se ei ole tehnyt riittäviä vaikutusarvioita säästölakiensa osalta? Miten te kehtaatte? Julkistakaa nyt, edustaja Kiljunen, nämä tietopalvelulta pyytämämme vaikutusarviot. [Juho Eerola: Tätäkö se on se avoimuus, mitä peräänkuulutatte?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkynen julkistaa, olkaa hyvä.

11.36 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt valtion ensi vuoden talousarviota, jonka tämä hallitus — kokoomus, perussuomalaiset kristillisdemokraatit ja RKP — on tähän taloon tuonut. [Juho Eerolan välihuuto — Ben Zyskowiec: Väärä kysymys!] Me olemme vaatineet koko tämän syksyn vaikutusarvioita teidän budjetistanne, ja niitä yhteisvaikutusarvioita ei ole saatu.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Te lupasitte viime vaalien alla, että nyt on oikea aika lopettaa velkaantuminen. Kuinka on käymässä? Velkaantuminen kasvaa, ensi vuonna otetaan enemmän velkaa ja koko hallituskaudella enemmän velkaa kuin viimeisen neljän vuoden aikana. [Juho Eerolan välihuuto] Te tulette voittamaan Sanna Marinin ja Antti Rinteen hallitukset velanotossa, vaikka yksikään uusi kriisi ei ole teidän kohdallenne osunut. [Ben Zyskowicz: Ai jaa!] 100 000 ihmistä putoaa toimeentulotuen varaan, vaikka lupasitte 100 000 uutta työllistä.

Nämä vaikutusarviot on nyt saatu, kun olemme niitä kaivamalla kaivaneet, mutta te ette ole suostuneet näitä tuomaan esiin, vaan päinvastoin, edustaja Laiho, joka ei nyt ole täällä, on tehnyt kaikkensa sosiaali- ja terveystalouden peitelläkseen nämä vaikutusarviot, poistaakseen ne valiokunnan mietinnöstä. Te ette voi pyytää vaikutusarvioita oppositiolta, jolla on paljon pienemmät resurssit, niin kauan kuin itse teette kaikkenne peitelläkseen nämä vaikutukset, joita teidän budjetillanne on. [Ben Zyskowicz: Ei, kun te pyysitte ne tietopalvelusta, me pyydetään niiden julkistamista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Andersson, Li.

11.37 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kuulostaa siltä, että edustaja Zyskowicz ja muutkin yrittävät viedä huomion siitä tosiasista, että tämän hallituksen budjetti kasvattaa eriarvoisuutta tässä maassa, [Juho Eerolan välihuuto] se syventää köyhyyttä, ja se tulee myöskin lisäämään pienituloisten eli köyhien lasten määrää erittäin merkittävällä tavalla.

Me olemme vasemmistoliitossa esittäneet useita vaihtoehtoisia toimenpiteitä, joilla olisi mahdollista osallistaa reilulla tavalla tähän sopeuttamiseen esimerkiksi sijoittajia tai kevyesti verotettuja pääomatuloja tai osinkotuloja saavia varakkaita suomalaisia. Mutta tähän ei hallitukselle kelpaa. Sen sijaan te väläytätte nyt ruoan arvonlisäveron korotusta tilanteessa, jossa ruoan hinnan nousu on kurittanut aivan tavallisia suomalaisia — puhumattakaan pienituloisista suomalaisista — erittäin merkittävällä tavalla. Mutta pitäähän se ymmärtää, että olihan siinä edelleen olemassa edes yksi vaalilupaus, jota perussuomalaiset eivät vielä ole pettäneet, niin seuraavaksi ryhdytte siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Kurvinen.

11.38 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin noita ryhmäpuheita, niin mielestäni perussuomalaisten puolueella oli paljon rakentavampi ryhmäpuhe kuin pääministeripuolue kokoomuksella, mikä sinänsä on tietysti ihan ymmärrettävää, sillä tämän vuosituhannen, 2000-luvun, aivan ultimaattinen ykkösvelka-aluehan on Kansallinen Kokoomus. [Anne Kalmari: Kyllä, tämä on fakta!] Aina kun kokoomus on ollut hallituksessa, niin velkamäärä on lisääntynyt, ja varsinkin pääministeripuolueena ollessaan kokoomus on aina nostanut velkamäärää. Keskusta jakaa hallituksen tilannekuvan tästä vaikeasta taloustilanteesta, mutta valitettavasti näillä hallituksen keinoilla, kaljaveron alennuksella ja muilla, tämä tilanne ei oikene, ja näyttää siltä, että Orpon hallitus ottaa huomattavasti enemmän velkaa kuin Marinin hallitus. Tämä teidän vaalilupauksistanne.

Puhemies! Myös työmarkkinapolitiikassa hallituksella on merkittäviä tavoitteita, ja keskusta jakaa ne tavoitteet. Me tarvitsemme kilpailukykyä, me tarvitsemme joustavuutta työmarkkinoille. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Mutta kun huomenna on edessä iso lakko, niin poh-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

din, että pääseeköhän Orpon hallitus työmarkkinoilla näihin tavoitteisiinsa. Sipilän hallitus asetti tavoitteet, joihin työmarkkinaosapuolten piti pyrkiä.

Kysynkin nyt hallituksen johdolta, pääministeriltä, varapääministeriltä ja työministeriltä, [Puhemies koputtaa] voisitteko harkita vielä samaan pöytään istumista. Ette ajaisi vastakkainasettelua ay-liikkeen kanssa, vaan asettaisitte tavoitteen, johon pitää työnantajien ja työntekijöitten yhdessä päästä. [Ben Zyskowicz: Kyllä me pääsemme, emme heittäydy selällemme ay-liikkeen edessä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Haatainen.

11.40 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä budjetti luo ihmisille toivottomuutta. Sosiaaliturvasta on käytetty termiä, että sen pitäisi olla trampoliini, josta pystyy ponnahtamaan takaisin työelämään, mutta nyt nämä leikkaukset, joita tehdään työttömyysturvaan ja asumistukeen ja lapsiperheille, 100 000 ihmistä on ajautumassa toimeentulotuen varaan — kaikki tämä tarkoittaa sitä, että näiden ihmisten on entistä vaikeampaa nousta sieltä toimeentulotuelta takaisin työelämään. Se on ihan tutkitusti todettu asia, ja pahintahan tässä on tietysti se, että ihmisten mielissä tämä piirtyy hyvin epäoikeudenmukaisena politiikkana, ja nimenomaan se epäoikeudenmukaisuus kohdistuu siihen, että nyt niiltä, joilla kaikkein heikoimmin menee, otetaan ja sitten rikkaille annetaan enemmän.

Kun toimeentulotuelta on vaikea päästä työllistymään, niin nyt pitäisi hallituksen keskittyä siihen, että sinne toimeentulotuelle tai työttömyysturvalle ei edes ajauduta, eli työllisyyspolitiikan pitäisi olla nyt kaiken keskiössä ja vahvistaa sitä, että ihmiset löytävät työtä. Työttömyysluvut ovat nousussa, ja nyt pitää työllisyyspolitiikkaa tehdä. Nyt te laskette näitä työllisyysvaikutuksia näitten leikkausten kanssa, [Ben Zyskowicz: Te ette laske!] ja voihan se olla, että niillä voi sellaisia saada, [Puhemies koputtaa] mutta ei niillä sitä uutta työtä luoda, ja siihen pitää keskittyä. [Puhemies: Aika!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eerola.

11.41 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei nouse verottamalla, se on heti kärkeen pakko todeta. [Välihuutoja — Vasemmalta: Katsotaan ensi vuoden lopulla!] Niin, Suomi ei todellakaan nouse verottamalla. Täällä on paljon tullut huutoa ja puhetta näitten hallituksen tekemien leikkausten vaikutuksista, mutta todellisuudessa ensi vuonna lähes 80 prosenttia Suomen kansalaisista, ketkä täällä Suomessa asuvat, hyötyy jollain tapaa näistä hallituksen tekemistä päätöksistä. [Antti Lindtman: Eivät ne ole mitään leikkauksia!] Esimerkiksi vaikkapa noin 3 500 euroa kuukaudessa ansaitseva henkilö ensi vuoden aikana tulee saamaan vajaan 600 euroa rahaa käteen. Tämän tapainen vaikutus jokaiselle Suomen kansalaiselle — noin 80 prosenttia suomalaisista tulee hyötymään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

11.42 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu leikkauksista, ja minä ajattelin puhua jonkin verran siitä tulopuolesta, mikä tässä mättää. Työllisyysaste pysyy aika tasaisena, työttömyys kasvaa, avoimet työpaikat vähenvät, mutta erityisen huolissani minä olen siitä, mikä ilmeni tässä viikonvaihteen ympä-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

rillä, kun kerrottiin, että yritysten tuottavuus on kehittynyt nollassa viimeiset viisitoista vuotta. Se on se asia, joka avaa työpaikkoja ja työllisyyttä, ja nyt nämä toimenpiteet, mitä yritetään tehdä työllisyyden eteen, liittyvät ehtojen leikkaamiseen ja sote-leikkauksiin. Miten sitä juurisyytä hoidetaan tässä? Niitä toimenpiteitä minä toivoisin hallitukselta. Aiemmin oli osaamiseen panostamista, innovaatioita, rohkeita investointeja. Nyt niitä ei näy. Niitä odottaisin hallitukselta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kalli.

11.43 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen suuresti sekä inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden että kestävän talouspolitiikan näkökulmasta, että hallitus on kaikessa viisaudessaan päättänyt kohdistaa rajut leikkaukset juuri suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kyse on siis terveyden- ja sairaanhoidosta, arjen hoivasta ja turvasta, huolenpidosta, lapsista ja perheistä, työikäisistäkin ja, arvonn hallitus, ikäihmisistä, ihmisistä, jotka ovat kovalla työllä rakentaneet tätä maata ja hyvinvointiyhteiskuntaa. Oletteko siis todella sitä mieltä, että on oikein leikata näiden ihmisten hoidosta, hoivasta ja turvasta tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden rahoitus on jo valmiiksi vahvasti alijäämäinen ja ahdingossa? Keskustan mielestä tämä ei ole oikein eikä inhimillistä.

Jos tämä inhimillisyyden puute ei ole hallitukselle ongelma, niin kysyn teiltä, onko tämä leikkaaminen mielestänne talouspoliittisesti viisasta. Keskustan mielestä ei ole. Kaikki asiantuntijat ovat samaa mieltä: välttää lyhytnäköiset leikkaukset, jotka käytännössä vievät [Puhemies koputtaa] pohjan siltä, että voisimme tulevaisuudessa kestävästi leikata kustannusten kasvua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kauma.

11.45 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen perintönä on Marinin vasemmistohallituksen velkavuori. Kuten täällä on moneen kertaan kuultu, pelkät korkomenot ensi vuonna ovat kolme miljardia euroa. Mutta kun täällä kuuntelee opposition puheenvuoroja, tuntuu siltä, että mitkään hallituksen tekemät toimet ensi vuodelle eivät teille kelpaa. Te olette esimerkiksi puhuneet siitä, että pieni- ja keskituloisten tilanne heikkenee ja lapsiperheiden tilanne heikkenee, mutta ehkä tekin voisitte ajatella sitä, että aika monella köyhyyteen liittyy työttömyys ja siihen nivoutuvat ongelmat, ja sen takia hallituksella on olemassa työn linja ja olemme kohdistamassa esimerkiksi 100 miljoonan euron kevennyksen nimenomaan pieni- ja keskituloisille palkansaajille ensi vuonna, jotta olisi houkuttelevampaa ottaa se työpaikka vastaan.

Arvoisa puhemies! Ihmetyttää kyllä myöskin se, että kun täällä erityisesti SDP kritisoi meidän velanottoamme ensi vuodelle, niin kuitenkin SDP:n kansanedustajien pelkästään talousarvioaloitteiden yhteissumma on yli 1,2 miljardia euroa ensi vuodelle. [Välihuutoja vasemmalta] Miten tällä katkaistaan velkaantumiskehitystä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kvarnström.

11.46 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Vaikka käsittelemme hallituksen talousarvioesitystä, monet hallituspuolueiden edustajat

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

haluavat keskustella ja puhua SDP:n vaihtoehtobudjetista ja sen työllisyysvaikutuksista, joten yleinen ajatus siitä: [Ben Zyskowicz: No nyt tulee!] On ihan totta, että laskennallisesti työllisyys kasvaa enemmän, kun leikataan sosiaaliturvasta, kuten hallituksen esityksessä tehdään ongelmallisella tavalla, julmalla tavalla. Se ei tarkoita, että se on oikein. Samalla nimittäin tiedämme, että pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamalli, johon kuuluu riittävän laaja sosiaaliturva, on ollut ja on menestystarina. Eli vaikka esimerkiksi kehitys yövärtijavaltion suuntaan tuottaisi lisää työllisyyttä laskennallisesti, niin todellisuudessa se olisi tuhoisa kehitys. Pitää aina katsoa kokonaisuutta, ja mielestäni meidän vaihtoehtomme on kokonaisuudessaan tasapainoisempi ja oikeudenmukaisempi ja luo enemmän kasvun edellytyksiä.

Ärade talman! Det finns rättvisa alternativ till regeringens politik, alternativ som är mer hållbara ekonomiskt, ekologiskt och socialt. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mäenpää.

11.47 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholisti löytää aina jostain rahaa viinaan, ostetaan vaikka velaksi. Näinhän valtiokin on toiminut. [Välihuuto vasemmalta] On eletty yli varojen, on eletty vuosia velaksi. Nyt velkaantumista yritetään jarruttaa. Sanotaan, että asiat eivät voi olla niin huonosti, etteikö niitä voisi viinalla vielä pahentaa. [Välihuuto vasemmalta] Nyt talouden näkymät ovat surkeat, valtionvelan korotkin ovat nousseet, ja siksi velkaantuminen jatkuu ja jopa kasvaa. Tässä talouden tilanteessa tulee mieleen vasemmistohallituksen ja työmarkkinajärjestöjen toiminta. Pitää kysyä, voivatko asiat olla koskaan niin huonosti, etteikö niitä voisi lakkoilemalla vielä pahentaa. — Kiitos. [Antti Lindtman: Ei muuta kuin lisää noita puheenvuoroja vaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Honkasalo.

11.48 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat pettäneet pienituloiset suomalaiset aivan täysin. Vaalilupaus vaalilupauksen jälkeen on petetty. Huolestuttavaa on myös se, kuinka huonosti te tunnette hallituksen esityksen. Me olemme täällä päiväkausia päivystäneet istunnoissa vastustamassa näitä ennennäkemättömiä leikkauksia sosiaaliturvaan ja asumistukeen, ja yhtäkään asia-argumenttia sieltä ei ole löytynyt. Tämä keskustelu taas osoittaa myös, edustaja Kauma, että asumistukileikkaukset osuvat työssä käyviin ihmisiin. Olisitte olleet kuuntelemassa täällä näitä kokemustarinoita, joita me luimme ääneen — yksinhuoltajia, jotka esimerkiksi tekevät kahta eri työtä ja jotka sinnittelevät pienen toimeentulon varassa, ja heiltä te olette leikkaamassa. Tämä ei ole pakko, tämä on puhdas arvovalinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan kaksi puheenvuoroa ja sen jälkeen ministereitten. Nämä kaksi henkilöä ovat edustaja Mikkonen ja edustaja Strandman.

11.50 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuus on ollut se termi, jota olen paljon ajatellut tätä hallituksen budjettia lukiessa, ja itse asiassa se sieltä puuttuu. Tämä on hyvin epäoikeudenmukainen monella tapaa, toisaalta

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

pienituloisten ja suurituloisten kesken, mikä lisää yhteiskunnan eriarvoisuutta ja myös epäluottamusta, mikä nyt on jo nähty. Pienituloisilta leikataan rajusti samanaikaisesti, kun suurituloisille annetaan merkittäviä verohelpotuksia, ja monet heistä ovat itsekin sanoneet, että eivät näitä haluaisi, vaan haluaisivat mieluummin, että huolehditaan niistä kaikista heikoimmista.

Ennen kaikkea oikeudenmukaisuus puuttuu myös suhteessa tulevaisuuteen. Leikataan lapsilta: 17 000 uutta lasta tippuu köyhyyteen. Tehdään samoja virheitä kuin tehtiin 90-luvun laman aikaan silloisille laman lapsille. Leikataan luonnosta, ei panosteta ilmastotoimiin. Päinvastoin, tämä on ensimmäinen hallitus, joka omilla päätöksillään lisää päästöjä tässä ajassa, kun meidän pitäisi tehdä kaikkemme, jotta pystymme hillitsemaan ilmaston kuumenemista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

11.51 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Suomen velkasuhde on jo yli 70 prosenttia, ja EU on huomauttanut maatamme tästä jo vuonna 2020. Suomi on Euroopan seitsemänneksi velkaisin maa. Tähän syynä ei ole Ukrainan sota tai korona, sillä monet muut maat ovat onnistuneet velkasuhteen pienentämisessä näistä kriiseistä huolimatta.

Valtiovarainministeri Purra on lukuisia kertoja tässäkin salissa tuonut esille tämän raadollisen taloustilanteemme. Olemme eläneet yli varojemme, ja sen salin vasempi puoli on mahdollistanut. [Jussi Saramon välihuuto] Nyt tarvitaan valitettavasti leikkauksia ja sopeutuksia, jotta maamme pysyy hyvinvointivaltiona.

Erityisen arvokasta on se, että valtiovarainministeriö on nyt ryhtynyt vahvasti ohjaamaan muun muassa hyvinvointialueita. Edellisen hallituksen hyvinvointialueiden rahoituslain järkyttävää kustannuksien nousua tämä nykyhallitus alkaa nyt siivoamaan, ja sitä sotkua kyllä nyt riittääkin.

Myöskin valtionhallintoon on kohdistumassa sopeutumistoimenpiteitä, jolloin toimintakulttuurimme suoraviivaistuu. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Kehitysapuleikkaukset tulee ottaa tarkasteluun uudelleen, sillä oman maan kansalaisten asiat tulee hoitaa ensin. [Jussi Saramo: Ette te hoida niitäkään! — Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi sitten ministeri Purra ja ministeri Mykkänen, jolla on tässä vaiheessa kiire lähteä. — Ministeri Purra ensin, viisi minuuttia.

11.52 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia. Kun aloitin tuon puheenvuoroni hyvin rehellisesti ja raadollisesti kuvaamalla julkisen talouden ja valtion budjettitalouden tilaa, sitä, kuinka kauan velkaa on täällä rakennettu, miten paljon menot ja tulot ovat epätasapainossa, miten meidän demografinen kehitys vaikuttaa tähän, niin kuvittelin saavani aikaiseksi sellaista yleisesti salissa jaettua huolestuneisuutta.

On aivan hyväksyttävää, että oppositio arvostelee esimerkiksi sitä, mihin me teemme leikkauksia. On aivan oikein, että oppositio omasta poliittisesta lähtökohdastaan arvostelee hallitusta, että se tekee vääriä toimia, mutta että te kehtaatte täällä esittää, että me lisäämme velkaa, kun hallitus tekee lähes miljardin nettomenosäästöt vain ensi vuonna, sopeuttaa hallitusohjelman mukaisesti tätä julkista taloutta kuudella miljardilla vuoden 27 tasossa ja aikoo tehdä vielä lisätoimenpiteitä, mikäli me emme tavoitteeseemme pääse, ja te

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

esitätte, että me lisäämme velkaa. Tämä tapa... [Välihuutoja vasemmalta] — Totta kai se on totta, mutta jos te... [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tässäkö on opposition laatu? Kyllä olen erittäin huolestunut, mutta minua ei yllätä lainkaan, että vuodesta 2008 me olemme sitä velkaa kasvattaneet ja tehneet alijäämäisiä budjetteja, mikäli teidän taloudellinen osaaamisenne on näin heikkoa. Pelkästään korkoihin menee ensi vuonna 3,2 miljardia euroa. Muistelen täältä salista: aivan hetki sitten te vielä kerroitte, että valtionvelalla ei edes ole merkitystä ja sitä ei välttämättä tarvitse edes maksaa takaisin. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä on kerta kaikkisen epärehellistä. Tämä on poliittista populismia pahimmillaan, mihin te tällä hetkellä syyllistytte. [Jussi Saramo: Ministeri ei puhu totta!]

Samaan aikaan, arvoisa puhemies, täällä sosiaalidemokraatit sanoivat, että me teemme, hetken, ”historiallisen suuret leikkaukset”, vasemmisto käytti termiä ”ennennäkemättömän suuret leikkaukset”. [Kimmo Kiljunen: Tällä vuosituhannella!] Me teemme 800 miljoonan nettomenosäästöt ensi vuodelle, kun budjetin loppusumma on lähes 80 miljardia. Sanoisin, ettei aivan tähtitieteellisen suurista lukemista puhuta. Se, että teille eivät kelpaa meidän toimenpiteemme, te puututte mieluummin olutveroon tai solidaarisuusveroon, on teidän valintanne, [Kimmo Kiljunen: Arvovalintoja!] mutta kuten olen aiemminkin sanonut, niin jos valtion budjettia ei kykene tarkastelemaan kokonaisuudessaan eli sen ylivoimaisesti suurimpia osa-alueita — kyllä, käytän myös sitä termiä ”sosiaalivaltio”, koska se on niin paisunut — niin te ette valitettavasti pääse niihin tavoitteisiin, joita tämän julkisen talouden korjaaminen, valtion budjettitalouden korjaaminen ja kehyksissä pysyminen vaativat. Huomautan, mitä te teitte viime kaudella: te lipsuite ensin omista kehyksistänne, ja sen jälkeen te luovuitte kokonaan kehysmenettelystä, joka on kestävä, johdonmukaisen finanssipolitiikan perusta.

Arvoisa puhemies! Sen jälkeen tähän kahtiajakoon: Tosiaan, kuten täällä joku edustaja jo mainitsikin, niin uuden Evan laskelman mukaisesti tavanomainen 3 500 euroa kuussa tienaa palkansaaja saa ensi vuonna 560 euroa enemmän rahaa käteen. [Vasemmalta: Te saatte kaksi tonnia!] Sanoisin, että tämä on aika merkittävää. Nimenomaan se, että kotitalouksien ostovoima paranee samaan aikaan, kun inflatio heikkenee, ja toivottavasti päästään Euroopan korkopolitiikassakin jo ensi vuonna paremmille vesille, lupaa hyvää siinäkin tilanteessa, että julkinen talous on tässä jamassa ja suhdanne on hyvin heikko.

Sitten täällä taas näistä vaikutusarvioista puhuttiin. Kerron: Budjetin tulonjakovaikutukset ovat käytännössä mitättömiä. Tuloeroja mittaava Gini-kerroin kasvaa 0,25 prosenttiyksikköä. Tämä on tehokasta talouspolitiikkaa, vaikuttavaa julkisen talouden sopeuttamista ilman, että se lisää tuloeroja, kyllä, ja sitä tämä hallitus tekee. Vastaavasti ensi vuoden budjetin osalta 49 prosentin kohdalla tulot kasvavat, 36 prosentin kohdalla ne eivät laske eivätkä nouse. Näitä merkittäviä tulonmenetyksiä, eli kun puhutaan kymmenen prosentin tulonmenetyksistä etuustasoon, joita teidän puheenvuoronne perusteella kohdistuu käytännössä huomattavaan osaan väestöä, kohdistuu tosiasiassa kolmeen prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti näistä veroista ja verosopeuttamisesta. Täytyy sanoa, että vaikka vihreiden kanssa olen poliittisesti, ideologisesti monista asioista eri mieltä, niin teidän verolinjanne on arvostettava ja johdonmukainen. Te esitätte omia ehdotuksianne, kerrotte niistä varsin rehellisesti ja pidätte tämän kokonaisuuden hallinnassa — sen sijaan mitä tulee täältä muualta vasemmalta laidalta, kun te vastustatte käytännössä kaikkia sellaisia leikkauksia, jotka ovat tehokkaita, te poimitte valtiovarainministeriön veroja verokartoituksesta ja menoja rakennekartoituksesta, tiettyjä, [Välihuutoja vasemmalta] ja niistä, mihin hallitus ei ole puuttunut, te esitätte, että me teemme jotenkin vääränlaisia vaihto-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ehtoja. Minä voin sanoa, että kun teillä on tämä listaamattomien yhtiöiden osinkojen verottaminen, niin sillä ei vielä pitkälle päästä, ei päästä myöskään solidaarisuusveron alarajan edes merkittävämmällä laskemisella, ei päästä olutveron alennuksen peruuttamisella ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Mikäli te ette pysty tarkastelemaan näitä isoja kokonaisuuksia, niin käy kuten aiemminkin: julkinen talous ei ainakaan teidän vahtivuorollanne paranisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. [Välihuutoja] — Nyt oli ministeri Mykkäselle, koska hän joutuu lähtemään, kolme minuuttia, ja sen jälkeen debatti jatkuu.

11.58 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Täällä energia- ja ilmastoasioiden osalta keskustan ja vihreiden vastakkaiset vaatimukset kumosivat rajusti toisiaan. Sen sijaan hallitus hallitusohjelmansa mukaisesti nopeuttaa irtautumista fossiiliriippuvuudesta ja ilmastokestävään Suomeen etenemistä sellaisilla keinoilla, joilla vältetään arjen kustannusten nostamista ja kilpailukyvyyn heikentämistä. Me emme siis liiku hurmahenkisesti kumpaankaan suuntaan keinolla millä hyvänsä, vaan järjikeinoilla.

Mitä tulee energiariippuvuuteen, niin onneksi suomalainen järkilinja on viime vuosina tuottanut siinäkin tulosta, että meillä ydinvoiman lisäkapasiteetti ja myös tuulivoimatuotannon tuplaantuminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa tällä hetkellä sähkölle saa kahden vuoden määräaikaista sopimuksia ja alle kymmenellä sentillä kilowattitunnilta tänään. Tilanne oli vuosi aikaisemmin paljon toisenlainen.

Mitä tulee muuten ilmastokokoukseen, niin olen tyytyväinen myös siitä, että ydinvoima noteerataan nyt yhtenä puhtaana teknologiana myöskin maailmanlaajuisen ilmastositomuksen puitteissa, ja sitä tässä on tietysti myös hallituksen vaikuttamistyölläkin pyritty omalta osalta tekemään.

Lämmittämisen osalta, josta osa oli huolissaan, maltillinen siirtymä puhtaisiin vaihtoehtoihin on menossa. Myös Energiateollisuus yhdistyksenä tänä syksynä on arvioinut, että myös puun polton määrä kääntyy alaspäin energiajärjestelmässä jo lähimmän kolmen vuoden aikana, jolloin sinänsä tämä ongelma — jota erityisesti edustaja Hoskonen on kunnioitettavalla johdonmukaisuudella koettanut nostaa tässä salissa vuosia, että me polttaisimme Suomen metsät käyttämättä niitä parempaan arvonlisään — järkevillä keinoilla, siirtymällä pois polttamisesta muihin lämmöntuotantomuotoihin, on tämän vuosikymmenen aikana hoitumassa ja tätä kautta mennään eteenpäin.

Mitä tulee sitten näihin verotukiin, joista vihreät täällä — totta, kuten valtionvarainministeri näistä sanoi — sinänsä johdonmukaisesti puhuvat, niin kyllä ovat aika kovia ne keinot arjen kustannusten kannalta, jos ajatellaan puun polton verolle laittamista. Se on se suurin yksittäinen teidän haitallisiin verotukiin kirjaamanne muutos, bensaverotus toinen, 150 miljoonan euron kokonaisuus. Nämä osuvat lämmityksen ja liikkumisen kustannuksiin, ja me pyrimme energiantuotannon, isojen energialaitosten ja teollisuuden päästöjä nopeammin vähentämällä siihen samaan maaliin, joka on hiilineutraali Suomi 2030-luvulla, mutta emme tällä tavalla.

Täytyy myös huomauttaa, että kun puhutaan niin paljon näistä niin sanotuista ympäristölle haitallisista tuista harvemmin mainitsematta, että puhutaan juuri vaikkapa puun polton verosta tai bensaverosta, niin kuitenkin vihreiden vaihtoehdossakin listaamattomien

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

yritysten osinkoverotuoitoja lisää verottamalla saadaan isompi summa kuin mitä itse merkkäatte nimenomaan näihin ympäristöhaitallisiin varsinaisiin tukiin.

Yhtä kaikki: Suomi on hyvin polulla siihen, että meidän fossiiliset päästöt [Puhemies koputtaa] ovat 60 prosenttia pienemmät 2030. Dubaissa oli kysymys siitä, [Puhemies koputtaa] miten hilataan muut maat edes vähän lähemmäs tätä meidän varsin hyvää päästövähennystahtiamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Koska myös ministeri Satonen joutuu lähtemään, myönnän hänelle vielä kolme minuuttia, kiitos.

12.02 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Pyrin vastaamaan muutamaa kysymykseen ja kommenttiin, joiden koen tulleen erityisesti omalle sektorilleni.

Aloitan edustaja Lylyn puheenvuorosta, ja täytyy sanoa, että siitä alkuosasta olen täysin samaa mieltä. Se työn tuottavuus ei ole 15 vuoteen kasvanut, ja se on merkittävä ongelma. Tosin vielä isompi ongelma on tullut siitä, mihin myöskin edustaja Poutala omassa puheenvuorossaan viittasi, että julkisia menoja on kyllä kasvatettu sen mukaan, niin kuin työn tuottavuus olisi kasvanut yhtä paljon kuin Nokia-aikana, mutta se ei ole kasvanut. Se on osasy siihen, että olemme juuri siinä tilanteessa kuin nyt olemme.

Edustaja Haatainen täällä puhui työllisyyspolitiikasta, ja se on ihan totta, että me tarvitaan uusia työpaikkoja, ja juuri sen takia hallitus pyrkii muuttamaan työlainsäädäntöä niin, että työllistämisen kynnys alenee, toisin kuin sosiaalidemokraatit, jotka haluaisivat sitä edelleen nostaa. Tähän viittasi myös omassa puheenvuorossaan edustaja Wikström mainitessaan siitä, että meidän suuri ongelmamme tällä hetkellä on se, että meidän työnantajayritysten määrä vähenee, ja sinne pitää saada niitä kannustimia, että työllisyys etenee.

Sitten edustaja Kvarnström puhui täällä siitä, että pohjoismaiseen järjestelmään kuuluu tämä laaja hyvinvointiyhteiskunta. Siitä varmasti olemme kaikki samaa mieltä ja sitä tässä tavoitellaan, mutta nyt kyllä kysymys on se, että kun meidän työllisyysasteemme on merkittävästi alhaisempi kuin muissa Pohjoismaissa ja talouden tilanne huomattavasti heikompi, niin pystymmekö me pitämään, riittävätkö meidän rahat siihen. Se on tässä se aivan avainkysymys, jota varten tässä täytyy tehdä talousuudistuksia ja työllisyysuudistuksia.

Lopuksi vielä, arvoisa rouva puhemies, edustaja Kurvinen, joka ei nyt ole paikalla, esitti tärkeän kysymyksen näistä neuvotteluista. Tässä täytyy nyt ensinnäkin erottaa se asia, että kaikki työelämän lainsäädännöt valmistellaan kolmikantaisissa ryhmissä, ja siellä jokainen etujärjestö pääsee omalta osaltaan esittämään näkemyksiään. Siellä on jo tehty muutoksia, joitain täsmennyksiä siihen, mitä on hallitusohjelmaneuvotteluissa linjattu. Eli kun sieltä lakiesityksiä sitten pidemmälle viedään, niin siellä tulee niitä täsmennyksiä ja katsotaan muun muassa ILO:n ja kansainvälisiin sääntöihin perustuvat asiat. Mutta se ajatus, että me toimittaisiin niin, että me annettaisiin vain pyyntö työmarkkinajärjestöille, että tuokaa meille ehdotus, jolla syntyy 100 000 työpaikkaa — tätä ei syntyisi ikinä. Ja minkä takia sitä ei synny ja mistä me tiedetään, että sitä ei synny? Me tiedetään se siitä, että Rinteen hallitus jo kokeili tätä. Rinteen hallitus nimenomaan toimi näin, [Välihuutoja] ja tulos oli se, että sieltä ei tullut minkäänlaisia ehdotuksia. Ainoastaan eläkeputken poisto oli ainoa asia, jonka te saitte aikaiseksi, mutta mitään muita ehdotuksia ei tullut sieltä työmarkkinapöydästä, vaikka te asetitte sinne tavoitteen, [Tuula Haataisen välihuuto] jolla julkista taloutta piti tasapainottaa. Muistaakseni se oli 60 000 se teidän työllisyystavoite. Mitään vastauksia ei tullut, ja se on aivan varmasti sama tilanne nytkin, jos niin toimitaan. Sen takia on pakko

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

toimia niin, että mennään esitys kerrallaan ja jokaisen esityksen kohdalla yksityiskohdista neuvotellaan työryhmissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkynen.

12.05 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Unohdetaan nyt se, että Marinin hallituksen aikana velkasuhde laski ja työllisyys oli ennätystasolla. Se oli se perintö, jonka te saitte. Te saatte nyt 100 000 ihmistä lisää toimeentulotuelle. Te lisäätte ihmisten köyhyyttä: 17 000 lasta ajautuu köyhyyteen, Riikka Purra, teidän päätöstenne takia. Onko tämä oikeudenmukaista politiikkaa? Onko tämä sitä, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy?

8. joulukuuta 2022 sanoitte, että ruoan hinnan nostaminen verotusta korottamalla ei perussuomalaisille käy. [Li Andersson: Sekään ei käy!] Nyt, vuosi sen jälkeen, valtiovarainministeri Purra on nostamassa ruoan hintaa arvonlisäveroa nostamalla. Tämä teidän politiikkanne lisää köyhyyttä mutta ei pienennä velkaantumista. Tämä on hyvin erikoinen talouspolitiikan linja, jonka te olette valinneet. Te olette nimenomaan halunneet lisätä köyhyyttä ja päättäneet samalla, että velkaantumisen taittaminen ei ole tärkeä tavoite.

Työttömyys pitkittyy sen takia, että ihmisillä koulutus vanhenee — te poistatte aikuis-koulutustuen. Ihmiset eivät ole työkykyisiä, joten te leikkaatte hyvinvointialueilta. Ja ihmiset eivät ole niillä alueilla, joilla työpaikat ovat, joten te heikennätte asumistukea siellä, missä työpaikat ovat. Te teette [Puhemies koputtaa] täysin päinvastaista politiikkaa kuin mitä työmarkkinoilla nyt tarvitaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.07 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset, te olette nyt vallassa ja vastuussa. [Oikealta: Onneksi!] Huomaan valtiovarainministerin olevan ehkä hiukan hermostunut tästä keskustelusta enkä oikein ymmärrä, miksi. Jos teillä on todellakin niin kovaa maata jalkojenne alla ja linjanne on niin vakuuttava ja selvä ja olette sinut sen kanssa, että pienituloisille elämä muuttuu hankalammaksi, tai olette todella sinut sen kanssa, että politiikkanne on alueellisesti keskittävää, niin miksi turhaan hermoilla?

Mutta katsotaan tulevaan. Arvoisa puhemies, minä palaan siihen kysymykseeni: Te olette tällä viikolla julkisesti esittäneet uutena sopeutusvaihtoehtona ruoan arvonlisäveron korottamista. Se oli arvovalinta. Muitakin vaihtoehtoja on, ison mittakaavan ja pienemmän mittakaavan vaihtoehtoja. Oletteko te tietoinen, että valitsitte esityksistä juuri sen, joka sattuu eniten ihmisiä, joiden toimeentulossa asuminen ja ruoka ovat välttämättömyyksiä eikä muuhun riitä varaa? Mutta se on hyvin looginen jatke sille, että aiemmin toinen esittämäme tulevaisuusesitys keväälle säästöiksi on ollut lapsilisistä leikkaaminen. Luotte mielikuvaa suurituloisilta perheiltä leikkaamisesta — se on hyvin pienen osan suomalaisia joukko lapsiperheitä. Te todellisuudessa heikentäisitte toimeentuloa keskiluokkaisilta lapsiperheiltä, [Puhemies koputtaa] ja se on kova arvovalinta. [Ari Koponen: Ei pidä paikkaansa!] Näiden perään haluan kysyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

12.08 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra, tämä on vasta teidän ensimmäinen budjettiehdotuksenne. Ei tässä nyt vielä kannata hermostua. [Annika Saarikko: Juuri näin!] Teillä on mahdollisesti pitkä kausi edessä. Ja, arvoisa ministeri, kun tämä on teidän ensimmäinen budjettinne, niin kyllä sitä on välttämättömästi peilata siihen nähden, mitä te lupasitte muun muassa tässä salissa viime vaalikaudella. Kritisoitte edellistä hallitusta niin, että kunhan nyt vain ilmastotoimet ja kehitysapu lopetetaan, niin kyllä velkaantuminen saadaan laskuun ja raha riittää. Muistanko oikein? Taidan muistaa. [Annika Saarikko: Kyllä!] — Kyllä. — Ja lupasitte, että pienituloisten leikkaukset eivät käy, ja lupasitte kääntää suomalaisten elämisen kustannukset laskuun. Nyt käännätte ne nousuun, kasvuun. Leikkaatte pienituloisilta ja olette ehdottaneet vielä lisää suomalaisten kustannuksia kasvattavia veroratkaisuja. Näillä lupauksilla te pääsitte sinne ministeriksi, ja muutaman viikon päästä pääsette itse nauttimaan tästä kaikista suurituloisimpien erityisestä ansiotuloveron kevennyksestä, yli pari tonnia käteen joka vuosi [Ari Koposen välihuuto] Ministeri Purra, sen perään me kysymme. Ja sehän, mitä tulee tähän taloustilanteeseen, oli tiedossa. Tehän hyväksyitte 99 prosenttia kuluneen vaalikauden velasta, [Välihuutoja] joten, ministeri Purra, mitä siellä Säätytalolla tapahtui? Sieltä tuli aivan eri ihminen ulos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

12.10 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mykkänen totesi hetki sitten, että ympäristölle haitallisten tukien, suorien tukien, verotukien, karominen ja leikkaaminen olisi kova päätös. Minä vakuutan, koko hallitus, teille, että mitä pidempään näitä vääjäämättömiä ja välttämättömiä päätöksiä ilmastokriisin pysäyttämiseksi viivytellään, niin sitä vaikeampaa aivan kaikesta tulee. Mutta kyllähän se kertoo tämän hallituksen arvovalinnoista, että juuri nämä päätökset ovat liian kovia tehtäviksi [Perussuomalaisten ryhmästä: Liian kalliita!] mutta esimerkiksi lapsilta leikkaaminen ei sellainen ole.

No, otetaan muutama luku, kun täälläkin on väitetty, että oppositiolle ei mikään kelpaa ja ei ole vaihtoehtoja. Ministeri Purra ei näin suinkaan väittänyt, kiitos kiitoksista, mutta minulla on teille pari ehdotusta: Bensaveron alennus, sehän vähentää valtion verotuloja siis lähes 170 miljoonaa. Sitä ei olisi pakko tehdä, vaikutus on aika mitätön ihmisten tosielämässä. Markkinoita vääristävään teollisuuden sähköistämistukeen valtio käyttää 150 miljoonaa ensi vuonnakin rahaa. Teollisen mittakaavan puunpolton verottomuuden takia Suomi menettää verotuloja esimerkiksi 150 miljoonaa, ja kaivosveroakin olisi varaa korottaa reippaasti meidän verrokkimaiden tasolle, 75 miljoonaa. [Puhemies koputtaa] Tässä on, kuulkaa, kasassa jo puoli miljardia, [Puhemies koputtaa] niin että kyllä sitä taloutta voidaan tasapainottaa. [Puhemies: Aika!] Se voidaan tehdä oikeudenmukaisesti, ja vaihtoehtoja kyllä on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

12.11 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meinasin puhua aivan muusta, mutta pakko vastata tähän opposition vyöryttämään köyhyysasiaan. Edustaja Kiljunen puhui faktoista. No, puhutaan faktoista. Vuoden 21 lopulta vuoden 22 jälkipuoliskolle eli Marinin hallituksen aikana noin 62 000 uutta kotitaloutta ajautui yhden vuoden aika-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

na köyhyteen, selviää Kelan tutkimuksesta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Varovaisesti arvioituna köyhyteen putosi noin 16 000 lapsiperhettä. Tämä on fakta, se on tutkittu, se on tapahtunut. Ja nyt te hurskastelette täällä — häpeällistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

12.12 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Koponen, erotuksena tähän kauteen on se, että tuo köyhyyden lisääntyminen ei johtunut hallituksen päätöksistä vaan elinkustannusten noususta. [Ari Koponen: Muiden syy, aina!] Nämä vaikutukset nyt johtuvat teidän tekemistänne päätöksistä tässä salissa, ja se on se ero.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, kun kuuntelin valtiovarainministerin puhetta tässä, että hyökkäys ei tosiaan aina ole paras puolustus. Tässä ministeri Purra aloitti kyseenalaistamalla sen, etteikö velkaantuminen kasvaisi tällä vaalikaudella, mikä on fakta, niin kuin hän itse myöhemmin totesi. Sen jälkeen hän esitti paikkansa pitämättömiä väitteitä opposition kannoista ja sen jälkeen vielä kyseenalaisti esimerkiksi tähän listaamattomien yritysten omistajien osinkoverotukseen puuttumisen järkevyyttä, sen yksittäisen verotuen, joka suuntautuu kaikkein rikkaimmille tässä yhteiskunnassa. Sen arvo on lähes miljardi euroa — lähes miljardi euroa. Siihen te ette ole valmiita puuttumaan, mutta sen sijaan te väläytätte ruuan arvonlisäveron korotusta, [Puhemies koputtaa] toimenpide, joka köyhdyttää aivan tavallisia työssäkäyviä suomalaisia [Puhemies: Aika!] ja juuri niitä pienipalkkaisia, joilta te olette muutenkin leikkaamassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

12.13 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri, ei täällä todellakaan kannata hermostua. Mitä tulee sitten tähän velkaantumiseen, niin ihan kun täältä teidän kirjastanne katson, niin kyllähän tällä vaalikaudella valtio ottaa enemmän velkaa kuin viime vaalikaudella. Ja kun te sitä arvostelitte viime vaalikaudella, on nyt kohtuullisen kummallista, että te nyt sanotte oppositiolle suurin piirtein, että ei siitä samasta aiheesta saa enää arvostella, kun te olette vallassa.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten näihin tuleviin sopeutuksiin, kun te sanoitte, että esittämämme mittaluokka ei nyt tätä korjaa, niin esimerkiksi tämän listaamattomien yhtiöiden huojennetun osinkoverokohtelun, jos te sen poistaisitte sillä mallilla, jota teidän oma ministeriönne on esittänyt, fiskaalinen vaikutus on huomattavasti isompi kuin esimerkiksi sen ruuan arvonlisäveron noston. Kun katson täällä muuten teidän omia kalvojanne, teidän veropolitiikkaanne hyödyttää eniten suurituloisinta kymmenystä. Olisiko nyt ensi keväänä aika, jolloin te hieman tarkistaisitte omaa politiikkaanne?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

12.15 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tätä Suomen talouskehitystä, niin minusta tämä velkaongelma on niin karmea, että, arvoisa valtiovarainministeri, tällaisessa tilanteessa totuuden kanssa ei kannattaisi olla taloudellinen. Te väititte tuossa äsken, että viime kaudella luovuttiin kokonaan kehysmenettelystä, ja se ei pidä paikkaansa. Täällä on myös todettu teidän suullanne, että korot ratkaisevat tämän velkaantumisongelman. Nyt kuitenkin tämän esityksen mukaan korot nousevat 1,6

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

miljardia ensi vuonna. Se on paljon, se on todella paljon, mutta eihän se ratkaise tätä. Ilman sitäkin 10 miljardia velkaannuttaisiin. [Annika Saarikko: Ajatella!]

Edustaja Marttinen, joka ei ole paikalla, oli aivan oikeassa, että eivät opposition vaihtoehtobudjetitkaan ratkaise velkaongelmaa, ja se kertoo siitä, että ongelma on yhteinen. Nyt kysynkin, arvoisa valtiovarainministeri: milloin arvioitte, että Suomen velkaongelma ja taloustilanne ajautuvat niin suureen umpikujaan, että te nöyryytte hallituksessakin rakentamaan parlamentaarista yhteistyötä tämän ongelman ratkaisemiseksi, sitä yhteistyötä, jota esitin viime viikolla Orpolle, että alettaisiin yhdessä katsomaan, [Puhemies koputtaa] mikä on verotaso ja mikä on menotaso?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivi Räsänen.

12.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on vihreiden ja vasemmiston taholta loukkaavalla, kapeasti ideologisella tavalla puhuttu niistä suomalaisista, jotka tekevät työtä monissa järjestöissä, kristillisissä järjestöissä, isänmaamme hyväksi ja myös lähetystyön puitteissa ihan ruohonjuuritason kehitysyhteistyössä. Nämä edustaja Hyrkön mainitsemat liikkeet ovat arvokas osa yhteiskuntaamme. Ne tekevät erittäin paljon esimerkiksi lapsi-, perhe- ja nuorisotyötä, jonka ennalta ehkäisevä vaikutus syrjäytymiseen on paljon suurempi kuin usein osataan ajatella. Tässä on myös kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuskohteista ja niiden kunnostuksesta kysymys. Samoin tiedotustilaisuudessa te, edustaja Hyrkkö, heititte täysin perusteettoman varjon tähän kriisiraskaustilanteiden hankkeeseen, joka nimenomaan lähtee tämän peräänkuuluttamane itsemääräämisoikeuden pohjalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

12.17 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Purralle haluaisin sanoa, että pidetään kuitenkin maltti puolin ja toisin. Ei pidä provosoitua — se oli presidentti Koiviston viisaus, jolla hän myös itse itseään pyrki rauhoittelemaan tällaisessa kuumentuneessa debatissa. Te tulitte, ministeri, moittineeksi meitä oppositiossa heikosta talouspoliittisesta osaamisesta. [Jenna Simula: Ihan oikein!] Näinkin kovasti sanoitte, ja sen takia haluaisin vastata siihen hieman kyseenalaistamalla teidän näkemystänne esimerkiksi työllisyyden kehittämisestä. Me katsomme, että tämä teidän politiikkanne tulee itse asiassa tekemään kannustinloukkujen Suomen ennätyksen, koska osa-aikatyön kannustimet tulevat huomattavasti laskemaan. Kun meillä on jo tällä hetkellä 40 000 osa-aikatyötä tekevää, jotka haluaisivat lisätunteja, niin kuinka sitä osa-aikatyötä olisi tarjolla näille uusille, joilta esimerkiksi työttömyysturvan asumistuen suojaosa poistetaan?

Mutta ennen kaikkea, arvon puhemies, kysyisin teiltä, ministeri Purra, tästä teidän ensi kevään tulevasta verolistasta. Pitääkö se paikkansa, että siellä todella tulee olemaan ruuan arvonlisäveron kiristäminen, joka tulee vaikuttamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaan entisestään huonontavasti? Siis viettekö te jopa leivän köyhän suusta? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

12.19 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): arvoisa rouva puhemies! Kyllähän nyt tästä valtiovarainministerin puheenvuorosta ja muun muassa edustajien Strandman ja Kauma puheenvuoroista käy ilmi, että tämä hallituksen velkaantumistahti on äärimmäisen kiusallinen asia teille, kun vertaa sitä näihin teidän vaalipuheisiinne, joissa velkaantumisen piti loppua seinään — siis seinään — velkakellon, joka raksuttaa. [Välihuutoja oikealta]

No, joka tapauksessa minä nostan hattua sille, että hallitus yrittää, mutta kyllä tämä jos mikä herättää kysymyksen näistä keinoista. Nyt valtiovarainministeri Purra on nostanut esille muun muassa ruuan arvonlisäveron korotuksen. Samaan aikaan isopalkkaiset saavat lisää simaa — verotus alenee — ja köyhien lapsiperheiden ja pieneläkeläisten ruokakorin hinta uhkaa nousta, jos tämä toteutetaan.

Kokoomus omassa ryhmäpuheenvuorossaan korosti, että verot eivät nouse, että simaa lisää hyväpalkkaisille, kun taas perussuomalaisilla oli tässä vähän rakentavampi linja: verosopeutuskin käy. No, kehykset ja verot — tietysti tässä on tämä muuri välissä. Mutta mikä on nyt tämän hallituksen veropoliittinen linja? Tässä on selvää eriseuraisuutta päähallituspuolueiden välillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

12.20 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Honkoselle voin todeta sen, että kukaan ei ennen vaaleja kokoomuksen puolelta ole luvannut, että valtion velkaantuminen loppuu kuin seinään. [Välihuutoja vasemmalta] Sellaista kukaan ei ole luvannut. [Pia Viitanen: Joitain mainoksia olin näkevinäni!] Tällä kaudella velkaantumista tullaan taittamaan kuusi miljardia euroa. Tämä on meidän tavoitteemme, mutta kuten ollaan valtiovarainministeriön taholta kuultu, taloustilanteen heikkeneminen tarkoittaa sitä, että joudumme varmaankin tekemään vielä lisätoimia jo ensi vuoden aikana. Tämä on ikävä tosiasia.

Arvoisa puhemies! Kyllä edelleen ihmettelen sitä, minkä takia SDP:ltä ei ole saatu vastausta tähän, miksi te piilottelette vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutuksia. Siksikö, että ne ovat niin huonot? [Aino-Kaisa Pekonen: Missä on teidän vaikutusarviointinne?]

Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin tuoda esiin, että täällä tuli SDP:n taholta myöskin se, että he haluaisivat listaamattomien yritysten verotusta kiristää. Tämä on mielestäni erittäin hyvä osoitus siitä, kuinka vähän SDP arvostaa yrittäjyyttä. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Te ette näköjään tee eroa sille, mikä on kasvollinen omistaminen ja kasvoton omistaminen [Puhemies koputtaa] elikkä mikä on listaamattomien ja listattujen yhtiöiden ero. Ilman yrityksiä ei ole myöskään työpaikkoja. [Puhemies: Aika!] Heitä pitää arvostaa, ja sen pitää näkyä myös verotuksessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.21 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta täällä on ihan oikein oppositio hoitanut velvollisuuttaan ja muistuttanut siitä kuuluisasta politiikan ytimestä, puheiden ja tekojen ristiriidasta — siitä itse kukin on saanut maistaa lääkettä vuorollaan. Kyllä, edustaja Kauma, te lupasitte, että on aika lopettaa velaksi eläminen, [Välihuutoja] ja valtiovarainministeri Purra, te sanoitte, että pienituloisilta ei leikata. Siksi on oikein kysyä näiden lupauten perään.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Mutta vielä toistan: Sanoin aiemmassa puheenvuorossani, että erityisellä tavalla kiinnitän huomiota siihen, miten te, valtiovarainministeri, puhutte budjetin isosta menoerästä, sosiaali- ja terveyspalveluista. Te korostatte joka kerta, miten vain kustannukset paisuvat ja kasvavat ja ovat valtiolle ongelma. Tiedättekö, ministeri: ne ovat lähtökohtaisesti juuri niitä palveluita, joiden vuoksi ihmiset ajattelevat, että tämä on hyvä maa, tämän pitäisi olla parempi maa. Se on osa pohjoismaista hyvinvointimallia, ja minusta tuntuu, että meillä on erittäin jyrkkä kuilu näkemyserossa, haluammeko me tulevaisuudessakin pohjoismaisen hyvinvointimallin, johon kaikki saavat kuulua mukaan, jossa köyhillä ja sairailla ja vanhuksilla on arvo, jossa he eivät ole kulueriä. Kaikki ei johdu sote-uudistuksesta, [Puhemies koputtaa] vaan siitä, että maa vanhenee, ja minä ajattelen, että kaikista pitäisi pitää huolta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

12.23 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreillä ei ole empatiaa eläkeläisiä kohtaan. Mauri on työnsä tehnyt, Mauri saa mennä. Se on hyvä, että vihreät herätysliikkeet eivät enää saa rahaa. Sieltä on tullut ihan riittävästi vääriä profetioita, esimerkiksi se, että 2020-luvulla ei ole enää Suomessa lunta. Ja näihin väärin profetioihin te perustatte politiikkaanne. Eivät yritystuet ole haitallisia. Nimenomaan sähköistämistuki — me tuemme sillä tavalla meidän energiasäilytyksellistä teollisuuttamme, jotta se pysyy Suomessa. Se on silloin ilmastolle hyväksi ja Suomelle hyväksi ja meidän kilpailukyvyllä hyväksi. Me emme halua siirtää teollisuuttamme pois Suomesta. [Jenna Simula: Vihreät haluaa!]

Ja mitä tulee demareiden työllisyyspolitiikkaan, niin Marinin hallitus laittoi rahaa Työkanava Oy:hyn 10 miljoonaa euroa, ja sillä saatiin sitten 15 työllistettyä. Tämä on demareiden työllisyyspolitiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

12.24 Matias Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kokoomuksen taholta nyt jatkuvasti yritetään perua niitä puheita, joita ennen vaaleja annettiin. Ensimmäinen sanottiin, että nyt, siis jo viime keväänä, olisi ollut oikea aika lopettaa velaksi eläminen. No, sitten saatiin ensimmäinen budjetti, jonka valtiovarainministeri Purra esitteli, ja siellä virkakunta sanoi, että hallituksen sopeutuksen vaikutukset, näiden leikkausten vaikutukset, neutralisoituvat sillä veropolitiikalla, jota hallitus toteuttaa. Eli te lisäätte velkaantumista, koska teette löperöä veropolitiikkaa. Yhdeksän miljardia on se vaikutus, jonka veroasteen lasku valtiontalouteen tällä vaalikaudella tekee. Te heikennätte valtiontaloutta, te otatte enemmän velkaa kuin Marinin hallitus, ja teillä ei ole sellaisia kriisejä, joita Marinin hallitus kohtasi. Teidän työllisyyspolitiikkaanne perustuu ainoastaan halpatyömarkkinoiden aikaansaamiseen. Te haluatte heikentää työntekijöiden neuvotteluasemaa. Perussuomalaiset, jotka tulitte tähän taloon työntekijöiden puolustajina, olette nyt heikentämässä työntekijäjärjestöjen asemaa, työntekijöiden työsuhteturvaa ja myöskin kaikkea sitä, mitä ammattiyhdistysliike on tähän maahan rakentanut. Eikö teitä hävetä? [Puhemies koputtaa] Te ette ole mikään duunareiden puolue.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

12.25 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Mäkysen väite on täysin käsittämätön. Jo ensi vuonna tämän hallituksen päätösten seurauksena maahan syntyy keskipitkällä aikavälillä 65 000 uutta työpaikkaa. Tämä on duunareiden etujen puolustamista, sitä, että tässä maassa on työpaikkoja suomalaisille työntekijöille. [Välihuutoja vasemmalta] Evan laskelmien mukaan tavallinen palkansaaja maksaa ensi vuonna yli 500 euroa vähemmän veroja, ja sekös teitä demareissa ärsyttää ja harmittaa.

Ja kun katsoo teidän vaihtoehtoanne, te päätätte salata teidän työllisyysvaihtoehtonne. Eikö SAK antanut lupaa julkistaa niitä vai hävettääkö teitä myöntää, että teidän politiikanne seurauksena yhä harvempi suomalainen on töissä tulevaisuuden Suomessa?

Tämän hallituksen linjana on huolehtia siitä, että meillä säilyy hyvinvointivaltio. Te ette välitä pienituloisista, te ette välitä köyhistä, te ette välitä työntekijöistänne. Teidän vaihtoehtonne ajaa tämän maan vararikkoon, ja siinä ei pienituloisista välitetä. Tämä hallitus välittää ja sen takia tekee tätä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

12.26 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhutaan kovaan ääneen työllistämisaikutuksista. Minä tässä aiemmin jo sanoin, että työllistäminen ja työllistyminen ovat aika vaikeita tämän nollakasvun aikaan: saada tuonne työmarkkinoille sijoitettua. En olisi kauhean ylpeä siitä, kun sanotaan, että 60 000—65 000 työpaikkaa syntyy ihmisten sosiaaliturvaa leikkaamalla. Ihmisten sosiaaliturvaa leikkaamalla synnytetään työpaikkoja. En olisi niin kauhean ylpeä siitä työllistämistavasta. [Perussuomalaisen ryhmästä: Mieluummin työttömänä?] Yritin sanoa tuossa aiemmassa puheenvuorossani, että meidän pitäisi miettiä, millä muilla tavoilla työllisyyttä täällä kehitetään. Pitää panostaa tuottavuuteen, osaamiseen, innovaatioihin ja investointeihin. Sieltä niitä työpaikkoja löytyy, ei leikkaamalla. Tämä ei lisää työpaikkoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

12.27 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Suomi on vakavassa tilanteessa. Sen näyttävät kaikki alijäämäluvut ja ensi vuoden budjetti. Sen takia hallituspuolueet sitoutuivat tähän kuuden miljardin tavoitteeseen tällä hallituskaudella ja seuraavalla hallituskaudella kolmen miljardin tavoitteeseen. En ole valitettavasti samaa sitoutumista kuullut oppositiolta. [Petri Honkosen välihuuto] Oppositio ei ole sitoutunut tähän kuuden ja kolmen miljardin tavoitteeseen. Valitettavasti myös teidän vaihtoehtobudjettinne perustuivat enemmän tai vähemmän hötöille tai salailuille.

Arvoisa puhemies! Todennäköisesti tämä kuuden miljardin sopeutustavoite ei tule nytten toteutumaan näillä toimilla. Toivoisinkin valtiovarainministeriltä arviota siitä, olemmeko me mahdollisesti tekemässä uusia sopeutustoimia heti keväällä, koska maali on liikunut aika paljon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

12.28 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta on ennen vaaleja ilmoittanut sitoutuvansa yhdeksän miljardin sopeutukseen kahden vaalikauden

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ajalla, mutta valitettavasti talouden tilanne on menossa niin paljon synkempään suuntaan, että uskaltaisın sanoa, että tämä ei tule riittämään, jos me haluamme velkaantumisen taittaa, vaan tarvitaan muita toimia. Ja mitä täällä on puhuttu velkaantumisesta, muun muassa edustaja Kauman mukaan ei ole luvattu sen pysäyttämistä, niin kyllähän vaaleissa luvattiin. Mutta miten on käymässä? Tämä on erittäin huolestuttava tilanne. On nimittäin käymässä niin, että sekä velan määrä miljardeina tulee kasvamaan koko ajan että myös suhteellinen velkaantuminen, eli mikä meidän bruttokansantuotteesta, joka on se tärkein mittari, sekin tulee joka vuosi vain kasvamaan.

Edustaja Bergbom sanoi, että ensi vuonnakin syntyy 65 000 työpaikkaa hallituksen toimista. Hallituksen toimista ei synny todennäköisesti yhtään työpaikkaa, vaan yritykset synnyttävät työpaikat, ja valitettavasti pahoin pelkään, että kun taantumaan ollaan menossa, niin meille ei synny niitä työpaikkoja, vaan me menetämme työpaikkoja ja työllisyys tulee heikkenemään ja työttömiä tulee lisää, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö työelämän uudistuksia tarvita. Niitä tarvitaan, mutta on turha kuvitella, että me saisimme 65 000 työpaikkaa ensi vuonna lisää. Se ei tule toteutumaan valitettavasti.

Ongelmat ovat yhteisiä. Nyt pitäisi yhdessä nöyrytyä ratkomaan näitä ja katsoa myös verotasoja, ei pelkästään kuvitella, että me saadaan ongelmat ratkaistua säästämällä. Emme saa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

12.30 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut jättää tekemättä tärkeitä talouden uudistustoimia ja jatkaa esimerkiksi ympäristölle haitallisten tukien jakamista, mutta esimerkiksi kaikkein eniten tienaaavien verohelpotukseen, turkistarhaukseen ja vaikkapa maakuntalentoihin kyllä riittää rahaa, [Välihuutoja oikealta] ja kaljakin on jatkossa halvempaa, samaan aikaan kun lääkkeet kallistuvat ja kulttuuri kallistuu. Hallitus toteuttaa massiivisia leikkauksia. 17 000 lasta päätyy köyhyYTEEN, ihmisten hyvinvoinnista leikataan, tulevaisuudesta leikataan, koska on mukamas pakko. Mutta samalla kokonaisveroaste alenee ja valtion velkaantuminen jatkuu. Miten te perustellette näitä aivan käsittämättömiä arvovalintoja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Polvinen

12.31 Mikko Polvinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä vihreästä laidasta tuli kommentit edustaja Ohisalolta siitä, että maakuntalennot olisivat jotenkin turhia, että jotenkin meidän itäsuomalaisen näkökulmasta niillä ei olisi merkitystä. Meidän elinvoimamme kannalta maakuntalennot ovat elintärkeitä. [Annika Saarikon välihuuto] Meidän maakuntalaisten, asukkaitten, näkökulmasta maakuntalennot ovat elintärkeitä. Jos tämä vihreiden linja pelaisi, että lennot eivät olisi enää toiminnassa pohjoiseen eikä Itä-Suomeen, meiltä loppuisi yrityksiltä elinvoima, meiltä asukkailta loppuisivat matkustusehdollisuudet tänne Etelä-Suomeen. Ja ajan saatossa tämä linja jatkaisi siihen, että Kainuusta tulisi esimerkiksi vihreitten, eläinten ja suurpetojen reservaatti, metsäreservaatti, jossa ei olisi enää kuin muutama ihminen. Minä pyydän, että vihreät mieltisivät uudelleen tätä lentoliikenteen kulmaa, että onko se kulma se, millä tämä Suomi saadaan nousuun. [Välihuutoja]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oras Tynkkynen.

12.32 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysehän ei ole nyt siitä, tarvitaanko maakuntalentoja, vaan kyse on siitä, onko tässä taloudellisessa tilanteessa perusteltua käyttää niukkoja valtion varoja niitten tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Olisin halunnut palata siihen tärkeään huomioon, joka edustaja Heinosenella oli ihan tämän keskustelun alkupuolella, kun hän totesi, että Suomi pitää jättää tuleville sukupolville paremmassa kunnossa kuin missä olemme sen saaneet. Tästä voimme varmaan kaikki olla tässä salissa samaa mieltä. Ongelma vain on se, että nimenomaan näin hallitus ei omassa talousarviossaan toimi. Hallitus kasvattaa sosiaalista velkaa lisäämällä köyhyyttä ja eriarvoisuutta, hallitus kasvattaa ekologista velkaa leikkaamalla luonnonsuojelusta ja ilmastotoimista. Kaikkea tätä voisi ehkä ymmärtää — ei siis hyväksyä, mutta ymmärtää — jos tällä edes saataisiin talous kuntoon. Mutta ei, hallitus kasvattaa rajusti myös taloudellista velkaa. Tämän perinnön te hallituksessa, edustaja Heinonen, jätätte tuleville sukupolville.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

12.33 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että maamme on erittäin vaikeassa tilanteessa, ja siksi olen tänään ja jo aiemmin kiittänyt useamman kerran valtiovarainministeri Riikka Purraa, joka on tehnyt määrätietoisesti työtään. Se perintö, jonka tämä hallitus vasemmistohallitukselta keskustan tuella sai, oli synkkä: velkavuori, josta nyt maksetaan yli kolme miljardia ensi vuonna korkoja. [Välihuutoja] Nyt on oleellista, että taloutta laitetaan kuntoon, ja pidän rohkeana, mutta ainoana oikeana toimena sitä, että valtiovarainministeri Purra on nostanut jo esille, että nyt päätetyt toimet eivät todennäköisesti tule riittämään. Tarvitaan lisää toimia.

Samaan aikaan pidän erittäin upeana ja tärkeänä valintana sitä, että koulutukseen panostetaan. Vain koulutuksella tämä maa tulee nousemaan, ja nyt niitä panoksia laitetaan heti sinne opinpolun alkupäähän peruskouluun 200 miljoonaa, niin että jokaiselle tulisi hyvät taidot oppia ja pärjätä opinnoissa eteenpäin, ja sitä kautta olla rakentamassa tätä yhteistä isänmaata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

12.34 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Höttöä on tosiaan se, että oppositio ei olisi sitoutunut sopeuttamiseen, kun täällä väitettiin, että meidän vaihtoehtobudjetit ovat höttöä.

Suomalaisten nuorten osaaminen on heikentynyt jo pitkälle toista vuosikymmentä. Nyt trendinomainen lasku on jyrkentynyt suoranaiseksi romahdukseksi. Suhteellisesti eniten pudotusta on lukutaidossa. Tässä tilanteessa te, hallitus, leikkaatte kirjallisuudesta, jolla lukutaitoa ja -intoa voitaisiin vahvistaa, ja leikkaatte myös kunnilta, jotka ovat vastuussa niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen järjestämisestä — juuri niistä palveluista, joissa osaamisvajetta pystyttäisiin torppaamaan.

Vihreät panostaisivat koulutukseen yli 200 miljoonaa enemmän kuin hallitus, ja peruisimme kuntien leikkaukset. Ylipäätään nuorten osalta hallituksen linja leikkaa syrjäytymisen ehkäisystä ja leikkaa kuntoutumisesta eikä helpota opiskelijoiden paineita ja asemaa.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Koulutuksen ja nuorten hyvinvoinnin osalta tarvittaisiin vastaavaa pitkäjänteistä parlamentaarista sopua kuin tki:n osalta. [Puhemies koputtaa] Emme voi vuosikymmeniä vain katsoa osaamisen laskua sivusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tähän vielä edustajat Saarikko ja Razmyr, ja sen jälkeen ministeri Purran puheenvuoro, koska hän joutuu yhteen mennessä lähtemään. Otetaan sitten vielä ministerit Ikonen ja Multala myöhemmin, kun jatketaan debattia. — Edustaja Saarikko ja edustaja Razmyr, ja sen jälkeen ministeri Purra.

12.36 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on arvokasta keskustelua, ja on hienoa, että ministereillä on aikaa käyttää eduskunnan kanssa debatoimalla ja puolustamalla omaa linjaansa ja kuulla meidän vaihtoehtoja.

On ollut hirveän silmiinpistävää ja tavallaan ymmärrettävää, että kun hallitus on vähän heikoilla, niin se vastaus kuuluu, että no mutta kun edelliset, no mutta kun perintö. On totta, että viime vaalikauden jäljiltä velkaperintö on iso koronan, hyökkäyssodan, inflaation ja energiakriisin vaikutusten vuoksi. En kiistä sitä milloinkaan, ja minusta se on iso ongelma Suomelle. Vielä isompi on se 15 vuoden aikana kertynyt yli varojen eläminen, josta valtaosalla ajasta nimenomaan kokoomus on ollut hallitusvastuussa. Ja kaikkein isoin ongelma on, että tämä hallitus ei näytä kykenevän aidosti tätä tilannetta taistamaan ja muuttamaan. [Mauri Peltokangas: Tyhjä paperi!]

Ja kaikkein, ihan kaikkein, isoin ongelma on, että ne ratkaisut, joita te valitsette tämän tilanteen hillitsemiseksi, ovat sentyyppisiä, että ne kohdistuvat samalle suomalaisten joukolle, ja ne ovat arvovalintoja aina ruuan arvonlisäveron kiristystä myöten. Sellaisia arvovalintoja en voi hyväksyä, vaikka, kuten valtiovarainministeri tiedätte, me keskustassa olemme halunneet tarjota tuen sille, [Puhemies koputtaa] että työmarkkinoita on uudistettava ja taloutta on laitettava kuntoon. [Puhemies: Aika!] Meillä on velvollisuus kertoa teidän valitsemienne keinojen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puutteesta. [Petri Huru: Olisitte tulleet hallitukseen tekemään toimia!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyr.

12.37 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä keskustelua on tänään seurannut, [Hälinää — Puhemies: Kuunnellaan!] niin voi yhden asian sanoa: maltti on valttia, ja toisaalta totuudessa kannattaa pysyä aina.

On hyvin surullista, että te ette ole kuunnelleet opposition viestiä koko tämän syksyn aikana. Me olemme huolissamme valtion taloudesta, mutta me olemme valmiita sopeuttamaan se oikeudenmukaisesti. Tässä on se meidän selkeä ero. Te olette tehneet aivan tietoisin valinnan: sopeuttamisen taakka on laitettu pieni- ja keskituloisille suomalaisille, heidän harteilleen. Sen sijaan olisitte voineet, arvoisa ministeri, perua nämä leikkaukset. Olisitte voineet katsoa meidän veropohjamme aukkoja, niitä on useita, ja sitä kautta esimerkiksi perua näitä sosiaaliturvaleikkauksia ja asumistukileikkauksia — näin ette tee.

Kyllä suomalaiset hyväksyvät vaikeitakin päätöksiä, mutta suomalaiset odottavat, että ne tehdään tasapuolisesti.

Arvoisa ministeri sanoi alussa puheenvuorossaan, että poliitikoilta vaaditaan selkärantaa. Sitä totisen totta nyt vaaditaan teiltäkin. [Mauri Peltokangas: Ja sitä löytyy!]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra, kolme minuuttia.

12.39 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksiin näistä mahdollisista lisätoimista ja niiden aikatauluista: Kuten moneen kertaan on julkisuudessaakin jo kuvattu, valtiovarainministeriössä on virkamiehistä koostuva ryhmä, joka näitä tällä hetkellä käy läpi, ja myöhemmin hallitus tekee poliittisia päätöksiä. Mutta on tosiaan hyvin todennäköistä, että riihessä ensi vuonna näitä uudistuksia ja lisätoimia joudumme tekemään. Ja kuten olen myös moneen kertaan korostanut, kaikki keinot ovat käytössä. Meillä on hallitusohjelma, jossa kirjataan esimerkiksi, että hallitus ei omin toimin nosta kokonaisveroastetta, me emme varmasti tule esittämään työn tekemiseen ja yrittämiseen liittyviä veronkorotuksia, jotka haittaavat taloudellista toimeliaisuutta, mutta veropolitiikassa on myös muunlaisia vaihtoehtoja. Toisaalta koska haluamme pitää kehyksistämme kiinni, tarvitsemme selkeitä menosäästöjä kehysten sisällä. Esimerkiksi kuntien valtionosuuksiin on tullut yllättävä kupru. Mikäli se halutaan kompensoida sellaisenaan, niin se tulee edellyttämään sitä, että säästöjä löydetään jostakin muualta.

Tällä hallituskaudella kokonaisveroasteen laskeminen, johon valiokuntakin on kiinnittänyt huomiota, on useamman prosenttiyksikön, ja siinä on tietenkin jonkinlaista pelivaraa veropolitiikalle. Lisäksi on tämä, minkä oppositio tässä verokritiikissä jättää huomiotta: totta kai hallitus talous- ja finanssipolitiikassaan huomioi suhdanteet varsin hyvin. Teemme aikasidonnaista ja pragmaattista politiikkaa. Se, miten esimerkiksi inflaatio kehittyy, tietenkin vaikuttaa myös siihen, mitä hallitus voi tehdä, ja tämä tekee myös eroa siihen, minkälainen liikkumavara meillä on.

Se, mitä ekonomistit yleensä esittävät esimerkiksi siihen, että kokonaisveroaste ei ikään kuin automaattisesti laskisi: Kyllä siellä aika usein nostetaan alennettuja alv-kantoja, kiinteistöveroja, toki myös listaamattomia yhtiöitä ja niiden osinkoja, joita tosin verotuoton osalta on voimakkaasti liioiteltu opposition vaihtoehtobudjeteissa, ainakin valtiovarainministeriön omiin arvioihin verrattuna. Mutta tästäkin on hallitusohjelmassa selkeä kanta. [Antti Lindtman: Suoraan VM:n arvio! — Tytti Tuppurainen: VM:n arvio!]

Mitä tulee siihen, että olen maininnut ruuan alemman alv-kannan, niin kuten kaikki haastattelun lukeneet voivat arvioida, nostan siellä yleisesti, kuten valtiovarainministerille sopii, erilaisia kohteita, puhun muun muassa suursäätiöiden pääomien verottamisesta. Me käsittelemme kaikkia asioita, pidämme silmät auki, ja myös opposition hyviä ehdotuksia totta kai kuuntelemme mielellämme. Ruuan alemmasta alv-kannasta kannattaa muistaa se, että kaksi kolmasosaa hyödystä menee mediaanitulojen yläpuolelle ja toisaalta sitten näitä veroratkaisuja pienituloisimmille voidaan aina kompensoida. Eivät ekonomistit suotta kannata sellaisia veropoliittisia ratkaisuja, jotka ovat taloudellisen toimeliaisuuden kannalta positiivisia. [Välihuutoja]

Kasvusta... — Anteeksi, rouva puhemies, yritän vastata vielä, kun minun pitää poistua, näihin muutamaan isoon kysymykseen.

Tähän kasvuun liittyen hallitusohjelmassa tosiaan on monenlaisia kasvutoimia, mutta toisaalta en pidä siitä kasvumantrasta, johon poliitikot liian helposti menevät. Meillä ei ole ollut kasvua vuosikausia, meidän tuottavuus on heikko, viimeisimpänä katastrofaaliset Pisa-tulokset. Tämä on juuri sitä, mihin meidän tuottavuuden, kasvun tulevana vuosikymmeninä pitäisi nojata. Mikäli meidän lapsiltamme puuttuvat perustaidot ja on vahvaa eriytymistä niin alueiden kuin sosioekonomisten ryhmien kuin kantasuomalaisten ja maahan-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

muuttajien välillä, niin ei tällä saada kasvua, ei inhimillistä pääomaa, ei tuottavuutta nousuun.

Arvoisa puhemies! Kehitysapua tosiaan tällä hallituskaudella yhteensä leikataan yli miljardi, ja ensi vuoden budjetissakin se on suurin leikkauskohde. Siitä harvemmin täällä puhutaan. Mikäli asumistuessa leikkaus ja indeksijäädytys laitetaan yhteen, se menee juuri ylitse, mutta kyllä, kehitysapuun kohdistuvat leikkaukset ovat ensi vuonna suurimmat. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos siitä! — Vastuullista politiikkaa!]

Yritystuista vielä: se, että vihreät esittävät näihin niin sanottuihin haitallisiin yritystuksiin puuttumista, ei yllätä, ja kuten totesin edellisessä puheenvuorossa, se on johdonmukaista, mutta se, että sosiaalidemokraatit ehdottivat myös sähköistämistuen poistamista vaihtoehtobudjetissaan, on kyllä minulle ainakin suuri yllätys. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Siis tämä olisi sellainen kuolinisku monelle tehdaspaikkakunnalle — Tornio, Raahen, Imatran, monet muut. Sanoisin, että hyvin, hyvin teollisuusvihamielistä politiikkaa, mutta tämä ei ole hallituksen linja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

12.43 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taisi olla niin, että tässä salissa muuten tästä sähköistämisen tuesta ensimmäisenä oli valmis luopumaan oppositiojohtaja Purra viime vaalikauden vaihtoehtobudjetissa. [Vasemmalta: Kyllä!]

Arvoisa ministeri Purra, kysyisin kahta asiaa. Ensinnäkin kysyisin, kun puhuitte eri arvioista liittyen tähän osinkoveroon: miltä osin valtiovarainministeriön esittämät arviot ovat liioiteltuja? Niihin esimerkiksi meidän vaihtoehtobudjetissamme viitataan. [Mauri Peltokangas: Te salaatte kaiken vaikutusarvion!] Oliko niin, että suoraan? [Välihuuto] — Suoraan. Eli kertokaa, miten valtiovarainministeriön virkamiehet liioittelevat verokartoituksessaan tätä. — [Tuula Väättäinen: Anteeksi, mikä ele tuo oli?] Arvoisa ministeri, en tiedä, onko asiallista haukotella asialliselle kysymykselle. Esititte väitteen, kysyn sen väitteen perään, perusteluiden perään. Arvoisa ministeri, liioittelevatko VM:n virkamiehet verokartoituksessaan tähän osinkoverotukseen liittyvien muutoksien vaikutuksia, ja jos, niin miten?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

12.45 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreät kyllä jakavat sen valtiovarainministeri Purran aiemmin esittämän synkän tilannekuvan, ja juuri siksi esimerkiksi tämä polttoaineverotusratkaisu tuntuu niin erikoiselta. Se heikentää julkista taloutta, se heikentää huoltovarmuutta, se on ilmastotavoitteiden vastainen. Ja kun mainitsitte tämän ruuan alvin kohdennuksen, niin kannattaa varmaan tutustua myös siihen, miten tämä veronalennus eri tuloluokille lopulta kohdentuu. Eli jälleen kerran toivoisin, että siihen verolinjaan sitä kautta haettaisiin paitsi julkisen talouden kestävyyttä niin myös sitä ekologista ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa, mistä myös edustaja Tynkkynen tässä mainitsi.

Mitä tulee näihin listaamattomien yhtiöiden osinkoverojen huojennukseen, niin sehän on haitallinen yritystuki objektiivisesti. Se heikentää tuottavuutta, vääristää kilpailua ja elinkeinorakennetta, ja siinä on myös tämä henkilöverotukseen liittyvä oikeudenmukaisuuskysymys. Kyllä itse sanoisin, että suosittelen — kun tässä olisi varmaan löydettävissä

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

malli, joka olisi julkisen talouden kannalta kestävämpi, fiskaalisesti kestävämpi ja markkinatalouden kannalta terveempi — että tällaista ihan todella lähdetäisiin hakemaan eikä si-dottaisi käsiä, kuten äsken tuossa teitte.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.46 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän nyt puheenvuoron, jota mietin, että kannattaako tätä sanoa ääneen.

Olen istunut useammankin kerran opposition hiillostettavana nyt samalla paikalla istuvan valtiovarainministeri Purran kanssa. Olen kuullut moneen kertaan moitteita, arvostelua ja silloin koettuna kohtuuttomaksi tuntunutta kritiikkiä. Se kuuluu vastuunkantajan osaksi. Varmasti itse olisin tehnyt joitain asioita toisin, ja hallitus on aina kollektiivi. Se menneestä. Mutta jos valtiovarainministeri on vahvoilla ja varma omasta näkemyksestään ja kestää painetta ja haastetta, joka on opposition velvollisuus ja oikeus hänen ja koko hallituksen ylle langettaa, hallituksen pääministerin sijaisen ei tarvitse osoittaa ylimielistä käytöstä oppositiota kohtaan. [Välihuutoja] Tämän totean sillä kokemuksella, jossa itsekin olen joutunut useamman kerran arvostelun kohteeksi. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Olen myös todennut ja tiedostan sen, että tehtävämme ei ole helppo, ja koen siksi ongelmalliseksi sen, mitä usealla eri tavalla osoitatte opposition toimintaa kohtaan. Edustaja Lohi valtiovarainvaliokunnan johdosta kertoi, että Suomen taloustilanne on niin vaikea, että saattaa olla, että tässäkin tarvittaisiin vastaavaa yhteistyötä kuin turvallisuuskysymyksissä. Me olisimme siihen mielellämme valmiita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Koska ministerit joutuvat poistumaan kello 13, niin annan tässä vaiheessa ministeri Purralle, jos hän haluaa käyttää puheenvuoron, ja sen jälkeen ministerit Ikonen ja Multala. — Kolme minuuttia, ministeri Purra, ja jos pystytte vastaamaan lyhyemmin, niin parempi. Sen jälkeen jatkamme keskustelua.

12.48 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Minun tai hallituksen jaksamisesta tai siitä, että seisomme tällä talouspolitiikan linjalla, ei tarvitse olla huolissaan. Mutta toki, kyllä se täällä aitiossa monesti tekee pahaa, mikäli vääristellään niin voimakkaasti kuin mihin oppositio on tänäänkin syyllistynyt, mutta me kyllä seisomme täällä ja teemme tarvittavia lisätoimia ja yritämme huolehtia tästä isänmaasta parhaalla mahdollisella tavalla.

Edustaja Lindtmanille: se, että vaihtoehtobudjeteissa, esimerkiksi vasemmistoliiton osalta, ei ole otettu lainkaan dynaamisia vaikutuksia huomioon siinä, että lisätään verotusta tänne yhtiöiden ja osinkojen puolelle, on selvä ongelma, ja tämä eroaa muun muassa valtiovarainministeriön arvioista. [Antti Lindtman: Täsmälleen sama malli kuin VM:llä!] Valtiovarainministeriö on myös laskenut sitä, että ylipäättänsä koko järjestelmää remontoitaisiin, ja kuten muistaakseni kaksi viikkoa sitten kyselytunnillakin vastasin, niin verotus on tietenkin kokonaisuus, jossa pitäisi ottaa huomioon esimerkiksi ansiotuloverotus ja ylipäättänsä pääomatulojen verotus kokonaisuudessaan.

Muistutan vielä siitä, mistä täällä ei monestikaan sanota, että nykyinen veromallihan tähän liittyen on perintö Matti Vanhasen punamultahallituksesta, jolloinka Suomessa korvattiin tämä EU:n tuomitsema avoir fiscal eli yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tällä veropoikkeuksella, joka Suomessa on.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ikonen. — Anteeksi, ministeri Ikonen. [Naurua]

12.49 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Joo, arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu nyt kuntien taloudesta, ja tuon vähän lisätietoja ja korjaan jotakin.

Väitän ensinnäkin, jos katsotaan ensi vuoden talousarviota, että se on kuntataloutta lievästi vahvistava. Eli kun täällä on viitattu leikkauksiin, niin kyllä se ensi vuoden tasolla on vahvistamassa.

Kun täällä puhuttiin koulutuksesta, niin meillä onneksi tällä hallituskaudella on asetettu tavoitteeksi, että vahvistetaan ja toteutetaan myöskin se, että 200 miljoonalla eurolla vahvistetaan perusopetusta. Myöskin tasa-arvorahaan on 50 miljoonaa euroa.

Jos sitten tällä viitattiin siihen muutama viikko sitten tulleet yllätysuutiset tästä rajusta verotuksen valmistumisen yhteydessä tulleesta tiedosta, että kuntien valtionosuuksista olisi leikkautumassa erittäin merkittävä siivu, niin se taas liittyy siihen edellisen hallituksen sote-uudistukseen, jonka rahoitusmalli tarkentui siinä kohtaa, kun verotustiedot tulivat, ja se oli se šokki, mikä meille käsiin tuli. Täällä on se VOSista tuotu ihan erillinen laki eduskunnan käsiteltäväksi, että saadaan se vaiheistuksella korjattua ensi vuoden osalta, eli sellaista leikkausta ei ole ensi vuoden talousarviossa silloin sisällä. Sitten seuraavien vuosien osalta me olemme hakemassa myöskin parhaillaan tällaista kompensatoriatkaisua siitä, että saadaan turvattua tätä kuntien rahoitusta.

Täällä oli myöskin väitteitä siitä, että oltaisiin muuttamassa jollain tavalla nyt tätä tuulivoimaan kohdistuvaa verotusta. Tosiaan tästäkin haluan tuoda selkeimmän tiedon, eli tässä hallitus on tekemässä valtionosuusjärjestelmän uudistusta, ja meillä hallitusohjelmassa on myöskin se, että verotulojen tasausta arvioidaan osana tätä kokonaisuutta, ja me emme ole rajanneet nyt virkakunnan arvioita. He kävivät läpi koko verotuksen kokonaisuutta, mikä liittyy kuntiin, ja kaikkia näitä asioita, ja se on ihan tavanomaista se. Tästä on kyse. Mitään poliittista tavoitetta meillä ei ole tehdä muutoksia tuulivoiman verotukseen tässä kohtaa, ja sellaista tavoitetta ei ole sinne asetettu. Pidän ylipäätään ihan tärkeänä, että kuntien intressi, motivaatio ja tahto pysyvät vahvana vihreän siirtymän investointien tekemiseen.

Vielä lopuksi: Täällä oli kysymys siitä, satsataanko sote-palveluihin. Kyllä, jos me katsoimme tätä valtion budjetin kokonaisuutta, niin yli yksi neljäsosa siitä menee hyvinvointialueitten rahoitukseen eli suoraan siihen sote- ja pelastuspalveluitten rahoitukseen, ja siitä pidetään lähtökohtaisesti kiinni, että siellä palveluita pystytään tällä turvaamaan. Käytännössä tällä hallituskaudella tämä rahoitus vahvistuu noin miljardilla eurolla vuositasen osalta.

Sitten jos vielä tuodaan tätä kysymystä siitä kustannusten hillinnästä, niin tosiaan kustannusten nousu jatkuu, koska väestö ikääntyy ja palvelutarpeet kasvavat, mutta sitä kustannusten kasvua painetaan ja hillitään tämän kauden aikana, jotta me saisimme turvattua ne ihmisille hyvin tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut tulevaisuudessakin. Eli se meillä on tavoitteena tässä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala.

12.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Kiitos, arvoisa puhemies! On päivän selvää, kuten monet edustajat täällä ovat todenneet, että pelkästään säästämällä emme saa

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

käännettyä Suomen taloutta tasapainoon tai toisaalta joskus myös positiiviseen suuntaan, sen vuoksi olemme myös tekemässä panostuksia kasvuun. Sitä kritiikkiä, jota täällä esitettiin, muun muassa edustaja Lyly totesi, että tällaisia panostuksia ei olisi, en oikein hyväksy, kun toteutamme nimenomaisesti edellisellä kaudella täällä yhdessä sovittua t&k-linjasta ja myös lakia, jossa ensi vuoden osalta julkiset panostukset tki-toimintaan kasvavat 280 miljoonalla eurolla.

Meillä on pieni joukko suuryrityksiä, jotka vastaavat yli puolesta yritysten tki-toiminnan menoista, ja tämä on haaste. Tätä meidän tulee saada käännettyä kasvuun, sillä nimenomaan niissä yrityksissä, joissa panostetaan, myös tuottavuuden kasvu on usein suurinta, ja toisaalta koulutuksen ja tutkimuksen ja elinkeinoelämän välillä on siis täysin kohtalonyhteys.

Meillä on myös tällä hetkellä tilanne, jossa julkinen rahoitus on tänä vuonna noin 2,3 miljardia euroa tki-menoihin, ja se kasvaa nyt ensi vuoden budjetissa sillä 280 miljoonalla eurolla ja siitä sitten joka vuosi aina sinne 2030 vuoteen asti tasaisesti niin, että lopulta päädyimme vuonna 2027 3,5 miljardiin ja sitten silloin 2030 toivottavasti yli neljään miljardiin euroon, jolloin olisimme siinä neljän prosentin tavoitteessa, jos saamme yritykset mukaan. Eli tähän on juuri nyt se, mitä tässä yritetään. Eli sen lisäksi, että me panostamme julkista rahoitusta eduskuntana täällä — ja hallituksen esityksessä myös on mukana — tki-toimintaan, meidän on nyt löydettävä ne keinot, joilla me saamme erityisesti myös keski-suuret ja pienemmätkin yritykset mukaan panostamaan tki-toimintaan ja sitä kautta pidemmällä aikavälillä Suomelle mahdollisuuksia myös talouskasvuun.

Tässä oli nyt ensimmäinen kokous tutkimus- ja innovaationeuvostolla eilen, ja tätä työtä jatketaan, ja sitä pitkän aikavälin suunnitelmaa pääsee myös eduskunta käsittelemään osaltaan, samoin kuin myös peruskoulun osalta täällä ministeri Henriksson kertoi viime kyselytunnilla, että tähän on jo tartuttu, jo hallitusohjelmassa. Siellä on peruskoulun kehittämissuunnitelmaa pidemmälle aikavälille tulossa, ja siihen työhön kutsumme kaikki puolueet mukaan.

Hallitus myös panostaa koulutukseen koko koulutuspolulla, joten tätäkään kritiikkiä on vaikea hyväksyä. Totta kai pelkkä raha ei tuo onnea esimerkiksi oppimistuloksissa, vaan totta kai on huolehdittava myös siitä, että ne rahat panostetaan oikeisiin asioihin, kuten esimerkiksi oppimisen tuen vahvistamiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

12.56 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Puhuttelen vielä hetkeksi valtiovarainministeri Purraa.

Tuossa teidän viimeisimmässä puheenvuorossanne taisi tulla pieni uutinen, ja haluaisin sen vielä varmistaa, mikäli teillä olisi halua tai aikaa siihen vastata. Se koskee tätä mahdollista ruuan arvonlisäveron nostamista, jota te olette väläyttäneet ja joka mahdollisesti on ensi kevään kehysriihessä yhtenä teidän toimistanne näissä lisätoimissa. Te sanoitte tuossa äsken, että sehän voidaan kompensoida pienituloisille. Nyt minä haluaisin tarkistaa teiltä, onko teillä tarkoitus siis huolehtia siitä, että perutaan nämä indeksijäädytykset, jotka te juuri olette tehneet sosiaaliturvaan pienituloisille, esimerkiksi opintotukeen tai eläkkeensaajan asumistukeen, joiden tarkoitus on huolehtia siitä, että sosiaaliturvan ostovoima säilyy, että tähän hintojen nousuun voidaan vastata? Aiotteko te perua nämä indeksijäädytykset,

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

mikäli tulette kehysriihestä turvautumaan ruuan arvonlisäveron nostamiseen? Tuliko tässä tällainen uutinen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

12.57 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on todella vakava, ja moni suomalainen kantaa huolta Suomen tulevaisuudesta. Silloin suomalaiset odottavat hallitukselta luottamusta herättävää käytöstä, asiallista suhtautumista demokratiaan, johon kuuluu myös se, että oppositiopuolueet esittävät kritiikkiä, kysymyksiä. Siihen ei mielestäni kuulu se, että ministeriainiosta näytetään käsimerkein halveksuntaa sille, mitä oppositio kysyy.

Täällä herää myös huoli siitä, tietävätkö todella hallitus ja hallituspuolueiden edustajat, mistä kaikesta te olette päättäneet tai päättämässä. Täällä on edustaja kertonut, että vihreiden vaihtoehdossa kuritettaisiin enemmän eläkeläisiä. Meidän vaihtoehtobudjetissamme pienituloiselle eläkeläiselle jää enemmän käteen kuin mitä hallitus nyt aiheuttaa näillä toimillaan. [Laura Huhtasaaren välihuuto]

Täällä on sanottu, että vihreät tuhoavat suomalaisen elinkeinoelämän, mutta oletteko kuunnelleet Elinkeinoelämän keskusliittoa, mikä on se painava viesti siitä, mistä saadaan yrityksille tekijät?

Täällä kerrotaan, että kokoomus ei ole koskaan luvannutkaan pysäyttävänsä velkaantumista. Sitten oli varmasti huono mainostoimisto, koska se luki aika isolla aika monessa mainoksessa.

Mutta se, mikä myös herättää huolta, on se, että täällä kuultiin, että aikaisemminkin on ollut köyhiä lapsia, [Puhemies koputtaa] että vain kolmea prosenttia kohtaavat nämä kovimmat vaikutukset. Jokainen lapsi on arvokas. Yhdenkään lapsen ei pidä kasvaa köyhyydessä. Se on piittaamattomuutta, jos täällä kerrotaan, [Puhemies: Aika!] että viis siitä, vain kolme prosenttia ja ennenkin näin on ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

12.58 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, kiitos! Toimin tarkastusvaliokunnassa, ja me emme ole budjetista lausuneet, mutta seuraamme kyllä, että verorahoja käytetään oikein Suomessa. Nostan muutaman havainnon esille sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnosta valtiovarainvaliokunnalle.

Väestö ikääntyy, ja ikääntyvästä väestöstä on pidettävä huolta. Ei heitä saa jättää hoitamatta. Pidän erittäin hyvänä, että valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ratkaisemme sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulan. Täällä on monta hyvää lausumaa, jotka liittyvät siihen, että henkilöstöä riittäisi siihen itse asiakastyöhön, potilasturvallisuutta parannetaan ja se huomioidaan kaikessa toiminnassa, ja toivon, että hallitus tekee pontevasti toimia näiden asioiden eteen.

Haluan nostaa myös lapsiperheiden aseman esille, mistä täällä on paljon keskusteltu. Hallitus tuo perhepaketin, 54 miljoonaa euroa, jolla nostetaan muun muassa lapsilisä ja huomioidaan esimerkiksi yksinhuoltajakorotus. Nämä ovat hyviä asioita. [Matias Mäkyne: Mitättömiä!] — Ne on hyviä asioita. [Perussuomalaisten ryhmästä: ”Mitättömiä asioita” lapsilisät!] — Ei ne ole mitättömiä. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt puheenvuoro on edustaja Valkosella.

13.00 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänäänkin intohimoiseksi ehkä luonnehditussa keskustelussa on käynyt selväksi, että oikeisto ja vasemmisto lähestyvät yhteiskuntaa, erityisesti julkista taloutta, täysin eri tulokulmista. Oikeisto näkee, että meillä on tietty siedettävä veroaste, joka jossakin kulkee, ja menot sopeutetaan sille tasolle, ja vasemmisto on valmis pumppaamaan menot taivaisiin ja sitten etsitään veronkiristyksiä, joilla se taso voitaisiin rahoittaa. Mutta kukaan meistä ei oikealla eikä vasemmalla pääse karkuun sitä faktaa, että tällä hetkellä tässä välissä on aivan liian iso alijäämä.

Hienoa, että erilaisia vaihtoehtoja esitellään, mutta kyllä niiden jokaisen täytyy taloustieteelliseen tutkimukseen perustua. Haluan kysyä oppositiolta: Oletteko te sitoutuneet siihen kuuden miljardin plus kolmen miljardin sopeutusohjelmaan, jonka valtiovarainministeriö on tehnyt parhaalla asiantuntemuksellaan? Siitähän tässä on kyse, että tähän isoon kuvaan tulisi nyt vihdoinkin ja viimein täysi sitoutuminen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

13.01 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan heti edustaja Valkoselle, että kuten edellä totesin, keskusta on sitoutunut siihen valtiovarainministeriön esitykseen, että kahden vaalikauden aikana yhdeksällä miljardilla sopeutetaan. Mutta kuten kerroin, nyt taloustilanne on niin paljon synkempi kuin olemme ennustaneet, että tämä ei tule riittämään. Me tarvitsemme suurempaa sopeutusta kahden vaalikauden aikana, jotta me kykenemme tuon velkaantumisongelman ratkomaan. Leikkaamalla eli menosopeutuksella hallitus kyllä pystyy kehyksessä pysymään mutta ei vielä pysäyttämään velkaantumista. Tämän edessä me olemme, ja siksi yhdessä meidän pitäisi nyt tätä velkaongelmaa ratkoa, ei niin, että me luomme täällä vastakkainasettelua, vaan niin, että me jossain vaiheessa heräisimme kaikki tunnustamaan, että velkaantumismuutos on niin järkyttävä, että tähän tarvitaan nyt yhteinen kahden vaalikauden ohjelma, ja sen ohjelman sisällä kukin puolue voi sitten tehdä arvovalintoja. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Tätä olen peräänkuuluttanut, ja odotan, että jossain vaiheessa tulee tilanne, jossa varmasti myös ministerit joutuvat tämän tosiasian eteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

13.02 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Särähti ihan jo tuossa alkukeskustelussa korvaan — tuntui pahalta — että täällä salissa kutsuttiin näitä hallituksen historiallisen hirveitä leikkauksia suomalaisten sosiaalietuuksiin kunnianhimoisiksi työllisyystoimiksi. Kyllä te saatte nämä hirveät leikkaukset varjottua tällä nimellä, ja näillä toimilla te todella tullette lisäämään lapsiperheköyhyyttä: 17 000 lasta lisää köyhiä lapsia ensi vuonna. Tämä teidän politiikkanne on kylmää ja julmaa.

Puhemies! Valtiovarainministeri jo ehti lähtemään, mutta jäin miettimään sitä, mitä tässä edustaja Tuppurainenkin edellä peräänkuulutti, että valtiovarainministeri todella väläyttelee näitä ruuan arvonlisäveron nostoja ja toteaa täällä salissa, että nämä voidaan kompensoida pienituloisille. Samaan aikaan kun te leikkaatte kaikista pienituloisimmilta ihmisiltä, täällä puhutaan kompensatiosta pienituloisille — tuntuu aivan järjettömältä.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

13.03 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa varmasti ymmärretään Suomen talouden iso kuva, tai ainakin toivon, että se ymmärretään. Meidän budjetin alijäämä on aivan kestävämmällä tasolla, ja kaiken taloustieteen tutkimuksen perusteella sitä ei veronkorotuksilla pystytä korjaamaan vaan se vaatii selkeitä menosopeutuksia. [Aino-Kaisa Pekonen: Sen sijaan kevennätte veroja!]

Edustaja Lyly toi puheessaan esille toiveen talouskasvusta ja tuottavuuden kasvusta, ja sitähän me juuri lähdemme tekemään matalammalla työn verotuksella, tki-panostuksilla ja sitten niillä pitkään kaivatuilla työelämämuutoksilla, joilla saamme yhteiskunnan tuottavuutta lisättyä ja pääsemme pitkällä ajalla tasapainoiseen talouteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

13.04 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa rouva puhemies, nämä työmarkkinauudistukset, joita täällä maalataan talouden tasapainottamisen kulmaan, eivät ole oikeudenmukaisia, niin kuin ei ole tämä hallituksen talouden tasapainottaminen muutenkaan oikeudenmukaista. Ruuan alv:n korottamisen vaikutukset vaikuttavat siihen ruuan hintaan eli ihan kaikkiin. Leipä ja lämpö maksaa ihan saman verran köyhälle kuin rikkaalle, ja silloin se leipä maksaa enemmän köyhälle. Samaan aikaan hyvätuloiset saavat veronkevennyksiä, kun taas heiltä, joilla on jo vaikeaa, te leikkaatte pahimmillaan kolmella eri leikkurilla vielä lisää. Sen lisäksi teidän sanelemanne työmarkkinoiden repimiseen suunnatavat uudistukset luovat entistä enemmän epävarmuutta työntekijöille. Kun lainsäädännön pitää lähteä siitä, että se turvaa heikoimmassa asemassa olevaa, niin yksikään näistä uudistuksista ei toteudu tästä näkökulmasta, ja tämän muun muassa perussuomalaiset luottamusmiehet tuovat kovin avoimesti tällä hetkellä esille. Tällainen duunaripuolue Perussuomalaiset on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

13.05 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tässä nyt tätä keskustelua, ja ylipäätään, kun täällä esimerkiksi meiltä otetaan jotain vertauskuvia edellisen hallituksen tekemisiin, niin siellä sanotaan, että teillä on vastuuta. Juu, kyllä, mutta te otatte itse koko ajan esiin esimerkkinä sen, että viime kaudella otimme yhdessä velkaa. Kyllä, olimme silloin mukana, kun vastuuta piti kantaa, mutta me emme olleet mukana esimerkiksi siinä teidän 10 miljardin velkapaketissanne, joka meni ihan täyteen maailmanhalaamiseen ja höttöön. Sillä olisi voinut saada niille köyhille ihmisille parempaa, mutta te lappasitte ne savanneille ja ympäri pitäjiä. Keskusta jätti tyhjän paperin. Täällä puhutaan vastuusta lätkätermein. Keskusta teki sen tempun, että kun vippilippuja tarjottiin lätkämatsin loppuotteluun, niin ei kelvannut, mutta kun kiekko tiputetaan jäähän, niin sen jälkeen itketään ulkopuolella. Ja demarit — vastuuttomuuden huippu. Ei tässä salissa eikä tässä talossa ole aikaisemmin nähty tällaista törkeyttä, että tuodaan vaihtoehtobudjetti ilman minkäännäköistä arviota ja se vielä salataan kaiken lisäksi. On pimeyden huippu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

13.07 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä edustaja Peltokankaalla tässä levy vaihtunut sitten viime vaalikauden. Muistelen, että kun tuolla talon ulkopuolella välillä näitä eduskunnan lähetyksiä katsoin, niin edustaja Peltokangas kylä puolusti viimeiseen asti yhteiskunnan heikompiosaisia, [Mauri Peltokangas: Kyllä! Aivan oikein!] että yhteiskunnan heikompiosaisilta ei saa eikä ole varaa nipistää yhtään mitään. Ja kun perussuomalaiset menivät vaaleihin, niin lupasivat vielä, että pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy, ja näin tekin olette monta kertaa todenneet.

No, nyt sitten kun me käsittelemme täällä teidän ensimmäistä talousarviotanne, niin ettehän te mitään muuta tässä teekään kuin leikkaatte niiltä pienituloisilta. Äänestäjille luvattiin ummet ja lammet keväällä, äänet saatiin, puolueen puheenjohtaja pääsi valtiovarainministeriksi nauttimaan kohta historiallisista veronkevennyksistä, ja nyt te leikkaatte täällä pienituloisilta ja sitten syyttelette muita.

Ja vielä tähän velkavuoreen jos palataan, niin tämän neljän vuoden jälkeen se velkavuori, jonka te jätätte, on huomattavasti suurempi kuin mitä edellinen hallitus jätti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela. [Mauri Peltokangas: Nimi mainittu!]

13.08 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olen kuunnellut tätä keskustelua hämmentyneenä, hallituspuolueiden argumentteja. Te kauhistellette täällä sitä, että te itse otatte velkaa. Siitähän tässä nyt on kyse. Ja sitten, kun tästä teitä haastetaan, niin te hermostutte. Ei kannata hermostua. Teidän kannattaa lukea sitä teidän omaa budjettia, niin sieltä selviää muun muassa se, että korkomenot eivät muuta sitä, että alijäämä kasvaa. Se on teidän valintanne ja se on teidän arvovalintanne. Tämä on arvopolitiikkaa, talouspolitiikka on arvopolitiikkaa. Tässä on kyse siitä, että keneltä te otatte ja kenelle te annatte. Fakta on se, että te otatte kaikkein köyhimmiltä ja annatte kaikkein rikkaimmille. Se ei muutu mihinkään. Tämä on se iso kuva. Jos puhutaan isosta kuvasta, niin tämä on tämän hallituksen talouspolitiikan iso kuva. Te sanotte myös, että nämä päätökset ovat teille vaikeita, mutta tähän on ihan äärimmäisen ylimielistä puhetta. Vaikeaa tämä on niille, joilta te leikkaatte, joita te pudotatte köyhyyteen ja joita te pudotatte toimeentulotuelle, joka on kannustinloukku ja täysin päinvastainen asia sille, mitä te väitätte tekevänne eli työllistävänne ihmisiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

13.09 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Ihmettelen tätä opposition hyvin ristiriitaista viestintää. Ensin puhutaan lapsiperheköyhyydestä, pienituloisuudesta, köyhyysrajasta — kurantteja huolia, totta kai. Mutta jokaisessa puheenvuorossa jää huomiotta se, että jo tässä ensimmäisessä porvarihallituksen budjetissa tehdään 65 000 työllisen työllisyystoimet, 100 000 on tulossa. Näyttää jostain syystä siltä, että teidän ajatuksenne hyvästä elämästä on se, että eletään vain tulonsiirroilla, [Mauri Peltokangas: Juuri näin! Toisten taskulla!] kun lopulta kaikki hyvä syntyy työnteosta. Annetaan pienituloiselle mahdollisuus päästä töihin. Oppositio puhuu myös velkaantumisesta ja työllisyydestä, mutta te vastustatte jokaista sopeutustoimea, te vastustatte myös jokaista työllisyystoimea. Tämä on täysin ristiriitaista. Te huudatte ristiin leikkausten kylmyyttä ja velkaantumisen määrää, mutta esitätte sitten miljardien eurojen veronkorotuksia ahkerille

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

suomalaisille työssäkäyville. [Matias Mäkynen: Ei pidä paikkaansa!] Ja kepu ja SDP jopa kehtaavat salata oman vaihtoehtobudjettinsa vaikutukset. [Mauri Peltokangas: Käsittämättömyyttä toimintaa!] Miten näin voi toimia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

13.10 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Aina minua jaksaa hämmästyttää se, että kun meillä on vaihtoehtobudjetit jo aika kauan sitten julkaistu, niin ihan kuin täällä hallituspuolueet eivät olisi niitä lainkaan lukeneet. [Aino-Kaisa Pekonen: No eipä todellakaan!] Meillä demareiden vaihtoehtobudjetissa pieni- ja keskituloiset palkansaajat ja eläkkeensaajat maksaisivat vähemmän veroa kuin mitä nyt hallitus verottaa. Eikö näitä lue, vai miksi täällä toistetaan koko ajan epätoukkuja tältä osin? [Tere Sammallahten välihuuto]

Puhemies! Nyt on kysymys esimerkiksi siitä, että tulevaisuudessa teemme kenties taas sopeuttamistoimia. Niiden tulee olla oikeudenmukaisia. Nyt on valittu niin, että suurituloisten verotusta on varaa keventää, oluen verotusta on varaa keventää, samaan aikaan täytyy kiristää lääkkeiden veroa, täytyy kiristää kirjojen, kulttuurin ja liikunnan verotusta, ihmisten elämisen verotusta, ja kuinka ollakaan, siihen päälle vielä ensimmäinen pohdiskele, mikä tulee valtiovarainministeriltä, on se, että nostetaanpa vielä ruoankin arvonlisäveroa. Meidän mielestämme tämä on epäoikeudenmukaista politiikkaa. Meillä on se oikeus sanoa, [Puhemies koputtaa] ja veikkaanpa, että ennen vaaleja myös ministeri Purran mielestä tämä olisi ollut epäoikeudenmukaista politiikkaa, [Vasemmalta: Juuri näin! — Puhemies koputtaa] mutta sitten tapahtui se Säätytalon ihme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

13.12 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Palaan vielä hetkeksi vaikutusarvioihin. Tämä hallitusohjelma ja budjetti nojaavat aika lailla työllisyysvaikutuksiin, menoleikkauksiin ja vaikkapa mittaviin tki-toimenpiteisiin, joten on ihan luonnollista ja normaalia, että silloin keskustelu pyörii vaikutusarvioitten ympärillä. Koko syksy on kuultu sitä, että meidän vaikutusarviomme ovat olleet puutteelliset tai niitä ei ole ollut, joten minun mielestäni on ihan luonnollista silloin, että mekin penätään niitä vaihtoehtobudjeteilta. Meillä on lokakuussa julkaistu pumaska sosiaali- ja terveysministeriöstä otsikolla ”Vuoden 2024 sosiaaliturvamuuutosten yhteisvaikutusten arviointi”, eli ne ovat olemassa. Voidaan keskustella siitä, onko niissä puutteita vai ei.

Sen intohimon vuoksi, millä sosiaalidemokraatit ovat koko ajan tähän asiaan puuttaneet, minä oletin, että ensimmäinen asia, minkä he tekevät vaihtoehtobudjetin yhteydessä, on oma vaikutusarvio. Minä olen keskustelusta ymmärtänyt, että se on tehty, [Mauri Peltokangas: Mutta salattu!] mutta täällä luvattiin puheenjohtajan suulla, että vastaukset saadaan sitten, kun ne ovat oikeita. Me jätetään nyt odottelemaan niitä oikeita vastauksia, niin että me päästään oikeasti sitten keskustelemaan. On hankala debatoida, jos meillä ei ole vertailukohtia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkynen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

13.13 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt useampi kokoomusedustaja on viitannut näihin hallituksen vaikutusarvioihin mutta jättää todella huomioimatta sen, jonka edustaja Räsänen toi jo ryhmäpuheenvuorossa esiin, että ensin lasketaan työlliseksi ihminen, kun hänen työttömyysturvaansa leikataan, sitten hänet lasketaan uudestaan, kun hänen asumistukeaan leikataan, ja sitten vielä uudestaan, kun hänen huoltajakorotuksensa poistetaan.

Perussuomalaiset taas kertovat, että lapsilisiin tehdään merkittävät korotukset. 26 euroa tulee meille kaikille, joilla on alle kolmevuotias lapsi. Samaan aikaan 150 euroa leikataan huoltajakorotusta yksilapsisesta perheestä, 150 euroa. Huoltajakorotus on kaikista parhaiten lapsiperheköyhyyttä vähentävä sosiaaliturvan osa Suomessa, ja sen te nyt olette poistamassa.

Ministeri Purra ehti jo lähteä. Olisin halunnut kysyä häneltä vielä tästä suhdannetilanteesta, kun hän sanoi, että hallitus tekee suhdanteeseen oikein mitoitettua politiikkaa. Mutta onko oikein, että samaan aikaan kun työttömyys on nousussa, lomautuksia ilmoitetaan joka päivä, niin työttömyysturvaa heikennetään aivan merkittävästi, ollaan tuomassa taas uusia esityksiä työttömyysturvan leikkaamisesta ensi keväänä? Tämä ei ole mitään suhdannepolitiikkaa nähnytkään, [Puhemies koputtaa] vaan tämä on kylmää tulonjakopolitiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

13.14 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat hehkuttavat täällä monella suulla politiikkansa työllisyysvaikutuksia. Totuus on kuitenkin se, että hallituksen työllisyyspolitiikka perustuu lähes täysin pienituloisten sosiaaliturvaleikkauksiin ja työntekijöiden aseman heikentämiseen. Vaikka kaikki hallituksen toiveikkaat työllisyysvaikutukset toteutuisivat tosielämässä, köyhyys lisääntyy silti. Köyhyys lisääntyy sitä enemmän, mitä enemmän te teette tämän tyyppisiä työllisyystoimia.

Arvoisa puhemies! Tosielämässä työllisyys ei määrity pelkästään sosiaaliturvaleikkauksen kautta. Kyllähän te kaikki sen oikeasti ymmärrätte. Jokainen ymmärtää, ettei ihmisille maagisesti ilmesty työpaikkaa sillä, että häntä köyhdytetään ja ajetaan toimeentulotuella. Marinin hallituksen aikana työllisyys kasvoi ennätyksellisen suureksi, vaikka sosiaaliturvasta ei leikattu lainkaan.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan hallitus ei tee juuri mitään rakennusalan syöksylle ja sen aiheuttamalle kasvavalle työttömyydelle, ja taantuman myötä työllisyys taitaa muutenkin valitettavasti sakata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

13.15 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin juuri eilen Dubaista COP 28 -ilmastokokouksesta osana Suomen valtuuskuntaa. [Mauri Peltokangas: Mikä oli hiilijalanjälki?] Tuntuu absurdilta, että heti seuraavana päivänä olen täällä Suomen eduskunnassa keskustelemassa budjetista, jossa lisätään tukia fossiilisille ja lisätään ympäristölle haitallisia tukia. Osana tätä tänään sovittua ilmastopäätöstä kansainvälisesti ollaan nimenomaan päätetty luopua fossiilisista ja myös näistä ympäristölle haitallisista tuista. Näillä toimilla, mitä hallitus nyt tekee, on suurena vaarana, että Suomi ei tule pääsemään kansainvälisiin ilmastositoumuksiin eikä edes oman ilmastolain mukaiseen hiili-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

neutraalisuustavoitteeseen, ja tämä on myrkkyä Suomen yrityksille, sillä juuri Suomen yritysten kannalta se tärkein brändi, mikä heillä on maailmassa uuden viennin saamiseksi, on se meidän ilmastoimagomme, ja hallitus todella ottaa suuren riskin vaarantaa se.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

13.17 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvalla elämisen on loputtava. Kaikkien työkykyisten tulee ryhtyä töihin, ja työnteon tulee olla kannattavaa ja kannustavaa, ja siksi tämä hallitus pitää huolen kaikilla päätöksillään siitä. Talouskasvumme on todella kitukasvuista, vain 1—2 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tarvitsemme reippaita uudistuksia yrittäjyyden kautta talouskasvuun, ja niihin nykyhallitus tekee merkittäviä satsauksia. Työn tuottavuuden tulee kasvaa. Sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset ja tuloverotuksen keventäminen pieni- ja keskituloisille luovat kannustimet työnteolle. Vain yritteliäällä työllä voimme turvata hyvinvointivaltiomme peruspalvelut kaikille suomalaisille. Kasvua tarvitaan nimenomaan tuottavalle yksityiselle puolelle yritysten kautta. Jo pelkästään ensi vuonna saadaan työllisyyttä nostettua 60 000 työllisellä.

Ja mitä näihin säästöihin tulee: Vain vajaa 3 prosenttia väestöstä kuuluu niihin, joiden tulot laskevat noin 10 prosenttia. Puolet väestöstä saa lisää ja 36 prosentilla tulot eivät muutu. Lisäksi 400 miljoonaa euroa tulee työ- ja lapsivähennystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

13.18 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa on käsitelty lukuisia tunteja valtion talousarviota vuodelle 24 ja sitä julmaa lainsäädäntöä, miten pienituloisia kohdellaan. Täytyy ihmetellä, että missä ihmeessä hallituspuolueen jäsenet olitte niinä aikoina ja tunteina, kun täällä käsiteltiin indeksijäädytyksiä, asumistukileikkauksia, toimeentulotukileikkauksia. Ette olleet puolustamassa teidän esityksiänne lainkaan. Saman tien kun keskustelu alkoi, sivuovi kävi ja luikitte karkuun kuin jotkut raukkamaiset. [Oikealta: No ohhoh!] Niin ihan oikeasti, kehtaatte täällä nyt sitten jeesustella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

13.19 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä hän se näin on, että hallituksenkin pitää tunnustaa tosiasiat. Vertauskuvallisesti voinee sanoa, että keisarilla, eli siis hallituksella, ei ole vaatteita. Totuus on paljastunut tämän budjettiesityksen myötä, ja se on täysin toisenlainen kuin mitä suomalaisille on kerrottu. [Mauri Peltokangas: Kuin teidän tyhjä paperinne!] Kauniiden sanojen ja lupauksen takana on hyvin synkkä todellisuus, hyvin synkkä. Velanotto ei lopu vaan kiihtyy. Työttömyys ei väheene vaan kasvaa. Oikeudenmukaisuus ei ole ohjenuorana, vaan se on unohdettu. Palvelut keskitetään, köyhiltä leikataan, samalla kun rikkaille annetaan.

Eihän se kyllä ole yhtään ihme, että suomalaiset kummastelevat tätä hallituksen politiikkaa. Totta kai me toivomme, että hallitus onnistuu ja isänmaa pelastuu, mutta hallituksen lähtökohta on väärä. Korjatkaa linja. Keskusta ei esimerkiksi alentaisi veroja velaksi, ei leikkaisi lapsiperheiltä eikä hyvinvointialueilta, ja tulemme antamaan tukemme kaikille hallituksen oikeudenmukaisille ja hyvälle esityksille.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

13.20 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjataan tämä valitettavan yleinen väärinkäsitys: jos veroja kevennetään, se ei ole antamista yhtään kenellekään. Edelleen Suomi verottaa äärettömän kireällä kädellä, keskituloisilta jo kolmasosan jokaisesta eurosta, jonka hän omalla työllään tienaa, ja suurituloisilta puolet. Tämä on se porukka, noin kolmasosa suomalaisista, joka maksaa aivan kaiken koko meidän hyvinvointiyhteiskunnassa, ja sitä pitää arvostaa. Se ei ole antamista. Ilmiselvästi valtion tuloja ja menoja käsitellään erikseen, koska ne ovat täysin eri asia. Toisessa käytetään yhteisiä rahoja, toisessa otetaan, ja tämä näyttää kerta toisensa jälkeen menevän sekaisin, mikä on vähän surullista.

Toinen asia on puhe työmarkkinoista. Eihän valtiovalta päättä työehtoja millään mahtikäskyllä, vaan ne määrittyvät työntekijöiden ja -antajien välisillä sopimuksilla. Valtiovalta tekee pelisäännöt, joita Suomessa ei ole lähes 80 vuoteen, yli 70 vuoteen, kunnolla päivitetty. Maailma on muuttunut valtavasti, [Puhemies koputtaa] ja nyt on korkea aika sille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

13.21 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se nyt on niin, että tämä hallitus ajaa tätä velkarallia niin kovaa, että Rovannerän Kallen kartturiinkin hyppäisi jo kyydistä. [Naurua]

Eniten tässä velkakeskustelussa hämmentää se, että te, hyvät hallituspuolueen edustajat, olette ihan, voi sanoa, kauden alusta asti syyllistäneet nimenomaan edellistä hallitusta kaikesta siitä velanotosta, mistä nyt maksamme näitä valtavan suuria korkoja ja mistä me kaikki yhdessä olemme luonnollisesti huolissamme. Erityisesti minua hämmentää se, miten pääministeripuolue kokoomus, joka tämän ralliauton ratissa oikein on, on ollut hallituksessa mukana siunaamassa suurimman osan tämän valtion velasta ja silti te syyllistätte koko ajan tätä vasenta laitaa, oppositiota, siitä, että me olemme niitä velanottajia. Eikö teitä yhtään hävetä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

13.22 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maakuntalentojen halveksiminen ja väheksyminen on kyllä minusta hyvin loukkaavaa. Kannattaa muistaa, että kaikki se vientitulo, mikä näistä maakunnista tulee, pohjoisesta ja idästä, on Suomen kannalta elintärkeää ja valtion, tämän keltaisen kirjan, kannalta välttämätöntä. Jo pelkästään pohjoisessa on kymmeniä kansainvälistä kauppaa käyviä yhtiöitä. Neko te haluatte heittää romukoppaan, arvoisat vihreät, kun tuntuu olevan niin vaikeaa teidän antaa ymmärrystä näille maakuntalennoille?

Toinen asia on sitten tämä energiapolitiikka. Me olemme juuri kuulleet, että nythän Saksa esitti, että meidän pitäisi vetyputki sinne rakentaa. ”Ei käy”, sanoi Riku Huttunen ja elinkeinoministeri. Miksi ei käy? No ihan mahdottomia systeemejä ei kannata panna pystyyn.

Helsinkiin ajetaan valtavat määrät muovijätettä Italiasta, ja täällä ministeri opettaa meille, miten maakunnissa tulisi elää ilmastopuhtaasti. Eikö se parannuksen tekeminen kannattaisi aloittaa itse ja lopettaa tämä maatalouden ja metsätalouden alasajo tästä maasta? 70 prosenttia Suomen metsistä on kuulemma hengenvaarassa. Lopettakaa nyt, hyvät ihmiset,

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tämä satujen kertominen ihmisille. Riittää, kun satuprofessori Ollikainen täällä käy kertomassa näitä valtavia päästölukuja, jotka eivät ollenkaan pidä paikkaansa. Jos ministeri Mykkänen keskittyisi oikaisemaan ne väärät luvut, niin suomalaisilla ja veronmaksajilla olisi paljon helpompaa. [Puhemies koputtaa] Nyt tämä väärin lukujen käyttäminen maksaa suomalaisille 3—4 miljardia, arvoisa puhemies!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

13.24 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP syyttää hallitusta siitä, että hallituksen suunnittelemat työllisyystoimet eivät tule toteutumaan, mutta eivät itse uskalla paljastaa vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutuksia.

On ymmärrettävää, että tulonsiirtoja ajavia puolueita pelottaa, jos ihmiset työllistyvät. Työllistyneen, aiemmin tulonsiirtojen varassa eläneen ihmisen entinen minäkuva kääntyy työllistymisen jälkeen häntä itseään vastaan. Hän ei enää sen jälkeen äänestä puoluetta, joka nostaa jatkuvasti veroja jakaakseen niitä edelleen tulonsiirtoina. Työllistynyt ihminen haluaa, että mahdollisimman monilla olisi työtä ja veropohja laajenisi [Niina Malm: Laajentakaa sitä veropohjaa sitten!] ja mahdollistaisi siten matalamman veronkannon. Näin työtä tekevälle jäisi itselleenkin enemmän rahaa käteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

13.25 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun perusteella minulle on aidosti herännyt kysymys, ymmärtävätkö ja tietävätkö hallituspuolueiden edustajat todella, mitä kaikkea he ovat päättämässä. Otetaan vaikka nämä työllisyystoimet ja työllisyysluvut, jotka perustuvat — kuten täällä on hyvin kerrottu — siis siihen, että sama ihminen voidaan työllistää vaikka kolmeenkin kertaan. No, totta kai me kaikki täällä toivomme, että mahdollisimman moni saisi työtä, mutta samaan aikaan sekin on totta, että vaikka nämä kaikki toteutuisivat, niin silti myös lapsiperheköyhyys tässä maassa syvenee teidän päätöstenne myötä. No, hallituspuolueiden edustajat ovat kertoneet yleisinä panostuksista koulutukseen, perheille, [Mauri Peltokangas: Eikö se kelpaa!] mutta kun te toisella kädellä samalla leikkaatte näistä samoista asioista, niin ei minusta sitä oikein panostamiseksi voi kutsua.

Verotuksesta haluan sanoa sen, että vihreiden vaihtoehdossa ansiotuloerotusta kevennettäisiin 200 miljoonalla enemmän kuin hallitus, mutta se tehtäisiin taloudellisesti vastuullisella tavalla. Vaihtoehtoja kyllä on, ja on tietysti ollut iloista kuulla täällä valtiovarainministerinkin toteavan, että kyllä sitä verotusta tullaan käyttämään myös tämän talouden tasapainottamiseen. [Puhemies koputtaa] Sitähän me olemme oppositiosta peräänkuuluttaneet, [Puhemies: Aika!] sitä asiantuntijat ovat hallitukselta peräänkuuluttaneet koko syksyn ajan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

13.26 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin älyllisesti aika laiskaa aina täällä tämä argumentointi ”mutta kun se edellinen hallitus ja velkavuori”, koska mikään, mitä edellinen hallitus teki tai jätti tekemättä, ei anna oikeutusta hallituksen nykypoliitikalle, vaan ne ovat valintoja, ne ovat poliittisia valintoja, joita oikeistohallitus

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tekee. Te olette valinneet leikata kaikista heikompiensaisten sosiaaliturvasta, te olette valinneet suosia suurituloisia suosivaa veropolitiikkaa ja te olette valinneet pudottaa 17 000 uutta lasta köyhyyteen. Ja nähtävästi tämä kaikki rahoitetaan sillä 11,5 miljardilla eurolla, lisävelanotolla, enemmän kuin edellinen hallitus otti yhtenäkkään vuotena. Jos tätä nyt sitten täällä kritisoidaan, niin siitä ei myöskään pitäisi hermostua.

Ehkä suosittelen nyt enemmän lukemaan noita oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjetteja, sillä melkein puolueesta riippumatta [Mauri Peltokankaan välihuuto] siellä otetaan satoja miljoonia euroja vähemmän velkaa. Muun muassa SDP:n vaihtoehtobudjetissa on kyllä sanottu suoraan se, mitkä muun muassa niistä leikkauksista, jotka hallitus on tekemässä, myös SDP olisi hyväksymässä. [Puhemies koputtaa] Siinäkin mielessä puheet siitä, että mikään ei oppositiolle käy, [Puhemies: Aika!] on kyllä vähän väritettyä retoriikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hanna Räsänen.

13.27 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustalle on tärkeää, että koko maassa on työpaikkoja. Erityisen huolissamme olemme Itä-Suomen tilanteesta.

Itä-Suomen tilanteesta keskusteltiin pari viikkoa sitten myös Ylen aamussa, ja siellä oli aluesuunnittelun ja -politiikan professori Sami Moisio haastateltavana. Sami Moisio kertoi Ranskan-mallista ja kertoi siitä, että Ranskan valtio tekee aivan valtiotasolla päätöksiä suurista julkisista investoinneista Pohjois-Ranskaan, ja näin ajatellaan Ranskassa, että tällä saadaan muutettua aluepolitiikan suuntaa. Siellä tiedetään ja uskotaan, että jos tulee julkisia investointeja alueelle, niin myös yksityiset investoinnit ja tätä kautta työpaikat seuraavat perässä. Hän myös pohti siellä, että nähtäväksi jää, kuinka Suomen valtio ja Suomen hallitus tässä geopolittisessä tilanteessa tekee Suomessa.

Täytyy kyllä sanoa, että tähän asti Orpon ja Purran linja on ollut toinen. Kokoomus ja perussuomalaiset ovat tehneet tämmöistä halki maan -politiikkaa, ja Itä-Suomi on jäänyt oman onnensa nojaan. [Mauri Peltokangas: Ei pidä paikkaansa! — Laura Huhtasaaren välihuuto] Nyt toivonkin, että myös täällä lähdetään noudattamaan tätä Ranskan-mallia ja laitetaan panoksia myös [Puhemies koputtaa] julkiselta puolelta Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

13.29 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aika monet hallituspuolueitten edustajat mieluummin puhuvat opposition vaihtoehtoista kuin tästä omasta budjetistaan, joka nyt kuitenkin on tämän käsittelyn aiheena. Enkä kyllä tavaltaan ihmettele, miksi, koska hävettäisi tämä kyllä itseänikin. Hallitushan on valinnut, siis valinnut, tämän eriarvoistamisen ja syrjäyttämisen tien. Se ei ole mikään talouspoliittinen pakko, vaan teidän valintanne. Me olisimme tosiaan valinneet toisin. Ja teidän linjastanne kärsivät ne kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset ihan vauvasta vaariin. Heitä tulee itse asiassa nyt paljon lisää, jopa 100 000 uutta toimeentulotuen käyttäjää. Erityisen lyhytnäköistä tässä budjetissa on se, että te lisäätte lapsiperheköyhyyttä ja leikkaatte nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista. Näistä virheistä me joudutaan vielä, luultavasti vuosikymmenten jälkeenkin maksamaan. Ja työllistämispolitiikastahan ei ole tietoa, kun te esimerkiksi lisäätte toimeentulotuen saajia tai vaikeutatte osa-aikatyön tekemistä. Kyllä vasemmistoliitto olisi valinnut toisin.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

13.30 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt olemme muutamissa puheenvuoroissa kuulleet, varsinkin sieltä perussuomalaisten puolelta sen, mitenikä työntekijöitten puolella olette ja duunareita arvostatte, muun muassa edustaja Bergbom täällä aiemmin totesi jotain tämän kaltaista. On pakko nyt pikkuisen lainata Kouvolan Sanomissa aiemmin ollut mielipidekirjoitusta, jonka on kirjoittanut perussuomalainen ammattiyhdistysliikkeen luottamusmies ja kaupunginvaltuutettu: ”Kuvitelin olevani selvillä perussuomalaisten suhtautumisesta suomalaisiin työntekijöihin ja työntekijöiden oikeuksiin. Uskoin myös puolueeni ennen vaaleja antamiin lupauksiin siitä, että maata ja taloutta ei laiteta kuntoon työntekijöiden kustannuksella. Enempää en olisi voinut väärässä olla.” [Mauri Peltokangas: Hänellä palkka nousee veroalen myötä!]

Arvoisat perussuomalaiset edustajat, oletteko te nyt siis edelleen täällä salissa sitä mieltä, että tämä mielipidekirjoittaja oli väärässä ja te olette nyt työntekijän puolella parhaiten ja duunareitten asialla parhaiten? Vähän kummastuttaa kyllä tämä teidän näkemyksenne. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

13.31 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! ”Kyllä” on vastaus tuohon äskeiseen kysymykseen. Verotus laskee, ostovoima nousee — eikö se kelpaa demareille? Ei näköjään kelpaa. [Joona Räsänen välihuuto] Edustaja Werningille, joka lähetti ne terveiset, että missä me olimme, sanon ja kerron ihan rehellisesti sen terveisen, että itse istuin työhuoneessa kuuntelemaan tarkkaan, mitä te täällä puhuitte. Mutta se, että olisin ollut täällä väittelemässä juupas eipäs -väittelyä teidän kanssanne, ei mielestäni siinä kohtaa ollut tarpeellista, koska me olemme jättäneet teille meidän vaihtoehtomme, johon te toitte mielipiteet, ja joka ikisen mielipiteen, arvoisat kollegat, kuuntelin tarkasti. Totean silti, että vaikka kuulin ne teidän mielipiteenne, tämä meidän esityksemme tulee voimaan ja se otetaan käyttöön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

13.32 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n linja pitää ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. Toisin ei voi kyllä sanoa esimerkiksi kokoomuksen linjasta velka-asioissa ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. No, mitä tulee perussuomalaisten työmarkkinapolitiikkaan ennen vaaleja ja vaalien jälkeen, se takinkääntö oli kyllä kauheaa katseltavaa, vuoret oikein lentelivät tuolla tuulessa.

Hallituspuolueet ovat puhuneet paljon kunnianhimoisesta hallitusohjelmasta. Kunnianhimoa on kyllä kurittaa yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa olevia, mutta kunnianhimoa ei ole käytetty siinä verotyökalun käytössä kyllä ollenkaan, tai tavallaan oikeastaan onkin, koska hyvätuloisille on tarjolla veronkevennyksiä runsain määrin.

Mutta tuossa puhuttiin myös teollisuudesta hetki sitten — harmi, kun ministeri Purra ei ole paikalla — ja olen yhtä huolissani suomalaisesta teollisuudesta. Me tarvitaan ennustettavaa teollisuuspolitiikkaa ja näkyvyyttä pitkälle tulevaisuuteen, mutta valitettavasti [Puhemies koputtaa] hallituksen toimet uhkaavat ajaa näitä investointeja pois täältä Suomesta. Esimerkiksi pelkästään jakeluvelvoitteen laskeminen on asiantuntijoiden mukaan [Pu-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

hemies: Aika!] riski sille, saammeko me vihreän teollisuuden investointeja kotiutettua Suomeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kymmenkunta vastauspuheenvuoroa, käymme ne läpi, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan. — Edustaja Lehtinen.

13.33 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten linja oli ennen vaaleja ja on vaalien jälkeenkin työntekijän linja. Suomi nousee ainoastaan sillä, että meillä on enemmän työntekijöitä, enemmän ihmisiä tekemässä työtä, koska kun tarkastelee meidän väestökehitystämme ja sen rakennetta, niin mitään muuta vaihtoehtoa ei ole kuin nykyistä enemmän saada ihmisiä työelämään kiinni. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, että valitettavasti matalapalkka-aloille suomalaisia ei saa tekemään enää töitä, ei kiinnostu. Koska tulonsiirrot ovat niin korkealla tasolla, ihminen on mieluummin kotona. Ja juuri tästä syystä on tehtävä näitä muutoksia, että saadaan ihmisiä lisää töihin.

Sitten se, mitä tässä hämmästelen suuresti, on se, että oppositio arvostelee hallituksen työllisyystoimia ja samaan aikaan ei itse esitä vaihtoehtoja mitään työllisyystoimia tai työllisyyslukuja vaan jopa salaa ne. Se on käsittämätön yhtälö.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

13.34 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallituksen työntekijää puolustava linja on vähintäänkin sekava, kun täällä Strandman sanoo, että kunnollista palkkaa pitää maksaa työstä. No hyvä, me olemme samaa mieltä. Oliko tämä kenties lupaus kolmikannasta tulevaisuudessa, että on työntekijä, työnantaja ja myöskin hallituspuolueet siinä mukana, kun tälle tielle lähdettiin? Työmarkkinajärjestöt sopivat palkasta, sanoo Valkonen. No hienoa, pidetään sitten kiinni siitä, että kuunnellaan, mitä siellä työmarkkinoilla on sanottavana.

Suomi on rakentunut sopimiselle, ja aina meillä on pystytty joustamaan puolin ja toisin. Mutta nyt eivät kättä päälle -sopimukset kelpaa, vaan tulee nyrkkiä pöytään. Hallitusohjelmassa on jo päätetty, mitä näiden työryhmien kuuluu olla mieltä. Jos sellaista sopimusta ei saada aikaiseksi työryhmissä, niin hallitus viime kädessä päättää näin. Millainen sopimisen kulttuuri tämä on?

Sitten viimeiseksi vielä näistä toimista. Me haluamme työntekijäpuolille tulkintaetuoikeuden — Ruotsissa käytössä —, hallintoedustuksen, alipalkkauksen kriminalisoinnin, harmaan talouden kitkemisen, [Puhemies koputtaa] kanneoikeuden myöntämisen. Nämä toimet eivät teille kelpaa, koska nämä turvaisivat työntekijän asemaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

13.36 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen linja on työn linja. Se tarkoittaa siis sitä, vanha mantra: jokaisen suomalaisen työkykyisen ja työikäisen pitäisi olla töissä. Mutta siinä on myös se, että niitä työpaikkoja pitää meillä olla, ja tämä politiikka, mitä me ollaan Suomessa harrastettu viimeiset 15—20 vuotta, ei niitä uusia työpaikkoja ole tänne tuonut. Sen takia me tarvitsemme muutoksia siihen perusperiaatteen, miten me valtiota ajamme eteenpäin talouden suhteen. Eli tarvit-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

semme matalampaa työn verotusta, [Niina Malm: Matalampia palkkoja!] yritysten verotusta, tki-panostuksia ja työelämän muutoksia, mitä hallitus ajaakin.

Täällä on sanottu, että sosiaaliturvan pitäisi olla kuin trampoliini, josta nousee ylöspäin. Tällä hetkellä se näyttää olevan kulunut jumppamatto, [Niina Malm: Siihen tulee syvä kuoppa!] millä makaillaan pitkiä aikoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

13.37 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ote tämän ajan tietovisasta, nimet on muutettu: ”Pahoittelut, Antti, vastauksesi oli oikein, mutta Riikka huusi oman mielipiteensä kovemmalla äänellä, joten hän saa pisteen, ja Sanna saa lisäpisteen, koska hän pahoitti mielensä vastauksestasi.” Tässä on semmoinen olo, ja olen sanonut tämän aiemminkin, että täällä oikeisto ja vasemmisto eivät ole yhtä mieltä siitä, mikä on todellisuus, ja aikamoinen kakofonia ainakin omien korvien välissä sen takia on. Hallituksen talousarviossa näkyy tämä keskittävä kädenjälki. Hallituksella on oikeus tehdä politiikkaa, minkä he katsovat mielestään parhaaksi. Se panostus on suurimpiin kaupunkeihin, mutta saa nähdä, kun tämä valtiovarainministerin lanseeraama täältä pesee -ohjelma käynnistyy, kuinka monta kaupunkia sinne sitten jää. Hyvinvointialueilla on sama tilanne, tämä keskittäminen näiden leikkausten myötä, ja siinä suurimmat kaupungit ovat samalla lailla keskiössä. Itäinen Suomi jää nauttimaan visiosta. Toki meille on tuotu siellä esille, että löytäkää omat [Puhemies koputtaa] vahvuutenne ja panostakaa niihin, mutta eivätkö nämä suuret kaupungit voi samalla lailla panostaa niihin? Mutta myönteistä on se, että täällä löytyy edustajia, jotka ovat koko Suomen asialla [Puhemies koputtaa] ja näkevät Suomen kokonaisuutena, niin että kiitos kaikille teille siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

13.38 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välillä tässä keskustelussa tuntuu, että on unohtunut, että se oli kaksi viikkoa sitten, kun puhuttiin vaihtoehtobudjeteista. Nyt on tarkoitus puhua tästä hallituksen esityksestä, ja täällä nyt halutaan ehkä huomiota kääntää keskusteluun vaihtoehtobudjeteista sen takia, että sitä omaa hallituksen esitystä ei tee mieli puolustella. Mutta meillä oppositiossa on tietysti ollut näitä esityksiä, joita me tuomme hallitukselle, koska me haluamme osoittaa, että asiat voidaan tehdä toisin. Ei ole pakko leikata pienituloisilta, mutta ei ole pakko syöstää uusia lapsia lapsiperheköyhyyteen, vaan on vaihtoehtoja. Ja me vihreät olemme halunneet tuoda esiin vihreän verouudistuksen, jolla me voisimme enemmän keventää työn verotusta, koska kaikkihan me haluamme, että ihmiset olisivat töissä ja sillä työnteolla eläisivät. Ja sitten me voisimme verottaa niitä haittoja, mitä aiheutamme ympäristölle, luonnolle ja ilmastolle, koska nyt, kun me emme verota niitä, me joudumme julkisilla varoilla toisen kerran maksamaan niistä, kun me haittoja korjaamme. Sen takia verotus pitäisi nähdä myös työkaluna, ei vain rahan keräämiseen vaan myös ohjaamiseen niin, että pystymme vähentämään ympäristöhaittoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

13.40 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän päivä päivältä on käynyt yhä selvemmäksi se, että hallituksen talouspolitiikasta puuttuu yksi asia ja sen mukana kaikki, nimittäin oikeudenmukaisuus. Se hallituksen talouspolitiikasta tällä hetkellä puuttuu aivan täysin.

Sosiaaliturvaan tehdään historiallisen suuret leikkaukset, jotka lisäävät eriarvoisuutta, ne lisäävät köyhyyttä, lapsiperheköyhyydestä on tänään puhuttu paljon, työmarkkinat on ajettu umpisolmuun, riitelyn kierteeseen, vaikeaan tilanteeseen hallituksen työelämän heikennyksillä, jotka ajavat palkansaajat ahtaalle.

Kyllä vaikeina aikoina olisi aivan erityisen tärkeää, [Oikealta: Palkka nousee!] että maan hallituksen talouspolitiikka ankkuroidaan vahvasti oikeudenmukaisuuteen. Nyt näin ei ole, ja siihen tarvitaan muutos. Kannustan hallitusta, vaikka joulunpyhinä, tarttumaan sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjettiin: yli 90 sivua oikeudenmukaista vaihtoehtoa. Sieltä löytyisi keinoja, joilla kasvua tuetaan, työllisyyttä edistetään, ja samaan aikaan pidetään talous vakaalla pohjalla. [Oikealta: Mistä se tiedetään?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

13.41 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kohtuuttomia väitteitä tässä salissa siitä, että hallitus ei ymmärtäisi, mitä se on tekemässä. Kyllä hallitus tietää. Se tietää, että meidän talous on kuralla ja sille pitää tehdä jotakin. Tietää niistä toimenpiteistä ja päätöksistä, jotka ovat useitten vuosien aikana ajaneet maan tähän tilanteeseen, ja siitä, että rahan hassauksesta ei ole välitetty.

K kaikkea kaikille ei toimi, ei sekään, että työläinen kurjistetaan verotaakkansa alle, eikä auta sekään, että uudella rahalla paikataan ongelmia, jotka ovat rakenteellisia. Ei. Nyt me korjaamme näitä rakenteita ja olemme pakotettu sopeuttamaan.

Tarvitsemme vastuullista taloudenpitoa, työmarkkinoiden tervehdyttämistä sekä uudistuksia. Meillä on noin 1 300 000 ihmistä työelämän ulkopuolella ja 200 000 työtöntä. Huollettavista ei voida pitää huolta, jos meillä ei ole tekijöitä. Opposition omat vaihtoehdot eivät lopettaisi sen enempää velkaantumista tai että siellä pystyttäisiin priorisoimaan julkisia menoja, sillä näin ei ole käynyt monien vuosienkaan näytöllä. On ollut mahdollisuus tehdä ja toimia, mutta ei. — Kiitos valtiovarainministeriölle ja ministerille, että he toimivat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

13.42 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Kun kuuntelee tarinaa oluen verotuksesta tai kaljaverotuksesta — mikä se minäkin päivänä mahtaa olla — niin ei ole oppositiossa paljoa matkailu-, panimo-, ravintola-alan ystäviä. Ja kun näitä puolustavia puheenvuoroja ei ole pidetty, niin minä pidän sitten yhden. Minusta tuntuu erikoiselta, että oluen valmisteverotuksen alentaminen laitetaan opposition toimesta vastakkain milloin hedelmöityshoitojen tai siltarumpujen tai milloin minkäkin kanssa. Meillä on Euroopan kafkamaisin alkoholisääntely, isoin olutverotus, ja me menetetään sen seurauksena bisnestä ja hyvinvointia ulkomaille. Minusta tuntuu, että oppositiolle matkailu-, ravintola- ja panimoalan työntekijät ja yrittäjät ovatkin enemmän tämmöisiä veroraipalla hakattavia työmuurahaisia kuin ihmisiä ollenkaan. Kyllä meillä on hyvät syyt tehdä jokaisesta liike-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

toiminta-alueesta ja elinkeinosta täällä Suomessa kannattavaa. Sen takia näitä uudistuksia tehdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

13.43 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä vihreä edustaja kertoi, että hän oli ollut Dubaissa ilmastokokouksessa, ja ilmeisesti lensi sinne. Tästä oli joku tutkimus [Jenni Pitkon välihuuto] — niin, tutkimus oli — että vihreät lentävät eniten. Maakuntalennot ovat pahat, mutta sitten vihreiden lennot tuonne ulkomaille, Dubaihin, ovat tietenkin erittäin hyvät.

Köyhä on Suomi ja köyhäksi jää vasemmistolaisella politiikalla, jos me verotamme sillä tavalla, että meille tulee aivovuotoa, jos me verotamme sillä tavalla, että tänne eivät halua yritykset investoida. Tästä on kysymys. Jos me verotamme vähän vähemmän työn tekemistä ja yrityksiä, niin Suomi on houkuttelevampi investointimaa. Me haluamme, että Suomi on kilpailukykyinen. Me kilpailemme kaikkien muiden kanssa jatkuvasti näistä työpaikoista ja investoinneista, ja siksi perussuomalaiset ja tämä hallitus haluavat panostaa työhön ja yrittämiseen. Ensimmäinen suomalainen työ ja yrittäminen, ja jos aikaa ja rahaa jää, niin sitten Dubaihin lentämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

13.45 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on varmasti aivan aiheestakin myös viitattu opposition vaihtoehtoihin, vaikka nyt tosiaan käsittelemmekin tätä hallituksen esitystä valtion talousarvioksi. Haluan tässä tuoda sen esille, että keskusta kun oman vaihtoehdonsa on esittänyt, niin toivon, että hallitus myöskin tarttuu näihin ajatuksiin.

Keskustahan ensinnäkin tässä omassa vaihtoehdossaan ottaisi 400 miljoonaa euroa vähemmän velkaa kuin hallitus nyt ottaa, mutta samalla turvaisimme lähipalvelut, emme leikkaisi lapsiperheiltä ja pitäisimme väylät ja kaiken muun kunnossa koko Suomessa. Emme esimerkiksi laajakaistatuestakaan luopuisi. Viime hallituksessa toteutimme tätä samaa linjaa, ja siitä on paljon myönteistä palautetta esimerkiksi tuolla pohjoisessa tullutkin. Keskustan linja on se, että talouden kehitystä pitää oikaista tässä ja nyt. Ei pidä odotella, ja siksi olemme esittäneet muun muassa tätä 460 miljoonan euron suuruista kasvupakettia, jolla kohdistettaisiin koko Suomeen investointeja ja huomioitaisiin myös erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen haastava ja erityinen tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä edustaja Räsänen, ja sen jälkeen puhujalistaan, ja ensimmäisenä aloittaa edustaja Päivärinta sen jälkeen.

13.46 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että Suomen talouden kehityksen kannalta keskeisintä ovat ne toimet, joita voidaan tehdä niin talouden kasvun synnyttämiseksi kuin työllisyyden parantamiseksi. Siitä täällä olemme varmasti tai ainakin toivottavasti samaa mieltä. Sitten on varmasti eroa siinä keinovalikoimassa, jolla tähän tavoitteeseen päästään.

Sosiaalidemokraattien vaihtoehto lähtee siitä, että näitä kannustinloukkuja, joita meillä on, pitääkin purkaa, ja me olemme esittäneet siihen omat vaihtoehtomme. Ensinnäkin pie-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ni- ja keskituloisille palkansaajille ja eläkeläisille matalampi työn verotus kuin hallituksella — siis matalampi verotus kuin hallituksella. Toisekseen kevennetään päivähoitomaksua kaikissa tuloluokissa — kaikilla on kannattavampaa ottaa sen jälkeen työtä vastaan. Kolmanneksi ei kiristetä sitä työmatkavähennystä, mitä hallitus on tekemässä, mikä nimenomaan tekee kannattamattomaksi ottaa työtä kauempaa vastaan — pidetään se nykytasolla. Ja neljänneksi kohdennetaan nämä varainsiirtoveron alennuksetkin tukemaan työn perässä muuttamista paremmin kuin hallitus tekee. Näillä toimenpiteillä on huomattavasti uskomattomammat vaikutukset siihen, [Puhemies koputtaa] millä tavalla kannustinloukkuja voidaan purkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Päivärinta.

13.47 Susanne Päivärinta kok: Arvoisa puhemies! Talouden näkymät ovat nyt syksyn myötä synkentyneet. Me elämme hyvin epävarmoja aikoja niin talouden kuin turvallisuudenkin näkökulmasta. Venäjä häiriköi rajallamme, hyökkäyssota Ukrainaan sen kun jatkuu, mutta jatkuuko Yhdysvaltain tuki Ukrainalle? Miten Eurooppa pärjää? Näiden epävarmuuksien keskellä julkisen talouden tasapainottaminen on nyt entistäkin tärkeämpää. Me emme tiedä, millaiset konfliktit ja kriisit meitä jo ovensuussa odottavat. Mutta sen minä tiedän, että ilman kestävää ja tervettä taloutta me olemme haavoittuvaisempia. Vain kestävä talouden Suomessa pystymme selviämään paremmin yllättävistä kriiseistä ja niiden aiheuttamista välittömistä taloudellisista vaikutuksista.

Arvoisa puhemies! On täysin vastuutonta antaa ymmärtää, että hyvinvointivaltiomme tulevaisuus olisi turvattu ilman reformeja. Nehän olisi pitänyt tehdä jo 15 vuotta sitten. Tosiasia on se, että työttömyysaste on Suomessa edelleen korkea ja samanaikaisesti maata riivaa työvoimapula. Julkisessa taloudessamme on pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhde. Tämä tarkoittaa sitä, että tulot eivät riitä menojen kattamiseen, vaan rahoitamme velkarahalla — velkarahalla — sosiaaliturvaa, palveluitamme ja julkisia menoja. Velkaantumisen ei huolettanut Marinin hallitusta, ja jos te väitätte päinvastaista, niin kertokaa sitten, miten Marinin hallitus sopeutti julkista taloutta viime hallituskaudella. Mistä te leikkasitte? Ette sopeuttaneet mitenkään, ette leikanneet. Orpon hallitus on nyt ryhtynyt talkoisiin hyvinvointivaltio Suomen pelastamiseksi. Me teemme sen, minkä edellinen hallitus jätti tekemättä.

Arvoisa puhemies! Suomen julkisen talouden velkasuhde on erkaantunut räikeästi muista Pohjoismaista, ja tuo ero kasvaisi entisestään ilman Orpon hallituksen toimia. Kuulisin toki mieluusti sen, miten te arvon oppositiossa selitätte sen, että Suomen julkisen velan suhde bkt:hen on runsaat 70 prosenttia, kun se Ruotsissa ja Tanskassa on noin 30 prosenttia. Vastausta en ole tähänkään kysymykseen kuullut. Sen sijaan oppositiolta on satanut runsaasti kritiikkiä hallituksen politiikalle ilman todellisia ja ilman vastuullisia vaihtoehtoja. SDP:n vaihtoehto on se, että perutaan kaikki hallituksen työllisyysreformit ja suuri osa julkisen talouden sopeutuksista. Onhan tämä nyt enemmän kuin noloa, että SDP lasketutti oman vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutukset eduskunnan tietopalvelulla, mutta te piilotitte ne. SDP salaa työllisyysvaikutukset, koska ne ovat negatiivisia. Ei salailu ole vaihtoehto Suomen talouden kuntoon laittamiseksi, se on sumutusta.

Arvoisa puhemies! Todettakoon vielä sekin, että vasemmistoliiton vaihtoehdossa perutaan kaikki hallituksen kaavailemat leikkaukset, siis ihan kaikki. Samalla siellä esitetään hintavia menolisäyksiä, kehitellään uusia veroja ja kohdistettaisiin työhön ja yrittämiseen

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

peräti 2,5 miljardin euron veronkiristykset. Tuollaisella megaluokan tyrmäystipalla työllisyysaste laskisi peräti 39 000 työllisellä hallituksen vaihtoehtoon verrattuna. [Hanna Sarkisen välihuuto] Tuolla tyrmäyksellä Suomi passitettaisiin kohti konkurssia.

Arvoisa puhemies! Me kohdennamme ensi vuonna sadan miljoonan euron veronkevennyksen pieni- ja keskituloisille, vahvistamme kansalaisten ostovoimaa, talouskasvua, me poistamme työllistämisen esteitä, kannustinloukkuja ja lisäämme työelämän joustoja, jotta työtä ei jää Suomessa tekemättä. Hallitus toteuttaa ensi vuoden budjetissa toimet, joiden arvioidaan vahvistavan työllisyyttä peräti 65 000 työllisellä. Meidän linjamme on työn linja. Koulutuksen ja tieteen rahoitus kasvaa vuonna 2024. Rahoitusta kohdistetaan perusopetuksen vahvistamiseen, oppimisen tukeen, lukioihin, ammatilliseen koulutukseen sekä korkeakoulutukseen — sillä tiedättehän te, että ilman korkeaa osaamista ja talouskasvua eväät hyvinvoinnin ja turvallisuutemme rahoittamiseksi on, kuulkaa, äkkiä syöty. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

13.52 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus panostaa kasvuun. Meillä on infrapaketti, ja sitten meillä on peruskouluun lisäpanostuksia, ja nämä peruskoulun lisäpanostukset ovat melkein kaikkein tärkeimmät asiat tällä hetkellä, koska se, millaiset perustiedot ja -taidot meidän lapsillamme on ja nuorillamme on, tarkoittaa, että sellainen tulevaisuus Suomella on. Se, että meidän nuoret eivät tällä hetkellä osaa kunnolla laskea, lukea, kirjoittaa — luetun ymmärtäminen on laaja asia — käytös, kännykkä, kello, monet tällaiset perusasiat, se kaikki kertoo, että silloin Suomi ei pärjää, ja siksi tämä on oikeastaan tärkein asia tällä hetkellä.

Myös verotuksen keventäminen: Miksi Yhdysvalloissa kasvu on viisi prosenttia bruttokansantuotteeseen, kun meillä se on aneemista? Se johtuu suurimmalta osalta juuri siitä, että siellä ei yrityksiä samalla tavalla veroteta eikä työntekijöitä ja työn verotus on alhaisempaa.

Sitten nämä työllisyystoimet:

Suomen talous ei ole kasvanut 15 vuoteen. Vientisektorimme kärsii kilpailukyvyn puutteesta. Miksi näin? Miksi Ruotsissa ja Tanskassa ei ole samaa ongelmaa? Demarit aikoinaan veivät Suomen ainoana Pohjoismaana euroon, ja se olisi vaatinut, että olisi pitänyt tehdä sitten rakenteellisia toimia, työllisyystoimia. Te ette tehneet niitä. Me olemme kompensoineet tätä kilpailukyvyn puutetta, koska me emme ole pärjänneet tässä yhteisvaluutassa velanotolla, mutta jossain vaiheessa sitä velkaa tulee vain liikaa, ja kohta emme enää saa sitä, ja lisäksi korot tulevat maksettaviksi. Me nyt joudumme tekemään näitä asioita, mitä demarit ovat jättäneet tekemättä.

Ei tämä ole helppoa, ei tämä ole nopeaa, emme me kerralla tätä saa kuntoon. Mikään hallitus ei saa tyhjää paperia, aloita nollasta, vaan se rakentuu aina edellisille hallituksille, ja sen takia pitää ymmärtää menneisyyttä, jotta voi hallita tulevaisuutta.

Olen itsekin aivan ihmeissäni siitä, että demarit salailevat työllisyysvaikutuksia, mutta jos Marinin hallitus laittoi rahaa Työkanava Oy:hyn 10 miljoonaa euroa ja nyt luin, että siellä on 15 saatu työllistettyä, niin ymmärrän kyllä sen syyn, että halutaan salata, koska ei-hän tällainen työllisyyspolitiikka mitenkään voi toimia.

Täällä on jo aikaisemmin mainittu mutta haluan mainita tämän vielä uudestaan, että 3 500 euroa kuussa tienaaavalle henkilölle jää enemmän käteen, melkein 500 euroa riippuen noin, mitä hän käyttää — edustaja Eerola otti tämän esiin. Hänelle jää enemmän käteen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Tämä on työllisyyspolitiikkaa, tämä on sitä kasvun politiikkaa. Jos ihmiselle jää enemmän käteen, hän kuluttaa enemmän, silloin se työllistää enemmän, ja jos yrityksille jää enemmän käteen, niin he pystyvät investoimaan, ja sitten sieltä nousevat myös ne vientituotteet jossain vaiheessa. Verotus on nimenomaan sitä, että meidän pitäisi verottaa juuri sen verran, että me saadaan ne välttämättömät palvelut — ei elpymispaketteihin, ei ilmastohumppaan, ei mihinkään vihreiden herätysliikkeisiin vaan niihin välttämättömiin menoihin ja sellaisiin asioihin, mitkä tukevat tämän yhteiskunnan identiteettiä, suomalaisuutta, suomalaista identiteettiä ja esimerkiksi suomen kieltä. Me ollaan aika pieni kielialue vielä lisäksi, ja henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että on ihan mahtavaa, että tämä hallitus haluaa myös puolustaa suomen kieltä ja suomalaisuutta ihan toisella tavalla kuin aiemmin on tehty. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

13.56 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Me jaamme tässä salissa käsityksen siitä, että Suomen talous on haastavassa tilanteessa. Nämä haasteet ovat olleet tiedossa jo pitkään, ja on selvää, että niihin on etsittävä yhdessä ratkaisuja. Heikentyvä huoltosuhde, pula osaavasta työvoimasta ja valtion useamman vaalikauden jatkunut velkaantuminen ovat Suomen talouden keskeisimpiä haasteita.

Julkistetut opposition vaihtoehtobudjetit osoittavat, että jaamme yhteisen tilannekuvan Suomen talouden pitkän aikavälin haasteista niin hallituksessa kuin oppositiossakin. Johdopäätökset ovat siten kaikille hyvin selviä: julkista taloutta pitää sopeuttaa, työllisyyttä vahvistaa ja valtion velkaantumisen tahtia sitäkin hillitä. Tämän syksyn aikana budjetin ja vaihtoehtobudjettien käsittelyn yhteydessä on kuitenkin yhä selvemmäksi käynyt se, että yhteisestä tilannekuvasta huolimatta puolueiden ratkaisut Suomen talouden kuntoon laittamiseksi eroavat merkittävästi toisistaan. Päivä päivältä, kun olemme hallituksen budjettiesitystä ja julkisen talouden suunnitelmaa täällä tarkastelleet, on selkeämmäksi käynyt se tosiasia, että hallituksen talouspolitiikasta puuttuu yksi asia ja sen mukana kaikki, ja se on oikeudenmukaisuus. Vaikeina aikoina on aivan erityisen tärkeää, että talouspolitiikassa ja myös työllisyystoimissa valittu linja on vahvasti ankkuroitu oikeudenmukaisuuteen. Nyt hallitus on talouspolitiikassaan kaukana tästä. Hallituslaiva seilaa epäoikeudenmukaisilla vesillä.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvaan tehtävät mittavat leikkaukset, kuten asumistuen heikennys ja työttömyysturvan lapsikorotuksen poistaminen, osuvat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin valtavan lujaa myös ensi vuonna. Leikkausten vaikutukset ovat järkyttäviä: köyhien lasten määrä kasvaa 17 000:lla, tuloerotkin kasvavat, ja vastikään THL:n julkaiseman arvion mukaan toimeentulotukeen oikeutettujen määrä kasvaisi jopa 100 000 henkilöllä. Hallituksen sosiaaliturvaan kohdistamat historiallisen suuret leikkaukset tulevat syventämään eriarvoisuutta yhteiskunnassamme.

Samaan aikaan työmarkkinoilla hallitus lisää jännitteitä ja on romuttamassa suomalaista sopimussyhteiskuntaa kenties peruuttamattomasti. Monille hallituksen työelämäheikennyksille ei edes ole arvioitavissa merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Sairaussakot ja potkulait olisi nyt syytä hallituksen unohtaa ja palata sopimisen tielle työmarkkinoita kehittämään. Se on ollut tämän maan vahva ja pitkä linja aikaisemminkin.

Arvoisa puhemies! Kaikkien näiden hallituksen epäoikeudenmukaisten toimien jälkeen saimme viime viikolla kuulla, että valtiovarainministeriössä on ryhdytty jo pohtimaan uu-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

sia sopeutustoimia. On selvää, että taloustilanteen heikentyessä uusia toimia onkin tarkasteltava ja selvitettävä, mutta erittäin huolestuttavaa on se, että uusien toimien etsimisessä hallitus pysyy valitsemallaan epäoikeudenmukaisella linjalla. Karulta kuulostaa esimerkiksi valtiovarainministerin väläyttämä ruuan verotuksen kiristäminen tilanteessa, jossa samaan aikaan tehdään mittavia heikennyksiä ihmisten toimeentuloon sosiaaliturvaa heikentämällä. Hallituksen politiikka tulee vain entisestään syventämään niitä ongelmia, joita meillä Suomessa tällä hetkellä on.

Kannustankin hallitusta tarttumaan sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjettiin. Sieltä löydätte vaihtoehtoja, joilla Suomen taloutta voidaan sopeuttaa oikeudenmukaisesti. Otan muutaman konkreettisen esimerkin: Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen korjaaminen, lisätuloa valtiolle 430 miljoonaa euroa. Solidaarisuusveron palauttaminen kaikkein suurituloisimmille, lisätuloa valtiolle 65 miljoonaa euroa. Näillä ja niillä monilla muilla vaihtoehtobudjettimme toimenpiteillä kaikkein kipeimmät hallituksen leikkaukset olisivat peruttavissa samalla, kun taloutta tasapainotetaan reilusti. Suomi tarvitsee nyt kasvua, työtä, tulevaisuudenuskoa ja toivoa. Puututaan talouden haasteisiin mutta oikeudenmukaisesti pitäen kaikki mukana. Varmistetaan, että jokainen kokee vaikeinkin aikoina, että päätökset tehdään oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus tekee ensi vuonna budjetissaan hyviäkin ja kannattaviakin asioita. Niitä ovat muun muassa panostukset sisäisen turvallisuuden viranomaisille, puolustukseen ja Ukrainalle annettavaan tukeen. Nämä panostukset eivät kuitenkaan riitä poistamaan sitä tosiasiaa, että hallituksen talouspolitiikka on ankkuroitu syvälle epäoikeudenmukaisuuteen. Siksi kannatan edustaja Joonas Räsänen sosiaalidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa tekemää epäluottamusesitystä hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, edustaja Kurvinen on poissa. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.01 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Sanon nyt ihan suoraan: pääministeri Petteri Orpon hallituksen budjettiesitys on monella tapaa aidosti huono. No, miksi? Perustelen: Se on lyhytnäköinen, se on epäoikeudenmukainen, ja se on epäinhimillinen. Se on täynnä kylmiä arvovalintoja. Hallitus on valinnut leikata kaikista köyhimmiltä ja syventää eriarvoisuutta. Hallitus on valinnut lisätä lapsiperheköyhyyttä ja viedä monen nuoren uskon tulevaisuuteen niin meillä kuin toisaalta kehitysyhteistyömäärärahojen leikkausten kautta myös muualla. Hallitus on valinnut viitata kintaalla asiantuntijoiden vetoomuksille ja Suomen kansainvälisille velvoitteille ja jättää elintärkeitä ilmasto-, ympäristö- ja luontotoimia tekemättä.

Arvoisa puhemies! Näillä valinnoilla olisi kuitenkin ollut vaihtoehtoja. Me vihreät olemme vaihtoehtobudjetissamme esittäneet keinoja sopeuttaa valtiontaloutta saman verran kuin hallitus, mutta meidän toimiamme ohjaavat täysin toisenlaiset arvot. Me emme syventäisi köyhyyttä saati leikkaisi ympäristö- ja ilmastotoimista tai lasten ja nuorten tulevaisuudesta, ja silti työllisyys kasvaisi meidän vaihtoehdollamme. Kuten edustaja Hyrkkö täällä ansiokkaasti esitteli, vihreiden vaihtoehdossa taloutta uudistetaan lapsilta ja luonnolta leikkaamatta. Meidän vaihtoehdossamme ilmastokriisin ja luontokadon torjunta ovat kaiken politiikan lähtökohta. Lapsiin ja nuoriin panostaisimme lähes puoli miljardia enemmän kuin hallitus ja velkaa ottaisimme yli puoli miljardia euroa hallitusta vähemmän.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa puhemies! Hallitus vaikeuttaa monen jo valmiiksi vaikeassa työmarkkina-asemassa olevan työllistymisen edellytyksiä ja pitää yllä naisvaltaisten alojen palkkakuoppaa. Se vaikeuttaa tietoisesti osa-aikatyön ja lyhyiden keikkojen vastaanottamista. Työllisyysmäärärahoja leikataan, mikä vaikuttaa suoraan heihin, joille työllistyminen on kaikkein vaikeinta, ja nyt samaan aikaan hallitus haluaa leikata sosiaaliturvaa ja lisätä sitä kautta eri-arvoisuutta. Sosiaaliturvaan tehdään indeksijäädetyksiä, etuuksia leikataan ja niiden saamisen ehtoja kiristetään. Tämä syrjäyttää työelämästä heitä, joilla ei syystä tai toisesta ole mahdollisuutta täysipäiväisiin töihin. Ne, joilla ei ole mahdollisuuksia tehdä töitä ollenkaan, joutuvat entistä ahtaammalle, ja tämä siitä huolimatta, että perusturvan taso on Suomessa jo nyt aivan liian matala ja Suomi on saanut siitä toistuvia huomautuksia Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta.

Nämä leikkaukset vain lisäävät ihmisten hätää ja johtavat siihen, että toimeentulotuen saajien määrä kasvaa, itse asiassa arviolta jopa 65 000 ihmisellä. Toimeentulotukihan on etuuksista kaikkein byrokraattisin. Sieltä on kaikkein vaikein ponnistaa ylös. Mielestäni tämä ei ole järkevää. Tiedämme myös, että pienituloisissa perheissä elävien lasten määrä tulee hallituksen leikkausten myötä kasvamaan ensi vuonna lähes 17 000 lapsella. Lapsiperheköyhyydellä on pahimmillaan traagiset seuraukset, jotka ulottuvat vuosien ja vielä vuosikymmentenkin päähän. Myöskään nuorten tulevaisuudesta hallitus ei vaikuta juuri piittaavan. Lasten ja nuorten hyvinvointi polarisoituu tässä yhteiskunnassa, ja nyt hallitus on heikentämässä juuri niiden nuorten mahdollisuuksia, jotka jo ennestään ovat kaikista haavoittuvimmassa asemassa, esimerkkinä vaikkapa nuorisotyön, nuorten kuntoutusrahan ja lastensuojelun jälkihuollon leikkaukset.

1990-luvun lamassa leikkausten uhreja olivat tutkimusten mukaan muun muassa sairaat, työttömät, lapsiperheet, nuoret ja köyhät. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, kuulostaako tutulta? Oletteko nyt päättäneet tehdä uusiksi ne virheet, joista 90-luvun laman seurauksena maksettiin vielä vuosikymmentenkin jälkeen? Ja maksetaan tänä päivänäkin, nyt vaikuttaa valitettavasti siltä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut jättää tekemättä tärkeitä talouden uudistuksia ja päättänyt säilyttää esimerkiksi ympäristölle haitallisia tukia. On rahaa kaikkein parhaiten toimeentulevien veronkevennyksiin, on varaa turkistarhauksen tukemiseen, on varaa niihin maakuntalentoihin, vaikka voitaisiin panostaa kestävämpiin liikkumismuotoihin. Hallitus, missä viipyy vihreä verouudistus? Te puhutte maailmalla kauniita ilmastotoimista, mutta kotimaassa panostatte aivan päinvastaisiin toimiin.

Arvoisa puhemies! Lyhytnäköisillä säästötoimilla hallitus kerryttää inhimillistä ja ekologista velkaa eikä edes onnistu taloudellisen velan vähentämisessä.

Kannatan edustaja Hyrkön tekemää epäluottamuslause-esitystä. Me vihreät emme voi kannattaa tätä hallituksen budjettiesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.07 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra on viime aikoina useaan otteeseen todennut saman, jonka tänäänkin kuulin salissa, eli että hallituksen täytyy kevään kehysriihessä tehdä uusia sopeutus päätöksiä. Olen valtiovarainministerin kanssa ainakin osittain samaa mieltä. Uusia päätöksiä todella tarvitaan julkisen talouden vahvistamiseksi. Tosin huomioiden, että ensi vuoden budjettia ei olla vielä edes hyväksytty, herää kysymys, että jos tiedätte, että esittämänne talouspolitiikka on kestävä-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tä, miksi kuitenkin haluatte ajaa eduskunnassa läpi tämän budjetin käytännössä muuttumattomana. Eikö olisi kannattanut tehdä kerralla sellainen talousarvio, joka vahvistaa julkista taloutta sen sijaan, että kasvatatte alijäämää? Velka todella kasvaa läpi hallituskauden.

Yksistään veroasteen lasku heikentää julkista taloutta ensi vuonna 2—3 miljardia euroa. Tämä tuskin tuli yllätyksenä ministeri Purralle, perustuuhan arvio valtiovarainministeriön lukuihin. Mutta eikö verolakeja valmisteltaessa käynyt mielessä, että näiden tulisi vahvistaa julkista taloutta eikä heikentää sitä? Miten oli varaa suurituloisten tai kaljaveron kevennyksiin? Kysyn vakavasti. On kuitenkin hyvä, että olette hallituksessa viimein ymmärtäneet sen, että valitsemanne linja ei ole edes taloudellisesti kestävä. Sosiaalisesti ja ympäristöllisesti se on suorastaan tuhoisa. Vaikka romutatte sosiaaliturvaa ja hylkääte kotimaiset ja kansainväliset ilmasto- ja luontositoumukset, onnistutte silti kasvattamaan alijäämää — jonkinlainen saavutus sekín.

Arvoisa puhemies! Nyt kun hallitus on viimein havahtunut siihen, että valtiontaloudessa on paitsi meno- myös tulopuoli, on valtiovarainministeri väläytellyt valtiontalouden paikkaamista ruuan arvonlisäveron nostolla. Tämä tarkoittaisi, että ihmiset, joiden toimeentuloa te heikennätte leikkauksilla, joutuisivat maksamaan entistä enemmän ruuasta, joka on viimeiset pari vuotta muutenkin kallistunut rajusti. Mitä arvelette, että tästä tuumaavat ihmiset niissä pienituloisissa perheissä, joilta viette budjetin myötä jopa satoja euroja kuussa, tai ne kymmenet tuhannet suomalaiset, jotka sosiaaliturvaleikkauksenne ajavat köyhyysrajan alle, lapset, joiden perheissä on nyt jo ruuasta tiukkaa? Elintarvikkeisiin menee sitä suurempi osuus tuloista, mitä pienituloisemmasta kotitaloudesta on kyse.

Kertookin paljon hallituksen maailmankuvasta, että olette nostaneet ensimmäisenä verotoimena esiin nimenomaan tuloeroja kasvattavan arvonlisäveron korotuksen ettekä esimerkiksi valtiovarainministeriön ja lukemattomien asiantuntijoiden pitkään esittämää listaamattomien yhtiöiden varakkaiden omistajien osinkoverotukea. Sitä kohtuullistamalla julkinen talous vahvistuisi heti sadoilla miljoonilla euroilla. Tai miksi ette ryhdy toimiin veropohjan vahvistamiseksi niin, ettei Suomesta voisi tulouttaa verovapaasti miljardikaupalla osinkoja ulkomaille? Miksi ette puutu varakkaimpien suomalaisten verovälittelymahdollisuuksiin? Miksi kaikista rikkaimmat jätetään talkoiden ulkopuolelle kokonaan? Tähän haluaisin kuulla rehellisen vastauksen.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton vaihtoehto on paitsi oikeudenmukainen ja ekologisesti kestävä myös julkista taloutta vahvistava. Ottaisimme vähemmän velkaa kuin hallituksen esityksessä. Esittämämme veromuutokset vahvistaisivat veropohjaa, tasaisivat tulo- ja varallisuuseroja ja edistäisivät kestävää ja oikeudenmukaista rakennemuutosta. Pieni- ja keskituloisille jäisi käteen enemmän. Vaihtoehtomme vahvistaisi julkista taloutta siitä huolimatta, että perumme hallituksen epäoikeudenmukaiset, epäinhimilliset ja lyhytnäköiset sosiaaliturvaleikkaukset, joiden käytännön seurauksista olemme tässäkin salissa saaneet kuulla viime viikkoina toinen toistaan raadollisempia ja surullisempia tarinoita. Annamme ehdotuksemme mielellään hallituksen käyttöön, kun se kehysriihessä keväällä pohtii, miten Suomen taloutta voitaisiin vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Tuen edustaja Saramon tekemään vasemmistoliiton vastalauseen mukaista epäluottamusehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strand, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

14.11 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Den här budgeten har uppgjorts i ett väldigt osäkert läge. Vi har relativt höga räntor, vi har en skuldsättning som alltså ökar och vi har också många kriser ute i Europa och ute i världen, inte minst säkerhetspolitiska utmaningar. Mot den bakgrunden skulle det vara trevligt att man kanske skulle försöka ha lite mera samhörighet och samstämmighet också i denna sal.

Kävin tuossa ruotsin kielellä läpi näitä haasteita ja kriisejä, joita tällä hetkellä maailmassa on, ja jotenkin toivoisi, että täällä Suomessa kuitenkin ehkä pyrittäisiin välttämään ainakin turhaa vastakkainasettelua ja toistemme väärinymmärtämistä. Suomi on monella mittarilla erinomainen maa. Tulemme jatkossakin pitämään huolta siitä, että kaikki pysyvät mukana, ja nyt kannattaisi tarmo ja energia laittaa siihen, että saadaan investointeja ja työpaikkoja Suomeen luotua enemmän.

Käytiin tuolla Vaasan seudulla hiljattain läpi meidän energiaklusterin yrityksiä, ja siellä oli viime vuosina yhteenlaskettu liikevaihto noussut viidestä miljardista kuuteen miljardiin, tki-panostukset vuositasona 200 miljoonasta 250 miljoonaan. Investointeja oli tiedossa yhteensä parin miljardin edestä pelkästään näillä suurimmilla firmoilla. Eli kyllä Suomessa tehdään ja tapahtuu, ja meillä on valtavia mahdollisuuksia saada tänne yhä enemmän uusia kansainvälisiä huippuyrityksiä. Sen takia hallituksen panostukset tki-politiikkaan, joita viime hallitus hienosti aloitti, ovat äärimmäisen tärkeitä, koska näitten globaalien firmojen sisällä käydään yleensä valtava skaba siitä, minne panostetaan se kaikista tärkein tki-toiminto. Siinä kisassa Suomen täytyy pärjätä, ja se vaatii julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Sen takia myös yksittäiset panostukset tutkimuslaitoksiin ja erityisesti elinkeinoelämän tki:tä tukeviin korkeakouluihin ovat äärimmäisen tärkeitä, ja niitä tulee jatkaa.

Ilmeisesti paikalta sai puhua kaksi minuuttia. Jag slutar här. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kolme minuuttia itse asiassa. [Joakim Strand: Pannaan pankkiin!] — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

14.13 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallituksen vuoden 24 budjetti on suunniteltu kääntämään Suomea kestävä kasvun uralle. Kuten alijäämäluvut näyttävät, tie tulee olemaan pitkä ja kivinen. Perintö, jonka viime hallitus jätti tälle hallitukselle, ei auta tätä työtä. Perimme edeltävältä Marinin hallitukselta merkittävän velkataakan, kasvaneet alijäämät ja tekemättömät uudistukset.

Budjettiesitys sisältää työllisyyttä ja kasvua vauhdittavia rakenteellisia uudistuksia, joiden positiiviset vaikutukset julkiseen talouteen odotetaan näkyvän tulevina vuosina. Ensi vuoden budjetissa toteutamme kunnianhimoisia toimia, joiden arvioidaan lisäävän työllisyyttä 65 000 henkilöllä. Tämä tarkoittaa, arvoisa puhemies, 65 000:ta uutta palkansaajaa, jotka siis pystyvät elämään omilla tuloillaan. Uskon, että tämän hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka on maamme historian kunnianhimoisin. Totuuden nimessä näin sen onkin oltava, jos haluamme tämän kaltaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyttää myös tuleville sukupolville.

Hallitus pyrkii myös siihen, että ahkerille suomalaisille jää enemmän palkastaan käteen. Ensi vuonna kohdennamme 100 miljoonan euron verohelpotuksen pieni- ja keskituloisille. Kauden loppuun mennessä työn verotus kevenee työttömyysvakuutusmaksun alennus mu-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kaan lukien yhteensä noin miljardilla eurolla. Nämä helpotukset eivät ole velkarahoitteisia eivätkä siten rasita meidän alijäämiämme.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt myös sopeutustoimista. Ne ovat osa laajempaa talouden sopeuttamisohjelmaa, jolla pyritään vähentämään julkista velkaa, tasapainottamaan budjettia ja uudelleen priorisoimaan julkisia menoja. Ja kyllä, leikkaukset kohdistuvat eri alueisiin, kuten sosiaaliturvaetuuksiin, julkisiin palveluihin ja sote-puolelle. Näidenkin toimenpiteiden tavoitteena on talouden vakauttaminen ja nimenomaisesti kestävä kasvun edistäminen. Menoja taas on lisätty puolustukseen ja turvallisuuteen sekä tutkimuksen ja kehityksen aloille.

Panostuksia on tehty myös esimerkiksi koulutukseen ja siellä varsinkin peruskouluun. Lisäksi mielenterveysongelmien hoitamiseen on tehty panostuksia. Nuorten terapiatakuu tulee nyt viimein. Lisäksi panostukset tutkimukseen ja kehitykseen sekä puhtaaseen energiaan ovat merkittävät. Vuosittaista tki-rahoitusta nostetaan miljardilla eurolla vuoteen 27 mennessä.

Näillä nimenomaisilla toimilla pyritään pysäyttämään julkisen talouden velan kasvu suhteessa bruttokansantuotteeseen ja turvaamaan hyvinvointipalvelujen rahoitus tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus seuraa tiiviisti uudistusten toteutusta ja on valmis tekemään tarvittaessa lisätoimia julkisen talouden tasapainottamiseksi. Valtiovarainvaliokunnan tavoin olen huolissani suhdanteen heikkenemisestä sekä laajemmin talouskehityksestä. Yhdyn valiokunnan arvioon siitä, että tämän epävarmuuden keskellä julkisen talouden tasapainottaminen on aiempaakin tärkeämpää. Tästä syystä uskon, että lisäsopeutusta on tehtävä jo tulevassa kehysriihessä.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, hieman hyviä uutisia maakunnastani Keski-Suomesta. Ensinnäkin on annettava heti kiitosta puolustusministeri Häkkäselälle eilisestä puolustusteollisuutemme tehdyistä investointipäätöksistä, jotka tulevat luomaan jatkossa Keski-Suomeen työtä ja toimeliaisuutta. Haluan kiittää Orpon hallitusta myös niistä lukumäärältään historiallisen useista tiehankkeista, joita aloitetaan tekemään jo ensi vuonna. Näillä toimilla tullaan kehittämään sekä nelostietä että ystietä Keski-Suomessa, niin että jokainen keski-suomalainen tulee nauttimaan näistä panostuksista tulevina vuosina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

14.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Eduskunta säätää Suomessa kaikki lait ja päättää valtion talousarviosta. Budjettivallan käyttäminen onkin lainsäädäntövallan ohella toinen eduskunnan perustehtävistä, ja siksi meillä on täällä tänään käynnissä yleiskeskustelu talousarviosta vuodelle 2024. Käsittelyn pohjana toimii valtiovarainvaliokunnan budjettimietintö.

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Tavoitteena on, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan yksi prosentti suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2027. Tehtävä ei ole missään nimessä helppo. Julkisessa taloudessa on pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhta. Tällä hetkellä vielä tulevaisuudennäkymät talouden suhteen ovat erittäin epämiellyttävät ja haasteita tulee olemaan. Valtionhallinto on alijäämäisin, mutta myös hyvinvointialueiden ja kuntatalouden arvioidaan jäävän alijäämäisiksi. Kansainvälisessä vertailussa julkisen talouden velkasuhde on erkaantunut muista Pohjoismaista.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Tavoitteen saavuttamiseksi hallitus on sitoutunut tämän vaalikauden aikana vahvistamaan julkista taloutta 6 miljardilla eurolla, johon sisältyy 4 miljardia suoria leikkauksia ja 2 miljardia talouden vahvistamista rakennepoliittisin toimin. Hallitus ei päätösperäisesti kiristä kokonaisveroastetta vaan tavoittelee kotitalouksien ostovoiman kohentumista, työnteon kannustimien parantumista ja talouskasvun edellytysten paranemista. Tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 80 prosenttiin vuoteen 2031 mennessä ja 100 000 uutta työllistä vuoteen 2027 mennessä. Tämän toteutuminen vaatiikin laajan keinovalikoiman työllisyyttä ja työkykyä parantavia toimia sekä erityisesti rakenteelliseen työttömyyteen vaikuttavia toimia.

Ehkä hieman vähemmälle julkiselle keskustelulle on jäänyt se, että hallitus toteuttaa kaudellaan 4 miljardin euron investointiohjelman. Vuonna 2024 rahoitusta kohdennetaan erityisesti liikennehankkeisiin ja korjausvelan purkuun. Lisäksi investointeja kohdennetaan sote-palveluiden vaikuttavuuden lisäämiseen ja hoitojonojen purkuun.

Oppositio arvostelee usein sitä, että hallitus ottaa ensi vuonna velkaa eikä velkaantuminen lopukaan. Kukaan ei kuitenkaan ole todellisuudessa luvannut lopettaa velkaantumista kuin seinään. Hallituksen toimilla sen sijaan velkasuhde on mahdollista kääntää, mutta tasapainottaminen vaatii kahden vaalikauden toimet. Toistan vielä: kahden vaalikauden toimet. Olennaista on se tosiasia, että työ on nyt aloitettu. Edellisellä hallituskaudella ei tähän ollut halua eikä kykyä.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan varajäsenenä voisin muutamana sanana lausua mediassakin esillä olleista niin kutsutuista joululahjarahoista. Valiokunta teki päätöksen näistä osana budjettimietintöä. Jaettavaa rahaa tai siis pikemminkin valtion budjetin sisällä päätösperusteisesti kohdistettavaa rahaa oli 50 miljoonan euron edestä. Panostamme muun muassa liikenneväyliin, maanpuolustukseen ja ylipäätään kokonaisturvallisuuteen. Eniten rahaa saavat paikalliset tiehankkeet, joihin myönnettiin noin 31 miljoonaa euroa. Tukea saivat tiet ympäri Suomen ja eri vaalipiireissä, kaikkiaan 75 kohdetta. Muista joululahjarahoista mainittakoon esimerkkinä Hälvälän ampumaradalle 300 000 euroa ja MPK:lle 800 000 euroa.

Hyvät edustajakollegat, joka kahdeksas käytetty euro on otettu velaksi. Sopeutumistoimia on pakko tehdä. Sopeutumistoimien tekemättä jättäminen tai lykkääminen uhkaisi ajan mittaan suomalaisten toimeentuloa ja maamme tulevaisuutta. Tämä on se fakta, jota emme pääse piiloon, vaikka kuinka haluaisimme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Heti alkuun hyvä uutinen: tässä mietinnössä kannattaa tutustua myös SDP:n vastalauseeseen ja samoin meidän vaihtoehtobudjettiimme, nimittäin se on talouspolitiikalle parempi vaihtoehto. Me otamme velkaa vähemmän kuin hallitus ottaa, me emme leikkaa pienituloisilta, lapsilta, nuorilta, verotus on meillä pieni- ja keskituloisten osalta, palkansaajilla ja eläkeläisillä, kevyempää kuin mitä hallitus esittää ja esimerkiksi vaikeassa suhdannetilanteessa tuemme rakennusalaan, panostamme ihmisten kohtuuhintaisiin koteihin, panostamme lähiöiden kehittämiseen ja kotien peruskorjaukseen.

Puhemies! Kuten täällä on tullut varmasti jo selväksi tuon debatin aikana, niin onhan tämä niin, että hallituksen linja on valitettavasti hyvin epäoikeudenmukainen leikkauslinja. Siellä on kohtuuttomia leikkauksia pienituloisille, lapsille, nuorille, ja tämä on täysin

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ristiriidassa sen kanssa, kun ministeri Orpo lupasi, että kenellekään kohtuuttomia leikkauksia ei tulisi. Hallitus ajaa 17 000 lasta köyhyYTEEN. Se on surullisin arvovalinta. Ja oikeastaan haluaisin meidän ryhmäpuheenpitäjän Joonan Räsäsen sanoa todeta, että jos tämä hallituksen mielestä on kohtuullista, niin enpä halua nähdä, mikä sitten olisi kohtuutonta. Samoin ministeri Purra lupasi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy. No, miten sitten kävikään vaalien jälkeen, tämän olemme nyt nähneet.

Mitä tulee verotukseen — siitä puhuttiin paljon debatissa — hallitus verottaa nyt lisää, lisää ihmisten elämiseen liittyviä veroja, eli elämisen kustannukset nousevat. Samaan aikaan valitettavasti varaa on sitten keventää ministeriluokan veroja. Ennen vaaleja ministeri Purra, silloinen oppositiojohtaja, lupasi, että elämisen kustannuksia lasketaan. Ja nyt me sitten valitettavasti tiedämme, miten tässä on käynyt.

Puhemies! Ennen vaaleja myöskin tämä samainen ministeri Purra, silloinen puoluejohtaja, sanoi, että missään nimessä ei pitäisi nostaa ruuan arvonlisäveroa. Ja nyt olemme sitten nähneet senkin asian, että hän tuo tänne keskusteluun tämän mahdollisuuden. Nyt minä kyllä sitten vetoan tässä hallituspuolueisiin ja hallitukseen, että kun tulevaa sopeutusta tehdään, se voisi olla tällä kertaa oikeudenmukaisempi. Ei voi olla niin, että ensin leikataan pienituloisten toimeentulosta ja sen jälkeen vielä, kappas vain, pistämme lisää veroja ruualle. Se on täysin kohtuutonta.

Itse ottaisin esimerkin listaamattomista yhtiöistä ja niiden osinkojen verotuksesta. Tilan nehan on niin, että siellä on huojennettu järjestelmä, jonka seurauksena hyvinkin suurista osingoista maksetaan todella pieni vero, täysin, paljon pienempi. Esimerkiksi kahdeksan prosenttia voidaan maksaa veroa, kun tiedämme jokainen, paljonko tavallinen palkansaaja tai eläkkeensaaja maksaa veroja tuloistaan. Mutta ehkä kuvaavaa on, että jo hallitusohjelmassa jo etukäteen, vaikka tiedetään, että joudutaan sopeuttamaan, kirjataan, että ainakaan tähän hyväosaisten etuun emme puutu. Se rajataan ulos, mutta samaan aikaan ollaan valmiita tuomaan keskusteluun jopa ruuan arvonlisäveron nosto. Näistä listaamattomista haluaisin vielä sen sanoa, että valtiovarainministeriön oma verotyöryhmä pariinkin kertaan vuosien varrella on suositellut, että tätä järjestelmää korjattaisiin paremmaksi, toimivammaksi ja oikeudenmukaisemmaksi.

Puhemies! Summa summarum: nyt on sitten rikottu Orpon lupaus siitä, että leikkaukset eivät ole kohtuuttomia, nyt on rikottu Purran lupaukset siitä, että pienituloisilta ei leikata tai ettei elinkustannuksia nosteta, ja nyt on vielä sitten rikottu myös näiden molempien, ministeri Purran ja ministeri Orpon, lupaus siitä, että velkaantuminen lopetetaan, pysäytetään. Kaikki tiedämme, miten siinä on käymässä. Tämä hallitus ottaa velkaa enemmän kuin edellinen hallitus otti.

Haluan vielä sanoa tähän ajankohtaiseen, että erityisen ikävää on se, että tämän leikkauspolitiikan lisäksi tämä nykyinen hallitus haluaa lisätä riitaa, eripuraa, työmarkkinoilla. Halutaan puuttua palkansaajien etuuksiin, heikentää palkansaajien asemaa, työmiehen, työnaisten asemaa halutaan väen vängällä heikentää, ja sen seurauksena suomalainen yhteiskunta luopuu siitä parhaasta valtiastaan, mikä suomalaisella yhteiskunnalla on ollut: yhdessä sopiminen, luottamus, yhdessä tekeminen. Nyt me kaikki olemme nähneet, mihin tilanteeseen tämä maa on ajettu. Toden totta toivon, että nyt sitten hallitus tarttuaisi tähän puolueemme puheenjohtaja Antti Lindtmanin esitykseen, että sanelun sijaan me tarvitsemme nyt kättä päälle -henkeä. Tätä toden totta toivon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

14.28 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on maailman onnellisin maa, eli jos ihan isossa kuvassa ajatellaan, niin meillä menee melko hyvin. Meillä on yksi maailman puhtaimmista luonnoista, tasa-arvoisimmista yhteiskunnista, emme ole korruptoituneita, ja kaikesta huolimatta Suomessa on turvallista. Mikä se on, mikä tekee meistä onnellisuusmittareissa niin hirmu onnellisia? Ehkäpä se, että haluamme koko ajan tehdä asiat paremmin, ja myös se, että vähän pelkäämme pahinta mutta myös osaamme valmistautua tulevaan.

Arvoisa puhemies! Niitä haasteita on, ja niitä meidän kansanedustajien kuuluisi olla täällä ratkaisemassa. Täällä kuplassa vain enemmänkin kiistellään siitä, kuka sanoi mitä ja milloin, vaikka meidän pitäisi kaikki energia käyttää maailman viheliäisten ongelmien ratkaisemiseen.

Viime kaudella oli hieno nähdä, kuinka silloinen oppositio, nykyinen hallitus, oli yhdessä linjassa silloisen hallituksen, nykyisen opposition, kanssa ratkaisemassa koronan ja sodan haasteita. Nykyiseltä hallitukselta se on valitettavasti unohtunut, aivan kuin taloustilanne, josta nykyinen hallitus on siis tällä hetkellä vastuussa, ei olisi edelleenkään millään tavalla kuitenkaan hallituksen vastuulla, ja eipä paljon mikään muukaan.

Velkaannumme Suomessa liian kovaa vauhtia huolimatta leikkauksista. Talous on saatava tasapainoon. On kuitenkin hälyttävää, miten vähän tässä salissa puhumme kasvun edellytyksistä ja toimista, jotka johtaisivat työllisyyden, investointien ja yritystoiminnan kasvuun.

Hallituksen suuri linja on leikata pienituloisilta ja sosiaali- ja terveyspalveluista eli terveyskeskuksista, neuvoloista, vanhusten palveluista, ja samaan aikaan suurituloiset saavat verohelpotukset ja oluttakin voi myydä kohta halvemmalla. Jaamme tässä salissa yhteisen huolen tästä talouden tilanteesta, mutta keinovalikoima eroaa karkeasti puolueittain.

On aivan selvää, että keskusta ei leikkaisi sosiaali- ja terveyspalveluista, kohtuullistaisi leikkauksia heikommilta, ei leikkaisi perheiltä eikä nuorten palveluista eikä koulutuksesta. Tämä kaikki on mahdollista siten, ettei rikkaille tehdä veroalea ja verotusta muutenkin pidetään samalla tasolla kuin se tällä hetkellä on.

Talous on laitettava kuntoon, mutta ei miten tahansa, vaan oikeudenmukaisesti, jotta eriarvoisuus ei kasva, jotta sisäinen turvallisuutemme ei horjuisi, jotta kaikki pysyvät mukana. Meillä on kovin erilainen näkemys hallituksen kanssa siitä, mikä on oikeudenmukaista ja mikä on kohtuullista. Näyttää pahasti siltä, että ehdotettu budjetti on toteutumassa. Näyttää myös siltä, etteivät aivan kaikki budjetin puolesta puhuneet tiedä, mitä se käytännössä tarkoittaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lisää tuloeroja ja lisää investointeja Länsi-Suomeen. Itäinen Suomi jää ilman, vaikka turvallisuustilanne nyt vähintään niitä vaatisi. Raja on sulkeutunut, ja niin sen kuuluu toki ollakin. Meillä ei rajan takia ole myöskään puhdasta, edullista energiaa eli tuulivoimaa siellä Itä-Suomessa tarjolla eikä sitä kautta yksityisen puolen investointeja. Emme me itäisessä Suomessa vaadi mitään kovin erityistä, kunhan meitä nyt edes kohdeltaisiin samalla tavalla kuin muita maamme osia. Näin ei ole kuitenkaan nyt. Tämän vuoden liikennekehityshankkeista itäiseen Suomeen tulee alle prosentti, siis alle prosentti liikenteen kehitysrahoista. Itäinen Suomi tarvitsee oikean ohjelman ja tekoja, puheet eivät enää riitä, eivätkä ne enää edes lämmitä. Turun tunnin junaan löytyy puoli miljardia, vaikka mikään asiantuntijataho ei hanketta kannata. Tunti taitaa sitä paitsi oikeasti olla 78 minuuttia, ja ilmastovaikutuksia ei makseta pois vuosikymmeniin.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Itäisen Suomen unohtaminen näkyy kaikessa, jopa vesien suojeluun liittyvässä työssä — rahat on varattu Varsinais-Suomeen Saaristomeren hotspot-alueen puhdistamiseksi. Itämeri on toki tärkeä, sitä en kiellä, siitä on huolehdittava, mutta miten hallitus ajattelee, että Järvi-Suomi voidaan jättää ilman toimenpiteitä? Samalla tavalla Saimaakin laskee lopulta Itämereen. Talous on laitettava kuntoon, mutta ei sillä tavalla, että ihmiset eriarvoistuvat niin tuloluokissa kuin myös alueellisesti.

Arvoisa puhemies! Toinen suuri ratkaisuja vaativa asia on oppiminen. Meidän on oltava koulutuksessa ja oppimisessa parempia kuin me nyt olemme. Lapsiin ja nuoriin on satsattava. Tki-panostuksista annan hallitukselle kiitosta ja yrityksestä satsata peruskouluun. Pisa-tulokset kertovat, että nyt on todella tehtävä jotakin, ja kehotankin meitä kaikkia syventymään esimerkiksi väitöskirjaan Helsingin yliopiston Aino Saariselta oppimistulosten heikentymisestä. Hänen väitöskirjassaan keskityttiin esimerkiksi siihen, että opetussuunnitelmien pitäisi perustua tutkimukseen, itseohjautuvuudesta pitäisi suuressa määrin luopua, [Puhemies koputtaa] myös avokonttorikouluista, ja digitaalisia oppimateriaaleja tulisi käyttää paljon vähemmän. [Puhemies koputtaa] Hallitus satsaa peruskouluun, mutta olen huolissani siitä, että kun samaan aikaan kunnilta leikataan todella paljon, niin kuinka tämän peruskoulusatsauksen käy. [Puhemies koputtaa] — Muitakin asioita olisi aika paljon, mutta en ehdi niitä nyt tässä puhua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.34 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen ensimmäinen talousarvio perustuu koville arvoille ja kamreerimaiselle leikkaamiselle ajassa, jossa suomalaiset ansaitisivat toivoa ja tulevaisuudenuskoa. Tässä salissa on puhuttu viime päivät hallituksen sosiaaliturvaleikkauksista, jotka kasaantuvat voimakkaasti heikoimmassa asemassa oleville. Monissa perheissä koetaan ahdistusta ja pelkoa tulevasta. Suomen taloudellinen tilanne on vakava ja vaatii uudistamista. Hallituksen tavoite tervehdyttää taloutta on oikea, keinot kuitenkin osoittavat, että ymmärrys pienituloisten ihmisten arjesta puuttuu.

Myös ilmasto- ja luontopolitiikka on joutunut hallituksen leikkuriin, vaikka tutkijoiden viesti on selvä: hallituksen toimin luontokato ei pysähdy eikä Suomi ole hiilineutraali 2035. Hallitus puhuu maailmalla, kuinka fossiilisista pitää luopua, mutta täällä tuette fossiiliautoilua ja nostatte samalla joukkoliikenteen arvonlisäveroa ja leikkaatte kävelystä ja pyöräilystä. On onnetonta, että hallitus sivuuttaa luonto- ja ilmastovelan, jota otamme joka päivä tulevilta sukupolvilta.

Arvoisa puhemies! Vihreiden vaihtoehtobudjetti osoittaa, että hallituksen politiikalle ja talouden tasapainottamiselle on kestävä vaihtoehto. Vihreiden vaihtoehto kantaa vastuuta ympäristöstä, ihmisistä ja taloudesta. Se rakentaa Suomea, joka arvostaa luontoa ja ympäristöä, satsaa koulutukseen, puolustaa ihmisoikeuksia ja huolehtii siitä, että työn tekeminen ja yrittäminen on aina kannattavaa.

Hallituksen talouspolitiikka sen sijaan on sekä eriarvoistavaa että epäjohtonmukaista. Samalla kun leikkauksia kohdistetaan kaikkein heikko-osaisimpiin, hallitus jakaa veronkevennyksiä kaikkein varakkaimmille. Hallituksen politiikka kasvattaa tuloeroja eikä onnistu vähentämään valtion velkataakkaa. Tällä hallituksen talouslinjalla velkaantuminen jatkuu edelleen mittavista leikkauksista huolimatta. Keskeinen syy tähän on hallituksen tulo-politiikka. Veropohja hapertuu miljardeilla, kun hallitus antaa kokonaisveroasteen laskea. Verotus on väline hyvinvointiyhteiskunnan keskeisten palvelujen rahoittamiseen. Sillä

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

voidaan myös ohjata ihmisten ja yritysten toimintaa niin ympäristön kuin kansanterveydenkin kannalta kestävämpään suuntaan. Valitettavasti hallituksen ponnettomasta veropolitiikasta ja kyvyttömyydestä uudistaa verotusta kärsivät niin ympäristö kuin talouskin. Tässä on todella petrattavaa.

Arvoisa puhemies! THL:n laskelmien mukaan hallituksen esittämien sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisimpiin kotitalouksiin. Ne ajavat entistä suuremman joukon jo valmiiksi heikossa asemassa olevia lapsiperheitä, yksin asuvia ja pienituloisia, kuten opiskelijoita, ahtaalle. Hallituksen uudistukset kasvatavat toimeentulotuen saajien määrää ja vaikeuttavat esimerkiksi osa-aikatyön tekemistä eli ajavat ihmisiä yhä pahemmin kannustinloukkuihin. Kuten täällä on todettu, SOSTEn laskelmien mukaan pienituloisten määrä tulee kasvamaan ensi vuonna hallituksen toimien seurauksena noin 40 000 henkilöllä ja lähes 17 000 lasta ajautuu köyhyyteen. Me kaikki tiedämme, että lapsuudessa koetulla köyhyydellä on pitkät jäljet lasten tulevaisuuden hyvinvointiin. Tiedämme myös sen, että kukaan ei synny tähän maailmaan syrjäytyneenä, mutta riski syrjäytyä vaihtelee, ja nyt sitä riskiä kasvatetaan siellä, missä se on jo ennestään suurimmillaan.

Arvoisa puhemies! Me vihreät olemme esittäneet hallituksen politiikalle vaihtoehdon. Vihreiden vaihtoehtobudjetissa valtiontaloutta sopeutettaisiin yhtä paljon kuin hallitus tekee, mutta emme maksattaisi tätä laskua ympäristöllä, lapsilla tai kaikkein köyhimmillä. Vihreiden vaihtoehdon ytimessä on vihreä verouudistus. Me verottaissimme työtä ja yrittämistä vähemmän ja ympäristön kuormittamista enemmän. Velkaa ottaisimme 600 miljoonaa euroa vähemmän kuin Orpon hallitus.

Haluan tässä myös todeta sen, mikä tuossa debatissakin useampaan kertaan nousi esiin, että on vaikea ymmärtää sitä, että hallitus ei näitä ympäristölle haitallisia tukia kykene leikkaamaan, kun siinä olisi selkeä keino samalla tasapainottaa taloutta ja vahvistaa sitä ympäristön kannalta kestävää uudistamista, jota täällä Suomessakin kipeästi tällä hetkellä tarvitaan. Sitä tarvitsee koko maailma. Me voisimme olla siinä hyvä esimerkki näitä uudistuksia tekemällä. Eli totean teille, hyvä hallitus, että vaihtoehtoja kyllä on, ja toivomme todella, että niistä otatte vaarin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

14.39 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Viime päivinä olemme käsitelleet hallituksen arvovalintoja. Näihin valintoihin ovat kuuluneet muun muassa asumistuen ja toimeentulotuen leikkaaminen sekä lukuisat muut toimet, joita hallitus kohdistaa kaikkein pienituloisimpiin ihmisiin ja niihin, joilla ei ole resursseja puolustaa oikeuksiaan. Onko hallitus kuunnellut näitä ihmisiä? Ei ole, ja sehän tässä on koko homman ydin. Te olette valinneet leikata niiltä, joiden ääni ei yhteiskunnassa muutenkaan kuulu. Te väitätte, että nämä päätökset ovat teille vaikeita, vaikka asia on nimenomaan päinvastoin: Leikkausten tekeminen on teille helppoa siksi, että ne ihmiset, joihin leikkaukset kohdistuvat, ovat yhteiskunnan marginalisoimisia. Heidän äänensä ei kuulu, eikä hallitus sitä myöskään kuuntele.

Ylipäänsä teidän väitteenne valtiontalouden tasapainottamisesta on kaksinaismoralistinen, kun katsoo valintoja, joita te olette tehneet. Te nostatte osakesäästötilin talletusrajaa ja laskette muun muassa solidaarisuusveron alarajaa ja kaljaveroa. Näiden kaikkien yhteenlaskettu summa on 90 miljoonaa euroa. Sillä rahalla oltaisiin voitu perua pienituloisiin kohdistettuja leikkauksia, mutta sen sijaan te ajatte ihmisiä kohtuuttomiin tilanteisiin, joita

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

te väitätte välttävänne. Muutama esimerkki: pienituloinen yksinhuoltaja menettää päätösten seurauksena satoja euroja kuukaudessa, opiskelijan tulot pienenevät ja lainataakka kasvaa, ihmiset ovat vaarassa menettää kotejaan, häättöjen määrä kasvaa, köyhyys lisääntyy ja perheitä putoaa toimeentulotuella. Luuletteko te, että näitä ihmisiä helpottaa se, että kalja on jatkossa halvempaa tai että osakesäästötillille voi jatkossa laittaa sata tonnia?

Arvoisa puhemies! Erityisesti perussuomalaiset ovat kunnostautuneet väittämällä, että opposition esittämät faktat ovat ihmisten pelottelua. Täytyy nyt kysyä teiltä, perussuomalaiset, oletteko ihan tosissanne. Onko teidän mielestänne pelottelua sanoa ääneen, mitä hallitus on päättänyt tehdä? Nimittäin jos näin on, niin te ette tiedä, mitä te olette päättäneet. Silloin teidän on pakko myöntää, että kokoomus vie teitä 6—0 ja te istutte pelkääjän paikalla silmät kiinni. Ottakaa vähän vastuuta ja myöntäkää, että nämä ovat myös teidän valintojanne. Pienituloisilta todellakin leikataan, ja teidän lupauksenne muusta ovat tyhjiä puhetta.

Sitten on tämä velka. Ennen vaaleja hallituspuolueet kampanjoivat sillä, että nyt velkaantumista hillitään ja se pysäytetään. No, vaalit olivat ja menivät, ja mitä tekee hallitus: velkaantuu enemmän kuin Marinin hallitus velkaantui pahimman kriisivuoden jälkeen. On erikoista seurata, kuinka kokoomuslaiset taivastelevat Suomen velkaantumista ja sitä, miten hirveästi velkaa otetaan, kun te itse olette niitä, jotka sitä velkaa ottavat. Te ette voi samaan aikaan sanoa, että Suomen velkaantuminen on pysäytettävä, ja sitten kiihdyttää velkaantumisen tahtia ilman mitään akuutteja kriisejä. Jos Suomessa sattuisi mitään vastaavaa, mitä Marinin hallitus joutui kohtaamaan, niin teidän talouspolitiikallanne me olisimme pulassa. Minä tiedän, te tiedätte ja ekonomistit tietävät, että velkaantuminen ei taitu, jos te ette kiinnostu veroasteen laskusta, johon te suhtaudutte silkalla passiivisuudella.

Arvoisa puhemies! Haluan korjata sen täällä nyt monta kertaa esitetyn väitteen, että vasemmistoliitto esimerkiksi haluaisi nyt tässä korottaa jotenkin erityisesti veroja tai lisätä Suomen veroastetta, kun tarkoitus on se, että se pysyy samana. Meidän vaihtoehtobudjettissamme se pysyy samana. Teidän budjettissanne velkaantuminen kiihtyy, mutta se johtuu siitä, että veroaste laskee 2,5 miljardia ensi vuoteen ja te ette te tee tälle asialle mitään. Se on iso ongelma, ja te tiedätte sen kyllä.

Arvoisa puhemies! En pidätä hengitystäni, että hallitus kykenisi katsomaan peiliin, mutta siltä varalta, että niin tapahtuisi, aloittakaa vaikkapa siitä, että ette laske omien ministerienne verotusta kaikkein pienituloisimpien ihmisten kustannuksella. [Minna Reijonen: Voisi tehdä vaikka kirjallisen kysymyksen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson poissa, edustaja Östman poissa, edustaja Valkonen poissa, edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.44 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt keskustelussa oleva budjettimietinnön esittely on kyllä kaiken kaikkiaan erittäin mielenkiintoinen kokonaisuus. Ennen vaaleja moneen kertaan kuultiin kokoomukselta, että velkaantuminen tulee päättymään. Ennen vaaleja kuulimme myös perussuomalaisilta, että heidät erottaa kokoomuksesta siitä, että he eivät leikkaa pienituloisilta, kuten kokoomus leikkaa. Ennen vaaleja kuulimme eri ehdokkailta, esimerkiksi perussuomalaisilta, miten polttoaineen verotus päättyy ja että maailmanmarkkinahinnat eivät polttoaineen hintaan vaikuta. Ennen vaaleja perussuomalaiset vastasivat SAK:n toteuttamaan kyselyyn, että he ovat ammattiyhdistysliikkeen kan-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

neoikeuden kannalla. Ennen vaaleja perussuomalaiset lupasivat tässä samassa SAK:n toteuttamassa kyselyssä, että niin sanottu kiky-maksu palautetaan työntekijöiltä työnantajille. Ja kuinkas kävikään?

Arvoisa puhemies! Nyt kun sitten olemme päättämässä tulevan vuoden talousarviosta, voimme tarkastella, miten paljon noista vaalilupauksista niin kokoomuksen kuin perussuomalaisen osalta on menossa toteutukseen. Ja todella on niin, että yhtään ainutta lupautusta näistä muutamasta luettelemastani niin kokoomuksen kuin perussuomalaisen osalta ei siinä keltaisessa kirjassa ole. Ei ainuttakaan.

Talousarviossa eivät myöskään näy Itä-Suomen tarpeet saavutettavuuden, liikenneinfraan ja elinkeinoelämän, teollisuuden ja työllisyyden tukemiseksi. Kuopion Pelastusopiston jättäminen paitsioon hallituksen toimesta herättää myös hämmästyttäviä mitä suurimmassa määrin.

Totean vielä sen, mitä todennäköisesti tulemme kuulemaan hallituksen edustajilta: että ”pienituloisilta on leikattava ja työmarkkinat on sotkettava, koska on pakko”. Totean, että ei todellakaan ole pakko. Tämän voi helposti havaita meidän tekemästämme vaihtoehtobudjetista, jossa ei toteuteta ainuttakaan pienituloisilta leikattavaa asiaa. Emme myöskään toteuta omassa vaihtoehdossamme yhtään työmarkkinoita sotkevaa asiaa emmekä yhtään palkansaajia kurittavaa asiaa, emme ainuttakaan.

Lopuksi totean vielä, kun oletan, että esiin nousee, miksi SDP ei ollut valmis hallitusvastuuseen: Kyllä olimme. SDP:n eduskuntaryhmä vastasi silloisen hallitustunnustelijan kysymyksiin, mutta vastaukset eivät hallitustunnustelija Orpoa miellyttäneet. Ei miellyttänyt se, että emme halunneet pienituloisilta leikata, eikä miellyttänyt Orpoa se, että emme halunneet tuhota sopimusyhteiskuntaa, kuten nykyinen hallitus tekee.

Arvoisa puhemies! Olemme osoittaneet, että vaihtoehtoja on. Hallitus on valinnut toisen tien kuin esimerkiksi SDP, valitettavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa, edustaja Mikkonen, Krista poissa. — Ledamot Norrback, varsågod.

14.47 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Det råder en stor enighet här i salen om att vi behöver balansera vår skuldsättning och balansera vår statsekonomi. Det som förstärker oss åt är hur vi gör det bäst. När man tittar på de alternativ som har framförts till regeringens budget saknar jag till viss del en viktig bit i det hela, och det är företagen och företagarna som satsar sin tid och skuldsätter sig för att kunna sysselsätta andra människor. Det är det som är grunden till att vi har en sysselsättning, att det finns företagsamhet. Därför måste vi ha ett gynnsamt företagsklimat.

När det kommer till att balansera statsekonomi har vi alltid tre alternativ. Vi kan höja skatterna. Alla säger att vi inte ska höja skatterna, vi ska inte sänka — i viss mån måste vi höja vissa skatter, det har visat sig. Vi kan skära i utgifterna, och det är alltid smärtsamt. Det är nog ingen politiker och ingen medborgare som vill att vi ska göra det, men vi är tvungna att göra det. Det som vi däremot egentligen hela tiden borde tala om är att höja sysselsättningsgraden, därför att det är den vägen, att vi jobbar mera, endast via arbete som vi kan skapa välstånd.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa ei voida ylläpitää ilman pohjoismaista työllisyysastetta, siksi hallitus tekee määrätietoisesti työtä työllisyyden, talous-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kasvun ja julkisen talouden vahvistamiseksi. Hallituksen politiikka on työn linja. Teemme töitä uusien työpaikkojen syntymisen eteen: uudistamme muun muassa työläinsäädäntöä, laajennamme paikallista sopimista ja vahvistamme työvoimapalveluita. Tavoitteena on madaltaa työllistämisen riskiä ja parantaa suomalaisen työn kilpailukykyä.

Ärade talman! Det är alldeles klart, som det har framkommit egentligen från oss alla här, att vissa nedskärningar måste göras. Det som ändå är grunden för ett fungerande och livskraftigt Finland är att vi satsar på utbildning, forskning och innovationer. Satsningar på de här görs i budgeten och det är de som ska föra oss ur de utmaningar vi nu har.

Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa myös tutkimukseen ja kasvuun. Nämä ovat erittäin tärkeitä Suomen eteenpäinviemiseksi sekä kilpailukykyimme vahvistamiseksi. Vaalikauden aikana tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitusta vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tasapainottaminen ja tasapainoisen budjetin rakensäilyminen ei ole mikään helppo tehtävä, ei kenelläkään, ja veikkaan, että toimintatapoja on yhtä monta kuin tekijääkin. Katson kuitenkin, että se talousarvio, mikä nyt on hallituksella, tuo meille investointeja, ja uudistuksilla saamme suunnattua valtiontalouden oikealle tielle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.50 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on puhuttu tänä syyskänä paljon Itä-Suomesta, ja ihan aiheesta. On sanottu, että hallitus on unohtanut Itä-Suomen eikä ymmärrystä Itä-Suomen tarpeille hallituksessa ole. Itäsuomalaisena kansanedustajana olen toista mieltä. Orpon hallitus on sitoutunut vahvasti Itä-Suomen kehittämiseen. Olemme valmistelleet Itä-Suomi-työryhmän kokoonpanoa ja sen tavoitteita. Työryhmästä tullaan pian antamaan asettamispäätös. Hallitus siis jatkaa itäisen Suomen kehittämistä uudessa geopoliittisessa tilanteessa.

Tärkeintä on kuitenkin tehdä merkittäviä, vaikuttavia ja täytöntöön pantavissa olevia toimia eikä luoda ohjelmia toisensa perään. Eräs keskeinen itäsuomalainen edunvalvoja totesikin minulle, että ”minulla on hyllyssä ainakin kolmetoista Itä-Suomi ohjelmaa, älkää tehkö yhtä lisää”. Itä-Suomi tarvitsee konkretiaa, todellista visiota siitä, mitä Itä-Suomi on, mitkä ovat sen vahvuudet ja miten me vahvuuksia korostamalla voimme viedä Itä-Suomea eteenpäin.

Arvoisa puhemies! On totta, että jos mitään ei tehdä, niin Suomen elinkeinotoiminta, investoinnit ja elinvoima jakaantuvat jatkossa entistä enemmän ja selvemmin kasvavaan etelään, kehittyvään länteen, uudistuvaan pohjoiseen ja kuihtuvaan itäiseen Suomeen. Tämä ei ole kuitenkaan Orpon hallituksen tahto eikä Orpon hallituksen päätösten seuraus. Itä-Suomen haasteet johtuvat viime vuosien peräkkäisistä ja rinnakkaisista kriiseistä, jotka ovat vaikeuttaneet yritysten toimintaa koko Suomessa. Kysynnän hiipuminen, kustannusten nousu ja työvoimapula koskettavat suoraan tai välillisesti useimpia yrityksiä riippumatta siitä, missä ne sijaitsevat. Vaikein tilanne on kuitenkin Kymenlaaksosta Kainuuseen ulottuvassa itäisessä Suomessa, joka kärsii eniten Venäjän sotatoimista ja niiden seurauksista.

Arvoisa puhemies! Vaikka muuta väitetään, hallituksen investointipaketissa on useita Itä-Suomelle keskeisiä hankkeita, jotka aloitetaan heti, kun hankkeiden luvat on suunnitel-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tu ja ne ovat kunnossa. Vt 5:lle välillä Leppävirta—Kuopio investoidaan 140 miljoonaa euroa. Kyseessä on suurin yksittäinen tiehanke, joka on ollut myös alueen oman edunvalvonnan kärkitavoitteita. Karjalan radan kehittämiseen on varattu 215 miljoonaa euroa välillä Luumäki—Imatra. Hanke parantaa merkittävästi radan välityskykyä, sillä kyseessä on yksi Suomen vilkkain yksiraiteinen rataosuus. Ja hyvä oppositio, tämä parannus nopeuttaa kulkemista myös Pohjois-Karjalaan, vaikka rataan kohdistuvaa panostusta ei maakunnan rajojen sisällä tehdä. Sen lisäksi Savon radalle osoitetaan parannuksiin 50 miljoonaa, mikä on 38 miljoonaa euroa enemmän kuin keväällä Väyläviraston julkaisemassa kahdeksanvuotisessa investointiohjelmassa luvattiin. Lisäksi itäradan hankeyhtiön toiminta jatkuu.

Koko Suomelle osoitetaan korjausvelan purkamiseen 520 miljoonaa euroa, mikä jakautuu koko Suomelle, myös itäiseen Suomeen ja Savo-Karjalaan. Iloitsen myös siitä, että Palokin koskien ennallistamiseen on varattu 20 miljoonaa euroa. Kyseessä on Suomen merkittävin investointi luonnon monimuotoisuudelle sekä Itä-Suomen matkailulle. Ja mitä tulee Pelastusopistoon, joka sijaitsee Kuopiossa, olemme tehneet yhdessä kokoomuksen savokarjalaisten kansanedustajien Markku Eestilän ja Marko Kilven kanssa toimenpideoitteen, jonka seurauksena Helsingin Pelastuskoulu liitettäisiin Suomen Pelastusopistoon, joka sijaitsee Kuopiossa.

Arvoisa oppositio, Itä-Suomi pärjää ja nousee konkreettialla, ei ohjelmilla, joita on tehty jo vuosikymmen toisensa jälkeen. Itä-Suomi nousee myös sillä, että me keskitymme kasvun edistämiseen. Nyt erityisesti savokarjalaiset opposition kansanedustajat keskittyvät aivan muuhun. Kiitosta ei tullut edes siitä, että vaalipiirimme sai niin sanottuja joululahjarahjoja nelinkertaisen määrän verrattuna viime vuoteen 2023, jolloin neuvottelijoina olivat meitä nyt kovasti haukkuvat SDP:n ja keskustan kansanedustajat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rostila on poissa. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

14.55 Pia Hiltunen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että hallituksen talouspolitiikka ei, ikävä kyllä, kykene vastaamaan talouden haasteisiin eli torjumaan taantumaa ja vahvistamaan julkista taloutta oikeudenmukaisella tavalla, koska ensi vuoden talousarvio on yli 11 miljardia euroa alijäämäinen. Panostukset kasvuun ja työllisyyteen jäävät uupumaan. Esimerkiksi rakennusalan suhdannepaketti jäi vaisuksi ja työperäisen maahanmuuton hankaloittaminen syventää työvoimapulaa entisestään. Lisäksi hallitus tekee valtavat sosiaaliturvaleikkaukset työttömäksi jääneille, pienituloisille työntekijöille, opiskelijoille, eläkeläisille, yksin asuville ja perheille. Vaikutukset tulevat lisäämään lapsiperheköyhyyttä ja eriarvoisuutta ja heikentämään kansalaisten luottamusta yhteiskuntaan. Sen sijaan veronalennukset, joita hallitus on suunnitellut, ohjautuvat suurimmilta osin jo parhaiten toimeentuleville. Tämä on ideologinen valinta, eikä sitä voi selittää pakolla.

SDP on esittänyt oman vaihtoehtonsa ensi vuoden budjetiksi. Olemme osoittaneet, että budjetti voidaan tehdä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisemmin. Ketään ei jätetä, ja jokainen kelpaa sellaisena kuin on. Omassa budjetissamme veronalennukset kohdistuisivat paremmin pieni- ja keskituloisille, ottaisimme velkaa vähemmän kuin istuva hallitus, panostaisimme sosiaali- ja terveyspalveluihin, huolehtisimme osaamisesta panostamalla koulutukseen, pitäisimme huolta vihreästä siirtymästä kestäväällä tavalla ja panostaisimme tki-rahoitukseen kasvun ja uusien innovaatioiden luomiseksi. Ehdotuksemme veropohjan laajentamiseksi ja verotuksen porsaanreikien tukkimiseksi toisi sa-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

malla lisätuloja valtiolle. Se ei heikentäisi yrittäjyyttä tai yritysten investointihalukkuutta, toisin kuin turhaan epäillä, vaan lisääi verotuloja oikeudenmukaisesti siitä varallisuudesta, joka ei nyt ole verotuksen alaisena. Nyt nämä verovapaat tulot eivät näy riittävästi investoinneissa eivätkä yritysten kehittämisessä, kuten niiden pitäisi näkyä.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat niitä paljon puhuttuja arvovalintoja. Hallitus on valinnut linjakseen tukea ja vaurastuttaa jo valmiiksi hyvin toimeentulevia ihmisiä ja leikata heikompiosaisilta, vähävaraisimmilta kansalaisilta. Meidän oma valintamme on pitää kaikki mukana yhteiskunnassa. Haluamme, että jokainen lapsi ja nuori saa riittävän peruskoulutuksen ja turvallisen lapsuuden, jotta hänellä olisi mahdollisimman hyvät edellytykset elämälleen. Haluamme, että työelämä on oikeudenmukaisempi ja tasa-arvoisempi niin työntekijälle kuin työnantajallekin. Eikä pidä unohtaa, että hyvinvoiva työntekijä on yrityksen onnistuneen toiminnan ta. Yrittäjyyttä pitää tukea oikeilla keinoilla, ei heikentämällä työntekijöiden asemaa.

Arvoisa puhemies! Osaamisen heikentyminen on yhteiskuntamme suurimpia ongelmia. Sitä ei paranneta lisäämällä yksittäisiä viikkotunteja lukujärjestykseen, vaan se vaatii pitkäkestoisia toimia rahoituksen oikeanlaiseen kohdentamiseen. Pisa-tulosten heikentyminen on ollut jatkuvaa jo vuodesta 2006 lähtien, ja vihdoinkin olisi aika puuttua juurisyihin ja muun muassa siihen, mikä pahoinvointia ja oppimisvaikeuksia aiheuttaa. Liiallinen digitalisaatiopainotus ja hektisyys pitäisi saada vähentymään. Oppilaat tarvitsevat aikaa oppia ja omaksua uusia asioita ja opettajat rauhan opettaa. Kiteytettynä voin todeta, että tuki, ryhmäkoot, oppimateriaalit ja rahoitus kuntoon, niin tulokset paranevat.

Hallituksen aiomukset leikata kuntien valtionosuuksista tulevat kuitenkin heikentämään näiden perusasioiden kuntoon laittamista. Suomalaisen koulutusjärjestelmän tulee olla jokaista lasta ja nuorta varten ja antaa edellytykset menestyä elämässään. Meillä ei pitäisi olla varaa jättää yhtäkään nuorta ilman koulutusta tai hänen tarvitsemaansa tukea opinnoissaan. Tarvitsemme ihan jokaista. Vaihtoehtobudjettimme näyttää sen, että arvovalintoja voidaan tehdä niin, että kaikki pysyvät mukana.

Olemme yhtä mieltä talouden sopeuttamisen tarpeesta ja vastaamme vaihtoehdossamme myös siihen. Vastuuttomuus on sitä, että ei katsota kokonaisuutta, sitä, että ei huolehdi jokaisesta yhteiskunnassa ja suljetaan silmät lisääntyvältä pahoinvoinnilta, jota taloudelliset huolet ja vaikeudet aiheuttavat. Mielestäni jokaisen tulee kantaa kortensa kekoon yhteisen eteen kykyjensä mukaan. Haluan kuitenkin, että kun tulee hetki, jolloin apua tarvitsee, sitä saa. Se on hyvinvointiyhteiskunnan mittari, ja siitä tulee pitää kiinni. Kovien leikkausten jälkiä on haastava korjata jälkikäteen. Ongelmat eivät näy vuoden tai kahden päästä, mutta esimerkiksi lapsiperheköyhyyden lisääntyminen näkyy nuorten ja aikuisten elämässä vuosien tai vuosikymmentenkin päästä.

Arvoisa puhemies! Ihmiset ovat aidosti huolissaan toimeentulostaan ja pärjäämisestään. Epävakaa maailmantilanne ei kevennä taakkaa, ja uusien leikkausten väläyttely ei luo tulevaisuuskhoa. Usko tulevaan on se, joka kantaa, ja sitä meidän tulisi yhdessä kaikin keinoin pyrkiä yhteiskunnassamme vahvistamaan.

Lopuksi: vaikka olemme monesta asiasta eri mieltä, haluan kuitenkin kiittää hallitusta panostuksista turvallisuuteemme. — Kiitos.

Talman Jussi Halla-aho: Tack. — Den allmänna debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Den allmänna debatten fortsätter under detta plenum efter de allmänna debatterna om huvudtitlarna.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Riksdagen avbröt den allmänna debatten klockan 15.00.

Riksdagen fortsatte den allmänna debatten klockan 16.09.

Förste vice talman Paula Risikko: Nu fortsätter den allmänna debatten om statsbudgeten som avbröts tidigare i detta plenum. Det beror på att vi måste vänta till 16.30, då vi ska gå över till kommunikationsministeriets huvudtitel. — Ledamot Hopsu fortsätter debatten och anförandena. — Varsågod.

16.10 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Virallinen budjettipuhe ei osunut mukaan, mutta budjetista joitain hajatelmia, joita on tämän päivän keskustelusta jo syntynyt ja toki budjetin käsittelystä aiemmin.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan hallitusohjelmakirjausten mukaan vuoteen 27 mennessä 200 miljoonaa euroa. Ehdotettu määrärahalisäys on erittäin tarpeellinen muttei riittävä. Pelkästään oppimisen tuen kehittämiseen tarvittaisiin vastaava summa, samoin oppimiseröjen kuromiseen tasa-arvorahoituksella. Myös hallituksen päätös leikata kuntien valtionosuuksista on kestävä, sillä jopa 90 prosenttia niistä rahoista käytetään varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Valtionosuuksien indeksikorotusten leikkaaminen on käytännössä siis leikkaus opetuksesta ja varhaiskasvatuksesta, mikä vaikuttaa henkilöstön palkkaamiseen ja näin myös ryhmäkokojen suuruuteen. Perusopetuksen oppimistulosarviointien mukaan eroja oppilaiden osaamisessa on erityisesti kaupunkien sisällä eri koulujen välillä, mikä selittyy pitkälti kunkin alueen sosioekonomisella tilanteella. Ongelman ratkaisemisessa koulutuspoliittiset toimet ovat tärkeitä, ja niiden lisäksi tarvitaan talous-, asunto- ja työllisyyspoliittisia ratkaisuja.

Kaupungit ottavat vastaan myös suurimman osan kaikista maahan muuttaneista lapsista. Kotoutumisen onnistuminen ja opintojen eteneminen ovat suuria vastuita, jotka vaativat riittävät resurssit. Vahvistusta tarvitaan niin tutkintoon valmistavaan opetukseen ja valmistavaan opetukseen kuin ukrainalaislasten ja paperittomien lasten varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sekä toisen asteen opintojen järjestämiseen. Tämä ukrainalaisten lasten rahoituksen tuki tällä hetkellä puuttuu hallituksen budjetista. Kuntien valtionosuusdistukseen tulisi huomioida nämä kasvukaupunkien investointien ja maahanmuuttajien tarpeet nykyistä paremmin myös, kun tämä uudistus lähtee liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Hyvät hallituksen edustajat, jotka olette paikalla, taiteen ja kulttuurin elinvoimaa ei turvata leikkaamalla. Hallituksen ratkaisu kävellä parlamentaarisen sovun yli tässä on kyllä luokaton ratkaisu. Vihreät esittäisivät kulttuuriin 10 miljoonan euron lisäpanostuksia ja toki näiden leikkausten perumisia. Meidän kaikkien sivistyksen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi panostuksia kulttuuriin tarvitaan, ja tämä lisäisi myös alan kasvupotentiaalia. Erityisen valitettava on vähälevikkisen kirjallisuuden tuen leikkaus, mikä osuu myös kirjastojen palveluihin, joihin nämä kuntien säästöt osuvat myös, ja osuu esimerkiksi selkokielen materiaalin tuottamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen päätökset työhön johtavan maahanmuuton rajoittamisesta ovat paitsi inhimillisesti myös Suomen talouden kannalta kestävättömiä. Suomen kaltainen pieni maa voi pärjätä ainoastaan panostamalla korkeaan osaamiseen sekä paikkaamalla työvoimapulaa, joka on monella alalla se keskeisin menestystä ja kasvua rajoit-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tava tekijä. Kaikentyyppinen maahanmuutto voi olla työhön johtavaa, jos sille vain luodaan edellytykset. Tämä vaatii kuitenkin panostuksia työllisyyteen ja kuntoutumisen edistämiseen sekä työelämän syrjivien rakenteiden purkamista, mitä tämä hallitus ei tee.

Arvoisa puhemies! Vihreiden budjettiesityksestä voi lukea myös arvopohjaa. Vihreä vaihtoehtobudjetti puolustaa ihmisoikeuksia. Nostaisimme pakolaiskiintiön 1 500:aan, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] varmistaisimme kehitysyhteistyörahoitusta ja vahvistaisimme globaali- ja ilmastotyöhön tarvittavaa rahoitusta ja investointeja. Tässä itse asiassa juuri Dubaissa päättyvät COP-neuvottelut edellyttävät, että ilmastorahoitusta lisätään. Sen sijaan meidän toimet Suomessa näyttävät olevan ilmastorahoituksen leikkauksia. Kolmen miljoonan lisäpanos ei mitenkään kompensoi niitä leikkauksia, jotka hallitus on muuten kirjannut.

Ja vielä huomiona, kun aikaa on hieman, olisin vastannut debatissa KD:n edustajille. Nämä lisäesitykset, jotka eduskunnan jakovarasta tehtiin Kansanlähetykselle ja Sleylle: nämä tahot ovat juuri niitä järjestöjä, joilta seurakuntien omat päättäjät ovat itse halunneet nipistää rahoitusta pois liittyen heidän naispappeuden vastaisiin kantoihin ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen eheytyshoitoihin, muun muassa näistä syistä. Itse asiassa nämä lisäykset, joita nyt tehdään hallituspuolueiden kansanedustajien voimin, ovat suurempia kuin ne leikkaukset, joita yhteiskunnallisesti merkittäviin tehtäviin kirkolle tehdään. Että tällainen valinta: ennemmin syrjivään toimintaan kuin vaikka hautaustoimeen. [Sebastian Tynkkynen: Leikataanko somalijärjestöjen tuet samalla arvojen takia!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

16.15 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Täällä oli äsken salissa tosi hieno tunnelma, kun lakivaliokunnan toimesta kehuttiin sekä entistä että nykyistä puheenjohtajaa, mutta nyt se on tipotiessään ja varmaan tulee lisää tämän jälkeen.

Arvoisa puhemies! Jos tätä valtion talousarviota tarkastelee oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, niin saa kyllä pettyä. Ennen vaaleja te lupasitte käydä velan kimppuun, mutta vaalien jälkeen velka on unohtunut ja hyökkäätekkin silmittömästi pienituloisten suomalaisten kimppuun, vaikka valtionvarainministeri muuta lupasi. Valtavat sosiaaliturvaleikkaukset kohdistuvat maamme pienituloisiin: työttömiin, pienipalkkaisiin duunareihin, opiskelijoihin ja niihin, jotka eniten tukea tässä yhteiskunnassa tarvitsevat. Hyvä hallitus, te työnnätte 17 000 lasta köyhyyteen samaan aikaan, kun kaikki tämän salin edustajat saavat veronalennuksen. Rahaa hassataan huonosti kohdistuvaan bensaveron alennukseen ja vielä osakesäästötinkin saldo kasvaa. Tämä on epäoikeudenmukaista. Tämä on kohtuutonta. Ennen kaikkea tämä on surullista.

Arvoisa puhemies! Jos budjettikirjasta, jonka sisältö on paikoittain ikävää luettavaa, haluaa nostaa esiin yhden luvun, joka tämän hallituksen tekemää politiikkaa kuvaa, niin tuo luku löytyy sivulta 694. Kyseisen momentin nimi on Perustoimeentulotuki. Tämän budjettikirjan mukaan sen arviomäärärahaan on tulossa 170 miljoonan euron lisäys, kun kymmenentuhannet ihmiset tippuvat toimeentulotuen piiriin. Tämä on seurausta muun muassa työttömyysturvan lapsikorotuksen poistosta, indeksijäädytyksistä ja toimeentulotuen asu-
misnormin tiukentamisesta ja niin edelleen.

Arvoisa hallitus, kun ihmiset ajetaan ensisijaisten etuuksien luota viimesijaisen etuuden luo, leikkaatte te samalla työnteon kannusteista. Kun ihmisiltä otetaan kannusteet tehdä osa-aikatyötä, niin toimettomuus kasvaa, kun kaikki eivät saa tai pysty koko-aikatyötä te-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kemään. On pakko todeta, että tämä on kyllä kummallisin ja epäinhimillisin työn linja, jonka olen nähnyt.

Arvoisa puhemies! Yksi tämän talousarvion isoimmista häviäjistä pienituloisen suomalaisen ohella on suomalainen luonto. Sen lisäksi, että monien ympäristöjärjestöjen rahoituksesta leikataan, erityisen kovaa osumaa ympäristövihamielisistä leikkauksista saa vesistöemme suojelu. Jos lukee Turun Sanomia, niin hallituksesta saa kuvan esimerkiksi suurena Saaristomeren suojelijana, mutta budjettikirjaa selatessa huomaa, että ravinteiden kierrätyksestä ja kipsiviljelystä leikataan kymmeniä miljoonia. Tämä kertoo kyllä aivan päinvaltaisesta toiminnasta. Momenttien välillä eurot liikkuvat sinne ja tänne samalla kun hupevat. Tässä on nyt vähän sellainen ”kyllä joku muu hoitaa” -tunnelma aistittavissa hallituksen luonnonsuojelutoimista — mutta kun valitettavasti kukaan muu ei sitä hoida.

Arvoisa puhemies! Summaan tähän loppuun hallituksen saavutuksia. Köyhyys kasvaa, luonnon monimuotoisuus heikkenee, mutta velka ei pienene. Täällä itse asiassa tänään jo ojennettiin yhteistyön käsi kohti oppositiota, eikä ole vaikea ymmärtää, miksi näin toimittiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Ollikainen.

16.19 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman! Nästa års budget är förstås en väldigt utmanande budget. Vi vet att det ekonomiska läget är väldigt utmanande för Finland, har varit det redan en längre tid, då statsskulden har ökat under i princip 15 års tid. Det här börjar nu märkas speciellt med räntekostnaderna. Det är ändå viktigt att vi har framtidsstro och att vi gör framtidsinvesteringar till exempel då det gäller forskning och utveckling, satsning på barn och unga, kring satsningar på att läsa, skriva, räkna men också stödfunktioner, alltså också i sådant att man gör investeringar i Finland, för det är väldigt viktigt att vi får hjulen att rulla.

Arvoisa rouva puhemies! On ensisijaisen tärkeää, että meillä on tulevaisuudenuskoa ja panostetaan, kun viime viikolla tulivat Pisa-tulokset, muun muassa perusopetukseen yhteensä noin 200 miljoonaa kauden loppuun mennessä lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen mutta myös tukitoimintoihin. Se on todella, todella tärkeää.

Toinen asia, jonka haluan nostaa esille tähän liittyen, on liikkumattomuus ja se, että panostetaan Suomi liikkeelle -ohjelmaan. Tänään tulivat Move-tulokset, ja ne eivät oikein lupaa hyvää. Sen takia näen, että on todella tärkeää, että me poikkihallinnollisesti mietitään tätä liikkumattomuutta. Itse asiassa meillä oli nuorten mielenterveysryhmän tilaisuus eilen Pikkuparlamentissa, ja sen näki, että liikkumattomuudella on kännykän lisäksi todella suuri merkitys siinä, että on mielenterveyshaasteita lapsilla ja nuorilla.

Tki:hin on todella tärkeää panostaa, että meillä on panostuksia vihreän siirtymän panostuksiin. Tässä tulee muistaa, että USA nyt pumpppaa aika paljon rahaa parhaillaan tällaisiin isoihin hankkeisiin ja että meidän kilpailijamme eivät ole Suomen sisällä, eivät ole välttämättä edes Euroopassa, vaan se on USA, joka on meidän suurin haastaja tällä hetkellä.

Koskien infrahankkeita — tässä ministeri on jo paikalla — ensi vuonna tehdään näiden perusväylänpidon rahojen, kunnossapitorahojen, lisäksi täsmäpanostus, 250 miljoonaa. Se tulee kyllä näkymään enemmän tai vähemmän jokaisessa kunnassa, ja se on hieno asia. Sen lisäksi valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on myös hienoja panostuksia teihin, myös väyliin.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Molpehällorna var en väldigt bra satsning ur ett turistiskt perspektiv.

Älytiehanke on todella hieno asia tässä suhteessa.

Vielä, puhemies, haluan nostaa esille: Då det gäller satsningar på barn och unga är det jätteviktigt att Niilo Mäki-institutet fick kartläggningspengar för fem- och sexåringar för att kartlägga läs- och skrivsvårigheter i ett tidigt skede. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä ehditään, edustaja Seppänen. Sen jälkeen siirrytään toiseen pääluokkaan.

16.22 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla vietimme Suomen tärkeintä juhlapäivää eli itsenäisyyspäivää. Tämän salin tärkein tehtävä on huolehtia suomalaisten turvallisuudesta, ja taloudellinen itsenäisyys on erittäin iso osa tätä meidän turvallisuutta. Suomen velan kasvu uhkaa jo itsenäisyyttämme, sen vuoksi tämä hallitus muuttaa velkaantumisen suuntaan. Ja tämä oli myös suomalaisten tahtotila viime kevään eduskuntavaaleissa.

Me olemme pian EU:n finanssipolitiikan tarkkailuluokalla. Me itse olemme täällä vaatineet EU:n jäsenmailta tiukkaa taloudenpitoa, ja nyt on meidän vuoromme laittaa oma talous kuntoon. Valtionvelka on 150 miljardia euroa, ja tämän päälle tulevat vielä kuntien sekä hyvinvointialueiden velat. Julkinen velka on Pohjoismaiden korkein. Olemme joutuneet ylläpitämään tätä hyvinvointivaltiota kasvavassa määrin velkarahalla. Velkaa emme voi kuitenkaan ottaa loputtomasti, ja Suomen verotuksen taso on jo kipurajoilla. Ilman suunnanmuutosta Suomen julkinen talous on kriisiytymässä ja hyvinvointivaltiomme pohja meinaa pudota pois.

Kaikkien oppositiopuolueiden vaihtoehto nojaa menoleikkausten perumiseen ja jopa menojen kasvattamiseen sekä korkeampaan verotukseen. Sille tielle eivät äänestäjät ennen vaaleja halunneet lähteä, ja se on myös tie, jolla seinä nousee pystyyn, kun verotus on jo valmiiksi maailman kärkitasoa. Hyvä oppositio, hallituksen toimenpiteet ovat pitkälti valtiovarainministeriön virkavastuulla laatimien meno- ja verokartoitusten mukaisia, ja VM on esittänyt niille vaikutusarviot — toisin kuin te, oppositiopuolue SDP, ette kehdanneet julkaista vaihtoehtobudjettianne ja sen veronmaksajien piikkiin laadittuja vaikutusarvioita. Syynkin me tiedämme: SDP:n keinoilla ei tule kasvua eikä työllisyyttä vaan pelkästään lisää veroja, velkaa ja lopun aikoja.

Tässä talouden tilanteessa me olemme priorisoineet asioita. Me haluamme, että ihmisten kannattaa mennä ennemmin töihin kuin elää tukien varassa. Me haluamme, että perheet pärjäävät paremmin. Me panostamme turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. Lisäksi leikkaamme suomalaisia ei suorasti hyödyttävistä menoista, kuten kehitysavusta — siitä voisi leikata lisääkin.

Me panostamme peruskouluun. Kuulimme jälleen laskevista Pisa-tuloksista, ja hallitusohjelmassa on useita hyviä kirjauksia tilanteen parantamiseksi. Peruskouluun panostetaan 200 miljoonaa euroa ja oppimisen tuen uudistamiseen 100 miljoonaa euroa. Äidinkielen ja matematiikan opiskeluun lisätään kolme vuosiviikkotuntia. Hallitusohjelmassa on myös kirjaus koulujen kännykkäkiellosta. Myös Ruotsissa on hallituksen pöydällä esitys, jossa kännykät laitettaisiin parkkiin koko päivän ajaksi. Mielestäni nyt tarvitaan vaikuttavia toi-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

menpiteitä, joilla oppilaiden koulupäiviin saadaan lisää rauhaa ja keskittymiseen paremmat mahdollisuudet.

Hallitusohjelmassa on mittavia kasvua tukevia toimenpiteitä: on infrapaketti, peruskoulun lisäpanostukset, verotuksen keventäminen ja työllisyystoimet. Tavanomainen palkansaaja maksaa ensi vuonna yli 500 euroa vähemmän veroja kuin tänä vuonna. Miten me oteetaan kiinni muut Pohjoismaat? No, työllä tietenkin. Mitä suurempi osa väestöstä on töissä, sitä paremmin pystymme huolehtimaan kaikkien hyvinvoinnista. Työn tekemisen esteitä on purettava nopeasti. Kasvun ja työllisyyden tavoittelu opposition ehdottamilla menolisäyksillä, hankehumpalla ja kehitysyhtiöillä ei vain toimi. Kerronpa esimerkin viime kaudelta: Sanna Marinin hallitus perusti valtionyhtiön, jonka piti työllistää satoja. Rahaa on mennyt kymmenen miljoonaa, ja tällä rahalla saatiin palkattua 15 henkilöä. Työkanava Oy:n piti työllistää 400 osatyökykyistä henkilöä vuoden 23 loppuun mennessä. Tavoitteita laskettiin pian 170:een, mutta niistä on silti jääty kauas. Onko demareiden vaihtoehto talouskasvuun jälleen yrittäjille lisää veroja vai ko kenties suklaata? Silläkö Suomi nousuun? En usko. Suomen työllisyysaste on noussut, mutta se on silti Pohjoismaiden matalin, ja tähän Suomi tarvitsee työmarkkinauudistusten osalta nämä toimenpiteet, mitä hallitus esittää. Me olemme jääneet vuosikymmeniä jälkeen muista Pohjoismaista ja muista merkittävistä kilpailijamaista, ja nyt suunta muuttuu. — Kiitos.

Förste vice talman Paula Risikko: Nu avbryter vi den allmänna debatten. Vi fortsätter den allmänna debatten efter huvudtitlarna.

Riksdagen avbröt den allmänna debatten klockan 16.28.

Riksdagen fortsatte den allmänna debatten klockan 18.20.

Andre vice talman Tarja Filatov: Nu fortsätter den allmänna debatten om budgeten som avbröts tidigare i detta plenum. — Ledamot Viitala, varsågod.

18.20 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Pahoittelut, äsken yritin vähän vauhdittaa illan kulkua ja en huomannut, että edustaja Hoskonen pyysi puheenvuoroa väliin, ja luulin, että minulla oli kaksi peräkkäin, joten yritin tässä vain tehostaa illan ajankäyttöä. [Hannu Hoskonen: Kaikki hyvin!]

Arvoisa rouva puhemies! Suomen velkalaivan kurssi piti kääntää, mutta kun tarkastelemme budjettia vuodelle 2024, huomaamme, että velaksi eläminen jatkuu. Orpon hallitus ottaa vaalikaudessa yli 40 miljardia velkaa, siis aivan saman verran kuin edellinen, vieläpä ilman koronakriisin tuomia haasteita. Julkinen talous ei tule vahvistumaan epäoikeudenmukaisista leikkauksista ja sopeutustoimista huolimatta. Hallitus leikkaa pienituloisilta ja tarjoaa hyvätuloisille veronkevennyksiä. Verotyökalu on käytössä, mutta aivan toisin kuin pitäisi. Arvovalintoja.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus pyrkii luomaan kymmeniätuhansia työpaikkoja leikkaamalla sosiaaliturvasta. Yhtälö ei kestä lähempää tarkastelua. Hallitus uskoo, että työtön työllistyy, kun hänen asumistukeaan leikataan. Sama henkilö työllistyy uudestaan, kun hallitus leikkaa hänen työttömyysturvaansa, ja vielä kolmannen kerran henkilö työllistyy, kun

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

lapsikorotukset poistetaan. Opposition vaihtoehtoja haukutaan epärealistisiksi, mutta kylä tästäkin on realismi kaukana.

SDP:n vaihtoehdon tärkein viesti suomalaisille on, että politiikassa ja myös talouspolitiikassa on vaihtoehtoja. Talouden sopeuttaminen on mahdollista ilman, että ihmiset suistetaan totaaliseen köyhyyteen ja yhteiskunnan luottamus rapautetaan. Me käyttäisimme myös verotuksen keinoja, toisin kuin hallitus. Purkaisimme myös kannustinloukkuja, mutta tekisimme sen keventämällä pieni- ja keskituloisten verotusta. Laskisimme päivähoitomaksuja kaikissa maksuluokissa. Korottaisimme työmatkavähennystä, sillä haluamme kannustaa työntekoon. Emme romuttaisi osa-aikatyön kannusteita. Kannustaisimme muuttamaan työn perässä. Politiikassa on aina vaihtoehtoja. Kyse on arvoista.

Hyvinvointiyhteiskuntamme on rakennettu vuosikymmenten aikana. Nyt hallitus murentaa sitä rajusti leikkauksilla, jotka osuvat koviten heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Erityisen huolissani olen leikkausten aiheuttaman lapsiperheköyhyyden lisääntymisestä, ja tämä on omiaan lisäämään yhteiskunnan eriarvoistumista. Useat hallituksen heikkennykset osuvat nuoriin, ja monet leikkaukset kasaantuvat samoille henkilöille. Tämä muodostaa kohtuuttoman taakan kannettavaksi. Meidän yhteinen tehtävämme on luoda uskoa tulevaisuuteen. Hallituksen on luovuttava nuorten asemaa heikentävistä leikkauksista eikä lisättävä lapsiperheköyhyyttä.

Suomi on viennistä riippuvainen maa ja logistiikan näkökulmasta saari. Talouteemme vaikuttavat kansainväliset suhdanteet voimakkaasti, ja tarvitsemme uusia investointeja, ja niitä tulisi houkutella kaikin keinoin Suomeen. Tunnin juna -radan hankkeet näkisin mieluummin tieverkoston kehittämisessä sekä henkilöjunaliikenteen laajentamisessa sinne, missä sitä ei ole, kuten Raumalle. Satamien syöttöliikenteen sujuminen tulee varmistaa, se on yksi tärkeä osa viennin ja tuonnin tuotantoketjua.

Arvoisa rouva puhemies! Tarvitsemme ennustettavaa teollisuuspolitiikkaa ja näkyvyyttä tulevaisuuteen. Valitettavasti hallituksen suunnittelemat toimet kuitenkin lähinnä heikentävät edellytyksiä harjoittaa pitkäjänteistä teollisuuspolitiikkaa. Osaajapulaan ei vastata, teollisia vihreitä investointeja ei kyetä houkuttelemaan, ja suomalaisten osaamistaso samaan aikaan laskee. Tavoite lisätä puhdasta sähköntuotantoa ei toteudu, ellemme saa Suomeen investointeja, jotka käyttävät sen tuotetun sähkön. Tuottavuuden kasvattamiseksi on tärkeää siirtää painopiste talouttamme uudistaviin tukiin. SDP on esittänyt esimerkiksi tki-verokannustimien laajentamista useammalle yritykselle. SDP ei myöskään hankaloittaisi kansainvälisten osaajien saamista Suomen työmarkkinoiden käyttöön.

Työmarkkinalainsäädäntöön ollaan hallituksen toimesta tuomassa useita työntekijäosapuolen asemaa heikentäviä uudistuksia, ja näillä uudistuksilla ei valtiovarainministeriön mukaan ole kasvua tai työllisyyttä edistäviä vaikutuksia. Varma vaikutus sen sijaan on lisääntyvä epävakaus työmarkkinoilla, ja epävarmuuden sijaan työmarkkinat kaipaavat vakautta ja ennustettavuutta. Arvovalintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila, poissa. Edustaja Forsgrén, poissa. — Edustaja Jäntti.

18.26 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Pauli Matti Juhani, eli myöhemmin Juice, Leskinen ei omien sanojensa mukaan koskaan käynyt jääkiekko-ottelussa. Mutta hän kertoi, että voisi kyllä ihan hyvin mennä. Häntä olisi kiinnostanut täpötäysi Hakametsä sosiaalisena ilmiönä. Myös eduskunnan täysistuntokeskustelut ja kyselytunnit ovat

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tavattoman kiinnostavia nimenomaan sosiaalisena mutta myös psykologisena ilmiönä. Sisällöthän ovat junnanneet paikallaan syyskauden alusta asti.

Arvoisa puhemies! Eräässä oppositiopuolueen ryhmäpuheenvuorossa hallitusta moitittiin epäjohdonmukaisuudesta. Oppositiolle sen sijaan on annettava tunnustus johdonmukaisuudesta: se on johdonmukaisesti epäjohdonmukainen. Kesäkuusta lähtien suurin oppositiopuolue on huutanut vaikutusten arvioiden perään mutta samaan aikaan tekee kaikkensa piilottaakseen oman työllisyyspolitiikkaansa vaikutusten arviot. Saman puolueen edustaja heilutteli viime viikolla tässä pöntössä useita kertoja THL:n vaikutustenarviointimistenippua sen rivejä tavaten ja julisti pelottavia arvioita sosiaaliturvauudistusten vaikutuksista yksittäisille ihmisille, kumoten hetken perästä väitteensä kertomalla, ettei meistä kukaan todella tiedä, mitkä vaikutukset lopulta ovat. Opposition suursuosikki näyttää olevan vertailukelvottomien asioiden vertailu toisiinsa. Lapsiperheköyhyyden lisääntymisestä puhutaan tuijottaen arviota, jossa ei ole otettu huomioon työllisyyden lisääntymisen vaikutusta tulokehitykseen.

Koko syksyn oppositio on maalaillut mitä ihanimpia asioita, joita voitaisiin tehdä, jos solidaarisuusveron alaraja pidettäisiin ennallaan. Kuinka suuri ja merkittävä tuo 60 miljoonan euron summa olisikaan kansantaloudellisesti? Tänään sitten saarnattiin, miten vähäinen vaikutus ihan tavallisiin kaikkein huonoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin olisi sillä, jos noin 160 miljoonan euron polttoaineveron kevennyksestä luovuttaisiin. Rakkaat edustajat, 160 miljoonaa euroa on 100 miljoonaa enemmän kuin 60 miljoonaa.

Kun puhutaan hitsarireppanan tuloista, kerrotaan veronkevennysten vaikutus kuukausipalkkaan. Mutta kun sitä verrataan ministerin tuloihin, kerrotaan vaikutus ministerin vuosiensioihin. Tällainen sopisi meemiin, joka on otsikoitu: ”Kerro, että valehtelet valehtelematta.” Hallitusta moititaan samassa lauseessa verojen kevennyksistä ja korotuksista. Taloutta tasapainotetaan samaan aikaan liikaa ja liian vähän.

Kaikessa keskustelussa jää aivan liian vähälle huomiolle se, että yli 50 000 euroa vuodessa ansaitsevat, joiden osuus kaikista tulonsaajista on alle 18 prosenttia, maksavat lähes 60 prosenttia kaikista ansio- ja pääomaveroista. Lopuille 83 prosentille jää noin 40 prosentin osuus. Kun ansioverokorotusten progressio on näin räikeä, on oikein, että määräaikaiseksi säädetyn solidaarisuusveron alarajaa nostettiin. Ei ole oikein, että se, joka kantaa eniten, palkitaan lisäkuormalla. Tarvitsemme enemmän kantajia, ja juuri siihen hallitus toimillaan pyrkii. Kaikki työkykyiset on saatava töihin, jotta kaikista työkyvyttömistä voitaisiin pitää huolta.

Arvoisa puhemies! Toisin kuin yksikään oppositiopuolue, kokoomus on sitoutunut pelkästään tällä vaalikaudella kuuden miljardin euron sopeutukseen ja on valmis harkitsemaan lisätoimia puoliväliriihessä reilun vuoden kuluttua. Oppositio puolueet ovat tästä kaukana jäljessä. Kokoomus ei ole puolueena missään vaiheessa luvannut, että valtion velkaantuminen lopetettaisiin heti sen noustua hallitukseen. Kokoomus on sen sijaan vaatinut, että talous on tasapainossa tämän vuosikymmenen loppuun mennessä.

Hallituspuolueita on moitittu siitä, että ne eivät ole pitäneet kaikkia vaalilupauksiaan. Rakkaat lajikumppanit keskeltä vasemmalle, demokratia on kompromisseja ja siksi onnistunut politiikka ennen kaikkea yhteistyökykyä. Näkisin mielelläni sen listan, jossa luettelaa oppositiopuolueiden toteutuneet lupaukset. Hypoteesini on, että lista on yhteensä lyhyempi kuin yhdenkään hallituspuolueen lista yksinään. Tämähän jos mikä on äänestäjien pettämistä ja asetetuissa tavoitteissa epäonnistumista.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Arvoisa rouva puhemies! On sentään hyvääkin. Eduskunta edistää lähes yksimielisesti niitä tavoitteita, jotka on asetettu puolustusministeriön hallinnonalalle. Kun otetaan huomioon myös hallituksen esitys talousarvion täydentämisestä, maanpuolustukseen tehtävät panostukset ovat erittäin kattavat. Niissä on huomioitu Naton suositus puolustusmenoista suhteessa bruttokansantuotteeseen sekä hankintojen tavoitteeksi asetettu 20 prosentin osuus puolustusmenoista.

Muuten olen sitä mieltä, että Ukrainaa on tuettava sodan voittoon asti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka, poissa. — Edustaja Hanna Räsänen.

18.32 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskustan linja on, että Suomi pärjää vain kokonaisena. Siksi kaikkia alueita tulee kohdella tasapuolisesti. Pitää huolehtia, että koko maassa on työpaikkoja, lähi- ja peruspalveluja, koulutusmahdollisuuksia, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä ja ylipäätään elämisen edellytyksiä.

Ylen aamu-tv:ssä oli pari viikkoa sitten teemana Itä-Suomen tilanne. Keskustelussa oli mukana aluesuunnittelun ja -politiikan professori Sami Moisio. Hän kertoi siellä, että Ranska tekee aivan valtion taholta päätöksiä suurista julkisista investoinneista Pohjois-Ranskaan. Tarkoituksena on muuttaa aluepolitiikan suuntaa. Julkisten investointien perässä myös yksityiset investoinnit ja tätä kautta alueiden elinvoima kasvavat. Hän sanoi, että jää nähtäväksi, kuinka Suomen hallitus toimii tässä geopolitiisessa tilanteessa turvallisuustilanteen radikaalisti muututtua.

Orpon—Purran hallituksen linja on toinen. Kokoomus ja perussuomalaiset tekevät puolen Suomen politiikkaa. Etelä- ja Länsi-Suomeen kyllä laitetaan rahaa ja laitetaan myös voimavaroja. Muu maa, ja etenkin itäinen Suomi, jää ilman. Ristiriitaista maan hallituksen politiikasta tekee se, että myös hallituksen riveistä on todettu useaan kertaan, että Itä-Suomen elinvoima on koko Suomen turvallisuuskysymys.

Pohjois-Karjalan elintärkeät tiehankkeet odottavat rahoitusta, ratahankkeet päättyvät Imatran kohdalle, ja kantaverkkoyhtiö Fingridin suunnitelmissa ei näy Itä-Suomea seuraavaan kymmeneen vuoteen. Hallitus leikkasi myös kokonaan pois maakuntien omaehtoisen kehittämisen rahoituksen, jolla on ollut erittäin suuri merkitys Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen maakunnille. Samanaikaisesti poistettiin kokonaan harvaan asutun maaseudun työryhmän rahoitus, jonka avulla on rahoitettu useita matkailu- ja kulttuurihankkeita aivan ympäri Suomen. Metsähallituksen luontopalveluiden leikkaus puolestaan heikentää kansallispuistojen, kuten Kolin, retkeilyalueiden kunnossapitoa. Tällä on kielteisiä vaikutuksia luontomatkailuun ja myös ihmisten hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointi tulee muutenkin maakunnissa olemaan koetuksella. Terveys-, vanhus- ja muut lähipalvelut ovat vaarassa, kun hallitus leikkaa hyvinvointialueilta. Valtion ensi vuoden budjetissa on useita sosiaaliturvan leikkauksia, jotka uhkaavat lisätä paitsi ihmisten myös alueiden välistä eriarvoisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan leikkaukset kohdistuvat tulonmenetyksenä pahiten, yllätys yllätys, Pohjois-Karjalaan. Tätä epäoikeudenmukaisuuden listausta voisi jatkaa vaikka kuinka pitkälle. Viimeisimpänä myrkkymenana valtiovarainministeri Purra tarjoili ruuan hinnan nostamista arvonnäköverotuksen kautta.

Tilannetta pahentaa vielä entisestään valtionhallinnon siiloutuminen. Kukin ministeriö tekee omaa työtään, eikä päätösten kokonaisvaikutuksia eri puolille Suomea arvioida eikä

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

seurata. Tämä taas johtaa siihen, että kielteiset päätökset kertyvät kohtuuttomasti itäisimpään Suomeen ja vastaavasti myönteiset panokset ohjataan Etelä- ja Länsi-Suomeen. Kokoomuksen ja perussuomalaisten politiikka tulee lisäämään alueellista epätasa-arvoa ja on ristiriidassa jopa perustuslain kanssa ihmisten tasa-arvoisen kohtelun kannalta. Itäisessä Suomessa on tahtoa, ja meillä on myös osaamista pärjätä. Maakunnat ja maakuntien toimijat kyllä hoitavat oman osuutensa, jos myös valtio hoitaa omansa.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan myös edustaja Hoskosen keskustan ryhmäpuheen-vuorossa tekemää epäluottamuslausetta hallitukselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

18.36 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Jo vaaleissa tarjolla oli kaksi vaihtoehtoa: oli tämä kokoomuksen—perussuomalaisten kurituslinja, jonka maksajiksi laetaan pienituloisimmat ja julkisia palveluita käyttävät, sekä sosiaalidemokraattien vaihtoehto, jossa julkista taloutta vahvistetaan panostamalla työllisyyteen ja kasvuun sekä tekemällä oikeudenmukaista tulo- ja menosopeutusta. Hämmästyttävintä tässä hallituksen toiminnassa on nyt se tosiseikka, miten vähän puheet ennen ja jälkeen vaalien ovat kohdanneet.

Vuosi sitten joulukuussa, siis vielä ennen eduskuntavaaleja, perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra sanoi, että ruuan hintaa ei voi nostaa korottamalla veroja. Tämän vuoden joulukuussa, siis vaalitulosten jo selvittyä, valtiovarainministeri Riikka Purra väläyttää kuitenkin, että elintarvikkeiden veronkorotuksia pitäisi harkita. Vielä tämän vuoden maaliskuussa, siis jälleen ennen vaaleja, perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra sanoi, että kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista ja se ei meille käy. Nyt saman vuoden syksynä, jälleen kerran vaaliuurnien jo sulkeuduttua, valtiovarainministeri Riikka Purra kuitenkin esitteli eduskunnalle budjetin, jossa leikataan niin toimeentulotukea, opintotukea kuin esimerkiksi eläkkeensaajien ja kaikkien muidenkin asumistukea. Ehkä voisi-kin sanoa, että perussuomalaisten ”Tiedät kyllä miksi” oli ovelin vaalislogan miesmuistiin. Siinä nykyhallituksen kakkospuolue ei itse asiassa luvannut yhtään mitään. Sloganissa oli siis katetta yhtä paljon kuin ennen vaaleja annetuissa lupauksissa ja puheissa olla esimerkiksi duunareiden tai pienituloisten puolella.

Arvoisa puhemies! Kokoomus oli sentään hieman rehellisempi, sillä kuten nyt hallituksen ensimmäisestä budjetista näemme, lupasi pääministeripuolue jo alun alkaenkin leikata köyhien tukia ja antaa rikkaimmille veronkevennyksiä. Tokikaan leikkauksia ei enää tässä salissa kehdata sanoa leikkauksiksi, vaan kierrellen kaarrellen pyritään maalaamaan sanaa kauniimmaksi puhumalla esimerkiksi kannustamisesta, tehostamisesta ja uudistamisesta. Ehkä reilumpaa olisi kuitenkin vain sanoa suoraan, että sekä kokoomuksen että tämän hallituksen ajatus ja tämän ensimmäisen budjetin punainen lanka on jotakuinkin lähinnä ehkä kuvitelma siitä, että työttömyys ja köyhyys ovat omia valintoja ja että keppeä sormille napauttamalla saa heidät ”ryhdistäytymään”.

Arvoisa puhemies! On tullut aivan selväksi, että velka ei ole tälle hallitukselle ongelma, jos rahat käytetään hyvätuloisten veronkevennyksiin, mutta hoitojonojen purkamiseen tai esimerkiksi koulutukseen satsaamiseen sitä ei sovi ottaa. Hallitus on paitsi kyvytön asettamaan toimiaan suhdanteen mukaan myös selvästi haluton toteuttamaan vähänkään oikeudenmukaisempaa tulo- ja menosopeutusta taloutta tasapainottaessa. Samalla kun näille hallituksen aggressiivisille leikkauksille arvioidaan huomattavia työllistäviä vaikutuksia, unohdetaan, että niiden toteutuminen on myös varsin epävarmaa. Tosiasiassa monet sosi-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

aaliturvan leikkaukset paitsi ajavat ihmiset kohtuuttomiin tilanteisiin, pakkomuuttoihin ja köyhyysrajalle, myös vaikeuttavat työvoiman liikkuvuutta etenkin kasvukeskuksissa ja matalapalkka-aloilla sekä heikentävät osa-aikatyön kannustimia.

Vähemmälle huomiolle on jäänyt myös se, että kovien ja epäreilusti kohdennettujen toimien inhimillinen hinta on valtavan kova: 100 000 ihmistä toimeentulotuelle ja 17 000 lasta köyhyyteen. Nämä ovat todella pysäyttäviä lukuja. Herää siis väistämättä kysymys, ymmärtääkö hallitus todella, mitä on tekemässä. Ymmärrättekö te yhtään, että toimeentulotuki on se kaikista viimesijaisin, kaikista byrokraattisin ja kaikista eniten myös kannustinloukkuja sisältävä sosiaaliturvan muoto, jolle ihmisten sysääminen ei yksinkertaista järjestelmää, ei tee siitä tehokkaampaa, vaan tekee siitä yksinkertaisesti epäinhimillisemmän ja kehnomman?

Arvoisa puhemies! On myös niin, että edes maailman kovimmat leikkaukset eivät ratkaise Suomen budjettitalouden suurimpia ongelmia, väestön ikääntymistä, osaajapulaa, osaamistason laskua. Näihin haasteisiin hallitus ei myöskään valitettavasti anna ratkaisuja, päinvastoin. Erityisesti työperäisen maahanmuuton edistämiseen tähtäävät keinot ovat auttamatta riittämättömiä.

Puhemies! Minä todella toivoisin, että hallitus vielä harkitsisi, onko uusien laman lapsien Suomi, onko vain vahvoista välittävä Suomi se maa, jonka te todella haluatte jälkeemme tuleville jättää. Työelämää, sosiaaliturvaa ja suomalaista yhteiskuntaa voi ja pitääkin kehittää, mutta ei yksipuolisesti rusinoita pullasta vain suuryritysten tai varakkaimpien suuhun napsien.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

18.41 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Olen arkistoissa lukenut monta mapillista kirouuskirjeitä, joita 90-luvun laman uhrin sydänverellään kirjoittivat. Keskuspankkien ja liikepankkien johtajat, ministerit, rivikansanedustajatkin olivat yhtä vihattuja kuin pedofiilimurhaaja Jammu Siltavuori. Silloin työkansaa korpesivat massatyöttömyys, pankkikriisin täysin epäoikeudenmukaiset laskut, rehtien yrittäjien konkurssit, valuuttalainojen kuseliukset ja niin edelleen. Vähemmän kuului karjahtelua sosiaaliturvan leikkauksista, vaikka ne olivat kymmenkertaisesti kovempia kuin tänään.

Kahdella talouden täystuholla on eroa. Meidän aikamme itkunaiheet liittyvät etuuksiin. Tulonsiirtojen saajat ovat käärmeissään niiden pikkiriikkisestä pienentymisestä. Joukkovoima ei juurikaan vaadi töihin pääsyä — päinvastoin lakkoilee siitä, mikä muutenkin lakkaa, ja estää huomenna työhaluisten työmatkat. Jotenkin epätodellista. No, todellisuus tunkee kepin ja porkkanan kurkkuun ja kiduksiin saakka. Kohta katajainen kansa syö petäjäistä leipää. Ehkä se sitten sulaa Suomi-neidon masussa paremmin kuin laiskan leipä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi, poissa. — Edustaja Garedeu.

18.43 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti on valmistunut. Menot 87,9 miljardia euroa, tulot 76,4 miljardia euroa. Valtionvelan korot 3,2 miljardia euroa. Saadakseen korjattua tätä pitkään pahentunutta menojen ja tulojen epäsuhtaa Orpon hallitus tavoittelee valtiontalouden sopeuttamista kuudella miljardilla eurolla tämän vaalikauden aikana. Oppositiolle mikään hallituksen esittämä toimi ei ole tuntunut kelpaavan. Hei-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

dän vaihtoehtobudjeteissaan selvimmin esiin noussut vaihtoehtoinen lääke tilanteeseen oli — arvaatte varmaan, mikä — veronkorotukset.

Jos kuluista ei nyt pystytä tinkimään, mikään määrä veronkorotuksiakaan ei tule riittämään eikä tule pelastamaan tätä hyvinvointivaltiota. Suomen verotus on jo nyt maailman korkeimpia. Veronkorotusten tiedetään heikentävän talouden kasvua ja kilpailukykyä. Niiden kanssa kipuillaan jo nyt muutenkin, eikä tämä hallitus todellakaan halua tätä tilannetta enää pahentaa. Tämän hallituksen linja ei myöskään ole se, että lisätään työnteon kannattamattomuutta, päinvastoin. Sosiaali- ja työttömyysjärjestelmiin tehtävät muutokset tähtäävät siihen, että jokainen kynnelle kykenevä voisi elättää itsensä ei sosiaalietuuksilla vaan — arvatkaas, millä — työtä tekemällä. Työntekoa tuetaan ansiotuloerotusta keventämällä. Tavanomainen palkansaaja maksaa ensi vuonna yli 500 euroa vähemmän veroja kuin kuluneena vuonna.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus leikkaa ensisijaisesti toissijaisista kuluista: kehitysavusta, maahanmuutosta ja täysin turhista ilmastotoimista. Panostukset puolestaan kohdistuvat esimerkiksi turvallisuuteen, peruskoulutukseen ja tiestön korjausvelan purkamiseen. Kansalaisten liikkumismahdollisuuksia parantavat teiden korjaamisen lisäksi toimenpiteet, joilla kansalaisille kompensoidaan korkeiksi nousseita polttoainekuluja. Merkittävin näistä toimenpiteistä on jakeluelvoitteen lasku, jonka ansiosta bensiinikäyttöisillä henkilöautoilla ajavat säästävät keskimäärin 114 euroa ja dieselautojen omistajat 200 euroa vuodessa verrattuna siihen, jos Marinin hallituksen suunnittelema jakeluelvoitteen nosto olisi toteutunut. Onneksi ei toteutunut.

Arvoisa puhemies! Oppositio on maalannut erittäin synkän kuvan hallituksen valinnoista. Mutta meidän vastauksemme on: suurin osa kotitalouksista hyötyy hallituksen toimista. Nyt on kääritty hihat, jotta kansalaisten ostovoima saadaan nousuun ja Suomen kilpailukyky kohentuu. Ja mikä kaikista tärkeintä: kun edellinen hallitus keskittyi ilmastosta saannamiseen ja rahan lappaamiseen ulkomaille, niin tämän hallituksen ohjelmassa Suomi ja suomalaiset on laitettu prioriteettijärjestyksessä ykköseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

18.47 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Seuraan tätä budjettikeskustelua erittäin surullisena ja huolestuneena. Monilla suomalaisilla on isoja huolia tulevaisuudestaan, toimeentulostaan ja arjessa pärjäämisestään. Hyvätuloiset pärjäävät kyllä, ehkä rikastuvatkin, mutta entä muut?

Valtiontalous kaipaa sopeuttamista, mutta nyt toimet kohdistuvat epäoikeudenmukaisesti vain pienituloisiin. Näiden päätösten seurauksena eriarvoisuus kasvaa, ja se tulee myöhemmin kalliiksi. Lisäksi useat menosopeutukset kohdistuvat valitettavasti samoille ihmisille, ja siten myös näiden toimien työllisyysvaikutusten arviot saattavat olla optimistisempia kuin todellisuus. Yksi ihminen voi työllistyä tilastoista vain kerran, vaikka hän tekisi useampaakin työtä.

Indeksijäädytykset ja työttömyysturvaan sekä asumistukeen kohdistuvat vähennykset lisäävät köyhyyttä koko maassa. SOSTEn arvioiden mukaan köyhien määrä kasvaa väestötasolla yli yhdeksän prosenttia ja köyhien lasten lähes 14 prosenttia. Siksi näitä päätöksiä on mahdotonta hyväksyä. Mielestäni on selvää, että lapsiperheköyhyyttä pitäisi aktiivisesti vähentää, ei politiikalla lisätä. Sosiaalipolitiikka on pidettävä mielessä myös, kun talouspolitiikasta puhutaan, ja toisinpäin. Edessä oleva suunta on kuitenkin hyvin ongelmalli-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

nen. Olemme jo saaneet YK:n lasten oikeuksien komitealta kehotuksen välttää lapsiin kohdistuvia sosiaaliturvan leikkauksia. Hallituksen linjaa ja arvovalintoja onkin arvosteltu poikkeuksellisen laajasti paitsi meidän opposition myös tutkijoiden, kansalaisjärjestöjen ja palkansaajien suunnalta.

Puhuin salissa tällä viikolla laajasta, usean tutkimuksen katsauksesta, mistä selviää, että varhaislapsuudessa koetut stressitekijät ovat yhteydessä nuoruuden masennukseen. Masennus taas on suurin yksittäinen syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Taloutemme vahvistamiseksi tarvitsisimme pikemminkin siis keinoja ennaltaehkäistä sitä, että työikäiset ajautuvat työkyvyttömyyteen. Ainakin tästä näkökulmasta talousajattelumme eroaa hallituksesta.

Hallituksen talouspolitiikka onkin toki odotetusti hyvin oikeistolaista. Sopiikin kysyä, onko oikeisto enää sitoutunut suomalaiseen hyvinvointivaltioon vai tyytyväinen syntyvään segregatioon. Olemme SDP:nä esittäneet vaihtoehtobudjetissamme oikeudenmukaisempia muutosehdotuksia, joilla vahvistetaan julkista taloutta ja vähennetään velkaantumista vähentämättä tulevaa kasvua. Vaihtoehdossamme otetaan yli 400 miljoonaa euroa vähemmän velkaa kuin hallitus ottaa. Laskisimme myös pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten tuloverotusta. Poliitikassa on kyse arvoista.

Oikeudenmukaisemman taakanjakamisen lisäksi haluan nostaa esiin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan. Tki-puolelle tulee turvata riittävä rahoitus, ja samalla on pidettävä huoli korkeakoulujen ja juuri tieteen rahoituksen turvaamisesta. Tki-järjestelmän perustana tulee olla riittävän vahva vapaa ja uutta luova tutkimuspohja. Tieteen rahoitus ei saa kärsiä yritysten rahoituksen kustannuksella. Innovaatiot myös syntyvät paitsi tieteestä myös luovuudesta. Tarvitsemme kirjoja, kulttuuria, leikkiä ja liikuntaa, jotta myös empatia, mielikuvitus ja edellytykset toistemme ymmärtämiseen vahvistuvat.

Päätöksenteon pitäisi perustua parhaaseen olemassa olevaan tutkimustietoon, ja on ikävä huomata, että näin ei aina ole. Myöskään asiantuntijakuulemisten anti ei suopeimmallakaan katsantotavalla aina löydä päätösten pohjaksi. Tästä hyviä esimerkkejä on sosiaali- ja terveysvaliokunnasta, mutta myös talousvaliokunnasta.

Erityisesti investointiympäristöstä ja sen ennakoitavuudesta huolehtiminen olisi yrityksille tärkeä asia. Olisimme voineet olla puhtaan siirtymän kärjessä kotiuttamassa verotuloja Suomeen, mutta hallituksessa on selvästi jouduttu tekemään huonoja kompromisseja heikoin perustein. Ilmastotoimissa emme voi jarrutella, koska lopulta maksamme enemmän niiden tekemättä jättämisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen, poissa. — Edustaja Nieminen.

18.52 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ei tule kenellekään yllätyksenä tässä salissa, että elämme taloudellisesti hyvin haasteellisia aikoja. Valtiontalouden tasapainottaminen on väistämätöntä, kun haluamme hoitaa taloutta vastuullisesti. Edessä on sopeuttaminen — se, mitä kukaan ei halua tehdä, mutta se on hoidettava. Kakku loppuu jossain vaiheessa, ja jaettavaa on koko ajan vähemmän. Taikahattuja tai rahaseiniä ei ole, eikä uusia leipureita verotulojen kerryttämiseksi ole liikaa jonossa. Siksi hallitus on aloittanut tiukat mutta vielä maltilliset toimet niissä suurissakin asioissa, joita vuosien aikana on kierrelty. Kukaan ei halua olla se ikävä ihminen, kivempi olisi jakaa ja antaa kuin leikata ja ottaa. On totuudenvastaista väittää, että voisimme jatkaa tätä samaa kehitystä hyvinvointipalveluiden säilyttämisestä tai laajentamisesta tässä tilanteessa, jossa valtiomme on vel-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kaantuneimpien Euroopan maiden joukossa ja pudonnut pohjoismaisesta tasosta etelävaltioiden kriisimaiden viitoittamaan joukkoon. Tämä ei ole kehitystie, jota valtion pitäisi tukea. Jotta saamme hyvinvointia myös tulevaisuudessa, on oltava rohkea tekemään ratkaisuja, niitä kipeitäkin. Rahan holtiton lisääminen ilman rakenteellisia muutoksia ei muuta suuntaa vaan siirtää ja kasvattaa ongelmia. Tämän olemme nähneet, koska olemme nyt tässä tilanteessa. Jonkin on muututtava, ja nyt on viimeistään aika pyrkiä muutokseen.

Arvoisa rouva puhemies! Työllisyys ja työpaikat, yrittäminen, ne ovat perusta toimeentulolle. Ansiotyö, jolla tulee toimeen, on hallituksen lähtökohta hyvinvoinnille niin yksilön, perheiden kuin valtionkin osalta. Se mahdollistaa palvelut ja huolenpidon heikompiosaisista. Siksi on tärkeää, että kaikki osallistuvat, kukin voimavarojensa mukaan. On valtion perustuslaillinen tehtävä, että julkisen vallan tulee edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaisen oikeus työhön sekä huolehtia työvoiman suojelemisesta. Työn tulee olla kannustavaa, ja sen pitää palkita tekijää.

Kokonaisverotus on maassa äärettömän korkea, ja se passivoittaa monia ihmisiä yrittäjästä ja aiheuttaa kannustinloukkuja. Korkea verotuksen progressio aiheuttaa taas ongelmia työnteon kannattavuuteen. Työ antaa jo itsestään merkitystä ja rutiineja elämälle, mutta sillä pitää myös olla palkitseva vaikutus. Ei voi olla niin, ettei työntekijälle tai yrittäjälle jää käteen ansaittua palkintoa ja palkkaa siitä, että hän jaksaa nousta aamuisin ja kantaa verotaakkansa lisäksi alati kasvavan huoltosuhdekuorman. Meidän on huolehdittava ensisijaisesti niistä työn ja yrittämisen kannustavuuden elementeistä, että ihmisten kannattaa ottaa työtä vastaan ja he pysyvät töissä ja työttömät työllistyvät.

Työvoiman kohtaanto-ongelman lisäksi työpaikkojen luominen ja näiden edellytysten kasvattaminen on hyvin tärkeää koulutuksen kanssa. Siksi ansaitun tulon pitää olla korkeampaa kuin kerätyt etuustulot. Erilaiset etuudet eivät voi olla sellainen järjestelmä, joka vertautuu tuloihin tai jonka varassa eletään tarkoituksella. Tämä on jo yksin ikävää niiden puolesta, jotka tätä sosiaalista turvaa aidosti tarvitsevat. Hallitus on ottanut nyt vakavasti tehtäväkseen korjata julkista taloutta ja nämä laajentuvat etuusjärjestelmät, joihin tähän asti on vain lisätty, mutta mistään ei ole otettu pois. Tilanne on kestävä.

Arvoisa rouva puhemies! Nostan budjetista esiin sisäisen turvallisuuden asiat, joihin olen erittäin tyytyväinen. Ensinnäkin sisäinen turvallisuus ja panostaminen poliisin rahoitukseen, johon osoitetaan 17,5 miljoonan lisärahoitus. Vuosia alalla olleena voin todeta, että rahoitus on ollut riittämätön ja nyt se on korjattu. Toive on, että rahoitus pystytään pitämään ennakoitavana ja riittävänä jatkossakin eikä määräaikaista lisätalousarvioita tarvita ja rahat kohdennetaan sinne, missä kansalaisten oikeusturvaa eniten koetellaan. Tästä esimerkkinä rikostutkinta, joka on valtavissa, haastavissa ongelmissa kasvaneen työmäärän sekä henkilöstön saatavuuden ja jaksamisen kanssa. Poliisin palveluita tarvitaan myös muualla maassa, ei ainoastaan pääkaupunkiseudulla tai isoissa keskuksissa. Oikeusvaltion takaamiseksi on hallitukselta ollut oikea teko myös panostaa oikeuden hallintoon, jossa rikollisuuden ehkäisyyn ja kehittämistoimiin panostetaan sekä kriminaalipolitiikkaa kiristetään.

Arvoisa puhemies! Suomi kasvaa elinvoimaisesta kilpailukykyvästä ja investoinneista. Hallitus luo edellytyksiä kehitykselle ja osaamiselle. Hallitus haluaa edistää vientiä ja pitää yritykset sekä näiden työpaikat Suomessa. Meillä on haasteita pysyä eurooppalaisten kilpailijamaiden mukana, jotka pystyvät tukemaan yrityksiä huomattavasti enemmän kuin Suomi. Koska talouden kasvu ennusteiden mukaan on hidasta tulevinakin vuosina, tarvit-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

semme toimenpiteitä, joilla velkaantumista pyritään hillitsemään etenkin tässä maailman-
ajassa, jossa talouden šokkeja on riittänyt. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard, poissa. — Edustaja Kallio.

18.58 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Koskaan en ole työnteosta tykännyt ja turhan työn tekemisestä vielä vähemmän — siltähän tämä taas tänään on välillä täällä tun-
tunut. Pakko onkin myöntää, että on ollut hieman vaikea motivoida itseään tänne pönttöön
puhumaan paristakin syystä.

Ensimmäinen on maailman tilanne, josta on vaikea löytää positiivisia valonpilkahduk-
sia. Ihmiskunnan historia on ollut pitkälti sotimisen historiaa, ja sellaisena se näyttää jat-
kuvan kiihtyvään tahtiin. Ihminen näyttäytyy evoluutiossaan pahemman kerran epäonnis-
tuneelta yksilötasolla, yhteisöissä, kansakuntina ja ylikansallisesti, emmekä näytä kehitty-
vän muussa kuin siinä, miten tehokkaammin pystymme toisiamme vahingoittamaan ja
tuottamaan toisillemme pahaa mieltä, aiheuttamaan nopeammin ja laajemmin tuhoa ja kär-
simystä.

Toinen motivointia laskenut tekijä on ollut kokemus täällä salissa käytävästä keskuste-
lusta. En vielä missään ole törmännyt vastaavaan toiston ja toistemme ohi puhumisen mää-
rään kuuntelukyvyyttömyydestä puhumattakaan — itse siihen varmasti myös syyllistyneen-
nä.

Arvoisa puhemies! Sanoillakin on merkitystä. Liekö meille käymässä niin, että se, mitä
olemme voineet eri somekanavissa huutaa toisillemme ilman pelkoa ihmisten aidosta koh-
taamisesta, on pilaamassa myös tämän salin keskustelukulttuuria ja osin jo pilannut. Toi-
saalta täällä käytetyt puheenvuorot toimivat erinomaisina motivaattoreina. Ei ole mitään
tarvetta osallistua seminaareihin ja maksaa ylihintaa erilaisille motivaatiovalmentajille,
kiitos siitä teille kollegoille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen vuoden 2024 budjettiesitys ei sisällä mitään yllättävää,
se on linjassa hallitusohjelman kanssa. Ja vaikka emme siitä ole samaa mieltä emmekä sii-
tä pidä, on kulloinkin vallassa olevalla hallituksella oikeus tehdä omannäköistään politiik-
kaa, ja vuorollaan oppositiossa olevilla on oikeus arvioida hallituksen harjoittamaa poli-
tiikkaa. Hallituksen päättämät leikkaukset toteutuvat aiemmin nähdyksi tulleilla tavoilla:
heikoimmassa asemassa olevilta otetaan ja parempiosaisille annetaan, niin ihmisten kuin
alueiden osalta. Kyse on pitkälti arvovalinnoista, ja jokaisella meistä on oikeus omiin ar-
voihinsa lakien, asetusten ja hyvien tapojen puitteissa.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla puhuttiin tuoreista Pisa-tuloksista. Huoli lasten ja
nuorten oppimistuloksista on otettava vakavasti. Vastaava huoli liittyy hallituksen toimin-
taan. Kirjoitustaitoisia on löytynyt hallitusohjelman tekoon, mutta luku- ja laskutaitoisten
riittävästä määrästä huoli on kasvanut päivä päivältä. Talouspolitiikan suuntaa voi pitää
jossain määrin oikeana, mutta vauhtia ja vaaratilanteita on tarjolla sen verran paljon, että
sote-palvelujen tarve ei ainakaan vähene.

Budjetissa näkyy hallitusohjelmaan kirjattu keskittävä kädenjälki. Hallituksen aluepoli-
tiikan linja on panostaa kuuteen suurimpaan kaupunkiin. Raha menee rahan luo. Voi tosin
olla, että ensi keväänä tästäkin kuuden joukosta heikoimmat putoavat pois, kun valtiova-
rainministeriön täältä pesee -ohjelma käynnistyy. Hyvinvointialueiden osalta linja on ajaa
palvelut sinne, mihin myös ihmisiä ajetaan, suurempiin kaupunkeihin — jotka eivät itse
asiassa edes ole suuria, jos niitä katsotaan Suomen ulkopuolelta.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Itäinen Suomi, lähes puoli Suomea, jää nauttimaan sille tarjottavasta visiosta. Toki olemme saaneet ministeriäitiöstä oivan ohjeen tulevaan: löytäkää omat vahvuutenne ja panostakaa niihin. Voisi ajatella, että veronmaksajien rahoja säästyisi vielä merkittävästi enemmän, jos samaa aihetta noudatettaisiin koko maassa, myös kuudessa suurimmassa kaupungissa. Löytäkää omat vahvuutenne ja panostakaa niihin. Mutta kuten todettua, demokratiassa enemmistöhallitus toteuttaa näköistään politiikkaa, pidämme me sen ulkopuolelle jäävät ihmiset ja alueet siitä tai emme.

Arvoisa puhemies! Jonkin verran on tullut lapiohommia tehtyä, mutta vanhojen kaive-lua olen aina pitänyt ajan ja energian tuhlauksena. Täällä käydystä velkakeskustelusta sen verran kuitenkin innostuin, että katsoin, miten Suomi on tällä vuosituhanalla velkaantunut. Vuosina 2007—2019, jolloin kokoomus oli hallituksessa vuorotellen monien muiden puolueiden kanssa, Suomen valtionvelka kasvoi vajaasta 60 miljardista eurosta lähes 110 miljardiin euroon: 60:sta 110:een. En aio tästä sen enempää hurskastella, koska päätökset tehdään aina siinä ajassa ja niillä tiedoilla, jotka meillä on käytettävissä, ja lopullisesti ne syntyvät poliittisina kompromisseina. Velanottaja on siten löytynyt ja löytyy tämän salin joka istuimelta.

Arvoisa puhemies! Oli alun alkaen tarkoitus puhua enemmänkin konkreettisista budje-tin kirjauksista, mutta kun ne eivät täällä näiden satojenkaan puheenvuorojen jälkeen muu-tu miksiäkään, en enää siihen löytänyt motivaatiota. Kaikesta huolimatta en aio vielä aivan kaikkea toivoa heittää. Täällä aina välillä kohtaa samanhenkisiä eri puolueiden edustajia, jotka aidosti toivovat ja hakevat yhteistyötä yli hallitus—oppositio—kuilun ja jotka vaikut-tavat aidosti näkevän Suomen kokonaisuutena kokonaisuutena. Ei anneta riidankylväjille pe-riksi missään kohtaa tätä salia. Sen olemme kansalle ja äänestäjillemme velkaa ja varsin-kin tällaisina aikoina, jolloin turvallisuuttamme uhataan monellakin tapaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén, poissa. — Edustaja Lyly.

19.03 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Maassamme tarvittaisiin juuri nyt maail-manpoliittisen ja turvallisuustilanteen takia suurta yksituumaisuutta. Yhteistyötä ja osallis-tamista pitäisi kasvattaa, niin kuin edustaja Kallio äsken mainitsi. Täällä eduskunnassa on viime kuukausina puhuttu leikkauksista ja siitä, mihin ne kohdistuvat, arvovalinnoista, jot-ka jakavat kansaa ja myös eduskuntaa voimakkaasti. Talouskasvu on nollan pinnassa, ja hallitus keskittyy vain leikkauksiin. Jos se panostaisi yhtä paljon kasvun aikaansaamiseen, voisi tuloksiakin tulla. Pelkillä leikkauksilla kasvua ei saada aikaiseksi.

Yhdestä asiasta voisimme olla täällä salissa yhtä mieltä: kestävää kasvua pitää saada ai-kaiseksi, 80 prosentin työllisyysasteen pitäisi olla meidän tämän vuosikymmenen yhteinen tavoitteemme. Jokin on pahasti pielessä, kun yritysten tuottavuus on ollut Etlan arvioiden mukaan nollan pinnassa viimeiset 15 vuotta. Siitä pitäisi olla erittäin huolissaan ja sen syi-tä käsitellä. Aiemmin iso osa kasvustamme on perustunut muun muassa korkeaan osaami-seen, innovaatioihin ja rohkeisiin investointeihin. Suomessa on tehty hyvin maltillista palkkapolitiikkaa viimeisen vuosikymmenen aikana. Kikyn myötä yrityksiltä siirrettiin työntekijöille sosiaalivakuutusmaksuja noin 2 000 miljoonaa euroa vuodessa, joka vuosi sen jälkeen. Niistä se ei ole kiinni, että emme pärjää. Pahin juurisyy on yritysten tuottavuuden olematon kasvu, joka ei nouse paremmalle tasolle sote-menoja leikkaamalla. Toinen syy on kapea elinkeinorakenteemme, jota vihreällä siirtymällä saamme hieman levitettyä. Tki-panostuksilla avaamme mahdollisuuksia uusiin investointeihin ja innovaatioihin, mut-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ta sekin on hidas tie. Pitää kysyä, onko yritysosaaminen ja luonnollisen yrittäjäriskin ottaminen kadonnut. Näyttää siltä, että riskiä halutaan vain siirtää yhä enemmän työntekijöiden harteille. Se näkyy vaatimuksina heikentää työehtoja ja turvaa ja tavoitteina mennä työehtosopimusten alle.

Arvoisa rouva puhemies! Ratkaisuksi esitetään heikompaa työsuhte- ja työttömyysturvaa, kun pitäisi panostaa henkilöstön osaamiseen, heidän osallistamiseensa yrityksen päätöksentekoon, oman työn kehittämiseen, tarpeellisen tiedon jakamiseen ja niin edelleen. Ihmisiä sysätään yhä heikommalle turvalle ajatellen, että kyllä ne sieltä töihin tulevat. Mutta missä ovat ne hallituksen ilmoittamat kokoaikaiset työt, kun työttömyys kasvaa ja avoimet työpaikat vähenevät ja talouskasvu on nollassa? Hallitus esittelee leikkauksia käänteentekevinä juttuina laskennallisten työllisyysvaikutusten vuoksi. En olisi niistä niin ylpeä. Olisin enemmän ylpeä siitä, jos hallitus leikkausten sijaan saisi kasvua aikaan panostamalla nykyistä enemmän suotuisan investointiympäristön aikaansaamiseen, Suomi-kuvaan yritysten ja työntekijöiden lisäämiseksi, investointien vauhdittamiseen, yritysten lupaprosessien nopeuttamiseen, rakentamisen panostuksiin alan laman nujertamiseksi, työnvälityksen parempaan resursointiin, työn perässä liikkumisen ja asumisen helpottamiseen ja niin edelleen. Todellisiin työllistymisen esteisiin, osaamisen kohtaanto-ongelmaan ja työkykyyn pitäisi löytää ratkaisuja. Työllisyyttä yritetään kohentaa siis käytännössä sosiaaliturvan leikkauksilla. Hallituksen iso linja siirtää ansioturvalta ihmisiä peruspäivärahalle, työmarkkinatuelle ja toimeentulotuelle. Ne osuvat kipeästi valtavaan määrään ihmisiä. Esimerkiksi toimeentulotuelle ennustetaan siirtyvän 100 000 ihmistä.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt pitäisi rakentaa luottamusta, ei eriarvoisuutta. Kaikkia muutoksia otetaan helpommin vastaan, kun on kohtuullinen turva olemassa. Ja kumpikohan näistä tavoitteista toteutuu varmemmin: hallituksen työllistämisaikutukset vai siirtyminen toimeentulotuen piiriin? Niitä seuraamme reaaliaikaisesti tiiviisti, mutta tämä ei lämmitä niitä, jotka nyt putoavat köyhyysloukkuun — arvovalinta hallitukselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, poissa. — Edustaja Asell.

19.08 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! SDP:n voima oppositiossa ei ole valitettavasti riittänyt muuttamaan hallituksen suuntaa isoissa talouteen ja epäreiluihin säästötoimiin liittyvissä linjoissa, eikä mikään muukaan puolue oppositiossa ole pystynyt vaikuttamaan. Orpon hallitus ei kuuntele, ja välillä tuntuu, ettei oikein edes kunnioita oppositiota, ei järjestöjä, ei ammattiyhdistysliikettä työelämäasioissa, ei monien asiantuntijoiden neuvoja, jotka ovat menneet valtioneuvostossa ilmeisesti Ö-mappiin. Olemme koko syksyn tuoneet esille hallituksen ohjelman ongelmia ja sen epäreiluutta sekä nyt käsittelyssä olevan budjetin ongelmakohtia. Mutta näin se on, että maata johdetaan hallituksesta ja ohjataan hallituksesta, vaikka sitten päin seinää.

Hallituksen työelämäuudistuksista nähtiin jo ohjelman valmistuttua, että ne uudistukset noudattivat yksin EK:n ja työnantajapuolen nuotteja ja tavoitteita. Se tiesi myös sitä, ettei työnantajapuolen tarvitse asettua neuvottelupöytään enää lainkaan, koska Orpon hallitus istuu niillä tuoleilla ministeri Satosen ja erityisavustajien mukana. Työntekijäjärjestöt jäivät hallitukseen nähden vastakkaiselle puolelle pöytää, eikä heille jaettu kortteja lainkaan tässä pelissä. Nyt sitten näemme, minkä jo arvasimme aiemmin, että työtaistelut ovat väistämättömät. Huomenna useat alat ovat lakossa ja ilmaisevat näin protestinsa hallituksen työntekijäpuolen ja duunareiden asemaa heikentävistä suunnitelmista.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Kokoomus näki ainutlaatuisen tilaisuuden vaalien jälkeen tehdä pitkäaikaisen tavoitteensa mukaan täyden mullistuksen työmarkkinoille, kun myös merkittäväällä määrällä palkansaajien ääniä saanut perussuomalainen puolue oli valmis tekemään nämä historiallisen suuret heikennykset työntekijöiden oikeuksiin ja työehtoihin ja asemaan suomalaisilla työmarkkinoilla. [Mira Niemisen välihuuto]

Orpon hallitus on toimillaan ja talousarvioesityksellään estämässä aidon neuvotteluasetelman syntymisen työmarkkinoilla. Hallituksen ei pitäisi sotkeutua työmarkkinaneuvotteluihin, mutta nyt hallituspuolueet ovat valinneet tietoisesti ja ideologisesti työnantajapuolta myötäilevän poliittisen linjan. Tämä estää aidot neuvottelut ja kolmikantaisen päätöksenteon. Toimintamalli ajaa maan lakkokierteeseen, jolla on suuria heijastusvaikutuksia ensi vuoden ja koko julkisen talouden suunnitelmakauden talouteen ja sen kehitykseen. Nykyisessä poliittisessa tilanteessa olisi syytä pikemminkin vaalia Suomen pitkäaikaisia vahvuuksia yhteiskunnallisesta eheydestä ja yksituumaisuudesta sekä luottamusta ja aitoa neuvotteluilmapiiriä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ei ole aito pohjoismainen malli kuin osin. Pohjoismaissa on tasa-arvoinen ja autonominen neuvottelujärjestelmä. Pohjoismaisella perustelulla hallitus hämärtää tilannetta Suomessa, ja oikeistohallituksen selkeä tavoite on työntekijöiden edunvalvonnan eli ammattiyhdistysliikkeen heikentäminen. Lakko-oikeutta rajoitetaan, lakkosakkoja korotetaan, työmarkkinaosapuolten sopimisoikeutta rajoitetaan, irtisanomissuojaa sekä yhteistoimintalakia heikennetään. Palkansaajan asema heikkenee näillä toimilla, ja olen edelleen yllättynyt ja osin myös järkyttynyt siitä, että entinen duunari- ja palkansaajapuolue, tai ainakin palkansaajapuolueena esiintynyt perussuomalainen puolue, tätä kannattaa ja olikin susi duunarin vaatteissa. Tämän operaation talousvaikutukset tulevat olemaan negatiivisia. Kun katsoo tätä budjettia, tulee myöskin tunne siitä, että Orpon hallitus ei ole taloudesta tarpeeksi huolissaan. Ensi vuoden budjetti on 11,5 miljardia alijäämäinen, silti sillä on varaa hyvätuloisten veronalennuksille ja muun muassa oluen veronalennuksille. [Mira Niemisen välihuuto] Velkarallin piti loppua, mutta se vain kiihtyy. Orpon hallitus lyö velanotossa ilmeisesti kaikki aiemmat hallitukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

19.14 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Onko 60 miljoonaa euroa paljon vai vähän? Vastaus riippune siitä, mihinkä sitä verrataan. Varmasti valtion melkein 90 miljardin euron budjetissa se on mitätön summa, mutta tämän syksyn aikana se on noussut symbolisesti merkittävään asemaan, sillä tuo 60 miljoonaa euroa on nimittäin se summa, jonka valtio menettää verotuloja Orpon hallituksen nostaessa solidaarisuusveron alarajaa 85 500 eurosta 150 000 euroon. Se on 60 miljoonan euron kädenojennus suomalaiselta yhteiskunnalta meille kaikista hyvätuloisimmille. Minulle henkilökohtaisesti se merkitsee ensi vuonna 762:tä euroa enemmän. Se ei varmasti kuulosta solidaariselta siitä pääkaupunkiseudulla asuvasta yksinhuoltajasta, joka menettää yli 300 euroa kuukaudessa hallituksen leikkauksien seurauksena.

Hallituksella olisi nyt hieno tilaisuus osoittaa kaikkien suomalaisten olevan samassa veneessä talouden tasapainottamisessa, sillä alarajan pitäminen nykyisellään mahdollistaisi esimerkiksi seuraavien leikkauksien perumisen. Voisimme pitää lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nykyisellään 25 ikävuodessa ja mahdollistaa kaikkein heikoimmista lähtökohdista ponnistaville nuorille paremman tulevaisuuden. Kesäyliopistojen, kansanopistojen ja

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

vapaan sivistystyön leikkaukset voitaisiin perua ja tätä kautta vahvistaa kansalaisten omaehtoista opiskelua ja osaamisen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön leikkaukset olisi mahdollista perua sekä säilyttää työttömyysturvan omavastuupäivät nykyisellään sekä peruuttaa vielä heikennykset kuntien peruspalveluiden indeksiin. Kaikki edellä mainittu voitaisiin siis rahoittaa pitämällä solidaarisuusveron alaraja nykyisellään, ei siis korottamalla kenenkään verotusta vaan pitämällä kaikista hyvätuloisimpien verotus tässä suhteessa nykyisellään. Kelpaisiko tämä hallitukselle, ja olisiko tämä ratkaisu sitä aitoa solidaarisuutta?

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on varsinkin sieltä oikealta laidalta kauhisteltu velkaavuorta, joka edelliseltä vaalikaudelta jäi perinnöksi. Se on ihan ymmärrettävää: kymmeniä miljardeja euroja lisää velkaa suomalaisten hoidettavaksi. Kuitenkin tästä perinnöstä on yhtä lailla vastuussa edellisen kauden oppositio eli nykyiset hallituspuolueet, jotka hyväksyivät merkittävän osan edellisen kauden velanotosta kriiseistä selviytymiseksi. Että jos syyllisiä haluaa etsiä velkaantumiseen, niin suosittelen katsomaan peiliin. On älyllisesti laiskaa perustella politiikkaa sanomalla ”mutta kun se edellinen hallitus”. Mikään, mitä edellinen hallitus teki tai jätti tekemättä, ei anna oikeutusta nykyhallituksen politiikalle, vaan nykyhallitus tekee valintoja.

Hallitus on valinnut leikata kaikista heikompiensaisten sosiaaliturvasta, hallitus on valinnut toteuttaa suurituloisia suosivaa veropolitiikkaa, ja hallitus on valinnut pudottaa 17 000 uutta lasta köyhyyteen. Ja kaikki tämä hoidetaan lisäämällä yhteistä velkaa 11,5 miljardilla eurolla. Tämä siis hallitukselta, joka omien sanojensa mukaan on erittäin huolissaan valtion velkaantumisesta ja josta ainakin yksi puolue kampanjoi eduskuntavaaleissa sloganilla ”nyt on oikea aika lopettaa velaksi eläminen”. Koska tämä aika tulee? Onneksi politiikassa on vaihtoehtoja, ja kun katsoo opposition vaihtoehtobudjetteja, niin puolueesta riippuen velkaa otettaisiin satoja miljoonia euroja vähemmän. Velkaantuminen on siis mahdollista taittaa oikeudenmukaisesti ja turvata tulevaisuus, joka pohjautuu sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväälle kasvulle.

Arvoisa puhemies! Koska tässä on vielä aikaa, niin merkitään nyt edelleen pöytäkirjaan maakuntalentoihin liittyen, että itse en kannata ainakaan Jyväskylään suuntautuvien maakuntalentojen tukemista julkisella rahalla, ja minun puolestani ne kyllä voidaan budjetissa siirtää vaikka Joensuun lentoihin, tai mistä nyt edustaja Hoskonen olikaan kotoisin. [Naurua] Mutta ainakin tässä suhteessa voitaisiin tehdä koko valtakunnan näkökulmasta tasapainoista liikennepolitiikkaa ja laittaa nämä maakuntalentojen tukirahat sinne, missä niitä oikeasti tarvitaan. — Kiitokset. [Tytti Tuppurainen: Reilu tarjous!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen, poissa. Edustaja Mikkonen, poissa. Edustaja Kiuru, poissa. Edustaja Nurminen, poissa. Edustaja Werning, poissa. — Edustaja Nikkanen.

19.18 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen taloudellinen tila on todellakin heikko. Se lienee selvää ihan jokaiselle tässä salissa. Suomen talouden tulevaisuus näyttää kovin synkältä, mikäli korvaavia ja korjaavia liikkeitä ei tehdä. Valtio velkaantuu kovaa vauhtia, suomalaisia yrityksiä ajautuu konkurssiin, työttömyys kasvaa. Jo entuudestaan horjuva hyvinvointiyhteiskunta on ajautumassa tilaan, jossa hyvinvointi etuliitteenä kuvaamassa maataamme ja yhteiskuntaamme on syystäkin kyseenalaistettava. Tästä talouden tilannekuvasta voimme olla yhtä mieltä. Emme kuitenkaan ole yhtä mieltä siitä, miten tilannetta tulisi jatkossa hoitaa. Nyt käsittelyssä oleva Orpon hallituksen ensimmäinen ta-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

lousarvioesitys tulee entisestään heikentämään hyvinvointivaltioperiaatetta, hyvinvointivaltiota sellaisena kuin olemme sen oppineet tuntemaan, yhteiskuntaa ja periaatetta, jossa jokainen Suomeen syntyvä lapsi saa riittävät elämän eväät ja tasa-arvoiset menestymisen mahdollisuudet huolimatta siitä, millainen perheen toimeentulo ja sosiaalinen asema on, yhteiskuntaa, joka pitää huolta, kun tulee yllättäviä käänteitä, terveyden heikentymisiä, työttömyyden pitkittymisiä, yritysten konkurssseja tai muita yhteiskunnallisia muutoksia.

Nyt tämä hallituksen talousarvioesitys on ajamassa äsken kuvaamaani hyvinvointivaltioperiaatetta alas. Tilalle ollaan nostamassa kovan ja kylmän yhteiskunnan arvot, jossa heikommat voidaan jättää heitteille toimeentulotuen varaan. Työttömyys- ja muiden sosiaaliturvien leikkauksen tilalle hallitus tarjoaa neuvoa itsensä työllistämistä. Työllistymisen uskotaan ratkaisevan kaikki muutkin elämän ongelmat. Onkohan se ihan näin? Näitä leikkauksia tämä hallitus kutsuu kannustimiksi. Näitä leikkauksia tämä hallitus kutsuu uudistuksiksi. Minä kutsun niitä hyvinvointivaltion alasajoksi. Hallitusohjelman ”vahva ja välittävä Suomi” osoittaa nyt käytännössä sen olevan vain vahvoista välittävä Suomi.

Hallitus perustelee leikkauksia nimenomaan työllisyysvaikutuksilla. Valtiovarainministeriö on laskenut näiden kannustimien ja uudistusten vaikutuksiksi 60 000—65 000 uutta työpaikkaa. Nämä kannustimet ja uudistukset ovat suoria leikkauksia, ja olen tätä laskelmaa kyseenalaistanut aiemminkin tässä salissa ja kyseenalaistan sitä edelleen. Mitenköhän leikkaukset sosiaaliturvaan auttavat näitä ihmisiä työllistymään? SAK:n selvityksen mukaan työttömyyden suurimmat syyt Suomessa ovat terveydelliset syyt, ikäsyrrintä ja osaamisen vajeet. Terveydentila ei sosiaaliturvaa leikkaamalla parane, eikä osaaminen kartu työmarkkinoilla ansiosidonnaista lyhentämällä tai lapsikorotuksia vähentämällä. Tämän lisäksi vielä leikataan terveydenhuollosta ja koulutuksesta — terveydenhuollosta ja koulutuksesta, jotka ovat hyvinvointivaltion peruspilareita ja samalla yksilötasolla suurimpia työllistymisen tekijöitä. Työn vastaanottamisen tulee olla aina kannattavampaa kuin työttömyys, mutta toisin kuin hallitus, me haluamme tukea ihmistä työllistymisessä ja tarjota mahdollisuuden jokaiselle tehdä työtä kykyjensä ja terveydentilansa sallimissa rajoissa, kaikkea työtä arvostaen.

Nämä leikkaukset siis toteutetaan, jotta valtiontalous saataisiin tasapainoon. Mitä jää näiden leikkausten jälkeen valtiontalouden viivan alle? Entä kääntyykö velkalaiva? Ei käänny. Kaikkien näiden leikkausten jälkeen hallitus ottaa vielä yli miljardin vuodessa enemmän velkaa kuin edellinen, Marinin hallitus. Se hallitus, jota on parjattu koronatuhlariksi, vaikka on ollut tiedossa, että suurimman osan lainanotosta on nykyhallituskin siunannut. Opposition viime kauden esitysten perusteella voidaan todeta, että nykyinen hallitus olisi velkaantunut edellisellä kaudella aivan yhtä paljon kuin edellinenkin hallitus. Hyvin määrätietoisesti esiintynyt nykyinen valtiovarainministerimme Purra lupasi vaalien alla, etteivät kokoomuksen esittämät leikkaukset heille käy. No, nyt on nähty, että ne käyvät kuitenkin. Näitä hallituksen suunnittelemaa leikkauksia on erityisen vaikea hyväksyä erityisesti siitä syystä, että kaikkein rikkaimmille tehdään verohelpotuksia kaikkein heikoimassa asemassa olevien kustannuksella. Ihan viimeisimpänä vielä väläyttelette ruuan arvonlisäveron korotusta. Voikin hyvin kysyä: eikö teille tässä pienituloisten kurittamisessa mikään riitä?

Arvoisa herra puhemies! Tässä talousarviossa on myös tärkeitä ja hyviä panostuksia, kuten panostukset perusopetukseen, puolustushankintoihin ja sisäiseen turvallisuuteen, kuten poliisin määrärahojen lisäämiseen. Elämme muuttuneessa turvallisuustilanteessa, ja panostukset sekä ulkoiseen turvallisuuteen että sisäiseen turvallisuuteen ovat välttämättö-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

miä, mutta myös kalliita. On myös kiitettävä siitä, että viime kaudella parlamentaarisesti sovitusta tki-panostuksista pidetään nyt kiinni. Ymmärrämme myös oppositiossa velkojen koron nousun aiheuttaman haasteen, ja varmasti olisimme valmiit myös leikkauksia tekemään, aivan kuten vaihtoehtobudjeteissakin esitimme.

Meidän vaihtoehtomme tarjoaa paremman vaihtoehdon tälle esitykselle, joka kurittaa kaikkein vähäosaisimpia ja antaa eniten kaikkein hyväosaisimmille. Siksi tämä ei meille käy. Meidän mielestämme hyväosaisten ja -tuloisten tulisi osallistua enemmän tähän taakanjakoon, kuten hyvinvointivaltiossa kuuluu. [Puhemies koputtaa] Me haluamme edelleen noudattaa hyvinvointivaltion periaatetta, joka perustuu kohtuulliseen tulonjakoon. Emme vaihtoehdossamme esitä kohtuuttomia. Suomessa olisi meidän vaihtoehtomme puitteissa edelleen hyvät mahdollisuudet menestyä ja myös rikastua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen, poissa. — Edustaja Eskelinen.

19.25 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Talouden näkymä on haastava, siitä varmaan kaikki olemme tässä salissa samaa mieltä. Suomen kaltaiseen avoimeen talouteen vaikuttavat vahvasti kansainväliset suhdanteet ja kriisit. Hallitus on talouspolitiikan keskeisimmäksi tavoitteeksi asettanut kasvun luomisen sijasta julkisen talouden vahvistamisen leikkaamalla suhdanneriskeistä välittämättä. Hidastuva kasvu syö leikkausten vaikutukset, jos ei ole rohkeutta suhdanteista huolimatta huolehtia myös tulevaisuusinvestoinneista ja kasvuedellytyksistä. Olisiko hallituksen aika ja syy pikkusen talouspolitiikkaa reivata? Suhdanne painuu alaspäin, työttömyys kasvaa, samaan aikaan taisi olla toissa viikolla kaikkien aikojen ennätys pkt-yritysten konkurseissa, 81 kappaletta, ja hallitus on sitten ajamassa työmarkkinat kriisiin. Tällä ei talous oikene.

Julkisen talouden tasapuolinen tasapainottaminen edellyttää kasvua vahvistavien toimien ja uudistavan veropolitiikan lisäksi myös suoria säästöjä. Ne on mahdollista kohdistaa oikeudenmukaisemmin kuin nykyhallitus tekee. Hallituksen budjettiesitys kasvattaa tuloeroja, siirtää kymmeniätuhansia ihmisiä köyhyysrajan alapuolelle, ja tämä koskee tuhansia lapsiperheitä.

Lisäksi hallituksen kasvupanostukset painottuvat vahvasti edelleen vt 5:n länsipuolelle, jossa on energiateollisuuden miljardi-investointien myötä aivan toiset kasvun eväät ja näkymät tällä hetkellä kuin Itä-Suomessa. Lupauksista huolimatta toimenpiteitä ja ohjelmia tilanteen helpottamiseksi ja kasvun tukemiseksi Itä-Suomessa ei ole hallitukselta näköpiirissä. Tänään sentään sain ministeri Ranteelta vastauksen, kun muut ministerit eivät vastanneet, että Itä-Suomen visiotyö saa jatkoa. Paljon lämmittää meitä Itä- ja Pohjois-Suomen ihmisiä: jatkoa saa tämä visiotyö.

Aluekehityspanostuksilla ja tasapainoista aluepolitiikkaa tekemällä saamme luotua kasvua alueiden omat vahvuudet huomioiden, ja sillä takaamme kasvun ympäri Suomea. Sana "aluepolitiikka" ja "aluekehitys" ovat nykyhallitukselle aivan vieraita. Edellisellä hallituskaudella oppositio kauhisteli kriisien myötä velkaantumista ja lainanottoa, joskin oli lähes kaikissa rahoituspäätöksissä kumminkin hyväksymässä toimenpiteitä, joilla velkarakalla saatiin pelastettua suomalaiset yritykset ja työpaikat, ja kuntien talouskriisin aikana toimenpiteet nostivat työllisyysasteen jopa ennätyskorkealle.

Orpon hallituksen ensimmäinen budjetti ottaa tällä hallituskaudella vielä enemmän velkaa ja on ajamassa kunnat ja hyvinvointialueet talouden sopeuttamiskiarteeseen, joka vaa-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

rantaa suuren osan hyvinvointipalveluistamme ja pakottaa monet kunnat ja hyvinvointi-alueet käynnistämään yt-toimenpiteitä, niin kuin olemme ympäri Suomea kuulleet. Lisäksi tämä käynnistää todennäköisesti kuntareformin, jossa suomalaisessa kuntakentässä käynnistyy iso kuntarakenteen muutos joko kriisimenettelyjen tai vapaaehtoisten kuntaliitosten myötä.

Suurin huoli budjetissa on, että hallituksen talouden tasapainottamistoimenpiteet iskevät pieni- ja keskituloisten niskaan. Toimeentulotuen asumismenojen leikkaukset, etuuk-sien indeksijäädytykset, lapsikorotusten poistaminen, ansiosidonnaisen heikennykset ja sovitellun päivärahan työssäoloehdon heikennykset iskevät juuri heikommassa asemassa työmarkkinoilla oleviin. Tämäkö on nykypäivän Suomi? Erityisesti sopii ihmetellä, mistä ne työllisyysvaikutukset tulevat, kun samaan aikaan työttömyys koko ajan lisääntyy ja 100 000 ihmistä ajetaan toimeentulotuelle ja lapsiperheitä kohdellaan niin kuin aiemmin kerroin. Lisäksi erityisesti määräaikaisten ja osa-aikaisten lähes nollatuntisopimuksilla työskentelevien asema heikkenee ja toive vakituisesta kokoaikatyöstä siirtyy entistä kauemmaksi, toisin kuin ministeri Satonen väittää.

Arvoisa puhemies! SDP omassa vaihtoehtobudjetissaan osoitti, että taloutta ja kasvua ja aluekehitystä voi hoitaa huomattavasti oikeudenmukaisemmin kuin hallitus tekee, ja pys-tyimme myös talouden alijäämää pienentämään enemmän kuin hallitus budjetissaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, poissa. — Edustaja Tuppurai-nen.

19.30 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnassa oleva talousarvio-esitys ei ole ehtinyt tulla loppuun käsitellyksi, kun jo hallituksen piiristä annetaan ymmär-tää, että sen perusta ei ole kunnossa. Vaikuttaa siltä, että meillä ei ole käsitystä siitä, mihin hallitus pyrkii. Vaikuttaa siltä, että tavoitteena on paljon rajumpi yhteiskunnan muutos kuin mihin olemme osanneet varautua.

Suomalaisessa talouspolitiikassa on tavannut olla vaalikaudesta ja vuosikymmenestä toiseen jatkuvuutta. Suomi elää tuonnista, ja sen maksamiseksi meidän on ylläpidettävä ja parannettava viennin kilpailukykyä. Riippuvuus ulkomaankaupasta merkitsee, että talou-den kehityksessä on paljon sellaista, johon mikään hallitus tai minkäänlainen politiikka ei voi lyhyellä aikavälillä vaikuttaa. Meille tärkeiden kauppakumppaneiden, Saksan ja Ruot-sin, talouden vaikeudet merkitsevät sitä, ettei viennistä ole tuolloin vetoapua.

Näillä näkymin talouden myönteisetkin uutiset ovat tulossa maailmalta. Energian hin-taan ei ole odotettavissa nousupaineita. Tämä auttaa inflaation hidastumisessa, mistä seu-raa markkinakorkojen lasku ja mahdollisesti käänne EKP:n korkopolitiikassa. Palkan os-tovoiman lasku pysähtyy, mikä auttaa kulutuskysyntään. Olisikin houkuttelevaa ajatella, että kulloisenkin hallituksen politiikalla on loppujen lopuksi vähän vaikutusta ja että ide-ologisten valintojen sijaan kulloinkin vallassa oleva kokoonpano pyrkii vain tekemään par-haansa, jotta yhdessä pärjäämme. Tämä on kuitenkin virhearvio. Tämän hallituksen poli-tiikan taustalla on ideologinen päämäärä muuttaa rajusti suomalaista yhteiskuntaa. Tällä hetkellä ajankohtaisin muutos liittyy työmarkkinoiden sopimusjärjestelmään. Hallituksen päätösten tarkoituksena on muuttaa sopijaosapuolten neuvotteluasemaa. Mikäli ne toteutu-vat, järjestelmämme ei ole entisensä. Se ei ole myöskään millään tavoin muiden Pohjois-maiden kaltainen, vaan järjestelmä, jossa jokainen palkansaaja vastaa itse omista työeh-doistaan.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Hallituksen linjaan julkisen talouden hoidossa liittyy niin ikään vahva ideologinen valinta. Julkisen talouden tasapainottamisessa keinoksi on valittu jatkuvat leikkauslistat, jotka kohdistetaan jo entuudestaan heikommin pärjäävien ihmisten tukiin ja palveluihin. Verotusta ei tarkastella silloinkaan, kun lisätuloja voitaisiin kerätä palkansaajien ja yrittäjien suurta enemmistöä köyhdyttämättä.

Verotuksesta keskusteltaessa on aiheellista oikaista muutama väärinkäsitys. Suomen verotus ei ole muihin hyvinvointivaltioihin verrattuna erityisen kireää. Veroastetta nostaa se, että sosiaalieläkkeet maksetaan meillä tulonsiirtoina, ei verovähennyksinä. Tällä ei ole ratkaisevaa merkitystä sen enempää ostovoimalle kuin työn kannusteillekaan. Lisäksi veroaste on ollut jo pari vuotta hienoisessa laskussa. Aleneminen jatkuu ja jyrkkenee esimerkiksi liikenteen veropohjan kaventuessa.

Sosiaalidemokraattinen vaihtoehto ei merkitse himoverottamista. On oikein hyvä, että palkkatyöstä tai yrittämisestä jää reilu osa myös työntekijän käteen. Kuitenkin hallituksen yksipuolinen linja merkitsee sitä, että nyt nähdyt leikkaukset ovat vasta alkua. Muutaman vuoden kuluttua elämme yhteiskunnassa, jota emme enää tunne, jossa yhteisvastuu on kaventunut ja jossa empatialle ei ole enää sijaa. Olemme matkalla kovaan ja kylmään yhteiskuntaan, jossa jakolinjat ovat jyrkkiä, ihmiset jaetaan työmarkkina-asemansa perusteella, ihmiset jaetaan toimeentuleviin ja köyhiin, täällä syntyneisiin ja maahanmuuttajiin. Tällainen yhteiskunta on turvaton jäsenilleen, ja sen kestävyys ulkoisia vaaroja kohtaan on kyseenalainen.

Rouva puhemies! SDP on esittänyt vaihtoehdon, johon sisältyy suunnanmuutos. Esitämme toimia, jotka vaikuttavat lyhyellä tähtäyksellä. Perumme sosiaaliturvan leikkaukset siksikin, että niiden mahdollinen kannustinvaikutus ei tuota toivottuja tuloksia työllisyyden heikentyessä suhdannesyistä. Haluamme torjua taantumaa erityisesti rakennusallalla, luopua ARAn tyhjentämisestä ja tukea asunto- ja korjausrakentamista. Haluamme edistää maltillista ostovoiman turvaavaa työmarkkinakierrosta, jotta uudet sopimukset saadaan valmiiksi ajoissa ensi syksynä. Esitämme toimia, jotka vaikuttavat pitkän aikavälin kestävyteen ja kasvuun, ja me haluamme turvata työvoiman saantia myös ja erityisesti työperäisen maahanmuuton sallimisella. Haluamme tukea sekä yritysten että erityisesti yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimus- ja kehitys- eli tki-toimintaa. Me haluamme panostaa koulutukseen, perusopetuksen laadun parantamisesta korkeakoulupaikkojen lisäämiseen.

Rouva puhemies! Me haluamme sitoutua puhtaan energian tulevaisuuteen ja saada sillä tavoin harkinnassa olevat energiatalouden suurinvestoinnit toteutumaan ja työllisyyttä edistämään.

Ja lopuksi: me haluamme erityisesti tukea Itä- ja Pohjois-Suomen kehitystä, jotta näiden alueiden voimavarat saadaan aidosti käyttöön ja voimme samalla vakauttaa kansallista turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen, poissa. Edustaja Pitko, poissa. — Edustaja Bergbom.

19.35 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talous on jo vuosia jatkuneen velkarallin seurauksena aivan järkyttävässä tilassa. Tilanne on täysin katastrofaalinen, ja nyt on aivan viimeinen tilaisuus tehdä käännös tälle kestäättömälle talouspolitiikalle, jota viime kaudella Marinin—Saarikon hallitus ajoi kerrassaan karmaisevin seurauksin. Siis oikeasti karmaisevin seurauksin tälle maalle. Valtion korkomenot ovat teidän toi-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

mienne johdosta moninkertaistuneet aiemmasta, ettekä te siitä huolimatta tunnu vieläkään ymmärtävän sitä, kuinka vakavassa tilanteessa Suomen talous todellisuudessa on. Tarjoatte omissa vaihtoehtobudjeteissanne ratkaisuksi tähän tilanteeseen veronkorotuksia, vaikka Suomessa on jo valmiiksi selkeästi maailman korkeimpia veroasteita.

Tämä hallitus sen sijaan alentaa tuloverotusta — te nostaisitte, me laskemme. Evan verolaskurin mukaan tavallinen palkansaaja maksaa ensi vuonna noin 560 euroa vähemmän veroja. Tämä on loistava uutinen suomalaiselle veronmaksajalle, ja tämäkös oppositiota harmittaa. Yhdessä veronalennukset niin polttoaineisiin kuin työn verotukseen tarjoavat suomalaiselle työssäkäyvälle mahdollisuuden nauttia tienaamistaan rahoistaan enemmän kuin mitä himoverottajaoppositio haluaisi.

Te väitätte nimellisesti omissa vaihtoehtoisissanne, että otatte vähemmän velkaa kuin tämä hallitus, vaan eipä synny teidän poliittisilla toimillanne lisää työpaikkoja Suomeen. SDP:n tapauksessa he jopa salasivat omat työllisyysvaikutuksensa. Siis salasitte oman vaihtoehtonne työllisyysvaikutukset, vaikka teillä on ne tiedossa. Siis teillä on ne tiedossa, tämä on aivan käsittämätöntä. Ei taida SDP:n toimilla tulla tähän maahan sataatuhatta uutta työpaikkaa, sataatuhatta uutta työllistä, jotka pääsevät kiinni omiin tuloihin ja sitä kautta saavat uskoa omaan tulevaisuuteensa. Teidän uskonne tulevaan löytyy sosiaaliturvasta ja veronkorotuksista. Ihmisten työllistyminen on ainoa keino saada julkinen talous vakautettua, ja myös kipeät leikkaukset ovat tässä katastrofaalisessa tilanteessa välttämättömiä. Mutta yksinään eivät leikkaukset tätä maata enää pelasta. Ihmisiä on saatava entistä enemmän töihin, ja siihen teidän vaihtoehtonne eivät tarjoa ratkaisua.

Vasemmisto-oppositio on ilmaissut huolensa hallituksen työllisyyslinjasta, jota on kutsuttu työntekijöitä kyykyttäväksi politiikaksi. Saanen muistuttaa, että samat vasemmistopuolueet olivat viime hallituskaudella tekemässä sellaista politiikkaa, joka ei kannustanut työttömiä työllistymään, ei kannustanut yrityksiä kasvuun eikä myöskään työpaikkojen luomiseen, ei kannustanut investointien tekemiseen. Olisiko aika katsoa peiliin? [Sebastian Tynkkynen: Olisi!] Tuo, jos mikä on työntekijöitä ja koko Suomen kansantaloutta kyykyttävää politiikkaa, se vaihtoehto, mitä te tarjoatte tälle maalle. On päivän selvää, että Suomen suunta on käännettävä, ja tämä hallitus kantaa vastuuta Suomesta ja suomalaisten tulevaisuudesta — tähän ei teistä ollut. Teistä ei ollut kantamaan vastuuta, sillä se olisi kottanut teidän äänestäjänne.

On kuitenkin myönnettävä, että julkisen talouden tilanne on vielä surkeampi kuin tämäkään hallitus aluksi luuli. Tämä vaatii määrätietoista otetta eduskunnalta sekä maan hallitukselta. Siksi yhdyin valtiovarainministeri Riikka Purran huoleen ja kehotan hallitusta löytämään uusia säästöjä. Niitä on kyllä saatavilla, jos vain tahtoa ja halua siihen löytyy. Kiitos valtiovarainministerille määrätietoisesta työstä Suomen ja suomalaisten eteen. Huuto on ymmärrettävästi kovaa niiltä, jotka eivät ole valmiina kantamaan vastuuta, mutta tiedän, että, valtiovarainministeri Purra ja tämä hallitus, te kestätte sen ja te kykenette kantamaan vastuuta.

Lisäksi tämä hallitus kantaa vastuuta myös Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Välttämättömät uudistukset maahanmuuttopolitiikkaan viedään läpi, poliisin resursseja kasvatetaan määrätietoisesti ja merkittävästi. Maahanmuuttopolitiikan uusi suunta ei rakennu enää vain monikulttuurisuuskoordinaattoreille ja rasististen lautapeliens metsästyksen, vaan yksilön vastuun korostamiseen. Kielitaito kuntoon, sitoutuminen maan arvoihin ja kulttuuriin ja siitä kotoutumaan kohti työmarkkinoita eli töihin — siinä on kestävä maahanmuuton perusta. Tämä ei ole oleskeluyhteiskunta koko maailman hädänalaisille,

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

vaan yhteiskunta, johon tullaan töihin ja jossa kunnioitetaan Suomen lakia ja maamme arvoja. Tähän periaatteeseen on Suomen maahanmuuttopolitiikan jatkossa perustuttava, Suomen ja suomalaisten turvallisuus edellä.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikeat ajat ovat edessä, mutta niistä on mahdollista selvitä. Niistä ei kuitenkaan selvitä himoverottamalla työntekijöitä ja yrittäjiä, vaan määrätietoisenla otteella, jolla uudistetaan ja korjataan ne asiat isänmaan tilassa, jotka ovat välttämättömiä tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula, poissa. Edustaja Eerola, poissa. — Edustaja Mehtälä.

19.40 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi nuorelle perussuomalaisedustajalle tiedoksi, että kannattaa katsoa valtionvelkaa vähän pitemmältä ajalta, elikkä vuodesta 2008 eteenpäin se on noussut tasaisesti koko ajan. [Miko Bergbom: Hekin ovat syyllisiä!] Että ei kannata ihan pitäytyä vain viime hallituskaudessa.

Tiedämme, että valtiontalous on vaikeassa tilanteessa. Siitä on käytetty täällä varmaan satoja puheenvuoroja tämän syksyn aikana, ja erityisesti kokoomus on nostanut velkaantumisen suureksi haasteeksi. Mutta mennäänpä historiaan: Kokoomus oli hallituksessa joko pääministeri- tai valtiovarainministeripuolueena yhtäjaksoisesti 12 vuoden ajan, vuosina 2007—2019. Sinä aikana valtionvelka reilusti tuplaantui. Yrittäjänä en voi tätä puheiden ja tekojen välistä ristiriitaa ymmärtää. Pitää olla sanojen mittainen.

Tiedämme myös, että perusmaatalous on vaikeassa tilanteessa. Siitä ei ole käytetty ainoatakaan puheenvuoroa tässä keskustelussa. Kysyn vilpittömästi: Mistä tämä kertoo? Onko meidän suhteemme siihen ruokaan, jota me syömme tuossa viereisessä ravintolassa, näin ohut? Lisäksi valtiovarainministeri kehtasi heittää ajatuksen, että ruuan arvonlisävero nostettaisiin. Sehän on kaikin puolin järjetöntä. Ruoka ei ole kulutushyödyke vaan välttämätöntä jokapäiväisessä elämässä.

Arvoisa puhemies! Hallitus kohdistaa jo nyt erittäin voimakkaat leikkaukset sosiaalituikiin. Tästä suurimpina kärsijöinä ovat lapsiperheet. Tämä ei ole viisasta, koska ilman lapsia tulevaisuutta on turha rakentaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo kannustavansa työhön ja yrittämiseen, ja tähän on erittäin kannatettava ajatus. Nähdäkseni tämä ei kuitenkaan toteudu ainakaan maaseudulla. Ensimmäiseksi kriisitukirahat, 55 miljoonaa, hallitus leikkaisi pois. Sitten hallitus on esittänyt CAP-tukileikkausta, vajaa 140 miljoonaa, joka tarkoittaa käytännössä, että Suomi on neuvotellut EU:n komission kanssa nämä tuet edellisellä ohjelmakaudella ja nyt sitten näitä oma-aloitteisesti leikataan, mikä tarkoittaa sitä, että EU:n vastinrahat leikkautuvat myös pois, ja se tarkoittaa käytännössä, että me maksamme suurempaa EU:n nettomaksuusuutta ja samalla köyhdytetään maaseutua. Tähän kuuluu myös yritysten kehittämispalveluitten leikkaaminen.

4H-leikkaukset ovat täysin käsittämätön asia. Tämä, joka tekee lasten ja nuorten parissa erittäin arvokasta työtä. Olen itse ollut myös 4H-neuvojana, enkä voi millään ymmärtää, että nämä rahat olisivat niin tärkeätä leikata, kun peilataan muihin asioihin. Tämäkö on todella hallituksen näkemys maaseudun elinvoimaan ja kehitykseen tähtäävässä politiikassa?

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana energiasta, jota olemme käsitelleet tänä syksynä talousvaliokunnassa:

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ensinnäkin tämä polttoaineen jakeluvelvoite: Hallitus nyt on päättänyt pitää sen siinä 13,5 prosentissa. Sieltä biopolttoaineitten osuus puolitettiin, ja samalla autoilijan omavastuuta nostettiin 900 euroon 750 eurosta, ja verotuksessa vähennettävää summaa laskettiin 8 400:sta 7 000:een. Elikkä lopputulos, kun laskinta käyttää, on lähes plus miinus nolla autoilijan kannalta, joka ajaa pitkää työmatkaa.

No, sitten nämä pienet lämpölaitokset: Hallituksen esitys lopettaa turpeen käytön, koska pienessä lämpölaitoksessa tehon mittausta lasketaan nyt sitten eri tavalla. Sitä kautta nämä lämpölaitokset tulevat päästökaupan piiriin, ja kun ne ovat päästökaupan piirissä, niin silloin ne ovat myös turpeen käytön ulkopuolella.

Sitten viimeisenä vielä maatilojen biokaasulaitokset, joidenka todentaminen on aivan turha hallinnollinen kulu.

Loppuun on pakko todeta, että hallituksen tähänastiset toimet eivät millään tavalla ole vastanneet vaalipuheita eivätkä edes hallitusohjelman kirjauksia — jotka ovat todella hyviä moneltakin osin, mutta jotenkin nämä toimet eivät vastaa sitä, mitä kirjaukset ovat. Voisi sanoa loppuun, että hallitusohjelman kauniit kirjaukset kumisevat kuin meidän navetan takapihalla olevat tyhjät tynnyrit. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

19.46 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun viime keväänä kävimme hallitusneuvotteluja, tiesimme, että Suomen taloudellinen tilanne on haastava edellisten hallitusten toimenpiteiden seurauksena. Tilanteen vaikeus yllätti osittain, ja joudummekin ottamaan lainaa lähes 11 miljardia euroa. Mikäli emme olisi ryhtyneet säästötoimiin, velkamme olisi vieläkin suurempi. Tammikuussa tiedämme tarkemmin tämän vuoden alijäämän ja tarvittavat toimenpiteet. Pelkästään ensi vuonna maksamme noin 3 000 miljoonaa euroa pelkkiä korkoja, siis yli 3 000 miljoonaa — valtava summa, jolle löytyisi paljon parempaakin käyttöä. Tämä korostaa tarvetta välttämättömiin toimiin, kuten nykyinen hallitus on tehnyt.

Menojen leikkausten lisäksi tarvitsemme talouskasvua. Talouskasvun avaimia ovat vahvistaminen sekä yritysten tuki uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Lisäksi kannustavat verotus- ja talouspoliittiset toimenpiteet houkuttelevat ulkomaalaisia sijoituksia ja yrityksiä edistäen näin Suomen työllisyyttä ja talouskasvua.

Turvallisuus ei ole enää itsestäänselvyys, ja siksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa yli kolmen miljoonan euron lisärahoitusta turvallisuutta vahvistaviin kohteisiin. Myös Ukrainan tukeminen on tärkeää sen joutuessa Venäjän hyökkäyksen kohteeksi. Nykyisessä turvallisuusympäristössä on tärkeää huolehtia maanpuolustusjärjestöjemme rahoituksesta sekä ampumaratojen kunnosta. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa lisärahoitusta useille maanpuolustusjärjestöille sekä investointeihin, kuten ampumaratoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Kouluista ja maa- ja metsätaloudesta haluan todeta, että on hienoa nähdä hallituksen lisäävän peruskoulun rahoitusta 200 miljoonalla eurolla vahvistaakseen lukutaitoa, matematiikkaa ja kirjoitustaitoja, peruskoulun hyvin keskeisiä tehtäviä — myös liikunta saa lisää panostusta kouluihin ja arkeen — ja maatalouden ja metsätalouden osalta valiokunta ehdottaa lisärahoitusta useisiin kohteisiin, kuten neuvontapalveluihin, vieraslajien torjuntaan ja kalastuselinkeinojen tukemiseen.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Suomi on monimuotoinen maa, ja paikallisyhteisöt ovat vahvuutemme. Valiokunta esittääkin lisärahoitusta kyläkaupoille, 4H-toiminnalle ja paikallisyhteisöille tunnustaen niiden tärkeän roolin alueidemme elinvoimaisuudessa — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

19.50 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on kuultu monta viisasta puheenvuoroa siitä, mitä pitäisi tehdä ensi vuonna valtion rahojen suhteen. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi ensi vuodelle on kirvoittanut monenlaisia ajatuksia. Talouden näkymät ovat synkät, ja monessa puheessa poliittinen ideologia maallaa tulevaisuuskuvan sysimustaksi. Viime päivinä olemme salissa kuulleet vasemmiston kertomia kansalaispalautteita, joissa on toistunut pelko tulevaisuudesta. Pelon ja vastakainasettelun lietsominen kannatuksen nostamiseksi on vastuutonta politikointia. Koska tunnetun poliitikon sanomisia saatetaan tietyissä kansanosissa pitää totuutena, peräänkuulutankin opposition kellokkailta jonkinlaista vastuunkantoa ulostuloissaan eri somealustoilla. Meidän hyvinvointivaltiomme on jatkossakin huolehtimassa niistä haavoittuvaisimmassa asemassa olevista suomalaisista.

Oppositio on antanut valtavat määrät kritiikkiä siitä, että hallitus ottaa edelleen uutta lainaa, vaikka vaaleissa luvattiin lopettaa velkaantuminen. Kaikille taloudesta jotakin ymmärtäville pitäisi olla selvää, ettei valtiontalouden suunta muutu käden käänteessä. Velkaantumiskehityksen taittaminen ei välttämättä tapahdu edes neljässä vuodessa, vaan kyseessä on oikeasti pitkäjänteinen, määrätietoinen ja toivottavasti ylivaalikautinen työ. Mitä sekin kertoo valtiontalouden tilasta, että ennätysellisistä leikkauksista huolimatta velanotto ei hidastu välittömästi? Se kertoo siitä, että meillä on edelleen kasvavia kuluja, joihin on vain yksinkertaisesti pakko panostaa. Mainitaan nyt suurina esimerkkeinä valtionlainan korkomenot sekä hyvinvointialueiden kustannukset, jotka ovat molemmat osaltaan viime hallituksen perintöä. Lisäksi meidän tulee priorisoida maamme puolustukseen ja sisäiseen turvallisuuteen, joiden menoja tuskin kukaan tässä salissa on vastaan.

Tässä taantuvassa taloustilanteessa hallituksen on tehtävä kipeitäkin ratkaisuja. Jos helppoja ratkaisuja olisi, ne kyllä varmasti käytettäisiin. Oppositio on puhunut arvovalinnoista ja sanonut, etteivät leikkaukset ole pakollisia. On nostettu esiin olutvero ja väitetty senkin kohdistuvan vain hyvätulolisille, mikä on aika järjetön väite. Baarinpitäjänä voin kertoa, että olut on pieni- ja keskituloisten suosikkijuoma.

Verraten talouttamme muihin Pohjoismaihin voidaan todeta muiden kiitävän taloutensa kanssa kaukana edellä, hätinä enää perävalot näkyvät. Muissa Pohjoismaissa onkin tehty ratkaisuja, joista meidän olisi syytä ottaa mallia välittömästi. Esimerkiksi yhteiskuntaa rapauttavat poliittiset lakot ovat Ruotsissa hyvin harvinaisia. Kannatan ehdottomasti niin sanottua Ruotsin mallia, jossa vahingonkorvausvelvollisuus on pitänyt naapurissa lakot lyhyinä ja jolla olisi ennalta estävä vaikutus, ettei poliittisen agendan ajamana laitettaisi Suomeakaan seisomaan.

Arvoisa rouva puhemies! Vihervasemmistolla ei ole mitään halua säästää mistään, vaan tahtona on torpata hallituksen sopeuttamistoimet, ja kuten vaihtoehtobudjeteista kävi ilmi, verottaminen oli keinovalikoimassa se ykkösvaihtoehto. On täysin epäoikeudenmukaista huutaa verotuksen kiristämistä avuksi heti, kun on ensin hussattu kassa tyhjäksi. On ristiiriitaista valittaa suurelta osin itse aiheutetusta velkaantumisesta ja samaan aikaan valittaa joka ikisestä säästötoimesta. Ettekö todellakaan näe tässä mitään ongelmaa? Missä ovat

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

teidän ratkaisunne? Mistä te säästäisitte? Missä ovat teidän työllisyystoimenne, ja millä kääntäisitte velkaantumiskehityksen, vai kääntäisittekö ollenkaan? Viime hallituksen ”rahaa on” -menteliteetillä ajaisitte maan konkurssiin ennen pitkää.

Tässä salissa oppositio on monessa puheenvuorossa vaatinut hallituspuolueita kantamaan vastuuta siitä, että voittavat vaalit. Puheenvuoroissa toistuu ”hävetkää”. Mitä tarkalleen tässä pitäisi hävetä? Sitäkö, että teemme työtä hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseksi? Entä minkälaisessa kuplassa elävät henkilöt, joiden mielestä yhteiskunnan on oltava tasa-arvoinen ja yhdenvertainen? Tässä tulee teille uutinen: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät koskaan toteudu maailmassa. Niin on aina ollut, ja näin tulee aina olemaan.

Tosiasia on, että leikkauksia ei tehdä huvikseen tai ilkeyttään. Ne tehdään, koska vaihtoehdot ovat vähissä. Entisestään heikkenevä tilanne monella sektorilla aiheuttaa takuuvaramasti myös jatkossa lisäsäästöjä, joihin kannattaa varautua henkisesti jo nyt. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfström, poissa. — Edustaja Marttila.

19.56 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Opiskeluaikana valtiotieteellisessä luin sosiaalipolitiikan tenttikirjaa, jossa maalailtiin erilaisia skenaarioita hyvinvointivaltion tulevaisuudesta. Eräässä tulevaisuudenkuvassa keskiluokkaiset olivat siirtyneet enenevässä määrin hankkimaan vakuutuksia ja käyttämään yksityisiä palveluja. Sen seurauksena he menettivät motivaationsa rahoittaa niiden toisten julkisia palveluja. Tuo kirja ja ennustus on käynyt useaan kertaan mielessäni tämän syksyn aikana. Poliitiikan yksi suurimpia huijauksia on, että kaikilla puolueilla olisi sama tavoite. Ei ole. Hallitus ei aja vahvaa hyvinvointivaltiota vaan yhteiskuntaa, jossa köyhäinapu perustuu entistä vahvemmin hyväosaisten sattumanvaraiselle armeliaisuudelle ja julkiset palvelut supistuvat vain lakisääteisiin viimesijaisiin palveluihin, jotka nekin voi ajan myötä ajaa alas. Mielestäni olisi rehellistä sanoa ääneen, että oikeistohallitus ei ole rakentamassa vaan murentamassa hyvinvointivaltiota. Hallitus tavoittelee oikeistolaista yhteiskuntaa, jossa eriarvoisuus ei ole pahe, vaan päinvastoin hyvinvointi ja vauraus saavat kasautua harvoille ja jo valmiiksi hyväosaisille. Maailma on pullollaan tällaisia maita, joissa jokainen olkoon oman onnensa seppä. Tämä budjetti on rakennettu trickle-down-teorian ja Lafferin käyrän uskomusten varaan välittämättä siitä, että kumpikin on kumottu moneen kertaan ja varallisuuden kasautumisesta on maailmalta vain kurjia esimerkkejä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen toimilla kasvavat velka ja köyhyys. Budjetti tekee räikeällä tavalla näkyväksi oikeistolaisen ideologian, jossa talouden tasapainottaminen ei ole aito tavoite vaan veroja alennetaan vaikka velaksi. Tämä budjetti on niin oikeistolainen, ettei sitä olla edes yritetty naamioida yhteisiksi talkoiksi. Hallituksen valintoja on muun muassa alentaa oluen verotusta ja ministerien itsensä verotusta, ja vastineeksi leikataan nuorisotyöstä ja lastensuojelun jälkihuollosta. Hallitus on valinnut säästökohteeksi erityisesti vähävaraiset perheet — hallitus on valinnut säästökohteeksi erityisesti vähävaraiset perheet. Hallituksen toimilla peräti 17 000 lasta ajetaan köyhyyteen, millä on pitkäaikaisia vaikutuksia pitkälle aikuisuuteen. Ja ennen kuin hallituksen edustaja tulee kehumaan, että lapsilisiä korotetaan, niin totean, että toimeentulotuella eläville korotus leikkautuu samassa suhteessa tuesta.

Oikeiston suuri lupaus kansalle on veroale ja varallisuuden kasvu. Tuo verolupaus tuo keskituloiselle noin 20 euroa lisää tilille kuussa, meille varakkaammille tässä salissa jopa satoja euroja kuukaudessa, siis kymmenkertaisesti joka kuukausi. Minä en halua tai tarvit-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

se veroalea heikompiosaisten kustannuksella, en halua veroalea vähävaraisten lasten kustannuksella. Minä en halua Suomea, jossa yhä useampi joutuu säästämään lääkkeistä tai ruuasta hyväosaisuuden kasautuessa minulle ja yhä harvemmille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka ja tämä talousarvio on kuin housuun pissimistä pakkasella: lyhytnäköistä, ideologista politiikkaa, joka aiheuttaa vain suurempaa vahinkoa tulevaisuudessa. Pelkästään jakeluvetoisuuden alentaminen saattaa maksaa veronmaksajille jopa puoli miljardia, jos ja kun joudumme ostamaan päästöyksiköitä. Lapsiperheköyhyys puolestaan korreloi tutkitusti lastensuojelun kulujen kanssa. Huolellinen taloudenpitäjä ottaisi päätösten rinnakkais- ja kokonaisvaikutukset huomioon, ja voi vain ihmetellä oikeiston mainetta muka talousviisaana.

Olen asunut Keniassa ja USA:ssa ja tehnyt sosiaalityötä maailman pimeällä puolella. Kahta hyvin erilaista maata yhdistää kaksi asiaa: suuret varallisuuserot ja muurit, luokkayhteiskunnan tunnusmerkit. Nämä muurit ovat myös näkymättömiä: tunne siitä, että ei kuulu hienoimmille asuinalueille, museoihin eikä ainakaan yliopistoon, tunne siitä, että on niitä toisia, jotka eivät ole toivottuja yhteiskunnassa. Sellainen ei ole minun yhteiskuntani, enkä voi hyväksyä tällaista luokkapoliittikkaa, jolla tämä budjetti on kuorrutettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, poissa. Edustaja Kinnari, paikalla. [Ville Väyrynen kävelee korokkeen suuntaan] — Ajattelin, että sieltä tulee Kinnari, mutta ei tullutkaan. — Edustaja Kinnari siis poissa. Edustaja Guzenina, poissa. Edustaja Kalmari, poissa. [Aki Lindén: Eikä Väyrynen ollut myöskään Guzenina!] — Ei ollut. — Edustaja Vikman, poissa. — Mutta sitten edustaja Väyrynen, tervetuloa!

20.01 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen talousarvio vuodelle 2024 noudattaa samaa linjaa kuin hallitusohjelmakin. Työllistävät toimet, menoleikkaukset ja vaikkapa erittäin suuret, yksityisen sektorin kanssa tehtävät tki-panostukset tähtäävät työllisyyden, työn tuottavuuden ja sitä kautta edelleen kilpailukyvyn nousuun.

Tässäkin keskustelussa on tuotu useaan otteeseen esille taloustilanteemme. Velkasuhde kasvaa pohjoismaisessa vertailussa omilla luvuillaan, ja lisäksi käyrän suunta on väärä. Eli alijäämävuosia on vielä edessä pelkästään vuotuisten valtion korkomenojen ollessa kolmen miljardin euron luokkaa. Lienee siis päivänselvää, että reagoida täytyy muutenkin kuin veroteknisesti.

Vaikutusarvioista on puhuttu ymmärrettävästi koko syksyn. Osa hallituksen esityksistä on menoleikkauksia, osa taas työllisyystoimia. Vaikutukset ovat siis monisyisiä, ja minäkäänlaista lopullista kuvaa ei ilman yhteisvaikutusarvioita voi saada. Hallitusta on toistuvasti moitittu siitä, että yhteisvaikutusarvioita ei ole tehty. STM on kuitenkin julkaissut lokakuussa raportin otsikolla ”Vuoden 2024 sosiaaliturvan muutosten yhteisvaikutusten arviointi”. Se on siis tehty. Ainoastaan laajuudesta ja laadusta on erimielisyyttä.

On selvää, että täysin kattavaa ja etenkin varmaa yhteisvaikutusarviota on mahdotonta laatia. Myös yllä mainitussa raportissa on omat puutteensa, kuten perustuslakivaliokuntaakin on huomauttanut. Arvio on kuitenkin tehty. Kaikkiin ennusteisiin liittyy epävarmuutta, ja lopullinen vastaus toimenpiteiden oikeellisuudesta saadaan vasta seurannan myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa hallituksen esityksiä on käsitelty aina kulloisenkin puhujan tulokulman optimoimiseksi. Puhuttaessa 60 000—70 000 uudesta toimeentulotuen saajasta on keskitytty staattisiin vaikutuksiin eli jätetty kokonaan pois tavoit-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tellut työllisyysvaikutukset, nämä kun luonnollisesti vaikuttavat toimeentuloa saavien ryhmään ja etenkin sen kokoon. Jos taas puhutaan hallituksen tavoittelemasta työllisyydestä, nuo laskelmat kyseenalaistetaan ykskantaan. Tämä lienee ymmärrettävää poliittista mielikuvamarkkinointia, kuten myös edustaja Jäntin ansiokkaasti esille tuoma esimerkki valikoivasta veronalennuskeskustelusta.

Mikään ideologinen silmänkääntötempu ei kuitenkaan muuta tosiasiaa, että julkisessa taloudessa on valtaisa sopeutustarve. Hallitus on sitoutunut sopeuttamaan kuusi miljardia euroa kauden aikana. Tämän tarpeen tunnistaa myös valtiovarainministeriö. Hallitusohjelma ja talousarvio tukevat tätä tavoitetta, etenkin jos kokonaisuutta tarkastellaan tavoitteiden osalta juuri kokonaisuutena eikä ainoastaan yksittäisten negatiivisten vaikutusten summana.

Etenkin SDP on tehnyt syksyn aikana hyvin äänekkäästi tiettäväksi sen, mitä yhteisvaikutusarviot heille merkitsevät budjettia kriittisesti arvioitaessa. Tämän keskustelun taustaa vasten pidin itsestään selvänä, että omaa vaihtoehtoaan kätilöidessään he pitävät huolen nimemenomaan siitä, että ensimmäisenä tehdään yhteisvaikutusarviot. Ilmeisimmin ne on eduskunnan tietopalvelusta saatukin, mutta niitä ei haluta julkaista. Mikä hämmästyttävintä, puolue totesi puheenjohtajansa suulla, että meille kyllä aikanaan toimitetaan oikeat vastaukset. Ilmeisesti eduskunnan tietopalvelusta ei sosiaalidemokraateille löytynyt oikeita vastauksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsenenä olen koko syksyn kuullut yhteisvaikutusarvioiden merkityksestä ja siitä, kuinka puutteelliset arviot estävät lakiesitysten tai budjetin uskottavan arvioinnin. Pidän hämmästyttävänä, että tätä taustaa ja esittämäänsä kritiikkiä vasten juuri sosiaalidemokraatit itse päättävät jättää pyytämänsä arviot julkaisematta — ilmeisesti siksi, että tulokset eivät palvele heidän tarpeitaan. Suboptimaalisista tuloksista huolimatta vetoan, että puolue julkistaisi nuo tilaamansa vaikutusarviot, jotta budjettia päästäisiin todella vertailemaan. Tämähän ymmärtääkseni vaihtoehtobudjettien tarkoitus onkin.

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Razmyr peräänkuulutti täällä aiemmin hallitukselta selkärankaa. Osoitus selkärangasta olisi myös se, että tohtisi julkaista itselleen epämieluisat arviot. Se on ainoa tapa saada debatti tietopohjaltaan vaadittavalle tasolle, mitä tulee eri vaihtoehtojen väliseen vertailuun. SDP:n vaikutusarviota odoteltiin jo vaihtoehtobudjettikeskusteluun, ja viimeistään tänään sille olisi ollut tarvetta. Rakentavalle keskustelulle se ainakin olisi elinehto. Muuten tässä vain odotellaan oikeita vastauksia ja selkärankaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kilpi, poissa. Edustaja Lohi, poissa. — Edustaja Hoskonen, paikalla. Tervetuloa!

20.06 Hannu Hoskonen kesk: Kiitoksia, rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat, olen huolestuneena seurannut tämän päivän keskustelua: ikään kuin meillä ei tällaista vaarallista taloustilannetta olisikaan. Olemme tekemässä sellaisia päätöksiä, jotka perustuvat velanottoon. Tämä ei ole pelkästään tämän hallituksen vika, ei tietenkään. Siihen ovat syylistyneet viimeisten 15 vuoden aikana kaikki Suomen kansanedustajat. Syytöntä tästä porukasta ei löydy, ei täällä istuvista eikä 15 vuoden aikana aikaisemmin istuneista, jo pois jääneistä edustajista. Meidän on otettava pikkuhiljaa vastuu Suomen kansantalouden tilasta.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ensimmäisenä pitää ruveta huolehtimaan kotimaisesta energiasta. On vastuutonta tämä keskustelu, jossa pyritään rakentamaan pilvilinnoja, mikä johtaa siihen, että energian hinta kallistuu, niin kuin on muuten tehnyt. Esimerkkinä voi mainita vaikka kaukolämmön tuotannossa välttämättömästi tarvittavan turpeen ja puun seoksen väheksymisen ja sen käytännössä kieltämisen. Tänäpä on tehty niin kalliiksi energiantuotanto turpeella, ja se johtaa siihen, että poltamme valtavat määrät tukkia ja kuitupuuta. Havahduin tähän karmean totuuteen, kun suuri metsäyhtiö hakkasi leimikoita kesämökkini vierestä. Kaikki menee polttoon. Ne ovat pressulla odottamassa kevättä, kun ne kuivuvat, ja sitten ne poltetaan energiaksi, kaikki puutavaralajit.

Arvoisat sosiaalidemokraatit, varsinkin teille työmiesten, sahamiesten, selluntekijöiden ja paperintekijöiden työpaikat ovat kultaakin kalliimpia, ainakin tähän asti ovat olleet. Nyt ne teidän työpaikkanne palavat kaasuna taivaalle. Sahojen ihmisiä kohta sanotaan irti, ja on ihan varmaa, että metsäteollisuus mitoittaa aina puun saatavuuteen sen, mitä he tuottavat puusta Suomesta maailmanmarkkinoille. Sitä päivää emme ole vielä nähneet, mutta se on edessäpäin, jos ei järki tähän hommaan löydy. Elikkä puu pitää jalostaa sellutehtaassa ja sahoilla, ja turve pitää käyttää energiana. Suomen pitää neuvotella EU:sta poikkeus sille, että saamme käyttää kotimaista polttoainetta, ja sehän uusiutuu, kuten tiedämme. Se on biologinen tosiasia, sille ei mahda kukaan mitään. Sanoipa kuka mitä tahansa, se on biologinen tosiasia. 80 miljardia kuutiota turvetta on Suomeen tullut jääkauden jälkeen.

Me maksamme tästä puun poltosta ja valtavan kalliista energiasta vuosittain 2—5 miljardia. Tarkkaa laskelmaa ei vielä ole, kun se on laadinnassa, mutta 2—5 miljardia per vuosi tulee ylimääräisiä kustannuksia. Energian hinnannousu näkyy kaikissa tuotteissa, joka ainoassa, myös tuolla kahvilan kahvikupissa, kun menemme kohta kahville. Se näkyy sielläkin. Energian hinnannousua ei pääse karkuun kukaan. Lasku pyörii suomalaisten vahingoksi silloinkin, kun menemme nukkumaan. Silloinkin käytämme energiaa tietämättämme.

Tämän vihreän siirtymän tilanne on aika huvittavaksi mennyt. Kaikki vannovat sen nimiin, mutta satuitteko näkemään hiljattain, kun pari päivää sitten oli televisiossa, kun Saksa vaatii, että pitää heille ruveta vetyä tekemään, kun heidän pistävät ydinvoimalat kiinni ja ruskohiiltä ja kivihiiltä poltetaan valtavat määrät? Suomessahan ilmoitti elinkeinoministeriön energiaosaston päällikkö Riku Huttunen, että putkia ei kannata ruveta tekemään. No, ei tietenkään kannata semmoisia putkia ruveta tekemään, missä ei ole mitään siirrettävää. Meiltä puuttuu sähkö, meiltä puuttuvat tuotantolaitteet, meiltä puuttuu tekniikka. Saksa tarvitsee vetyä, mutta me ei pystytä sitä toimittamaan, eikä kukaan sitä pysty toimittamaan — ehkä kymmenen, ehkä 20 vuoden päästä. Samaan aikaan lopetetaan kaukolämmön tuotanto kotimaisilla energialähteillä, elikkä olemme tämän jälkeen täysin riippuvaisia ulkomaista. Mitä tapahtuu, jos Ukrainan kriisi laajenee? On ihan aito huoli. En halua sitä — toivon suorastaan, että maailmassa ja Euroopassa tilanne rauhoittuu, Ukrainaan tulee rauha ja saavutamme normaalin tilanteen, mutta siihen on matkaa. Jos kriisi pahenee, voi olla, että ei ajeta Helsingin voimaloihin sen enempää jätettä Italiasta kuin kivihiiltä. Mitäs sitten tehdään? Sitten poltetaan ilmeisesti vielä enemmän puuta.

Elikkä meidän huoltovarmuudessa on valtava kuoppa tällä hetkellä — riski, jota ei pidä ottaa. Esitänkin, että tämä hallitus tekee välittömästi päätöksen siitä, että ensi kesänä nostetaan maksimimäärä jyrshinturvetta siltä varalta, jos sattuu olemaan se huono aika, että ei muualta energiaa saa. Meidän on varmistettava talojen ja koulujen ja kotien ja sairaaloiden lämmitys sillä, että on edes jotain poltettavaa, ettei tarvitse kaikkia metsän puita polttaa.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Tämä ongelma näkyy Saksassa ja Ranskassakin, mutta he polttavat raakasti kivihiiltä ja ruskohiiltä, kun sitä heillä on. Mutta Suomessa ei ole.

Metsien tilanne on huolestuttava myös sen suhteen, että komissio on ottanut roolin, että se aikoo rauhoittaa kaikki Suomen metsät. Siellä on metsäkatoa, siellä on ennallistamista. Hurjimmat esittävät, että pitää puolet Suomen metsistä ennallistaa, ja 70 prosenttia Suomen metsistä on kuulemma välittömässä hengenvaarassa. Ei pidä paikkaansa. Tällaiset kauhuskenaariot ja puheet, joiden mukaan Suomen metsät ovat muka jo tuhoutuneet, pitää lopettaa. Suomen metsät voivat paremmin kuin koskaan. Niitä pitää hakata, niitä pitää hoitaa, mutta älkää uskoko tällaisia seireenien puheita, jotka väittävät, että Suomen metsät ovat tuhoutumassa. Sille ei ole mitään muuta näyttöä kuin muutamien professorien hurjat väitteet, jotka perustuvat heidän omaan poliittiseen tavoitteeseensa saada metsät valtion omaisuudeksi, ei ostamalla vaan panemalla ne käyttökieltoon ja sen jälkeen suojelemalla. Tätä älkää koskaan, arvoisat Suomen kansan edustajat, hyväksykö.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström, poissa. Edustaja Marttinen, poissa. Edustaja Polvinen, poissa. — Edustaja Lahdenperä, paikalla. Tervetuloa!

20.12 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä salissa tänään jo aiemmin muun muassa edustajat Poutala ja Kosonen muistuttivat, me olemme maailman onnellisin maa, meillä on puhdas luonto ja pääsääntöisesti meillä on turvallista. Me voimme lähtökohtaisesti luottaa virkamiehiimme, kansalaisiimme. Olemme korkean moraalin toimijoita, mutta hyvinvointiyhteiskuntamme on vaakalaudalla. Rahoitamme tällä hetkellä peruspalveluita velaksi, ja velkaantuminen on saatava nyt taittumaan. Meidän on priorisoitava kulujamme, meidän on karsittava palvelujamme ja myös vastuutettava kansalaisia.

Hyvinvointiyhteiskuntaa ei ole olemassa, jos emme huolehdi työn kannattavuudesta. Tämän vuoksi meidän on tehtävä muutoksia, jotka vahvistavat työllisyyttä. Teemme työn vastaanottamisesta ja työn tarjoamisesta kannattavaa sekä muun muassa kaivattua yrittäjämysteistä politiikkaa. Suomen kasvu syntyy suomalaisten yritysten kasvun kautta, ja kasvaksamme yrittäjät tarvitsevat vakaan ja kilpailukykyisen verotuksen, osaavaa työvoimaa ja mahdollisimman vähän byrokratiaa.

Suomessa on jo yksi maailman korkeimmista veroasteista ja erityisesti lisätuloista maksettavat marginaaliverot maailman huippua. Hallitus onkin päättänyt keventää työn verotusta kaikissa tuloluokissa, jotta jokaiselle palkansaajalle jää palkastaan enemmän käteen. Tämä lisää kannusteita myös työntekoon.

Lisäksi on ensisijaisen tärkeää, että talousarviossa painotetaan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta, terveydenhuoltoa ja koulutusta. Huoltovarmuuden kokonaisuus on itsestäänselvyys. Satsaamme kasvuun ja osaamiseen, sillä tämä on ainoa tie ylös.

Hallitus tekee satsauksia koulutukseen perusopetuksessa, toisella asteella ja korkeakouluissa. Lisäksi tutkimuksen ja kehityksen rahoitus kasvaa merkittävästi ensi vuonna. Hallitus tulee satsaamaan erityisesti perusopetukseen 200 miljoonaa euroa vaalikauden aikana ennen kaikkea työrauhaan ja perustaitojen vahvistamiseen: lukemiseen, laskemiseen ja kirjoittamiseen. Tätä salikeskustelua kuunnelleena pyytäisin lisäämään tuohon perustaitojen vahvistamisen listaan myös talous- ja tunnetaidot. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, poissa. Edustaja Vigelius, poissa. — Edustaja Asell, paikalla.

20.15 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tässä alkuun heti oikaisen, kun täällä aikaisemmin perussuomalaisten edustaja Bergbom moitti himoverottamisesta, että meidän vaihtoehdossa me verotamme vähemmän palkansaajaa kuin mitä hallituksen esityksessä tehdään. [Tytti Tuppurainen: Ja eläkkeensaajaa!] — Ja eläkkeensaajaa. — Samaan aikaan meidän vaihtoehdossa velkaannutaan vähemmän eikä anneta myöskään veronalennuksia hyvätuloisille. Myöskin pienituloisten leikkaukset ovat poissa. Huomattavasti tasapainoisempi vaihtoehto, se kannattaa lukea.

Sitten olen aika yllättynyt vielä siitä, kuinka varsinkin perussuomalaiset, joista monet ovat palkansaajien äänillä myöskin tänne eduskuntaan tulleet, intohimoisesti puolustavat näitä kokoomuksen ja EK:n sanelemia työmarkkinauudistuksia. Itse duunaritaustalta myöskin näen nämä työelämän heikennykset ihan eri kulmasta kuin täällä monet duunari-taustaiset perussuomalaiset, ja olen siitä vähän yllättynyt. Ei siis ihme, että kokoomus tämän ainutlaatuisen tilaisuuden halusi käyttää hyväksi ja mullistaa työmarkkinoita ja tuoda sinne muun muassa irtisanomissuojan heikentämistä, yhteistoimintalain heikennystä ja lakko-oikeuden rajoittamista, lakkosakkoja ja niin edespäin.

Arvoisa puhemies! Sitten tämän työmarkkinamyllerryksen lisäksi oppositio täällä on varsinkin viime aikoina tuonut esille tämän hallituksen epäreilun ja kohtuuttoman linjan, jossa pienituloisten toimeentulosta leikataan merkittäviä määriä ja samaan aikaan annetaan hyvätuloisille veronalennuksia. Kansalaiset varmasti ymmärtävät, että taloutta pitää tasapainottaa ja säästöjä tehdä, mutta eivät monet hyvätuloisetkaan hyväksy sitä, että heille tulee nyt aiempaa enemmän käteen ja samaan aikaan pienituloisilta ollaan leikkaamassa — pienituloisilta lapsiperheiltä, opiskelijoilta, eläkeläisiltä ja työttömiltä, niiltä, joiden jokainen euro on tärkeä, joiden rahat menevät yleensä siihen lähiruokakauppaan, asumisen kustannuksiin tai esimerkiksi lasten harrastuksiin. Pienituloisten tulot menevät kiertoon ja myöskin työllistävät niissä lähipalveluissa siinä omallakin kylällä.

Valtiovarainministeri Purra seisoo näiden leikkausten takana selkä suorana ja puolustaa näitä hyvätuloisten veronalennuksia. Toki veronalennus toimii varmasti ministerillekin vuositasolla parin tonnin kivunlievityksenä, mutta pienituloisille jäävät joulukalat laihoiksi. Ja kun vielä on väläytetty sitä mahdollisuutta, että ruuan arvonnalisäveroa kiristetään, niin ei Orpon hallitusta kyllä tämä pienituloisten kepitys huimaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on murtamassa suomalaisen hyvinvointivaltion perustan tekemällä mittavat leikkaukset sosiaalietuuksiin ja julkisiin hyvinvointi- ja terveyspalveluihin. Sosiaaliturvaleikkaukset ovat suuruudeltaan puolitoista miljardia tällä hallituskaudella. Ensi vuoden talousarviossa esitetään leikattavaksi satoja miljoonia euroja muun muassa asumistuen, työttömyysturvan ja toimeentulotuen saajilta, ja lisäleikkauksia on suunnitteilla. Lisäksi keskeisten sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytykset neljälle vuodelle heikentävät satojentuhansien pienituloisten asemaa. Nämä etuusleikkaukset kasautuvat samoille ihmisille, perheille ja lapsiperheille, ja ne kohdistuvat kovimmin kahteen alimpaan tulodesiiliin.

Sote-säästöt ovat 1,4 miljardin tasolla tällä hallituskaudella, ne ovat valtaosin hyvinvointialueiden vastuulla. Hallitus kohdistaa suuret leikkaukset ja säästöpainee hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä aikoo myöhemmin nostaa muun muassa asiakasmaksuja sekä lääkkeiden verotusta. Peruspalveluiden lainsäädäntöä on jo

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ensi vuoden budjettiin heikennetty, kuten vammais-, vanhuus- ja hoitotakuulakeja sekä lastensuojelun jälkihuoltoa.

Arvoisa puhemies! Kun aika on loppumassa, niin jatkan myöhemmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

20.20 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tulevana vuonna Suomen talous kohtaa sekä riskejä että mahdollisuuksia. Suomen talouden ulkoiset riskit liittyvät ongelmien jatkumiseen meille tärkeissä kumppanimaissa: Saksan ja Ruotsin talouksilla on ollut vakavia vaikeuksia. Riskejä on myös globaalitasolla: miten Kiinan talous kehittyy, miten Venäjä käyttäytyy, laajeneeko Israelin sota Hamas-terroristijärjestöä vastaan alueelliseksi konfliktiksi.

Suomella on toki ongelmia omastakin takaa. Rakennusalan taantuma jatkuu ensi vuonna, vaikka asuntokauppa lähtisikin käyntiin. Tiedämme sen, sillä rakennuslupien vähäinen määrä merkitsee, ettei ensi vuonna aloiteta riittävästi uusia hankkeita. Lisäksi huolta aiheuttaa työllisyyden heikko kehitys. Vaikka työssäkäyvien palkat nousevat, palkansaajien määrä ei kasva. Niin hallituksen 100 000 työpaikan tavoitteesta puuttuu vielä noin 125 000 työpaikkaa. On syytä pelätä, että tulossa olevat sosiaaliturvaleikkaukset vaikuttavat kulu- tukseen suoraan ja säästämisen kasvun kautta.

Suomen liikkumavaraa rajoittaa se, että kansantalous on velkaantunut. Vaihtotase on ollut pitkään negatiivinen. Myös julkinen talous on velkaantunut, ja velkaantuminen jatkuu. Mutta se on sanottava realistisesti ja painokkaasti, että Suomi ei ole velkakriisissä. Mutta tulevien vuosien taloutta ja talouskasvua ei voida rakentaa lisävelkaantumisen varaan.

Puhemies! Onneksi Suomessa kaikki ei ole kuitenkaan synkkää ja uhkaavaa. Suomen taloutta tukee korkojen aleneminen. Markkinakoroissa käänne on näkyvässä, ja EKP:n kor- kopäätöksissä käänne toteutuu ehkä kesällä. Mikäli tarjontapuolen kriisejä ei sotien tai muiden levottomuuksien vuoksi tule, energian hinta pysynee alhaalla. Kun palkat nouse- vat alkuvuonna yli kaksi ja puoli prosenttia eli inflaatiota nopeammin, työllisten kotitalo- uksien ostovoiman lasku pysähtyy.

Arvoisa rouva puhemies! Viisaalla ja harkitulla politiikalla Suomi voi selvitä tulevista ongelmistaan. Lyhyellä tähtäyksellä ensi vuonna tulisi luopua ostovoimaa alentavista ja yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta uhkaavista sosiaaliturvan ja palveluiden leik- kauksista. Rakennusalan elvyttämiseksi tulee luopua ARA-tuloutuksista ja asunto- ja kor- jausrakentamisen tuella loiventaa pahinta kriisiä. Ensi vuonna tulee myös ajankohtaiseksi edistää maltillista ostovoiman turvaavaa työmarkkinakierrosta, jotta uudet sopimukset saa- daan valmiiksi ajoissa ensi syksynä. Tämä edellyttää yhteistyötä, työmarkkinoiden vapaa- ta sopimustoimintaa, jossa valtiovalta on sovun edistäjä ja neuvotteluiden kannustaja eikä sopimusten osapuoli.

Ja kun verotusta pohditaan mahdollisena keinona, on paikallaan muistuttaa, että maam- me veroaste on Pohjoismaiden tasoa. Veroastetta nostaa muun muassa sosiaaliturvan oh- jaaminen tulonsiirtojen eikä verovähennysten kautta. Veroaste on ollut hienoisessa laskus- sa, ja laskun oletetaan jatkuvan. Tämä luo meille mahdollisuuksia ja liikkumavaraa.

Arvoisa puhemies! Lyhyelläkin aikavälillä on paljon tehtävissä. Pitkän aikavälin kas- vua ei kuitenkaan saada aikaan finanssipolitiikkaa virittämällä eikä edes rakennusalan täs- mätauilla. Talouskasvun perusta on tuotannontekijöissä. Tarvitsemme riittävästi työvoimaa ja pääomaa. Tarvitsemme työn ja pääoman tuottavuuden paranemista. On jatkettava poli-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

tiikkaa, jolla turvataan työvoiman saanti, myös ja erityisesti työperäisen maahanmuuton sallimisella. Täällä jo olevien työnsaantia ei pidä hankaloittaa työmatkavähennystä leikkaamalla ja osa-aikatyön kannusteita poistamalla.

Pääomien saamiseksi meidän tulee selkeästi ja epäröimättä sitoutua puhtaan energian tulevaisuuteen. Suomeen on suunniteltu mittavia investointeja, joiden perustana on puhdas energia ja siihen liittyvä taloudellinen toiminta. Investoinnit ovat markkinaehtoisia ja tulevaisuuteen suuntautuvia. Suomen puolelta edellytetään vain viime hallituskauden poliittisen sitoutumisen jatkamista ja vahvistamista.

Sekä työn että pääoman tuottavuuden parantamiseksi on oltava varaa tukea erityisesti yliopistojen ja tutkimuslaitosten tk-toimintaa ja vahvistaa yritysten tk-vähennystä. Samalla tulee panostaa koulutukseen perusopetuksen laadun parantamisesta aina korkeakoulu- paikkojen lisäämiseen.

Rouva puhemies! Kaikkein tärkeintä on huolehtia tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta. Meillä ei ole varaa jakaa suomalaista yhteiskuntaa kahtia teihin ja meihin. Meidän on välttämättä tehtävä politiikkaa, jossa kaikki pidetään mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

20.25 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tänä aamuna Dubain ilmastokokouksessa saatiin aikaan historiallinen sopu. Maailman valtiot sitoutuivat siirtymään pois fossiilisista polttoaineista. Samaan aikaan meillä on Suomessa ensimmäistä kertaa hallitus, joka ottaa ilmastotoimissa takapakkia ja omilla päätöksillään lisää ilmastopäästöjä bensapopulismillaan. Eikä hallitus ole tutkijoiden pitkään jatkuneista hätähuudoista huolimatta ymmärtänyt luonnon köyhtymisen vakavuutta. Luonnonsuojelusta ja vesistöjen puhdistamisesta on leikattu, sen sijaan ympäristölle haitallisia tukia ei leikata.

Miksi puhun ilmastosta ja luonnosta, kun käsittelyssä on Suomen ensi vuoden budjetti? Siksi, että jos emme huolehdi luontopääomasta ja annamme ilmaston kuumeta, tulee se olemaan taloudellemme paljon suurempi taakka kuin niihin panostaminen nyt.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tunnustamme sen, että Suomen talous on haasteiden edessä. Siksi se vaatii uudistamista. Väestö ikääntyy, ja julkinen velka kasvaa. Ilmastokriisi ja luontokato yhdessä Venäjän hyökkäyssodan kanssa luovat arvaamattomuutta talouden kehitykseen. Samalla vihreä siirtymä ja teollinen rakennemuutos tarjoavat ennennäkemättömiä taloudellisia mahdollisuuksia. Valitettavasti hallitus ei vastaa muuttuvan maailman haasteisiin vaan painaa jarrua uudistusten edessä. Nyt olisi aika tehdä politiikkaa, joka kääntää kehityksen kestävämpään ja oikeudenmukaisempaan suuntaan. Tätä hallitus ei kuitenkaan tee.

Sen sijaan hallituksen talouspolitiikka on keskeinen syy siihen, että velkaantumisen jatkuu isoista leikkauksista huolimatta entistä kovempaa. Veropohja hapertuu miljardeilla, kun hallitus antaa kokonaisveroasteen laskea. Verotus on keino turvata ja kehittää hyvinvointivaltion tuiki tärkeitä palveluita ja toisaalta ohjata ihmisten ja yritysten toimintaa niin ympäristön kuin kansanterveydenkin kannalta kestävämpään suuntaan. Siksi hallituksen ponnettomasta veropolitiikasta ja kyvyttömyydestä uudistaa verotusta kärsivät niin ympäristö kuin talouskin.

Vihreiden mielestä työtä pitäisi verottaa vähemmän ja ympäristölle haitalliselle toiminnalle on laitettava hinta. Tällöin haitan aiheuttaja maksaa. Nyt sen sijaan hallitus lisää ympäristölle haitallisia tukia eli palkitsee haitan aiheuttajaa, ja sen jälkeen valtio joutuu vielä

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

maksamaan omasta pussistaan ympäristö- ja ilmastohaittojen korjaamista. Sen sijaan hallitus leikkaa niiltä suomalaisilta, jotka jo nyt sinnittelevät arjessaan pienillä tuloilla. Samalla syöstään yhä useampi lapsi ja nuori köyhyyteen. On surullista, että hallitus on tekemässä saman virheen kuin 1990-luvun lamassa. Silloisista laman lapsista liian moni on yhä noiden virheiden uhri.

Tiukassakaan taloudellisessa tilanteessa vihreät eivät tingi turvallisen lapsuuden ja ehjän nuoruuden puolustamisesta. Lasten oikeuksiin, koulutukseen ja sivistykseen panostamalla Suomella on mahdollisuus olla myös tulevaisuudessa vahva ja kestävä yhteiskunta. Pidän vastuuttomana sitä, että hallitus kohdistaa suurimmat leikkaukset pienituloisille samanaikaisesti, kun se antaa suurimmat verohelpotukset suurituloisimmille. Tämä ei sovi suomalaisten oikeudentajuun ja aiheuttaa aivan turhaa kahtiajakoa ja epäluottamusta, etenkin kun tässä epävarmuuden ajassa, jos koskaan, pitäisi sen sijaan pystyä lisäämään luottamusta ja yhteishenkeä.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion rahoittaminen ja vihreiden investointien vauhdittaminen edellyttävät vahvaa julkista taloutta. Työikäisen väestön vähentyminen aiheuttaa painetta julkiselle taloudelle, ja pula osaavasta työvoimasta näkyy lähes kaikilla aloilla. Valtion tulee luoda edellytykset Suomen talouden uudistamisella reilulle kilpailulle, jotta suomalaiset ihmiset ja yritykset pystyvät tarttumaan muun muassa vihreän siirtymän, teknologian kehityksen ja luovan talouden tuomiin mahdollisuuksiin. Suomeen pitää päästä myös nykyistä helpommin tekemään työtä. Muualta tulleista yrittäjistä ja työntekijöistä, jotka ovat jo maassa, tulee pitää nykyistä parempaa huolta. Meillä ei ole varaa menettää yritteliäitä ihmisiä. Orpon hallituksen nuiva maahanmuuttopolitiikka on elinkeinoelämän ja siten koko Suomen talouden kehityksen kannalta kohtalokasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.31 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aikaisemmin varaamani puheenvuoro meni ohi, kun osallistuin hyvinvointialueeni valtuuston Teams-kokoukseen. Olen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valtuuston puheenjohtaja. Voidaan tietysti kysyä, onko se ollut oikea valinta, että on mukana tällaisessa kokouksessa, mutta perustelen sitä sillä, että valtion budjetin suurin momentti, 24 miljardia euroa, on nimenomaan hyvinvointialueiden rahoitus ja on erittäin hyödyllistä tietää, miten se käytännössä siellä asiakas- ja väestötasolla käytetään.

Mutta menen nyt tähän valtion budjettiin, joka meillä nyt on käsiteltävänä. Huomenna esittelen työ- ja elinkeinojaoston puheenjohtajana TEM-pääloukan, joten en tänään siihen puutu, ja maanantaina meillä on käsittelyssä valtiovarainministeriön pääloukka, jossa tämä hyvinvointialueiden rahoitus on, joten siihenkään en nyt konkreettisesti mene, vaan yritän pitää tämän tilannekuvan kokonaisuudessa.

Jaan sellaisen tilannekuvan, että meillä nimenomaan valtiontalouden tilanne on erittäin huolestuttava. Me puhumme välillä valtiontaloudesta ja välillä koko julkisesta taloudesta, mutta nimenomaan valtiontaloudessa on hyvin huolestuttavia kehityssuuntia, mutta kuten eduskuntaryhmän puheenjohtaja edustaja Tuppurainen tuossa totesi, emme me ole tällä hetkellä syvässä velkakriisissä eikä tämä ole verrattavissa 1990-luvun alun tilanteeseen, jonka itse olen kokenut esimerkiksi silloisella kuntasektorilla, jossa toimin terveydenhuollon johtavana viranhaltijana. Olennaisinta on nyt se, että tämä hallituksen budjettiehdotus

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

ei ole ratkaisu nyt siihen tilanteeseen, joka tässä toiminta-analyysissä aika laajastikin täällä on sekä hallituksessa että osin oppositiossakin jaettu.

Tiedän, että varmasti vasta-argumenttina usein heitetään, että ”no, onko sitten vaihtoehtobudjetti?”. Toteaisin, että yhden vuoden vaihtoehtoinen talousarvio on yleensä keino osoittaa, että hallituksen vetämä linja ei ole se ainoa vaihtoehto, vaan niitä lukuja, niitä verotuskohteita, velka-asioita voidaan lähestyä myös muulla tavalla. Otan esimerkiksi vaikkapa perussuomalaisten vaihtoehtobudjetin vuosi sitten. Siinä, jos oikein muistan, oli pääasiassa vain yksi kohta, alennetaan kehitysapua noin puoleen, ja muilta osin perussuomalaiset hyväksyivät kaikki silloin esitetyn budjetin muut luvut, mutta sillä haluttiin ilmeisesti manifestoida sitä, että sillä noin puolen miljardin vähennyksellä sitten voidaan vastavasti velkaantumiskehitystä pysäyttää. Aivan kuten täällä on kerrottu, meidän vaihtoehdossamme pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään. Me olemme kriittisiä tiettyihin määrärahoihin, me olemme kriittisiä tiettyihin suurituloisten verohelpotuksiin, ja sen loppusummana sitten pystymme kuitenkin vähentämään velanottoa hieman yli 400 miljoonalla eurolla.

Mutta haluaisin nyt tässä yhteydessä korostaa sitä, että kun meitä on täällä myös paljon arvosteltu, niin katson oikein pitkää linjaa ja mietin sosiaalidemokraattisia valtiovarainministereitä aina Väinö Tannerista alkaen ja sitten puhun vaikkapa Mauno Koivistosta, jota käsitellään professori Tapio Bergholmin tuoreessa kirjassa erinomaisesti. Siellä on luku Vahva valtiovarainministeri, ja siinä kerrotaan, miten Paasion hallituksessa 60-luvulla valtiovarainministeri Koivisto otti erittäin huolestuttavassa tilanteessa haltuun tämän kokonaisuuden, ja jos sen haluaisi sanallistaa, niin sanoisin, että tiukkuuden ja oikeudenmukaisuuden yhdistelmä on silloin se ajatus, mistä on kysymys. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että kun meillä on tässä kolme liikkuvaa elementtiä — meillä on valtion tulot, jotka muodostuvat pääasiassa veroista, eli siellä on 66 miljardia eri verotuloja, ja sitten on noin 7 miljardia muita tuloja, ja sitten on se 11 miljardia velkaa — niin jos me haluamme, niin kuin meidän pitää haluta, sitä velkaa siellä pienentää, asteittain esimerkiksi miljardilla eurolla ottaa vuosittain vähemmän velkaa — huom., toistan: miljardilla eurolla ottaa asteittain vähemmän vuosittain velkaa — niin me joudumme käyttämään myös tätä tuloelementtiä.

Sitten perään kyllä sitä, että meidän täytyy olla kriittisiä myös koko budjetin määrärahojen arvioinnin suhteen. Esitän yhden esimerkin, johon tulen huomenna palaamaan. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön budjetti: katsoin, mitä se oli vuonna 2019 Sipilän hallituksen talousarviossa, ja se oli 2,5 miljardia, kun nyt se on 4,2. Meillä vastaavana aikana sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka ei ole juuri kasvanut. Eli kyllä meidän tulee koko budjetti käydä läpi ja meidän tulee myös sitten tuloja katsoa ja meidän tulee yhdessä sopeuttaa, mutta tehdä se siis tiukasti ja oikeudenmukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Asell.

20.36 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Emme siis hyväksy hallituksen arvovalintaa, jolla puolet valtiontalouden tasapainottamisen kuuden miljardin tavoitteesta aiotaan toteuttaa leikkauksilla pääosin pienituloisten ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja toimeentuloturvaan. Hallituksen politiikka on epäoikeudenmukaista. Köyhyys ja pienituloisuus lisääntyvät, ja toimeentulotukiriippuvuus kasvaa ja syvenee.

Erityisen huolissani olen lapsiköyhyyden lisääntymisestä. Lapsiperheet, joissa on työtömyyttä, tulevat kärsimään eniten. Se köyhyys vaikuttaa suoraan lasten arkeen, ja sillä on

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

usein pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia heidän mahdollisuuksiinsa ja tulevaisuuteensa. Onko esimerkiksi varaa samoihin hankintoihin kuin muissa perheissä? Onneksi kuitenkin viime kaudella esimerkiksi laajennettiin oppivelvollisuutta, jolloin kaikille lapsille ja nuorille taataan ainakin maksuton koulutus aina sinne toisen asteen opintojen päättymiseen. Mutta esimerkiksi harrastusten esteeksi tulevat usein liian isot harrastusmaksut, ja silloin pienituloisten perheiden lapset jäävät niistä pois.

Arvoisa puhemies! Siitä voidaankin siirtyä siihen, että onkin erittäin tärkeää taata kaikille Suomen lapsille tasapuoliset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Hallituksen budjetin määrärahat liikuntaan ovat noin 165 miljoonaa euroa, joista 20 miljoonaa on tarkoitettu Suomi liikkeelle -ohjelmaan. Miten se käytetään, on vielä hieman epäselvää — toivottavasti tehokkaasti. Valitettavasti liikunnan perusrahoitusta kuitenkin leikataan, ja tästä on muun muassa Olympiakomitea esittänyt huolensa. Ja kun näemme, että tulevina vuosina hallitus on leikkaamassa lisää, niin on se huolestuttava suunta. Tiedämme liikkumattomuuden hinnan. Se on vähintään kolme miljardia vuodessa. Liikuntaan panostaminen tulisi nähdä sijoituksena ihmisten hyvinvointiin, terveyden edistämiseen, ongelmien ennaltaehkäisyyn ja myös työkykyyn, fyysiseen ja henkiseen terveyteen.

Australialaisen tutkimuksen mukaan liikunnalla havaittiin olevan myös mielenterveysongelmien ja masennuksen hoitoon niin merkittävä vaikutus, että tutkijat suosittelevat liikuntaa yhdeksi hoitokeinoksi ja metodiksi hoidossa. Ja nyt, kun tiedämme, että nuorten mielenterveyshaasteet ovat lisääntyneet ja työikäisilläkin suurin työkyvyttömyyden syy on mielenterveysongelmat, on tärkeää vaikuttaa näihin mahdollistamalla liikuntaa kaikille ja kaikkialla ja mahdollisimman edullisella hinnalla. Olikin valitettavaa todeta, että hallitus on nostamassa liikuntapalveluiden verotusta, kuten myös hyvinvointia lisäävien kulttuuri- ja palveluiden verotusta.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen tavoite on kannatettava eli kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Kuitenkin valtion liikuntatoimen perustoiminnan määrärahat siis laskevat ensi vuonna ja hallituskauden kuluessa määrärahat laskevat asteittain yhä enemmän. Leikkaukset kohdistuvat pääasiassa liikunnan järjestötoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, seuratoimintaan sekä valittavasti myös liikunnan koulutuskeskuksiin. Vapaan sivistystyön koulutuksessa nämä liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Lisäksi ne toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksilla on taas tärkeä vipuvaikutus rakentamisen investoinneille. Joissakin kunnissa on linjattu niin, että rakentamishanke käynnistyy vain, jos hankkeelle saadaan valtionavustus. Olisikin tärkeää, että väestön liikkumisen ja liikunnan edistämisen kannalta liikuntapaikkarakentamisen määräraha-leikkauksia ei kohdenneta aluehallintovirastojen myöntämiin lähiliikuntapaikkahankkeisiin. Lähiliikuntapaikat ovat tärkeitä erityisesti lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden liikkumisen ja liikunnan harrastamisen paikkoja. SDP esittää liikuntatoimen rahoituksen leikkausten perumista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

20.41 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen sisäinen ja ulkoinen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti ja monin tavoin. Kyberhyökkäykset, hybridivai-

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

kuttaminen sekä valtion kriittiseen infraan kohdistuvan tiedustelun ja vaikuttamisen uhat ovat kasvaneet. Erilaiset konfliktit, ilmastonmuutos, katastrofit ja väestönkasvu aiheuttavat kansainvälistä muuttoliikettä, jonka laajuutta on vaikea ennakoida. Laiton maahantulo on kasvussa Euroopan ulkorajoilla. Ruotsin kehitys on huolestuttavaa. Meilläkin moni asia on ollut ennakoitavissa.

Valtiomme taloustilanne on haastava, ja rahaa on rajallisesti. Turvallisuuden varmistaminen on kuitenkin ydintehtävä, ja siihen nyt priorisoidaan. Jo oppositiokaudella kokoomuksen vaihtoehtobudjeteissa oli tavoitteena poliisien määrän kasvattaminen 8 000 poliisiin. Tämä toteutetaan uuden hallitusohjelman myötä vaalikauden loppuun mennessä. Poliisiammattikorkeakoulun aloituspaikkoja lisätään nykyisestä 400:sta 500:aan.

Oppositiokaudellaan kokoomus piti esillä jengiytymisen huolestuttavaa kehitystä ja vaati, että nuorten tekemiin rikoksiin ja katujengeihin on reagoitava. Helmikuussa 2022 kokoomus esitti 10 toimenpidettä jengirikollisuuden torjumiseksi -ohjelman. Se jalkauteaan nyt käytäntöön. Avainasemassa ovat lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, terapeutakuu ja moniammatillisen Ankkuri-toiminnan jatkuminen ja laajentaminen.

Mielestäni viranomaisten välisen tiedonvaihdon on oltava tarkoituksenmukaista. Salassapitovelvollisuudet eivät voi olla sellaisia, että ne estävät rikosten ennalta ehkäisyn sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimien oikean kohdentumisen. Viranomaisten toimintavaltuuksia on laajennettava ja poliisien määrää lisättävä.

Yhä enemmän epäillyn oikeudet ovat vain lisääntyneet ja velvollisuudet vähentyneet. Jäävätkö uhrin oikeudet jalkoihin? Lisäbyrokratia myös hidastaa tutkintaa ja vie resursseja, ja työt kasaantuvat.

Jos rikos liittyy jengitoimintaan, tulisi sen olla rangaistuksen koventamisperuste. Myös ampuma-aserikoksista tuomittavia rangaistuksia on kovennettava. Lisäksi rikoshyödyn pois ottamista on tehostettava.

Suomen kotoutuspolitiikan päätavoitteeksi on otettava kielen oppiminen, koulutus, osallisuus ja työnteko. Ne ovat tärkeimmät avaimet suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen.

Suomi on ja sen tulee vastaisuudessakin olla maailman turvallisin maa. Kehityssuunta on kuitenkin ollut huolestuttava. Kansalaisten turvallisuudentunne on riippuvainen siitä, onnistutaanko kiireelliset hälytystehtävät hoitamaan luotettavasti ja kyetäänkö rikoksia ennaltaehkäisemään sekä selvittämään tehokkaasti. Hallitus vahvistaa maamme sisäistä turvallisuutta lisäämällä määrärahaa poliisitoimeen kaikkineen 93 miljoonaa euroa. Tässä jaoissa on huolehdittava myös maakuntien poliisien resursseista; partiot ovat usein yksinään liikkeellä kovissakin tilanteissa. Suomessa on hyvä ja luotettava poliisi — pidetään tästä kiinni. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

20.45 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa valtion ensi vuoden talousarviossa loppusumma on noin 88 miljardia euroa, ja siitä noin yksi kahdeksasosa on velkarahaa. Tämän suuren alijäämän myötä Suomi on vaarassa joutua EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen suhteen tarkkailuluokalle. Julkinen talous on niin alijäämäinen.

Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus jätti tälle hallitukselle perinnöksi suuren alijäämän, ja tämä alijäämä on pahentunut epäonnistuneen sote-uudistuksen ja valtionvelan korkeiden nousun myötä.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

Ja kuten edustaja Lahdenperä tässä edellä totesi, myös ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen on välttämätöntä panostaa aiempaa enemmän, ja niin Orpon hallitus onneksi myös tekee.

Arvoisa puhemies! Sote-menojen kasvun hillintä on avainasemassa julkisen talouden tasapainon kannalta. Väestön ikääntyessä sote-menoissa vaaditaan tietysti todennäköisesti lisärahaa jatkossakin. Tehtävä niiden kasvun hillitsemisessä on vaikea mutta ei mahdoton, ja tärkeässä roolissa siinä on tietenkin myös hyvinvointialueiden luottamushenkilöstö, joka sinne on vaaleilla valittu.

Arvoisa puhemies! Suomen on erittäin tärkeää pystyä säilyttämään talouspolitiikassa itsenäisyys, ja siihen hallitus välttämättömillä sopeutustoimillaan tähtää. Avainasemassa tässä ovat yksityisen sektorin työpaikat, ja niiden on synnyttävä markkinaehtoisesti. Maltilliset tuloveron alennukset ovat hallitukselta viisasta politiikkaa työnteon kannusteiden lisäämiseksi. Valtionhallinnon tehostamistoimien myötä on puolestaan mahdollista saada työvoimaa jatkossa lisää yksityiselle sektorille.

Arvoisa puhemies! Oppositio on valittanut hallituksen sopeuttamistoimenpiteistä, mutta ne ovat välttämättömiä, ja niistä huolimatta Suomi on ja pysyy jatkossakin pienten tuuloerojen maana.

Arvoisa puhemies! Totean tässä vielä lopuksi, että tki-panostukset ovat erittäin tärkeitä tulevan talouskasvun saavuttamiseksi, ja hallitus on niiden suhteen oikealla tiellä. Kehotan vielä varmistamaan jatkossa, että myös elinkeinoelämän tarpeita kuunnellaan tarkasti yksityisen tki-rahoituksen lisäämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

20.48 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Juuri julkistetut Pisa-tulokset eivät antaneet kovin hyvää kuvaa suomalaisten koululaisten taidoista, tai taso oli ainakin pudonnut edellisestä mittauskerrasta, kuten monella muullakin OECD-maalla.

Meillä on varmasti edelleen hyviä oppilaita paljon, mutta on myös ehkä aiempaa enemmän heikommin menestyviä. Onkin tärkeää nyt käydä huolellisesti läpi koulutusjärjestelmämme heikkoudet ja puuttua niihin epäkohtiin, mitä siellä on. Peruskoulumme tulee antaa kaikille oppilaille hyvät perusopit, joilla voi jatkaa koulua toiselle asteelle ja siitä eteenpäin. On huolehdittava, että jokainen oppii lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan sujuvasti. Siksi on tärkeää turvata koulutuksen resurssit.

Meidän, SDP:n, mielestä koulutuksesta ei voi leikata. Tällä linjalla olemme olleet koko kauden ja myöskin viime kaudella teimme koulutuksen kunnianpalautusta ja niin olemme myös vaaliohjelmassamme linjanneet. Opetussektori tarvitsee lisäpanostuksia, jotta asetetut tavoitteet peruskoulun kehittämisestä ja koulutustason noususta saavutettaisiin.

Nyt hallitus panostaa kyllä perusopetukseen, mutta toisella kädellä vähennetään opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen tasoa sekä kuntien valtionosuuksien indeksijärjun kautta leikataan myös sivistyssektorin rahoitusta.

Koulutuksen laadun ylläpidon näkökulmasta kuntatalouteen tehtävät ratkaisut ovat merkittäviä. Kunnat vastaavat perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen rahoituksesta laskennallisesti 80 prosenttia ja lukioissa 75 prosenttia. Hallitus hillitsee kustannuskehitystä leikkaamalla kuntien indeksistä prosenttiyksikön verran. Tällä saavutetaan 24 miljoonan säästö.

Arvoisa puhemies! Kuntien onkin jatkossa entistä haastavampaa rahoittaa muun muassa näitä tärkeitä sivistyspalveluita. Monille kunnille tuli tässä pari viikkoa sitten varmasti

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

aikamoisena yllätyksenä valtionosuuksien raju aleneminen, ja omassakin kotikunnassani Nokiolla se uhkaa olla jopa yli viisi miljoonaa. Suunnitelmakaudella se asettaa kyllä meidän kunnan talouden ihan uuteen asentoon.

Valtion rahoitusosuus vähenee, ja hallitus kohdistaa siihen myös indeksisäästön. Sosiaaliturvaleikkauksilla on myös suuri välillinen vaikutus kuntatalouteen, kun muun muassa toimeentulotuessa rahoitusvastuu on kunnilla. Onkin tärkeää kiirehtiä kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistusta, jotta se palvelisi paremmin kuntia tämän sote-uudistuksen jälkeisessä ajassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.51 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin nostaa vielä esiin yhden asian, meinaan Itä-Suomen.

Tänäänkin tässä keskustelussa on muutamaan kertaan siihen viitattu, ja täytyy sanoa, että jäin kyllä ihmettelemään, että hallitus ei talousarvioesityksessään ole osoittanut mitään erityisrahoitusta Itä-Suomeen. Tiedän, että siellä ovat ihan nämä normaalit EU-rahoituskanavat, ja toivottavasti nyt kun niiden jaosta sovitaan, huomioidaan myös tämä Itä-Suomen muuttunut tilanne ja painotetaan niitä rahoja nimenomaan Itä-Suomeen, koska rakennerahastoissa myös se syy, miksi Suomi niitä niin paljon EU:lta saa, on nimenomaan itäiset maakunnat ja niiden olosuhteet. [Tytti Tuppurainen: Ja pohjoiset!] — Ja pohjoiset myös, kuten edustaja Oulusta tässä vieressä muistuttaa.

Sanoissa hallitus on tavallaan meille monta kertaa vakuuttanut, että he ovat ymmärtäneet, miten toimintaympäristö Itä-Suomessa ja pohjoisessa on muuttunut, mutta teoissa se ei valitettavasti näy. Minua häiritsee myös se, että täällä on monta kertaa sanottu, että ei nyt tarvita mitään uusia ohjelmia. Ei kukaan ole mitään uusia ohjelmia pyytämässä vaan nimenomaan toteutusta sille ohjelmalle, joka tehtiin sen jälkeen, kun toimintaympäristö muuttui, kun Venäjän hyökkäyssota alkoi. Silloin hyvin laajassa yhteistyössä Itä-Suomen toimijoiden kanssa luotiin yhteinen itäisen Suomen visio. Siellä on lista konkreettisista toimenpiteistä, mitä nyt tulisi rahoittaa. Viime hallitus aloitti rahoittamisen silloin viimeisenä vuotenaan, ja oletus oli, että tätä työtä jatketaan. Ja nyt se, että nämä puuttuvat budjetista, on ihan ymmärrettävästi aiheuttanut Itä-Suomessa suurta ihmetystä ja huolta, sillä jo aiemmin olemme olleet tilanteessa, jossa itäisen Suomen elinvoima on heikompaa kuin läntisen Suomen elinvoima.

Ei tässä tarvitse alueita laittaa vastakkain, vaan täytyy huolehtia kaikesta ja laittaa panostusta nyt nimenomaan sinne itäiseen Suomeen, missä tarvetta on. Liikennehankkeisiin, erityisesti junayhteyksien nopeuttamiseen, ei ole tulossa merkittäviä investointeja, ja laajakaistatuet on leikattu kokonaan, vaikka meillä on edelleen siellä alueita, missä laajakaistayhteydet tulisi varmistaa, jotta yritystoiminta mahdollistuu. Myös tki-rahoituksesta olisin toivonut tällaista omaa tki-kiihdytintä pk-yrityksille, joka oli yksi itäisen Suomen vision keskeisistä ajatuksista. Osaamiseen, elinvoimaan, elinkeinoelämään, matkailuun, luontomatkailuun ja järvimatkailuun panostaminen — tässä viime hallituskauden lopussa laajassa yhteistyössä tehdyssä työssä oli valtavasti konkreettisia keinoja parantaa itäisen Suomen asemaa, mutta valitettavasti näihin nykyinen hallitus ei nyt ole esittämässä minikäänlaista konkreettista erillistä rahoitusta. Tämän näen kyllä vakavana puutteena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

Punkt i protokollet PR 72/2023 rd

20.54 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olisin aivan lyhyesti kommentoinut edustaja Lahdenperälle, että hän piti äsken erinomaisen hyvän puheenvuoron tuosta poliisin tilanteesta. Mutta tämä budjettikirja on sillä tavalla konstikas, että tätä täytyy — sanottaisiinko näin — osata lukea. On aivan totta, että budjettikirjan mukaan 93 miljoonaa euroa on poliisin määrärahan kasvu, mutta täältä selviää myös, että tämä on kasvu vuoden 23 varsinaisesta talousarviosta vuoden 24 talousarvioon. Ja tämän kuluvan vuoden aikana me olemme kolme eri kertaa antaneet lisätalousarvioissa poliiseille 27 miljoonaa euroa lisää, joten tämä varsinainen kasvu on 66 miljoonaa euroa. Se on merkittävä ja kunnioitettava kasvu, se on noin seitsemän prosenttia poliisin määrärahoissa. Mutta siis 93 miljoonan sijasta todellinen kasvu on 66 miljoonaa.

Tässä yhteydessä haluan myös sanoa vähän toisen esimerkin, josta nyt emme ole puhuneet. Hallitus on tuonut hyvin voimakkaasti esille sitä, että koulutukseen, nimenomaan peruskoulutukseen, panostetaan 200 miljoonaa euroa neljän vuoden aikana. Ensi vuoden panostushan on 50 miljoonaa euroa. Sekin täytyy suhteuttaa peruskoulutuksen koko määrärahaan, ja mikä se on? Se ei ilmene täältä budjetista sen takia, että pääosanhan rahoittavat kunnat, mutta me tiedämme, että yhden peruskoululaisen vuosikustannus on noin 10 000 euroa ja meillä on 550 000 peruskoululaista. Siitä päättelen, että peruskoulutuksen kustannukset Suomessa ovat 5,5 miljardia euroa.

On tietysti hyvä, että siihen panostetaan nyt ensi vuonna 50 miljoonaa lisää ja neljässä vuodessa 200 miljoonaa lisää, mutta käytännössä se panostus tapahtuu siellä kunnissa. Ja mitäs kuntien valtionosuudelle käy? Kuntien peruspalveluiden valtionosuus vähenee hallituksen toimesta paljon enemmän kuin mitä se koulutukseen panostaminen tässä käytännössä on, ja tällä hetkellä kaksi kolmasosaa kuntien käyttötaloudesta menee kasvatukseen ja opetukseen. Eli nyt se koulutuksen kehittäminen jää kuntien talouden varaan. Edelleen totean, että on siis myönteistä, että hallitus laittaa 50 miljoonaa ja neljässä vuodessa 200 miljoonaa, mutta se on siitä peruskoulutuksen 5,5 miljardista selvästi alle inflaation.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.